

UBİKS | ISCSA

Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

International Journal of Cultural and Social Studies

UKSAD - IntJCSS

Haziran ve
Aralık Aylarında Yayımlanan
Açık Erişimli Hakemli Dergi

*Biannual
(Published in June & December)
Open Access Peer-Reviewed Journal*

**Cilt 3, Sayı 2 / Volume 3, Issue 2
Aralık 2017 / December 2017**

ISCSA_UBİKS

e-ISSN: 2458-9381

www.intjcss.com

www.iscs-a.org

UKSAD, Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki kere yayımlanan Uluslararası Bilimsel Hakemli bir dergidir.

AÇIK ERİŞİMLİ DERGİ

Editörden mesaj

Değerli meslektaşlarım,

Derneğimiz Kültürel ve Sosyal Bilimler alanındaki çalışmalarınızı değerlendirmek üzere yeni bir dergiyi (UKSAD) hizmetinize sunmaktan büyük bir mutluluk duyuyor. Genç bir kurum olmamıza rağmen, son derece dinamik ve istekli bir ekiple yol alan derneğimizin çıkardığı bu yeni yayın organının da Sosyal Bilimlerin farklı disiplinleri üzerinde yoğunlaşan akademisyenlerin dikkatini çekeceğine olan inancımız sonsuzdur.

Sizleri, Sosyal Bilimlerin tüm alanlarında üreteceğiniz yüksek kalitedeki bilimsel çalışmalarınızı, yazın taramaları, örnek olgu araştırmaları, deneysel araştırmaları, kitap incelemelerinizi, vb. derginin yazım kurallarına uygun olarak hazırlayarak dergimize göndermeye davet ediyoruz. Ayrıca açık erişimli makalelerimizi gerek okuyarak, gerekse alıntılıyarak dergimizin gelişmesine katkı vermenizi diliyoruz. Saygılarımla.

IntJCSS is an International Refereed Scientific Journal published biannually (in June & December) by ISCSA.

OPEN ACCESS JOURNAL

Message from the editor

Dear colleagues,

Our association is glad to invite you all to submit your cultural and social researches in our new journal, International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS). As being a young association, but having very ambitious team of academic staff, we really believe that this journal would attract intention from serious scholars working on different dimensions of educational sciences.

We invite high quality articles, review papers, case studies of theoretical, and empirical, conceptual, experimental researches, translations, and letters to the editors, etc. on social sciences in a properly formatted file as per the author guidelines of the journal. We also promote researchers to use our open access articles in their researches and contribute to the development of our journal through their citations.

Kind regards.

Sayı Editörü / Editor of the Issue

Dr. Mutlu TÜRKMEN, Assoc. Prof., Bartın University, TURKEY

Eş Editörler / Co-editors

Dr. Saliha AĞAÇ, Prof., Gazi University, TURKEY
Dr. Murat KUL, Assist. Prof., Bartın University, TURKEY
Dr. Yunus ABDURAHİMOĞLU, Assist. Prof., Bartın University, TURKEY

Bilim Kurulu / Scientific Board

Dr. Yunus ABDURAHİMOĞLU, Bartın University, TURKEY
Dr. Fariz AHMADOV, Azerbaijan State Economy University, AZERBAIJAN
Dr. Nurhodja AKBULAEV, Azerbaijan State Economy University, AZERBAIJAN
Dr. Mehmet AKGÜL, Prof., Necmettin Erbakan University, TURKEY
Dr. Aygün AKYOL, Assoc. Prof., Hitit University, TURKEY
Dr. Hayati AKYOL, Prof., Gazi University, TURKEY
Dr. Adel M. ALNASHAR, Prof., University of Bahrain, BAHRAIN
Dr. Mahfoud AMARA, Qatar University, QATAR
Dr. Musa Kazım ARICAN, Prof., Yıldırım Beyazıt University, TURKEY
Dr. Esmaeil Safaei ASL, Allameh Tabataba'i University, IRAN
Dr. Mustafa AY, Assoc. Prof., Selçuk University, TURKEY
Dr. Bünyamin AYHAN, Assoc. Prof., Selçuk University, TURKEY
Dr. Ramezan Mahdavi AZADBONI, University of Mazandaran, IRAN
Dr. Lambros BALTSIOTIS, Panteion University, GREECE
Dr. Fatma BAĞDATLI ÇAM, Bartın University, TURKEY
Dr. Alyona YULDAŞKIZI BALTABAYEVA, Prof., Ahmet Yesevi University, KAZAKHSTAN
Dr. Nuri BALTACI, Gumushane University, TURKEY
Dr. Mehmet BAYRAKTAR, Prof., Yeditepe University, TURKEY
Dr. Metin BECERMEN, Assoc. Prof., Uludag University, TURKEY
Dr. Antoine Cantin-BRAULT, Université de Saint-Boniface, CANADA
Dr. Ahmet Kamil CİHAN, Prof., Erciyes University, TURKEY
Dr. Aynur CİVELEK, Assoc. Prof., Adnan Menderes University, TURKEY
Dr. Alex CRISP, São Paulo State University, BRAZIL
Dr. Hamza ÇAKIR, Prof., Erciyes University, TURKEY
Dr. İsmail ÇAKIR, Assoc. Prof., Erciyes University, TURKEY
Dr. Lokman ÇİLİNGİR, Prof., Ondokuz Mayıs University, TURKEY
Dr. Daniela DASHEVA, Prof., National Sports Academy, BULGARIA
Dr. Bekir DİREKÇİ, Assoc. Prof., Akdeniz University, TURKEY
Dr. Mevlud DUDİC, Prof., Novi Pazar University, SERBIA
Dr. Murat ERDOĞDU, Necmettin Erbakan University, TURKEY
Dr. Murat KELİKLİ, Bartın University, TURKEY
Dr. Nejla GÜNAY, Assoc. Prof., Gazi University, TURKEY
Dr. Bülent GÜRBÜZ, Assoc. Prof., Kırıkkale University, TURKEY
Dr. Erdal HAMARTA, Assoc. Prof., Necmettin Erbakan University, TURKEY
Dr. Mustafa HİZMETLİ, Assoc. Prof., Bartın University, TURKEY
Dr. Miftakhul JANNAH, Surabaya State University, INDONESIA
Dr. İbrahim Hakkı KAYNAK, Necmettin Erbakan University, TURKEY
Dr. Murat KELİKLİ, Bartın University, TURKEY
Dr. Bachir KHELIFI, Prof., University of Mascara, ALGERIA

Dr. Ali Murat KIRIK, Marmara University, TURKEY
Dr. Murat KUL, Assist. Prof., Bartın University, TURKEY
Dr. Hanem MAKNI, Prof., University of Tunis, TUNISA
Dr. İfet MAHMUTOVIC, Prof., University of Sarajevo, BOSNIA HERZEGOVINA
Dr. İ. Hakkı MİRİCİ, Prof., Hacettepe University, TURKEY
Dr. Zerf MOHAMED, University Abdel Hamid Ibn Badis Mostaganem, ALGERIA
Dr. Sait OKUMUŞ, Assoc. Prof., Yıldırım Beyazıt University, TURKEY
Dr. Ayad OMAR, Assoc. Prof., Tripoli University, LIBYA
Dr. Mehmet ÖÇALAN, Kırıkkale University, TURKEY
Dr. Nurettin ÖZTÜRK, Assoc. Prof., Atatürk University, TURKEY
Dr. Cevat ÖZYURT, Prof., Yıldırım Beyazıt University, TURKEY
Dr. Shawkat Gaber RADWAN, Port Said University, EGYPT
Dr. Müfit Selim SARUHAN, Prof., Ankara University, TURKEY
Dr. Shakeel Ahmad SHAHID, Dow College Karachi, PAKISTAN
Dr. Erhan SUMMAK, Selçuk University, TURKEY
Dr. Mutluhan TAŞ, Assoc. Prof., Selçuk University, TURKEY
Dr. Burhanettin TATAR, Prof., Ondokuz Mayıs University, TURKEY
Dr. Fatih TOKTAŞ, Assoc. Prof., Dokuz Eylül University, TURKEY
Dr. Mutlu TÜRKMEN, Assoc. Prof., Bartın University, TURKEY
Dr. Mevlüt UYANIK, Prof., Hitit Üniversitesi, TURKEY
Dr. Asife ÜNAL, Assoc. Prof., Bartın University, TURKEY
Dr. Oğuz YURTTADUR, Selçuk University, TURKEY
Dr. Tomáš ZEMAN, Comenius University, SLOVAKIA

Dergi Sorumlusu / Publication Manager

Mutlu TÜRKMEN

Tasarım / Design

Güngör DOĞANAY

Web Yöneticisi / Web Admin

Ali ALTUNAY

Halkla İlişkiler / Public Affairs

Sercan KURAL

Web & Email

www.intjcass.com & info@intjcass.com

** İsimler alfabetik sırayla dizilmiştir. / Names are listed in alphabetical order.*

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

İşletme / Business Administration

- 1- Effect of Democratic leadership Style on Management of Communication with Customers in Melli Banks of Hamedan
Naghmeh ALLAFCHI**168-179**
- 2- Örgütsel İletişim Becerilerinin İşgören Performansı Üzerine Etkileri
The Effects of Organizational Communication Skills on Employee Performance
Serhat UÇAR, Hasan Ali KIZILASLAN**180-194**
- 3- Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Alan Çocukların Sosyal Etkinliklere Katılımlarına İlişkin Ailelerinin Değerlendirmeleri
Evaluations of the Families Who Are Provided Social and Economic Support Services
Ali Fuat ERSOY, Mustafa HURASAN**195-204**

İletişim / Communication

- 4- Social Media in the Academic Life of International Students in Turkey: A Survey Study
Rajab Idd MUYINGO, Ali Murat KIRIK**205-218**
- 5- İletişim Fakültesi Ders Müfredatlarının Sektörün Nitelikli İşgücü Talebine Uyumu
Compliance of the Faculty of Communication's Course Curriculum to the Qualified Labor Force Demand in the Sector
Ali BÜYÜKASLAN, Korhan MAVNACIOĞLU**219-233**

Turizm / Tourism

- 6- Genç Bireylerin Turistik Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Balıkesir Kent Merkezinde Bir Araştırma
Research in the Province of Balıkesir on Determination of Touristic Preferences of Youth Individuals
Eray POLAT**234-250**

Dilbilim-Edebiyat / Linguistics-Literature

- 7- Aşk-ı Memnu: Yitik Cennetler
Aşk-ı Memnu: The Lost Heavens
Arsev Ayşen ARSLANOĞLU YILDIRAN**251-262**
- 8- Judeo-Spanish and Turkish Proverbs and Idioms with Djoha and Hodja Nasrettin: Questioning Wittiness via Conceptual Metaphors
Fazıla Derya AGİŞ**263-271**

Müzik Araştırmaları / Musical Studies

- 9-** Erzurum Yöresi Halk Oyunları Müziğinin Müzikal Yapılarının İncelenmesi
Analysis of the Musical Structure of Erzurum Folk Dance Musics
Ahmet Selçuk BAYBURTLU**272-281**
- 10-** Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Alan Dışı Ders Başarılarının İncelenmesi (Nevit Kodallı Güzel Sanatlar Lisesi Örneği)
Analysis of the Non-Academic Field Course Success of Fine Arts School Students (The Sample of Nevit Kodallı Fine Arts High School)
Derya YAZICI**282-299**

Spor Bilimleri / Sports Sciences

- 11-** *Effects of Aerobic Training on Biomechanical and Lactate Responses in Sprint Swimming Performance in Adolescent Swimmers*
Erkan GÜNAY, Bekir ÇOKSEVİM, Cem Şeref BEDİZ**300-305**
- 12-** Amatör Spor Kulübü Yöneticilerinin Finansal Profilleri
Financial Profiles of Amateur Sport Club Managers
Gülşah SEKBAN, Levent ATALI**306-315**
- 13-** Bartın Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi
Examination of the Attitudes of University Students in Bartın University towards Sports
Rukiye VAROL, Serkan VAROL, Mutlu TÜRKMEN**316-329**
- 14-** Beden Eğitimi Öğretmeni Adayı Son Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretim Yeterlilik Algı Düzeylerinin Belirlenmesi
Analysis of the Teaching Competence Perception Levels of Physical Education Teacher Candidate University Students
Serkan VAROL, Mutlu TÜRKMEN**330-342**
- 15-** Farklı Yaş Gruplarındaki Lisanslı Tenisçilerin Görsel ve İşitsel Reaksiyon Zamanlarının İncelenmesi
Examination of Visual and Auditory Reaction Times of Licensed Tennis Players in Different Age Groups
Ender EREN, Recep Sürhat MÜNİROĞLU, Uğur ÖZER**343-352**

Tarih / History

- 16-** Moğol İstilasına Karşısında Abbasi Halifelerinin İslam Birliği Siyaseti
Islamic Union Politics of Abbasids Caliphs against Mongolian Invasion
Mustafa HİZMETLİ**353-359**

Field : Business Administration, Marketing

Type : Research Article

Received: 06.09.2017 - *Corrected:*28.10.2017- *Accepted:*07.11.2017

Effect of Democratic leadership Style on Management of Communication with Customers in Melli Banks of Hamedan

Naghmeh ALLAFCHI

MA in Marketing Management, Islamic Azad University, Malayer branch, IRAN

Email: naghmeh.allafchi@gmail.com

Abstract

Present investigation aims to study the effect of democratic leadership on management of communication with customers in Melli banks in Hamedan city. This study is of applied type and in terms of method is descriptive and of correlative type and in terms of data collection method, it is of quantitative type. Statistical society of the research consists of all staff of Melli banks working in this bank in 2016. Their number is 381. Statistical sample was estimated 192 people using Morgan and Kerjisi table with random relative method. A 21-item questionnaire (2009) was used to measure democratic leadership style and Gabe's 14-item questionnaire (2005) was used to measure communication management with customers. Results from regression analysis showed that democratic leadership style has effect on communication management with customers. Also, dimensions of democratic leadership style including humanitarian, benevolent and counseling aspects will lead to promoting communication management with customers. On the other hand, advisory style of managers has the highest effect on management of communication with customers.

Keywords: Democratic leadership style, humanitarian, benevolent, communication management with customers

1. Introduction

Hersey and Blanchard believe that the duty of the manager or leader is important in that he is considered as the support that all other environmental variables are in interaction with it. But one of the most important elements of leadership situation is the style of the leader himself who uses it during his work. The leader obtains this style through experience, education and training. By this style we do not mean that how others (especially underlings) who work under him, perceive his behavior (Hersey et al, 2009).

Researchers have spent much time observing the styles of leaders and have concluded that their styles can be divided into two general categories. 1) Managing the group through paying attention and caring for the needs of individuals and ensuring that their clashes does not become serious and create a good work relationship among group members. 2) Paying attention to the main work or task of the group, that is, work definition, meaning, when and how it should be done. They call the first democratic leadership style (circuit equation) (Morrison et al, 2007). Managers whose leadership style is of democratic type, are admired by their workers or underlings due to caring for individuals, paying attention to their personal affairs, behaving fairly and fairly with all the members of the group, being interested in hearing and accepting new thoughts and opinions and clarity and accuracy of statement (Sergioranni, 2003).

Democratic leadership style of managers creates strong spirit and motivation in the staff and raises their satisfaction with their job and profession, since democratic leaders enjoy constructive relationship in the organization and these relationships influence customers at a higher level and this can promote the management of communication with customers under the title of combining work processes and technology about the customers (Ngai, 2005).

Considering the high competition among the banks in the country, paying attention to management of communication with customers is a necessary task or job due to absorbing and maintaining customers. Since management of communication with customers is a economic-commercial strategy for creating a double-sided value for bank that identifies all characteristics, creates knowledge of the customer, forms relationships with customers and creates their perceptions about the products and services in the organization, in fact, management of communication with customers is the process of planning about customers. In a way that the needs and desires of the customers is considered as the main point in each decision-making in the bank (Geib, 2005).

Management of communication with customers and its administration in banks is important in that it is able to reduce the distance between the bank and customers and with loyalty of customers, better service, better collection of information and organizational training leads to organizational success. Also, management of communication with customers results in better perception and understanding on the side of customers that can result in organizational proximity with customers and finally increases customer's loyalty. Results of study by Sayedi et al.(2009), Abbasi and Turkemani (2010), Mehrabi et al.(2010), Rahimi (2011), Marzban (2013), Mohammadi et al. (2014), Donham (2000), Chjok-fong (2001), Luruk and Jones, (2006), Ketin et al .(2012) and Khodakarami and Chan (2014) showed that the more the application of democratic leadership style by the managers of the organization is , the better or higher the quality of communication with customers will be and a principle management will be formed in this field.

Disregarding the wishes of staff (employees) and lack of personal communication between managers and staff and also customers which is adopted from democratic leadership style, can effect the degree of efficiency and output of the workers and this can cause irreparable losses to the organization in all aspects especially in regard with maintaining the customers and interaction with them.

Now, given above explanations in regard with democratic leadership style, this question is raised that whether there is a significant correlation between democratic leadership style and management of communication with customers.

And also, at what level is the degree of application of democratic leadership style and implementing management of communication with customers by managers in the organization under study.

2. Theoretical Foundations of the Investigation

Democratic leadership

Democratic leadership that is known as the most desirable type of leadership in management of political science and basic rights, may be used in two basic Concepts:

First concept: Democratic leadership means people-elected or a leader who has acquired his authority from the majority of the society, in contrast to autocratic leadership that people play no role in acquiring his authority (Rahimi, 2011).

Second concept: A leader whose style and behavior with people is democratic, even though people play no role in acquiring his authority and achieving the leadership tenor or position. Autocratic leadership may not be based on public will in acquiring its position but its management style can be democratic or his selection may be democratic but his management and leadership style may be autocratic and dictatorial. In this study, both concepts are considered; that is, autocratic leader is the one that people have no part in his acquiring the leadership position and the vote and desires of people have no role in his behavior and leadership style (Mohammadi et al 2014).

Democratic system as one of the forms of government or as a school or ideology is based on three basic 13principles: The role of the majority of society is in drafting the law, choice of rulers and legislators by people and liberalism or freedom or the choice of fate.

The leader who acquires the leadership position according to the principles and rules of this system is called democratic leader, namely, he has achieved his authority and legitimacy from people (Montesico, 2003).

In democratic leadership, the concept of special management and behavioral style with underlings is focused on:

- 1-** Before making decisions, he consults with his subordinates.
- 2-** Supervising subordinates while running the command is minimized.
- 3-** If the subordinates are skilled, the leader does not induce the details of the work to them.
- 4-** He considers the difference in opinions and plurality of opinions useful and considers or implements the suggestions.

5- He allows the subordinates to make decisions and be independent to the extent it is possible.

6- He believes in decency and decentralization.

7- He is a fan or supporter of teamwork.

8- At the same time that he is aware of the distinction between his rank and that of his subordinates, he does not emphasize it (Rahimi, 2011). In this way, democratic leadership means that the method of achieving the tenor or position and his management deed and behavior is democratic.

Despite autocratic leadership, the science of politics and management is arbitrary and tyrannical in terms of the method of achieving the leadership tenor or position and type of behavior (Montesico, 2003).

Management of communication with customers

Traditional marketing strategy focused on the concept of four factors, that is, price, product, placement and promotion to increase the market share and their primary concern was to increase the volume of exchange between seller and buyer. In this regard the volume of sale was the criterion of strategy performance and marketing tactics. But management of communication with customers is a kind of business strategy that goes beyond the increase in exchange volume and it aims to raise profit, income and customer satisfaction. To achieve this aims, organizations use a wide set of tools, trends, methods and communication with customers (Aimiri, 2009). Management of communication with customers is defined as a term (word) for describing super-active management of communication with customers. Management of communication with customer is a component that is in relationship with customers in a smart way in an organization. Processes of customer management connects all components to each other through supporting operational roles and business technology. Due to the nature of business, management of communication with customers can be complicated. Many daily or every day activities and operations of business are in relationship with customers, in this way providing systems that can improve each of these tasks is vital for success.

Management of communication with customer is composed of business process, technology and required roles for managing customers in numerous stages of life cycle of organizations. This is beyond the departments and to a certain degree, each organizational unit is separate. A seller who uses the management of communication with customers in a corner of the country, does not need to have access to current situation of a customer in another corner of the country. However, they may need to have access to the data related to the satisfaction of customers or resources in order to help to conclude a deal. The power to present information in the right time is the distinguishing key for a successful system (Cunningham, 2009).

Nevertheless if three specialists in the field of management of communication with customers are asked that what management of communication with customers is, very different responses are presented. A group consider management of communications with customers a strategy, some others consider it as a process and another group considers it an information system (Thompson, 2004).

Here some of the definitions of management of communication with customers are presented:

Customer communication management is a term for all methodologies, processes, soft- wares and system that help the institutes and companies in effective and organized management of communication with customers (Burnett, 2001).

Management of communication with customers means creating and maintaining personal communication with profitable customers through applying information and communication technology (Payne, 2000, Wilde et al, 2011)

Management of communication with customers as a process consists of customer monitoring (such as collecting their appropriate data), management and evaluation of data and finally creating real advantage from information extracted from interaction with them (Hampe & Swatman, 2002).

Management of communication with customers is a comprehensive business and marketing strategy that integrates technology, processes and all business activities regarding customers (Feinberg & Romano, 2003).

Management of communication with customers is communicating with all worthy customers through effective use of customer account information (Kotler, 2003).

Other definitions of management of communication with customers are as follows:

Management of communication with customer is a type of organizational strategy for creating and maintaining long- term and profitable communication with customers. Successful plans of management of customer communication starts with the organizational philosophy that integrates its activities around the needs of customers.

Optimization method of communication with customers (such as management of customers and giving service to them) using the latest information technology or business models

Management of communication with customer is an integrated information system that is applied toward planning, timing and monitoring activities before and after sale and it aims to empower customers to be in interaction with the organization through numerous tools such as web, telephone, fax, Email, etc. and receiving services.

Processes and systems that combine sale activities, marketing, management of contact and support toward managing interactions with customers and present a tool that analyzes the customer record, information of orders situation and following profits and services.

As it is seen, a lot of above definitions study the management of communication with customers at operational level like creating and developing sale soft- wares, marketing and their combination and another set (group) study the method of creating and maintaining long-term communications and the method of compiling following strategies and policies (Khanlari, 2006).

3. Method

Present study is applied in terms of goal, descriptive of correlation type in terms of method and quantitative in terms of data collection method. Statistical society of this investigation consists of all staff of Melli bank in Hamedan city who worked there in 2016 and their total number is 981.

Statistical sample considering the statistical society was estimated 192 subjects using Morgun and Kerjsi tables by relative random method. Data collection (measuring) tools of the investigation are as follows:

A) Questionnaire of democratic leadership style

lamber and Nag-net's 21-item questionnaire (2009) was used to collect the independent variable of democratic leadership style that consist of three aspects, that is, humanistic, benevolent and advisory aspects each being raised with some questions and scoring is according to Likert spectrum

In a way that the choice never=1, seldom=2, occasionally =3, often=4 and always =5. On the other hand, the degree of validity and reliability of this questionnaire in Lambert and Nag-net investigation (2009) were achieved 0.91 and 0.88, respectively.

B) Questionnaire of customer communication management

The measurement tool for variable related to management of communication with customers was the 14 item Gabe questionnaire (2005).

This questionnaire consists of three aspects of attraction, protection and extension of communication with customers and infra-structures. Also, the scoring method in this questionnaire is in a way that the choice very little = 1, little =2, somewhat =3, much =4 and very much =5).On the other hand, the degree of validity and reliability of this questionnaire in Masudi's investigation (2009) were obtained 0.89 and 0.83, respectively. The degree of reliability for questionnaires of democratic leadership style and management of communication with customers were obtained 0.81 and 0.77, respectively, using Cranach Alpha coefficient.

4. Findings

Main hypothesis of the investigation

Democratic leadership style is effective on the management of communication with customers in Melli banks in Hamedan. Regression analysis using Enter method was applied to study the hypotheses of the investigation. To administer this test, the pre-hypotheses of Regression analysis including the correlation between variables, model explanation and the existence of linear relationship were administered and confirmed.

Table 1. Regression coefficients in the main hypothesis of the study

	Nonstandard coefficients		Standard coefficients	Statistics t	Significance level
	B	Criterion error	Beta		
Constant	0.521	0.246	-	2.114	0.036
Democratic leadership style	0.811	0.063	0.682	12.862	0.001

Democratic leadership style can predict the degree of management of communication with customers. In fact, with increasing one variance in democratic leadership style, management of communication with customers will change around 0.682 variance that is indicative of

democratic leadership style on the management of communication with customers. Thus, it could be said that democratic leadership style is effective on the management of communication with customers in Melli banks of Hamedan city. Hence, the major hypothesis of the investigation is confirmed and the null hypothesis is rejected.

The first minor hypothesis of the investigation

Human style of managers is effective on the management of communication with customers in Melli banks of Hamedan.

Table 2. Regression coefficients in first minor hypothesis of the investigation

	Nonstandard coefficients		Standard coefficients	Statistics t	Significance level
	B	Criterion error	Beta		
Constant	1.211	0.319	-	3.794	0.001
Human style of managers	0.591	0.076	0.49	7.741	0.001

Human style of managers can predict the degree of management of communication with customers. Indeed, with increasing one variance in benevolent style of managers, management of communication with customers will change around 0.49, indicating the high effect of human style of managers on the management of communication with customers. Therefore, it could be said that the human style of managers affects the management of communication with customers in Melli banks of Hamedan. Hence, the first minor hypothesis of the study is confirmed and the null hypothesis is rejected.

Second minor hypothesis of the investigation

Benevolent style of managers is effective on the management of communication with customers in Melli banks of Hamedan.

Table 3. Regression coefficients in the second minor hypothesis of the investigation

	Nonstandard coefficients		Standard coefficients	Statistics t	Significance level
	B	Criterion error	Beta		
Constant	1.936	0.211	-	9.179	0.001
Benevolent style of managers	0.46	0.055	0.516	8.306	0.001

Benevolent style of managers can predict the degree of management of communication with customers. In fact, with increasing one variance in the benevolent style of managers, the management of communication with customers will change almost 0.516 variance that is indicative of the influence of the benevolent style of directors on the management of communication with customers. So, it could be said that the benevolent style of directors is effective on the management of communication with customers in Melli Banks in Hamedan. Hence, the second minor hypothesis is confirmed and the null hypothesis is rejected.

Third minor hypothesis

Advisory style of directors influences the management of communication with customers in Melli Banks in Hamedan.

Table 4. Regression coefficients in the third minor hypothesis

	Nonstandard coefficients		Standard coefficients	Statistics t	Significance level
	B	Criterion error	Beta		
Constant	1.666	0.181	-	9.191	0.001
Advisory style of directors	0.54	0.048	0.63	11.189	0.001

Advisory style of managers can predict degree of management of communication with customers. Actually, with raising one variance in the style of directors, management of communication with customers will change approximately 0.63 that reflects the high effect of advisory style of managers on monitoring communication with customers. Thus, it can be said that the advisory style of managers influences the management of communication with customers in Melli Banks of Hamedan. Therefore, the third minor hypothesis is confirmed and null hypothesis is rejected.

Ranking the impact of dimensions of democratic leadership style and customer relationship management

To confirm the ranking of impact of democratic leadership dimension style on customer relationship management, the stepwise multivariate regression analysis method was applied.

Table 5. Regression coefficients in determining priorities

	Nonstandard coefficients		Standard coefficients	Statistics t	Significance level
	B	Criterion error	Beta		
Constant	0.503	0.276	-	1.825	0.07
Advisory	0.384	0.055	0.448	7.027	0.001
Human	0.289	0.073	0.239	3.973	0.001
Benevolent	0.143	0.059	0.16	2.424	0.016

Advisory, human and benevolent variables can predict the degree of management of communication with customers. Also, considering the Beta coefficient in advisory style management variables, it could be said that the variables of advisory style of directors has the highest effect on the management of communication with customers in Melli Banks of Hamedan and then, human and benevolent variables have the highest effects, respectively. Also, in Table 5 it is revealed that the distribution chart of abundance (frequency) of residuals are normal.

5. Discussion and Conclusion

Given the major hypothesis of the investigation that studies the effect of democratic leadership style on the management of communication with customers in the Melli Banks of Hamedan, it could be said that the democratic leadership style has high effect on the management of communication with customers ($P < 0.05$). Indeed, democratic leadership style will lead to the growth of management of communication with customers. To that end, result of study by Seyedi et al. (2009), Abbasi and Turkmani (2010), Mehrabi et al. (2010), Rahimi (2011), Marzban (2013), Mohammadi et al. (2014), Danham (2000), Chiok-Fong (2001), Leveck and Jones (2006), Ketin et al. (2012) and Khodakarami and Chan (2014) are consistent with that of present study.

By comparing the result of the major hypothesis of the study we with those of previous studies, it could be concluded that the democratic leadership style raises the management of communication with customers including providing incentives for attracting the customers more and more, having a system for interaction and relationship with customers, establishing two-way communication with customers, establishing long-term communication (relation) with customers, having a formal system for identifying customers, supporting the management of communication with customers by top managers, establishing a defined system for activities of communication with customers, educating the staff in regard with more and more interaction with customers, remembering the names of customers by the staff, giving importance to problems of customers on the side of the organization, paying special attention to customers, and timely customer service, etc. Managers with democratic leadership style pave the way for establishing constructive relationship between the staff and customers. In other words, managers by giving freedom and reducing work tensions provide higher spirit for the staff towards establishing better relationship with customers. Also, these managers get the ideas and comments of their staff in all organizational aspects including the method of establishing relationship with customers through reviewing them, and this leads the managerial staff to direct their underlings towards their thoughts and ideas in regard with establishing communication with customers and this will result in higher interaction between the customers and the workers as the representatives of the organization.

Thus, managers play an important role in regard with establishing a relationship with customers and applying such a style on the side of the directors leads to creating right relationship between customers and management.

Considering the first minor hypothesis of the investigation that studies the effect of human style of managers on the management of communication with customers in the Melli Banks of Hamedan, it could be said that this style has a great effect on the management of communication with customers ($P < 0.05$). In fact, humanistic style of managers causes an increase in the management of communication with customers. The existence of friendly and constructive relationship based on human relations between the staff and managers causes the worker to feel more freedom of action and independence in workplace and the degree of work pressure in regard with occupational issues will decline, resulting in high efficiency and output due to the right and correct management in connection with communication with customers. The more desirable the humanistic relations between the workers and directors is, the more assurance and trust will be created at workplace and this assurance can certainly be transferred to customers and raise their assurance to organization and as a result it will establish a constructive relationship between the staff and customers. In a sense, leaders with democratic style can prepare the staff for better accountability and dealing with customers

using human norms and by reducing occupational tensions at workplace, focus all the thoughts of the workers on meeting the needs of the customers as much possible as it is, and this can finally create a desirable level of relationship with customers.

Given the second minor hypothesis that studies the effect of the benevolent style of managers on the management of communication with customers in the Melli Banks of Hamedan, it could be asserted that this style has a great effect on monitoring the relationship with customers ($P < 0.05$). The more the managers care for their staff and take step toward their progress and achievement and grow their knowledge and awareness of their career path, the more staff with higher level of knowledge can travel along the path of communication with customers. Since benevolent acts of managers can create a kind of occupational motivation, thus, the staff and workers with high motivation can meet the needs of customers much better. In a sense, leaders with democratic style can convince and encourage the staff to deliver better and more useful services to customers using benevolent acts. Since the staff will pave the path of communication with customers through relying on their creativity and innovative acts that are supported by directors.

Considering the third minor hypothesis of the investigation that studies the effect of advisory style of managers on monitoring communication with customers in Melli banks of Hamedan, it could be stated that this style has a great influence on monitoring communication with customers ($P < 0.05$). The more the manager consult with their staff in different organizational issues and use their ideas, the more the decisions made, will be consistent with the abilities and qualifications of the staff and the workers can cope with the responsibility of the jobs and including addressing customer problems and this can strengthen communication with customers more than before since the tasks (jobs) in the organization are conducted using the opinions of the staff and solving the problems of customers is conducted in group form that can result in an increase in the quality of communication with customers. In other words, managers can take advantage of the consultation with workers in micro and macro-decisions of the organization especially in the domain of customer issues that this will cause the management of communication with customers to be in line with the abilities of the workers and the staff will be able to solve the problems of the customers and establish a more constructive relationship with them.

REFERENCES

- Abbasi, M.R., Turkmani, M., (2010). The theoretical model of administering management of communication with customers (CRM). *Commercial studies*, 8(41), 19-34.
- Amiri, Y. (2009). Study of the quality of service in management of communication with customers and competing optimal plan CRM in banking system using TOPSIS technique (case study: Tejarat bank of shiraz). *Industrial management*, 4(10), 43-65.
- Burnett, K. (2001). *Handbook of key customer Relationship Management: The Definite Guide to Winning, managing and Developing Key Account business: Practice*; New Jersey.
- Cetin, M., Karabay, M. E., & Naci Efe, M. (2012). The Effect of Leadership Styles and the Communication Competency of Bank Managers on the Customer's job Satisfaction (The Case of Turkish Banks). *Journal Social and Behavioral Science*, 58, 227-235.

- Chiok-Foong, L. J. (2001). Leadership behaviours: effects on job satisfaction, productivity and organizational commitment. *J Nurs Manag*, 9(4), 191-204.
- Cunningham, J. M. (2009). *Customer Relationship management: Wiley company*. Oxford United Kingdom. Available at: www.capstoneideas.com.
- Dunham, T. J. (2000). Nurse executive transformational leadership found in participative organizations. *Journal of Nursing Administration*, 30(5), 241-250.
- Geib, M. (2005). *Architecture for Customer Relationship Management Approaches in Financial Services*, IEEE (Proceedings of the 38th Hawaii International Conference on System Sciences).
- Feinberg, J., & Romano, N. C. (2003) Electronic Customer Relationship Management-Revising the general principles of usability and resistance an integrative implementation framework, *Business process Management Journal*, 9(5), 15-36.
- Hersy, Pal; Blanchard, Kent (2009). *Mnagement of organizational Behavior (Application of Human Resources)*. Translated by Ali Alaghemand, Tehran: Amir Kabir publications.
- Hampe, J. F., & Swatman, P. (2002). *Customer Relationship Management*. Institute fur wirschfs informatics.
- Khanlari, A. (2006). *Presenting a conceptual model for assessment of management maturity of communication with customers in IT organizations*. MA. Thesis, Tehran: Tehran university .
- Khodakarami, F., & Chan, Y. E. (2014). The Effect of Leadership Styles on Customer knowledge creation. *Journal Information & Management*, 51, 27-42.
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. 11 th Edition. New Jersey; rentice Hall, 52.
- Lambert, V. A., & Nugent, K. E. (2009). Leadership style for facilitating the integration of culturally appropriate health care. *Semin Nurse Manag*, 7(4), 172-8.
- Leveck, M. L., & Jones, C. B. (2006). The nursing practice environment staff retention and quality of care. *Research in Nursing and Health*, 19(4):331-43.
- Marzban, M.H.(2013). *Relationship between leadership style (Task and relationship management style) and perceired support on the side of the organization with occupational performance of workers in industrial town of Abbaric, Fras* . MA thesis, faculty of psychology and training (educational) sciences, Marvdasht: Islamic Azad University, Marvdasht branch .
- Mehrabi, J., Babae Ahari, M., Taati, M. (2010), Presenting an integrated pattern of implementing the concept of management of communication with customers (CRM) in Mellat bank, *management of change and development* , 2(4),61-71.
- Mohammadi, H.,Sadeghi , R., Honary , H., Farahani , A.(2014). Relationship between leadership style (Task and Relationship) of managers with the performance of physical education masters in secondary school level. Tehran: *Sixth international conference on physical education students in Iran*.
- Montesico, R.(2003). *Rooholghavanin*. Translated by Aliakhar Mohtadi, Tehran: Farvardin publishment.

Morrison, R. S., Jones, L., & Fuller, B. (2007). The relation between leadership style and empowerment on job satisfaction of nurses. *Journal of Nursing Administration*, 27(5):27-34.

Ngai, E. W. T. (2005). Customer relationship management research (1992-2002) an academic literature review and Classification, *Marketing Intelligence & Planning*, 23(6), 582-605.

Payne, A. (2000). *Customer Relationship Management*. Paper from the inaugural meeting of the London based customer relationship foundation. Available at; www.crm-forum.com.

Rahimi, A.,(2011).study of the effect of task management style and relationship management style on the job satisfaction of the workers in electricity companies of Tehran province .*Tehran :10th international conference on distribution networks*.

Sayedi, sayed Masoud; Mousavi. A; Heidari, sh .(2009). Evaluation of effective factors on the performance of communication management with customers and presenting a new and appropriate measurement pattern (case study: in Electronic industry).*Quarterly of management of communication with customers*, 1(2),79-112.

Sergioranni, T. (2003). *The new school. Executive: Theory of Admin is Traction Harder & Row*. New York.

Thompson, B. (2004). *What is CRM?* Available at: www.Custhelp.com.

Wilde, K. D. H., Hipper, C., Frielitz, S., & Martin, T. (2011). *Marketing E.CRM; absatzwirtschaft*, Dusseldorf.

Field : Business Administration, Communication

Type : Research Article

Received:21.08.2017 - *Corrected*:22.09.2017 - *Accepted*:07.11.2017

Örgütiçi İletişim Becerilerinin İşgören Performansı Üzerine Etkileri

Serhat UÇAR, Hasan Ali KIZILASLAN

Bandırma 17 Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Balıkesir, TÜRKİYE

E-Posta: serhatucar06@gmail.com, hasanalikizilaslan@gmail.com

Öz

Küreselleşen rekabet ortamı nedeniyle şirketler ayakta kalabilmek büyük bir yarış içerisine girmiştir. Bu yoğun rekabet ortamında, verimliliğin önemi artmış ve verimlilik faktöründe etkin olan insan unsuru ön plana çıkmıştır. Örgütlerin verimli bir şekilde çalışması ve hedeflerine ulaşabilmesi örgüt ait bütün parçaların ahenkli bir şekilde çalışması gerekmektedir. Bu kapsamda, iletişimin örgüt içindeki ahenge ve işgören performansı üzerine etkilerini analiz eden çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmada ise örgütiçi iletişim becerilerinin işgören performansı üzerine etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilen hipotezler test edilmiştir. Hipotez test edilmesi aşamasında korelasyon ve regresyon analiz yapılmış, Örgütiçi iletişim becerileri ile işgören performansı arasında anlamlı düzeyde ilişki vardır sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişim, Örgütiçi İletişim, İşgören Performansı, Analiz

The Effects of Organizational Communication Skills on Employee Performance

Abstract

Due to the globalizing competition environment, companies have entered into a big race to survive. In this intense competitive environment, the human factor that has increased productivity and is effective in productivity factor has come to the forefront. All the parts belonging to the organization need to work in harmony in order to work efficiently and reach their goals. In this context, studies have been conducted analyzing the effects of communication on organizational and organizational performance. In this research, the effects of organizational communication skills on occupational performance were tried to be investigated. Hypotheses developed for the purpose of the research were tested. Correlation and regression analysis were carried out during the hypothesis testing. We found that there was a mild relationship between organizational communication skills and occupational performance.

Keywords: Communication, Communication in Organization, Occupational Performance, Analysis

1. Giriş

İletişim insanların günlük yaşamlarını sorunsuz ve kesintisiz sürdürebilmeleri açısından kullandıkları en yoğun araçtır. Bu araç insanlar açısından önemli olduğu kadar çok çeşitli piyasalarla etkileşim halinde olan ve sürekli ve kesintisiz bir çalışma prensibi bulunan firmalar ve kurumlar içinde olmazsa olmaz bir gereksinimdir. İletişim eğer örgüt içinde etkili kullanılmazsa belli başlı sorunlara yol açabileceği gibi örgütlerin gündelik iş yaşamları sırasında karşılaşacakları sorunları etkili ve hızlı bir şekilde çözmeleri için en temel araçtır.

İletişim gündelik yaşamda çok karmaşık bir yapıya sahip olmayabilir fakat örgüt içi iletişime baktığımız zaman çok daha karmaşık bir yapıyla karşılaşabiliriz. Örgütler bu iletişim ağını sağlıklı bir biçimde yürüttükleri zaman çalışanlarının karşılaşacakları sorunları en aza indirme, işlerinin aksamadan sürmesini sağlama, çalışanlardan alabilecekleri en yüksek verime ulaşma gibi birçok fayda sağlayabilirler.

Özellikle bir örgütün temel hedeflerine ulaşabilmesi için örgüt içinde yapılan işlerin koordineli bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Bu koordinasyonun sağlanabilmesinde en temel nokta iletişimdir. Koordineli yürütülen bu iletişim iş görenlerin performansını daha yükseğe çekmede önemli bir araçtır.

İş gören performansı üzerinde çok çeşitli faktörler etkili olabilmekte, bu çalışmamızda örgüt içi iletişimin iş gören performansı üzerindeki etkilerini inceleyeceğiz.

1.1 İletişim

Birçok tanımı olan iletişim, en geniş anlamda, bilgi, düşünce, duygu ve yorumların bir kişiden diğerine ya da karşılıklı aktarılması sürecidir (Eren, 2000) (Eroğlu F. , 2000) (Özer K. , 1997). İletişim, bilginin değiş tokuşu ve anlamın aktarılması yönüyle bir sosyal sistemin veya bir organizasyonun özüdür. İletişim, kaynak ve alıcı arasında ortak bir etkileşim ve paylaşım oluşturmayı hedeflemektedir. Bu yüzden şartların gerektirdiği durumlara uygun şekilde iletişim her zaman dille yapılmamaktadır. İletiyi karşımızdakine aktarabilecek giyim, mimik jestler, semboller şartlara göre kullanılabilirler. Bunların birlikte sözcükler şüphesiz iletişimde en etkin araçlardır (Onal, 1997). Demirtaş'a göre iletişim insanların karşısındakileri etkilemek veya hedeflediği sonuca ulaşabilmek için düşünce, tutum, davranış ve düşünceleri sözlü ve sözsüz olarak iletme sürecidir (Demirtaş, 2010).

İletişim tek tek insanlar arasında olduğu gibi gruplar arasında da olmaktadır. Grup kelimesi basit anlamıyla milliyetleri, meslekleri, cinsiyetleri vs. farklı olan bireylerin oluşturduğu insan topluluklarını ifade etmektedir (Oskay, 1997). İletişimin istenilen hedefe ulaşması etkili olmasına bağlıdır. Etkili iletişimle alıcının istenilen mesajı alması ve alıcının mesaj yolunda hareketinin sağlanması hedeflenmektedir. Bu şekilde bakıldığında iletişim kavramdan daha çok anlamlar içermektedir. (Larbi, Josephine, & James, 2009)

Bir örgütte çalışan ile yönetici ve diğer çalışanlar arasında düzenli işleyen iyi ilişkilerin kurulmasında iletişimin rolü büyüktür. İletişimde yaşanacak kopukluklar hem çalışanlar hem yöneticiler açısından performans bakımından ciddi sorunlara neler olmaktadır. Çalışanların yapacakları işleri iyi şekilde anlamaları ve diğer çalışanlar ile koordineli olarak yürütebilmeleri karşılıklı iletişimle sağlanmaktadır. (Erdoğan, 1991) (Helrigel & Slocum, 1980)

İletişimin üç türü vardır. Bunlar; Kişinin Kendisiyle İletişimi, grup iletişimi ve örgütsel iletişimidir. Kişinin kendisiyle iletişimi, "içsel iletişim" ve "öz iletişim" olarak da

adlandırılmaktadır. İnsanın düşünerek, ihtiyaçlarını anlaması, kendisine yönelttiği sorulara yanıtlar araması bir iç iletişimdir. Kendisiyle iç iletişimi sağlayamayan insan dışarıyla da yeterli iletişimi idame edemeyecektir. Karşısındaki mesaj iletirken ve alıcı konumundayken mesajları yorumlarken insanoğlu iki durumda da bir iç iletişim gerçekleştirir (Tutar, Örgütsel İletişim, 2009). Ortak bir hedefe ulaşmak etkileşimde olan iki veya daha fazla kişiye grup denilmektedir (Barutçugil, 2004). Örgütteki formal ya da informal yapıların birbirleri arasındaki mesaj alışverişine gruplar arası iletişim denilmektedir (Tutar, 2009). Örgütsel iletişim ise; örgüt içerisinde örgütle ilgili örgüt tarafından yapılan iletişim anlamına gelmektedir.

1.2 Örgütsel İletişim

Örgüt, bir grup insanın, belirli bir otorite altında belirlenen hedefe ulaşmak için bir araya gelen insan topluluğunun oluşturdukları yapıdır (Ünüvar & Bilge, 2010). Ortak bir amaç ile toplanan ve beraber çalışan insan topluluğunun vizyon ve misyon kapsamında koyulan hedefe ulaşmak için etkili bir örgütsel iletişimin olması gerekmektedir. Örgütsel iletişim örgüt içi etkin iletişimin sağlanması ve örgüt dışında bulunan oyuncularla olan etkileşiminin koordineli olarak yürütülmesinin sağlanmasında önemli bir süreçtir (Demirtaş, 2006). Örgütsel iletişim basitçe organizasyonlar içinde ve dışında organizasyonun hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunmak amacıyla kullanılan iletişim türlerinin bütünüdür (Verçiç, Verçiç, & Sriramesh, 2012).

Örgütsel iletişim, örgütün kendini bir takım olarak hissetmesinde organizasyon, yönetici ve işgörenler arasında bütünleşmeyi sağlayıcı araç olduğu (Karanges, Johnston, Beatson, & Lings, 2015) için örgütün başarısında çok kilit bir konuma sahiptir. Örgütsel iletişim; bilimsel yönetim, sistem yaklaşımı ve insan kaynakları gibi çeşitli yaklaşımlardan gücünü almaktadır (Miller, 2009). Örgütsel iletişim motivasyonun artırılması, bilgi üretme-sağlama-paylaşma, örgüt içi kontrolün ve örgütsel heyecanın korunmasının sağlanması amacıyla bilgi üretme, emir verme, ikna etme, etkileme, birleştirme sürecidir (Eroğlu & İspir, 2006).

Örgütsel iletişim yapı olarak biçimsel ve biçimsel olmayan iletişim olarak iki başlık altında incelenmektedir. Biçimsel iletişim, iletişimin kişisel özelliklerden arındırılmış örgütteki kurallara göre işleyen iletişim şeklidir. Biçimsel olmayan ilişki ise işgörenler arasında oluşturulan biçimsel olmayan gruplar ve bu gruplar arasındaki çalışanlar arası iletişimdir.

Biçimsel iletişimin alt boyutu olan dikey iletişim, yönetim kadrosundan en alt seviyeye doğru yukardan aşağıya veya ters yönlü gerçekleşen bir iletişim şeklidir. Bir diğer alt boyut ise yatay iletişimdir, bu iletişim aynı seviyedeki departmanlar veya çalışanlar arasında gerçekleşen iletişim şeklidir. Çapraz iletişim ise farklı departmanlarda olan farklı işgörenler arasında gerçekleşen iletişim şeklidir. Dış iletişim ise dış çevreyle bağlantısını sağlayan en temel alt boyuttur. Örgütler; Örgüt, rakipleri, müşterileri, tedarikçileri, ortaklıkları, kamu-özel kurumlar ve bunlara ait kontrol mekanizmaları ile biçimsel iletişimin bütün alt boyutlarını kullanarak etkileşime girmektedir (Ada, Alver, & Atlı, 2008). Örgüt içi iletişimin temel amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz.

- Örgütün koyduğu hedeflerin işgörenler tarafından anlaşılmasını ve içselleştirilmesini sağlamak
- Örgütün faaliyetleri hakkında işgörenleri bilgilendirmek ve farkındalığı artırmak
- Örgüt genel sorunları (ekonomik, sosyal) hakkında bilgi vermek ve çözüm sürecine aktif olarak katılmalarının sağlamak

- işgörenlerin örgütü kabullenmelerinin sağlanmak ve örgüte değer katmaları konusunda özendirme
- Yönetimle işgörenler arasında çift yönlü iletişimi sağlamak
- İşgörenlerin iş ortamında ve dışardaki hayatlarında örgütü temsil niteliklerini geliştirmek

1.3 Performans ve Performans Değerleme

Literatürde performansın birçok tanımı bulunmaktadır. Performans Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “ *başarım, takat sınırı, bir şeyi ya da işi yapma veya uygulama hareketi*” olarak geçmektedir. Özer, performansı bir amaca dayalı planlı çalışmalar sonucu nicel ya da nitel olarak değer bulmuş kavram (Özer, 2009) olarak tanımlamaktadır. Sardarov, performansı işgörenin ortaya koyduğu işin, iş standartlarına göre ne derece başarılı olduğunu gösteren bir kavram olduğunu belirtmiştir (Sardarov, 2015).

Performans işgörenlerin çalıştıkları örgütlerde yaptıkları işlerle örgütlerine yaptıkları katkıların niteliksel veya niceliksel ölçümüdür. İşletmelerin en temel hedefi; performanslarını artırarak, rekabet avantajı sağlayabilmektir. Bundan dolayı çalışanın kişisel performansı örgüt açısından önemli bir husustur. İşgörenin performansı örgütün faaliyetlerini ve verimliliğini ciddi oranda etkilemektedir (Bayram, 2006).

Performans yönetimi için literatürde birçok tanım bulunmaktadır. Uysal, Performans yönetimini örgüt içerisindeki performansın planlanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik faaliyetleri içeren süreç performans yönetimi olarak adlandırılmaktadır (Uysal, 2015). Özyörük ise Performans yönetimini; planlama, ölçme, geliştirme, denetleme, değerlendirme ve ödüllendirme gibi çalışanların performanslarının yönetimi ile alakalı olarak yol gösterici bir kavram (Özyörük, 2009) olarak değerlendirmektedir. Geniş anlamıyla performans yönetimi, örgütün önceden belirlemiş olduğu hedefler doğrultusunda performans amaçlarının ve hedeflerinin belirlenmesini, beklentilerin personele iletmesini, performansın izlenmesini, ölçülmesini ve değerlendirilmesini, personelin bilgisinin ve becerilerinin geliştirilmesini, ücret yönetimini, kariyer yönetimini, motivasyon ve disiplinle ilgili teknikleri içeren şemsiye bir kavram olarak kullanılmaktadır. Performans yönetimi uzun bir süreci kapsayan stratejik bir süreçtir (Benligiray, 2008.).

Örgütlerde bilimsel olarak performans ve performans değerlendirme kavramlarının incelenmesine yönelik ilk çalışmalar, 1900’lü yılların ilk yarısında başlamıştır. Ülkemizdeyse ilk kez kamu kuruluşlarında başlamıştır (Gümüştekin & Öztemiz, 2005). Performans değerlendirmesi işgörenlerin başarılarını ve belirli bir süreçte hareket ve davranışlarını ölçen değerlendiren ortak bir amaca yönelen gerek başarı gerekse başarısızlıkta sorumlulukların paylaşılmasını sağlayan, gelişmeye ve eğitime açık bir sistemdir. Buradan elde edilen veriler gerekli departmanların işgörelere yönelik değerlendirmelerinde önemli bir dayanak oluşturmaktadır. Gerekli terfi, maaş artışı, planlanma, işten çıkarma gibi yönetimsel kararların alınmasında oldukça etkilidir. (Eroğlu & İspir, 2006)

Performans değerlendirilmesinde temel hedef, iş görenlerin örgütün belirlediği misyona ve vizyona ne ölçüde uyduklarının tespit edilmesidir. Performans değerlendirmesinin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için öncelikle işin tanımı ve hedeflerin ne olduğu açık şekilde belirtilmiş olması gerekmektedir. İşgörenlerin düzeyleri belirlenmeksizin verilen görevler ve sonucunda yapılan değerlendirmeler bizi çok yanlış ölçümlere götürebilmektedir. (Özer, 2009)

2. Literatür Taraması

Küreselleşen dünyada yaşanan teknolojik ilerlemelere bağlı olarak enformasyon ve iletişim alanlarında yaşanan değişim ve gelişmeler ve artan rekabet ortamı nedeniyle, işletmeler büyük bir yarış içerisine girmiştir. Bu rekabet ortamında, verimliliğin önemi artmış ve verimlilik faktöründe etkin olan insan unsuru ön plana çıkmıştır. İnsan, işletmeler için örgütlerin temel yapı taşı en önemli üretim faktörüdür.

Her örgütün vizyon ve misyonu bulunmaktadır. Örgütler amaçladıkları hedeflere ulaşmak için birçok faktörü birbiriyle ilişkilendirmek zorundadır. Bu faktörlerin koordinasyonun temel araç iletişimidir (Yüksel, 2005). İletişim organizasyonların efektif olarak faaliyet gösterebilmesi için anahtar değişkendir (Dickson, Rainey, & Hargie, 2003), (Quinn & Hargie, 2004), (Robson & Tourish, 2005) (Verčić, Verčić, & Sriramesh, 2012) ve birçok tanımı bulunmaktadır. Eroğluer iletişimi, düşünce ile konuşmanın karşılıklı alışverişi, bireylerin kendisini anlatabilmesi ve karşısındakini anlaması, süreç olarak bilgi, düşünce, duygu ve becerilerin aktarılması olarak şekillendirmektedir (Eroğluer, 2011). Doğan çalışan ilişkileri adlı kitabında iletişimin sosyal yönünü vurgulamış gruplar ve örgütler arasında iyi ilişkiler kurmayı amaçlayan bir süreç olduğunu işlemiştir (Doğan, 2005). Yukarıdaki tanımlamalardan anlaşıldığı gibi iletişim bilgi, duygu ve düşüncelerin aktarımını, farklı düşüncede olsa da karşı tarafın anlaşılması ve ortak tavır alınarak beraber hareket edilmesinde harç olarak değerlendirilebilir. Örgüt içerisindeki iyi insan ilişkileri, etkin bir iletişim problemlerin hızlı ve etkin bir şekilde çözülebilmesini yani yüksek verimliliğin elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

Kavak ve Vatansever yaptığı çalışmada örgütü; insanların tek başlarına yapamayacakları şeyleri bir araya gelerek bilgi ve yeteneklerini birleştirildiği koordinasyon sistemi olarak değerlendirmektedir. Yapılan tanımdan da anlaşılacağı üzere örgüt içerisinde koordinasyonun ve motivasyonun sağlanması için iletişim öne çıkmaktadır. Yapılan çalışmada örgüt içi iletişimin tek taraflı olmadığı etkin bir iletişimin işgören performansına olumlu yönde katkı sağladığı belirtilmektedir. Örgütsel iletişim üç bileşen halinde incelenmiştir. Bu bileşenler üstlerle iletişim, üstlerin iletişim stratejileri ve yatay iletişim olarak belirlenmiştir. Bu bileşenlerin işgören performansını olumlu yönde etkilediği sonuç olarak belirtilmiştir (Kavak & Vatansever, 2007).

Welch yaptığı çalışmada, etkili iletişimin uygun mesajın kullanılabilir ve kabul edilebilir formatta işgörene iletilmesine bağlı olduğu belirtmiştir. Eğer işgörenin beklentileri karşılanmazsa ve uygun formatta gönderilmeyen mesajlar kaynaklı etkili olmayan iletişim nedeniyle örgüt içindeki iletişim olumsuz yönde etkilenecektir. Çalışmanın sonunda mesajın içeriği kadar taşındığı ortamında işgören üzerinde etki oluşturduğu belirtilmiş ve işgörenin tercih edeceği mesaj ortamlarının belirlenmesinin etkili iletişimin sağlanmasında etkin bir yöntem olacağını vurgulamıştır (Welch, 2012).

Yapılan literatür taramasında araştırmacıların genel kanısı, etkin ve yeterli örgüt içi iletişimin, organizasyon ve işgörenlerin performanslarına olumlu yönde katkı sağladığı yönindedir (Downs & Adrian, 2004), (Tourish & Hargie, 2000). Tkalac Verčić ve Nina Pološki Vokić, Hırvatistan bulunan yemek üreten bir şirkette 511 kişi ile yaptığı çalışma sonucunda örgüt içi iletişimin işgören performansında önemli etkiler yaptığı sonucuna varmıştır (Verčić & Vokić, 2017). Hargie' ye göre bir organizasyonda iletişim performansla doğrudan ilişkilidir (Hargie, 2016). Ruck ve Welch yaptığı çalışmada örgütlerde iletişimin önemi çok uzun zaman önce anlaşıldığı fakat örgütsel iletişimin işgören kaynaklı değil yönetici kaynaklı olarak

gerçekleştirildiği vurgulanmıştır. Çalışmalarında işgörenlerin iletişim ihtiyaçları üzerine odaklanmışlardır. İşgörenlerin iş ile ilgili faaliyetleri, örgütün uzun dönemli kararlı ve personel hakkında bilgi paylaşımı istemektedir. Örgüt içerisinde bulunan işgörenler bilgilendirildikçe aidiyet duyguları artmakta ve performansları olumlu katkı sağlamaktadır. Ruck ve Welch çalışmalarında Örgüt içi iletişimde, işgörenler, içeriğe ve diyaloga önem veren yeni yaklaşımların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak da geliştirilecek yaklaşımın, daha güçlü bir dengeyi teşvik edeceği işgörenlerin rolü ve örgüt içi iletişim arasında güçlü bir denge sağlamayacağını değerlendirmektedir.

Nikoliç ve diğerleri iletişim tatmininin işgören performansı ile yakından ilgili olan iş tatmini üzerindeki etkileri üzerine Sırbistan'da 131 firma üzerine çalışma yapmıştır. Yaptıkları ankete 120 kadın 136 erkek olmak üzere 256 kişi katılmıştır. İletişim tatmini ile iş tatmini arasındaki ilişki için korelasyon analizi ve iletişim tatmininin iş tatmini üzerindeki analiz etmek için çoklu regresyon yapmışlardır. Analiz sonucunda; iletişim tatmini ile iş tatmini arasında kuvvetli korelasyon olduğu ve iletişim tatmininin iş tatmini üzerinde tahmin edilebilir etkisi olduğu varsayımlarında bulunmuşlardır (Nikoli, Vukonjanskia, Nedeljkovi, Hadzic, & Tereka, 2013)

Karimi iletişimin işgören motivasyonu üzerine etkileri üzerine Kenya'da Postal Corporation of Kenya adlı kurupta 95 kişinin katılımıyla bir çalışma yapmıştır. Karimi, iletişim ile işgören motivasyonu arasında ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi yapmış ve iletişim ile işgören motivasyonu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır (Karimi, 2013).

Srivastava ise Lucknow Nigam adlı kurumda (kamu ve özel) 527 kişi ile yaptığı çalışma sonucunda; iletişim ile motivasyon arasında ılımlı bir ilişki (Pearson's bivariate correlation ($r=0.597$; $r^2=0.356$)). Motivasyon ile işgören performansı arasında ılımlı bir ilişki ($r=0.457$; $r^2=0.209$) olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sonuç olarak da etkin iletişimin uzun süreli personel motivasyonu için önemli rol oynadığını değerlendirmiştir (Srivastava, 2014).

Jacobs, Yu ve Chavez Çin Halk Cumhuriyeti'nde 736 üretici firmanın desteği ile gerçekleştirdiği çalışma kapsamında 221 kişilik bir anket yapmış ve yaptıkları analizler sonucunda örgüt içi iletişimin, işgörenlerin performansı ile yakından ilgili olan tatmin seviyesini arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır (Jacobs, Yu, & Chavez, 2016).

3. Yöntem

3.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı örgütiçi iletişim becerilerinin işgören performansı üzerine etkisinin olup olmadığının tespit edilmesidir.

3.2 Araştırmanın Örnekleme

Örgütiçi iletişim becerilerinin işgören performansı üzerine etkileri analiz edilmek istediği için kamu kurum kuruluşlarında çalışan personel üzerinde gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür. Bu amaçla bandırmada kamu kurum kuruluşlarında görev yapan personel için 150 kişi tesadüfî örneklem yoluyla seçilmiş ve anketler dağıtılmıştır. Geri dönen 106 anket değerlendirilmeye alınmıştır.

3.3 Anket Sorularının Niteliği

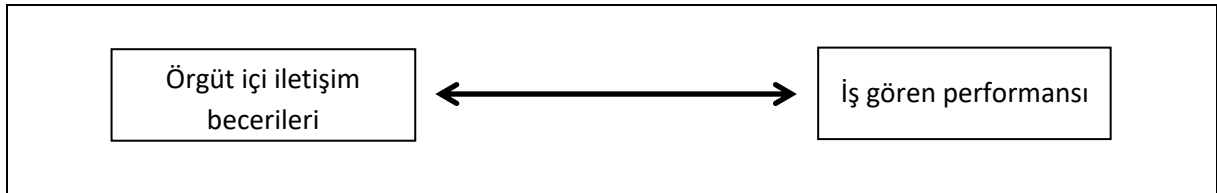
Bu araştırmada uygulanan anket formunda örgüt içi iletişim ve işgören performansını ölçen iki ölçek kullanılmıştır. Üç ayrı bölümden oluşan Anket formunda toplam 34 soru bulunmaktadır. Birinci bölümde, 10 adet demografik bilgi araştırma sorusu, İkinci bölümde, 15 adet örgüt içi iletişim araştırma sorusu ve Üçüncü bölümde ise 4 adet işgören performansı araştırma sorusu bulunmaktadır. Örgüt içi iletişimi ölçmek için Allen ve Meyer tarafından 1990 yılında geliştirilen anket kullanılmıştır. İşgören performansı Sigler ve Pearson (2000)'ın, Kirkman ve Rosen (1999)'dan aldığı 4 ifade ile ölçülmüştür. Tüm değişkenler için güvenilirlik seviyesi Cronbach α düzeyi 0.7'nin üzerinde hesaplanmıştır. Anket formunda demografik sorular hariç, diğer tüm sorularda 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır. Ankette örgüt içi iletişim ve işgören performansını tespit etmeye yönelik sorular, 1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kısmen Katılmıyorum, 4-Katılıyorum ve 5-Kesinlikle katılıyorum şekilde puanlandırılmıştır.

3.4 Çalışmanın Konusu, Modeli ve Hipotezi

Bu çalışmanın konusu, örgüt içi iletişim becerilerinin işgören performansı üzerine etkilerinin incelenmesidir. Çalışmanın modeli Şekil 1'de sunulmuştur. Çalışma kapsamında analizlerle test edilecek hipotezi aşağıda yer almaktadır.

H_0 = Örgüt içi iletişim becerileri ile işgören performansı arasında anlamlı düzeyde ilişki yoktur.

H_1 = Örgüt içi iletişim becerileri ile işgören performansı arasında anlamlı düzeyde ilişki vardır.

Şekil 1. Çalışma Modeli

3.5 Güvenilirlik Analizleri

Yapılan araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin saptanması için Cronbach α değerleri hesaplanmış ve aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Hesaplanan tüm güvenilirlik değerlerinin literatürde kabul gören 0.70'lik Cronbach α düzeyinin üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Cronbach Alfa Katsayıları Tablosu

Değişkenler	Soru Sayısı	Cronbach Alfa Katsayıları (α)
Örgüt içi İletişim Becerileri	15	0,871
İşgören Performansı	4	0.855

4. Bulgular

4.1 Demografik Faktörlere İlişkin Bulgular

Tablo-1’de araştırmaya katılan kişilere ait demografik özellikler sunulmuştur. Araştırmaya katılanların 71 (%67) erkek, 35’i (%33) kadındır. Yaşları dikkate alındığında 72’si (%67,9) 18-35, 27’si (%25,5) 35-50 ve 7’si (%6,6) 50 yaş üstü grubundadır. Cevap verenlerin %79,2’si (84 kişi) üniversite mezunu ve %75,5 (80 kişi) memur olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların mevcut işlerinde çalışma süreleri incelendiğinde, 21’inin (% 19,8) 0-1 yıl, 24’ünün (% 22,6) 2-4 yıl, 25’inin (% 23,6) 5-10 yıl ve 35’inin (% 33,0) 11 ve üstü yıl çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 2. Araştırma Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Frekans	Yüzde
Yaş	18-35 yaş	72	67,9
	35-50 yaş	27	25,5
	50 üstü	7	6,6
Cinsiyet	Erkek	71	67
	Kadın	35	33
Medeni Durum	Bekar	43	40,6
	Evli	63	59,4
Eğitim Durumu	İlkokul	1	0,9
	Lise	21	19,8
	Üniversite	84	79,2
Meslek	İşçi	9	8,5
	Memur	80	75,5
	Yönetici	17	16,0
Sektörde çalışma süresi	1 yıldan az	12	11,3
	1-6 yıl arası	45	42,5
	6 yıldan fazla	47	44,3
Mevcut işte çalışma süresi	0-1 yıl	21	19,8
	2-4 yıl	24	22,6
	5-10 yıl	25	23,6
	11 ve üstü yıl	35	33,0

4.2 Verilerin istatistiksel çözümlenmesi

Örgüt içi iletişim ve işgören performansı ölçeklerinin çözümlenmesinde SPSS 24 paket programı kullanılarak korelasyon ve regresyon hipotez testleri yapılmıştır.

Tablo 3. Örgütiçi İletişim Becerileri- İşgören Performansı Korelasyon Tablosu

Correlations			
		İletişim	Performans
Örgütiçi İletişim Becerileri	Pearson Correlation	1	,480**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	106	106
İşgören Performansı	Pearson Correlation	,480**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	106	106

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Ö

Öncelikli olarak bir işletmede iletişim becerileri ile işgören performansı arasında bir ilişki var olup olmadığı korelasyon analizi ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda iletişim becerileri ile işgören performansı arasında anlamlı ve orta seviyede pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür ($r_{(155)} = 0.480$, $p < 0.01$). Değişkenler arasında orta derece pozitif yönlü ilişkinin varlığı iki değişkenin birlikte değiştiğini göstermektedir. Yani işletmede iletişim becerileri ile işgören performansı beraber artmakta veya azalmaktadır.

İletişim becerileri ile işgören performansı arasındaki ilişki araştırılırken bu iki değişkene demografik özelliklerin etki edip etmediği araştırılmıştır. Bütün demografik değişkenler tek tek ve çoklu olarak kontrol altında tutulmuş iletişim becerileri ile işgören performansı arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan analizde demografik değişkenlerden kaynaklı herhangi bir değişimin olmadığı yani demografik özellikleri işgören performansına etkisinin olmadığı görülmüştür.

Tablo 4. Örgütiçi İletişim Becerileri- İşgören Performansı Korelasyon Tablosu

Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	β	t	p	F	Model p	R	R^2	Düzeltilmiş R^2
İşgören Performansı	İletişim Becerisi	0.481	5.552	0.000	31.159	0.000	0.480 ^a	0.231	0.223

a: Predictors: (sabit), iletişim

İş gören performansının iletişim becerilerinden ne kadar etkilendiğini test etmek için basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Değişkenler arasında orta derece pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir ($R = 0.480$). Basit doğrusal regresyon analizi sonuçları istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($F_{(1,104)} = 31.159$, $p < 0.01$). Değişkenler arasındaki basit doğrusal ilişkiye ait denklem iş gören performansı = $2.287 + 0.481(\text{iletişim becerisi})$ şeklindedir. İletişim becerilerinin işgören performansı üzerinde %23,1'lik bir etkisi bulunmaktadır. İşgören performansındaki %22,3'lük varyansın iletişim becerilerinden kaynaklandığı görülmektedir. T değerine de bakarak $t \geq 2$ olması gerektiğinden iletişim boyutundaki t değeri 5.552 olduğundan işgören performansı üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu hesaplamalara göre iletişim becerileri İş gören performansını etkilemektedir. Bu sonuçlara göre H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4. Bir Kısım Anket Soruları

S.Nu.	Sorular	Ölçek	Yüzde
1	Üstlerimden, iş ve görevimle ilgili son derece açık ve anlaşılır emir ve talimatlar alıyor olmam işimi daha iyi yapmama imkân veriyor.	Katılıyorum	35,8
		Kesinlikle Katılıyorum	33
4	Örgütte fikirlerimi açıkça söyleyebileceğim güven ortamı vardır	Kısmen Katılıyorum	29,2
13	Dedikodu ve söylentiler örgütümüzdeki ilişkilerin bozulmasına sebep olur.	Katılıyorum	33,0
		Kesinlikle Katılıyorum	31,1
14	Örgütteki dedikodu ve söylentiler rahatsız edici şekilde beni örgütten soğutuyor	Katılıyorum	30,2
		Kesinlikle Katılıyorum	30,2

Yukarıdaki tablo incelendiğinde ankete katılanların %68,8'i üstlerin açık ve anlaşılır emir ve talimatlar aldıklarında işlerini çok daha iyi yaptıklarını belirtmektedir. Fakat örgütte açıkça fikirlerini söyleyebilecekleri konusunda şüpheli olanların sayısı %29,2'lere kadar çıkmaktadır. Ankete katılanların %64,1'i dedikodu ve söylentiler örgütteki ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini ve %60,2'sinin ise dedikodu ve söylentiler örgütten soğumalara neden olduğunu söylemektedir. Dedikodu ve söylentiler örgütten soğumalara, verimliliğin azalmasına yani işgören performansının azalmasına neden değerlendirilmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Aratan firma sayısı ve gelişen teknolojiye bağlı olarak aratan rekabet ortamında şirketlerin rekabet avantajı sağlayabilmeleri için verimliliğin artmasında dayanak noktası olan insan faktörü ön plana çıkmaktadır. Bu rekabet ortamında, verimliliğin önemi artırmış ve verimlilik faktöründe etkin olan insan unsuru ön plana çıkmıştır. Şirketlerin ayakta kalabilmelerinin en önemli yapı taşı insan faktörüdür. İnsan faktörünün etkin bir şekilde değerlendirilmesi için temel ihtiyaç etkin bir iletişimdir.

İletişim örgütlerin gündelik iş yaşamları sırasında karşılaşacakları sorunları etkili ve hızlı bir şekilde çözmeleri için en temel araçtır. Örgütler tarafından iletişim ağları etkin bir şekilde kullanılarak; çalışanlarının karşılaşacakları sorunları asgari seviyeye indirme, işlerinin aksamadan yürümesini sağlama, çalışanların verimliliğin artırılması gibi birçok fayda sağlayabilmektedir.

Bu araştırma amacı örgütiçi iletişim becerilerinin işgören performansını nasıl etkilediğini ortaya koymak ve literatüre katkıda bulunmaktadır. Yapılan çalışmada "işgören performansında örgütiçi iletişim becerilerinin etkisi nedir?" sorusuna cevap aramaktadır. Analiz sonuçlarına göre örgütiçi iletişim becerileri işgören performansını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca yapılan çalışmada, iletişim becerileri ile işgören performansı arasındaki ilişki araştırılırken bu iki değişkene demografik özelliklerin etki edip etmediği incelenmiş fakat herhangi anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Literatür incelendiğinde; Nikoliç ve diğerleri tarafından yapılan çalışmada iletişim tatmini ve işgören performansı ile yakından ilgili olan iş tatmini arasında kuvvetli korelasyon olduğu ayrıca iletişim tatmininin iş tatmini üzerinde tahmin edilebilir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Karimi iletişim ile işgören performansı ile yakından ilgili olan işgören motivasyonu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatüre paralel olarak yaptığımız çalışmada örgütiçi iletişim becerilerinin iş gören performansı üzerinde anlamlı etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, örgütlerin rekabet ortamında tutunabilmeleri veya başarılı olabilmeleri işgörenlerin performansına bağlıdır. Örgütsel başarının sağlanmasında temel yapı unsuru işgören ve işgörenlerin sergileyeceği iş performansıdır. Anketteki birinci sorudan da anlaşıldığı üzere açık ve anlaşılır emir ve talimatlar işgörenlerin performansını artırmaktadır. Yöneticiler astlarına anlaşılabilir ve uygulanabilir emirler vererek işgörenlerin performansının artırılmasına destek sağlamalıdır.

Ankette bulunan 4. sorudan örgüt içerisinde fikirlerini serbestçe açıklayabilecekleri ortamın olmadığını düşünenlerin ve şüpheli olanların sayısı %40 civarında olduğu görülmektedir. İşgörenler fikirlerini açıkça beyan edemediklerinde etkin iletişim kuramamakta bu örgütten soğumalara neden olmaktadır (Kıraç, 2012). Yöneticiler sorunun çözümü için öncelikli olarak örgüt içi iletişimin olumsuz yönlerini tespit etmeli, sorun alanlarına çözümler üretebilmek tüm çalışanların fikirlerini serbestçe beyan edebilecekleri etkinlikler ve toplantılar düzenlemelidir. Personelin fikirlerini açıkça beyan etmeleri teşvik etmelidir. Böylelikle örgütsel iletişimi aksatan sorun alanları tespit edilebilir ve işgörenlerin çözüm sürecine aktif katılımı sağlanarak etkin iletişim ortamı sağlanabilir.

Ankette bulunan 13. ve 14. sorudan dedikodu ve söylentilerin örgütteki ilişkileri olumsuz yönde etkilediği ve örgütten soğumalara neden olduğunu anlaşılmaktadır. Dedikodu ve söylentiler örgütten soğumalara, verimliliğin azalmasına yani işgören performansının azalmasına neden olmaktadır. Örgütte dedikodu ve söylentiler artarsa güvensiz bir ortam oluşacak çalışanlar arasında iletişim olumsuz yönde etkilenecektir. Bu durumda yöneticiler, örgüt içindeki bilgi paylaşımında herkese karşı eşit olmalı ve personelinin sık sık bilgilendirmelidir. Böylece, örgüt içi iletişim kanalları iletişimin işleyişinde yeterli olacak ve dedikodular azaltılacaktır.

Bu çalışmada örgütiçi iletişim becerilerinin ile işgören performansı üzerinde oluşturduğu etkilere yoğunlaşmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda örgütsel iletişimin alt boyutlarının işgören performansına etkileri üzerine çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Ada, N., Alver, İ., & Atlı, İ. (2008). Örgütsel İletişimin Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi:Manisa Organize Sanayi Bölgesinde Yer Alan ve İmalat Sektörü Çalışanları Üzerinde Yapılan Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review*, 8(2), 487-518.

Barutçugil, İ. (2004). *stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Kariyer Yayınları.

Bayram, L. (2006, Temmuz-Eylül). Geleneksel Performans Değerlendirme Yöntemlerine Yeni Bir Alternatif: 360 Derece Performans Değerlendirme. *Sayıştay Dergisi*(62), 47-65.

Benligiray, S. (2008.). Performans Değerlendirme. *İnsan Kaynakları*, 148-170.

- Demirtaş, M. (2006, Aralık). Örgüt Kültürü ve Örgütsel İletişim. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, III(II), 112-132.
- Demirtaş, M. (2010). Örgütsel İletişimin Verimlilik ve Etkinliğinde Yararlanılan İletişim Araçları ve Halkla İlişkiler Filmleri Örneği. *Marmara Üniversitesi İBBF Dergisi*, 28(1), 411-444.
- Dickson, D., Rainey, S., & Hargie, O. (2003, Mart). Communicating sensitive business issues: Part 1. *Corporate Communications An International Journal*, 35-43.
- Doğan, S. (2005). *Çalışan İlişkileri Yönetimi Kare Yayınları*. İstanbul: Kare Yayınları.
- Downs, C. W., & Adrian, A. D. (2004). *Assessing Organizational Communication: Strategic Communication Audits*. New York: Guilford Press.
- Erdoğan, İ. (1991). *İşletmelerde Davranış*. İstanbul: Düşünce Basın Yayın Hizmetleri.
- Eren, E. (2000). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Eroğlu, E., & İspir, B. (2006). Örgütsel İletişim Sürecinde Yönetimsel İkna ve Etkileme. *II. Ulusal Halkla İlişkiler Sempozyumu* (s. 63-70). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğlu, F. (2000). *Davranış Bilimleri* (5. b.). İstanbul: Beta Yayınları.
- Eroğluer, K. (2011). Örgütsel İletişim ile İş Tatmini Unsurları Arasındaki İlişkiler: Kuramsal Bir İnceleme. *EGE AKADEMİK BAKIŞ*, 121-136.
- Gümüştekin, G. E., & Öztemiz, A. B. (2005). Örgütlerde Stresin Verimlilik ve Performansla Etkileşimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 271–288.
- Hargie, O. (2016, Haziran). *The Importance of Communication for Organisational Effectiveness*. Mayıs 02, 2017 tarihinde Researchgate: <https://www.researchgate.net/publication/304626602> adresinden alındı
- Hargie, O., & Tourish, D. (2000). *Handbook of Communication Audits for Organisations*. Newyork: Psychology Press.
- Helrigel, D., & Slocum, J. (1980). *Organization Behavior*. Newyork, USA: West Publishing Company.
- Jacobs, M., Yu, W., & Chavez, R. (2016). The effect of internal communication and employee satisfaction on supply chain integrations. *Int. J. Production Economics*, 60-70.
- Karanges, E., Johnston, K., Beatson, A., & Lings, I. (2015). The influence of internal communication on employee engagement: A pilot study. *Public Relations Review Research*, 129-131.
- Karimi, M. J. (2013, Kasım). The Impact Of Communication On Employee Motivation In The Kenyan Public Service: A Case Study Of Postal Corporation Of Kenya. Nairobi: School of Journalism University of Nairobi.
- Kavak, B., & Vatansever, N. (2007). Hizmet Sektöründe Örgüt İçi İletişim Bileşenleri ve İşgören Verimliliği Üzerindeki Etkileri: Ankara'daki Beş Yıldızlı Otel İşgörenlerinin Düşünceleri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 120-140.

- Kıraç, E. (2012, Mayıs). Örgütsel İletişimin Örgütsel Bağlılık Algılaması Üzerindeki Etkileri ve Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Larbi, A., Josephine, A., & James, A. (2009). Communication In Performance-Based Training And Instruction: From Design To Practice. *Performance Improvement*, 49(9), 7-16.
- Miller, K. (2009). *Organizational Communication Approaches and Processes*. Nelson Education Ltd: Nelson Education Ltd.
- Nikoli, M., Vukonjanskia, J., Nedeljkovi, M. N., Hadzic, O., & Tereka, E. (2013). The impact of internal communication satisfaction dimensions on job satisfaction dimensions and the moderating role of LMX. *Public Relations Review*(39), 563– 565.
- Onal, G. (1997). *Halkla İlişkiler*. İstanbul: Türkmen Kitapevi.
- Oskay, Ü. (1997). *İletişimin ABC'si*. İstanbul: Der Yayınları.
- Özer, K. (1997). *Gerçekçi Yönetişim*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özer, M. A. (2009, Nisan-Haziran). “Performans Yönetimi Uygulamalarında Performansın Ölçümü Ve Değerlendirilmesi. *Sayıştay Dergisi*(73), 3-29.
- Özyörük, M. (2009). Hizmet Sektöründe Performans Değerlendirme . *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi .
- Quinn, D., & Hargie, O. (2004). Internal communication audits: a case study. *Corporate Communications: An International Journal*, 92, 146-158.
- Robson, P. J., & Tourish, D. (2005). Managing internal communication: an organizational case study. *Corporate Communications: An International Journal*, 10(3), 213-222.
- Sardarov, E. (2015). Örgütsel Stresin İşgören Performansına Etkisi: Azerbaycan'daki Beş Yıldızlı Otellere Yönelik Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül üniversitesi.
- Srivastava, R. (2014, Mart). The impact of Communication skill of the manager on the Motivation and Work performance of the employees - A Research study. *Pacific Business Review International*, 6(9), 31-36.
- Tourish, D., & Hargie, O. (2000). *Handbook of Communication Audits for Organisations*. Newyork: Psychology Press.
- Tutar, H. (2009). *Örgütsel İletişim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Uysal, Ş. (2015, Ekim). Performans Yönetimi Sisteminin Tanımı, Tarihçesi, Amaç ve Temel Unsurlarına Genel Bir Bakış . *Electronic Journal of Vocational Colleges* .
- Ünüvar, Ş., & Bilge, F. (2010). Örgütsel İletişimin Bir Unsuru Olan Örgüt İçi İletişimin Konaklama İşletmelerindeki Etkinliği: Örnek Bir Alan Araştırması. *Journal of Azerbaijani Studies*, 55-72.
- Verčić, A. T., & Vokić, N. P. (2017). *Engaging employees through internal communication*. Mayıs 4, 2017 tarihinde Elsevier: www.elsevier.com/locate/pubrev adresinden alındı
- Verčić, A. T., Verčić, D., & Sriramesh, K. (2012, Haziran). Internal communication: Definition, parameters, and the future. *Public Relations Review*, 38(2), 223–230.

Verčiča, A. T., Verčičb, D., & Sriramesh, K. (2012, Haziran). Internal communication: Definition, parameters, and the future. *Public Relations Review*, 38(2), 223–230.

Welch, M. (2012). Appropriateness and acceptability: Employee perspectives of internal communication. *Public Relations Review* , 246-254.

Yüksel, İ. (2005). İletişimin İş Tatmini Üzerindeki Etkileri: Bir İşletmede Yapılan Görgül Çalışma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 291 306.

Field : Business Administration

Type : Research Article

Received:24.09.2017 - *Corrected*:29.10.2017 - *Accepted*:07.11.2017

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Alan Çocukların Sosyal Etkinliklere Katılımlarına İlişkin Ailelerinin Değerlendirmeleri

Ali Fuat ERSOY¹, Mustafa HURASAN²

¹ Prof. Dr., Karabük Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, TÜRKİYE

² Sosyal Hizmet Uzmanı, TÜRKİYE

E-Posta: alifuatersoy@karabuk.edu.tr

Öz

Bu araştırma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünce çocuklara sağlanan “Sosyal ve Ekonomik Destek” hizmetinin değerlendirilmesine yönelik olarak yapılmıştır. Araştırmaya Karabük ilinde yaşayan ve en az 6 aydır bu (SED) hizmetten yararlanan çocukların aileleri alınmıştır. Çocuklara sağlanan SED’ in çocuk ve ailesine katkısı, ulaşılabilirliği, çocuğun eğitime, sağlığına, yaşam kalitesine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan çocukların hizmet sonrası yeni tanıştığı insanlarla iletişimlerinde ilerleme, çevreyi tanımaya olan isteklerinde artış olduğu belirtilmiştir. Eğitim durumlarına bakıldığında, hizmetten faydalanmaya başladıktan sonra derslerinde olumlu yönde bir değişim görülmüştür. Çocukların cinsiyete göre sosyal etkinliklere katılım durumu incelendiğinde, hizmeti alan hem kız hem de erkeklerin sosyal etkinliklere katılımında artış görülmüştür. SED hizmeti adından da anlaşılacağı üzere çocukların ekonomik ve sosyal yoksunluklarıyla ilgilenmektedir. Ailelere yapılan ekonomik desteklerin yanı sıra sosyal desteklerde arttırılmalıdır. Özellikle psiko-sosyal yönden gelişimi akranlarından geri kalmış çocukların sosyalleşmelerini sağlamak için çalışmalar arttırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, Aile, sosyal ve ekonomik destek, sosyal etkinlik, çocuk eğitimi

Evaluations of the Families Who Are Provided Social and Economic Support Services

Abstract

This research was conducted to evaluate the "Social and Economic Support" service which is provided to children by General Directorate of Child Services of the Ministry of Family and Social Policy. The families of children who live in Karabük province and benefit from this service for at least 6 months have been taken to the survey. Efforts have been made to determine the impact of the SES is provided to children on the contribution to the child and the family, accessibility, child's education, health and quality of life. According to the results, which are obtained from the research; it is stated that the children who benefit from the SES service have improved their communication with the people they have just met after the service and also their desire to define the environment. When looked at the educational situation, it is seen that the positive change begin in their lessons after they started to benefit from the service. When the participation of children of families using SES services to social activities by sex was examined, the participation of social activities in both girls and boys receiving service increased. It is concerned with the economic and social deprivation of children as understood from the social and economic support service. Especially, work within social services should be enhanced to ensure socialization of children, those who are back from psycho-social developmental peers.

Keywords: Social work, Family, Social and Economic Support, social activity, Child Education

1. Giriş

Aile toplumun temel ünitesidir. Bu temel üniteyi oluşturanlar ise ailedeki bireylerdir. Sağlıklı bireylerin toplum kalkınmasında önemi bilinen bir gerçektir. Bu gerçekten yola çıkarak toplumu ve aileyi oluşturan bireylerin fiziksel sağlıkları kadar ruh sağlıklarının da önemlidir (Erkal, 2012, 109). Ruh sağlığı yerinde bireyler kendini tanıyan, yaptıkları işlerde başarılı, sosyal yaşantısında iyi iletişim kurabilen mutlu olmanın yollarını bilen kişilerdir. Bu özellikleri kazanabilmenin temelinde ise aile vardır. Çocuğun sağlıklı bir kişiliğe sahip olması büyük ölçüde model aldığı anne-baba kişilik yapılarına bağlıdır. Anne babayı model alan çocuk istenen ve istenmeyen davranışları onlardan öğrenecek ve kendisini bu doğrultuda yönlendirebileceklerdir. Çocukların sağlıklı ve mutlu aile ortamlarında yetişmiş olmaları onların öğrendikleri bilgileri hayata geçirmelerini kolaylaştıracaktır (Yörükoğlu, 2007:41). Buna karşın sosyal ve psikolojik açıdan çeşitli nedenlerle yoksunluk içinde bulunan çocuklar gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde toplumsal uyum açısından sorunlarla karşıma çıkabileceklerdir. Bu nedenle çeşitli nedenlerle aileleri yanında ya da onlardan ayrı oldukları ortamlarda büyüyen çocukların devletin koruması altında büyümeleri ve gelişmeleri son derece önemlidir (Taşpınar ve diğerleri, 2014: 28).

Bugün çocuk eğitiminin önemli bir bölümünü okullar üstlenmekle birlikte, bu sorumluluk tamamen okullara ve öğretmenlere bırakılamaz. Çünkü çocuklar yaşamlarının büyük bir bölümünü evde aile bireyleri ile etkileşime girerek geçirmektedir. Bu nedenle çocuğun eğitiminde anne babaya düşen sorumluluk çok büyüktür (Aktaş, 2002: 39). Aile bütünlüğünün korunması toplumun devamlılığının ön şartlarından biridir. Bu nedenle devletler sosyal politika olarak çocukların aile yanında bulunmalarını sağlayacak uygulamalar yapmaktadırlar. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından uygulanan korunma kararlı ya da korunma kararı olmaksızın ailesi yanında desteklenen çocuklarla ilgili uygulamalar da bu kapsamda değerlendirilebilir. Çocukların ailesi yanında desteklenmesinin psiko-sosyal gelişimlerine, eğitim başarılarına, ekonomik yaşamlarına, sağlık koşullarına kısacası yaşam kalitelerine olumlu katkılarının olması beklenmektedir (Taşpınar ve diğerleri, 2014: 28). Bu amaçla, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün çocuklara yönelik aile odaklı Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti bulunmaktadır. Bu konudaki yönetmelik gereği çocukların aileleri yanında bakımı ve desteklenmesi sağlanmaktadır.

Ailelerin ekonomik mağduriyetlerinin haricinde psiko-sosyal mağduriyetleri de olabilir. Çocuğun maddi ihtiyaçları kadar psiko-sosyal gelişimi de önemlidir. Bu sebeple Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti ekonomik desteğin yanı sıra ailelere danışmanlık ve rehberlik hizmeti de sunar.

Bu destek hizmetlerinin değerlendirilmesi, hizmetten yararlanan çocuk ve aileye katkısı, ulaşılabilirliği ve süresi, çocuğun eğitimine, gelişimine, sağlığına, yaşam kalitesine etkilerini ortaya koymak amacıyla bu araştırma yapılmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 yılı faaliyet raporu verilerine göre korunma kararlı olup ailesi yanında desteklenen 3.474 ve korunma altına alınmaksızın desteklenen 93.256 olmak üzere toplam olarak 96.730 çocuk sosyal ve ekonomik destek, eğitim ve danışmanlık hizmeti verilerek ailesi veya yakınları yanında desteklenmiştir. Karabük ilinde 1039 adet SED

dosyası incelenmiş ve 320 çocuğun aktif olarak SED hizmetinden yararlandığı tespit edilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016). Bu dosyalardan elde edilen bilgiler ışığında, araştırmanın örneklemini en az 6 aydır SED hizmetinden faydalanan ve okul çağında olan 84 çocuk oluşturmuştur. Çeşitli nedenlerle (araştırmaya katılamama, adreste bulunamama vb.) 16 çocuk ve ailesine ulaşılammış ve araştırma kapsamına 68 çocuk alınmıştır. Araştırma verileri anket tekniği ile çocukların yakınlarıyla yüzyüze görüşmeler yapılarak Aralık 2016- Mart 2017 tarihlerinde toplanmıştır. Veriler SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programından yararlanılarak değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan ailelerin Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan çocuklarının %44,1'i kız, %55,9'u erkektir.

Araştırmaya katılan ailelerin Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan çocuklarının %29,4'ü ilkokula, %35,3'ü ortaokula ve %35,3'ü liseye devam etmektedir. Çocukların eğitim durumları arasında belirgin bir yüzdelik farkı bulunmamaktadır. Çocukların %7,4'ünün kardeşi bulunmamakta, %47,1'inin 1 kardeşi, %25'inin 2 kardeşi, %10,3'ünün 3 kardeşi, %10,3'ünün 4 ve üzeri kardeşi bulunmaktadır. Kardeş sayılarına göre bakıldığında, çocukların yarısına yakınının tek kardeşi bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan ailelerin Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan çocuklarının yaşadığı evde %45,6'sı 2 veya 3 kişi, %32,4'ü 4 kişi ve %22'si 5 veya daha fazla kişi kalmaktadır. Tabloya bakıldığında çocukların ağırlıklı olarak evde 2-3 kişi yaşadığı görülmektedir. Çocukların %54,4'ü annesiyle, %27,9'u anne ve babasıyla, %13,3'ü akrabalarıyla yaşamaktadır. Ailelerle yapılan anket uygulama sürecinde SED yardımı yapılan çocukla ilgili olarak çocukların daha çok anne ile yaşadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan ailelerin Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan çocuklarının %61,8'i kirada, %35,3'ü ailelerin kendi evinde, %2,9'u diğer (akrabalarının yanında) yaşamaktadır. SED hizmetten faydalananların büyük çoğunluğu (%61,8) kira ödemektedir.

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan çocukların, faydalandığı süre olarak değerlendirildiğinde %26,5'i 6-12 ay, %33,8'i 13-24 ay, %20,6'sı 25-36 ay, %19,1'i ise 36 ay ve üzeri verilerine ulaşılmıştır. Yüzdelik değerlere bakıldığında en fazla (%33,8) 13-24 ay çoğunluğu oluşturmaktadır.

Hizmetten faydalanan ailelerin aylık gelirleri incelendiğinde 500-800 TL arası geliri olan ve veriler arasında en çok paya sahip olan (%41,2) dilimdir. 801-1100 TL arası geliri olan %14,7; 1101-1400 TL arası geliri olan %8,8; 1401 ve üzeri geliri olan ise %35,3'tür. Çocuklara verilen SED miktarına bakıldığında 650 TL ve daha az yardım alanlar %20,6; 651-750 TL arasında yardım alanlar %47,1; 751 TL ve üzeri yardım alanlar da %32,4'tür. Verilen SED yardımının çoğunluğunu %47,1 oranıyla 651-750 TL arası oluşturur.

Araştırmaya katılan çocukların demografik bilgilerine bakıldığında cinsiyet, yaş ve eğitim dağılımının oransal olarak birbirine yakın değerlere sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan çocukların yarısına yakınının bir kardeş sahibi olduğu, yarısından fazlasının kirada oturduğu ve tek ebeveyn olarak annesiyle yaşadığı, çoğunlukla da ikamet edilen evde üç ya da dört kişi yaşadıkları bilgisine ulaşılmıştır.

Bunun yanında araştırmaya katılan çocukların çok büyük bir kısmının engel durumu, devamlı ilaç kullanımı ve kronik hastalığı bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan ailelerin yaklaşık yarısının yapılan SED yardımının haricinde herhangi bir geliri bulunmamaktadır ve yapılan bu yardımda ailelere verilen para miktarı genellikle 651-750 TL civarındadır.

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan ailelere göre, %77,9'u evini her açıdan uygun koşulda bulmaktadır. Evini uygun koşullarda bulmayanlardan ise %27,9'u birey sayısına göre evin yetersiz olduğunu, %32,6'sı aile evin ısınma sorununun olduğunu, %39,5'i aile ise evin sağlık açısından sorunlu olduğunu düşünmektedir.

Evini her açıdan uygun koşulda bulmayan aileler %22,1 iken, evinin sağlık açısından sorunlu olduğunu düşünen aileler %39,5'tir. Buna göre bazı ailelerin evlerinin sorunlu olmasına rağmen evini her açıdan uygun koşulda görmesi, bu konudaki cevapların gerçekçi olmadığını düşündürmektedir. Bunun nedeninde buldukları çevreden koparıma ihtimalini düşünüyor olmalarından kaynaklanabilir.

Tablo 1. Çocukların Cinsiyetine Göre Okul Başarı Durumu

		Başarı Durumu									
		SED Öncesi					Toplam	SED Sonrası			
Çocuğun Cinsiyeti		Zayıf	Orta	İyi	Pekiyi	Zayıf		Orta	İyi	Pekiyi	
Kız	f	5	3	7	15	30	1	6	8	15	30
	%	16,7	10,0	23,3	50,0	100,0	3,3	20,0	26,7	50,0	100,0
Erkek	f	3	9	9	17	38	7	7	8	16	38
	%	7,9	23,7	23,7	44,7	100,0	18,4	18,4	21,1	42,1	100,0
Toplam	f	8	12	16	32	68	8	13	16	31	68
	%	11,8	17,6	23,5	47,1	100,0	11,8	19,1	23,5	45,6	100,0

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan ailelerin çocuklarının okul başarı durumlarına bakıldığında, hizmetten faydalanmaya başladıktan sonra kızların derslerinde pozitif yönde bir değişim görülürken (dersi zayıf olan kızların oranı %16,7'den %3,3'e düşmüştür), erkeklerin derslerinde negatif yönde bir değişim (dersi zayıf olan erkeklerin oranı %7,9'dan %18,4'e artmıştır) görülmüştür (Tablo 1).

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmeti etkisi dışında çocukların derslerindeki değişimin sebeplerinden biri çocukların sınıfının yükselmesi ve derslerinin zorlaşması olabilir.

Tablo 2. Çocukların Cinsiyetine Göre Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu

Çocuğun Cinsiyeti		Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu					
		SED Öncesi		Toplam	SED Sonrası		Toplam
		Evet	Hayır		Evet	Hayır	
Kız	f	7	23	30	16	14	30
	%	23,3	76,7	100,0	53,3	46,7	100,0
Erkek	f	11	27	38	23	15	38
	%	28,9	71,1	100,0	60,5	39,5	100,0
Toplam	f	18	50	68	39	29	68
	%	26,5	73,5	100,0	57,4	42,6	100,0

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan ailelerin çocuklarının cinsiyete göre sosyal etkinliklere katılım durumu incelendiğinde, hizmeti alan tüm çocukların sosyal etkinliklere katılımında artış (%26,5'ten %57,4'e) görülmüştür. Hizmeti almaya başladıktan sonra her iki cinsiyetin de (kızlar %23,3'ten %53,3'e; erkekler %28,9'dan %60,5'e) sosyal etkinliklere katılımında artış olduğu belirgin şekilde görülmektedir (Tablo 2).

Faydalanan hizmet sonrasında maddi durumu iyileşen ve kendini daha güvende hisseden çocukların özgüveninin arttığı ve buna bağlı olarak sosyalleştiği düşünülmektedir.

Tablo 3. Çocukların Cinsiyetine Göre Ev Ödevlerini Yapma Durumu

Çocuğun Cinsiyeti		Ev Ödevlerini Yapma Durumu					
		SED Öncesi		Toplam	SED Sonrası		Toplam
		Evet	Hayır		Evet	Hayır	
Kız	f	28	2	30	29	1	30
	%	93,3	6,7	100,0	96,7	3,3	100,0
Erkek	f	35	3	38	33	5	38
	%	92,1	7,9	100,0	86,8	13,2	100,0
Toplam	f	63	5	68	62	6	68
	%	92,6	7,4	100,0	91,2	8,8	100,0

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan ailelerin çocuklarının cinsiyete göre ev ödevlerini yapma durumları incelendiğinde, çocukların tamamına yakını (hizmetten önce %92,6; hizmetten sonra %91,2) ödevlerini yapmaktadır. İki cinsiyet arasında belirgin bir fark göze çarpmamakla birlikte SED sonrası kızlarda oransal olarak küçük bir değişim görülmektedir.

Tablo 4. Çocukların Cinsiyetine Göre Grup Oyunlarına Katılma Durumu

Çocuğun Cinsiyeti		Grup Oyunlarına Katılma Durumu					
		SED Öncesi		Toplam	SED Sonrası		Toplam
		Evet	Hayır		Evet	Hayır	
Kız	f	22	8	30	26	4	30
	%	73,3	26,7	100,0	86,7	13,3	100,0
Erkek	f	28	10	38	35	3	38
	%	73,7	26,3	100,0	92,1	7,9	100,0
Toplam	f	50	18	68	61	7	68
	%	73,5	26,5	100,0	89,7	10,3	100,0

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan ailelerin çocuklarının cinsiyete göre grup oyunlarına katılım durumları incelendiğinde, her iki cinsiyetin de (kızlarda %73,3'ten %86,7'ye; erkeklerde %73,7'den %92,1'e) grup oyunlarına katılımlarında hizmet sonrası artış görülmüştür. Bu durum SED hizmeti alan çocukların kendilerini maddi açıdan güvende hissetmelerinden dolayı akranlarıyla daha iyi ilişkiler kurduğu söylenebilir.

Tablo 5. Çocukların Yaşına Göre Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu

Çocuğun Yaşı		Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu					
		SED Öncesi		Toplam	SED Sonrası		Toplam
		Evet	Hayır		Evet	Hayır	
6-9 yaş	f	4	15	19	10	9	19
	%	21,1	78,9	100,0	52,6	47,4	100,0
10-13 yaş	f	5	14	19	14	5	19
	%	26,3	73,7	100,0	73,7	26,3	100,0
14 yaş ve üzeri	f	9	21	30	15	15	30
	%	30	70,0	100,0	50,0	50,0	100,0
Toplam	f	18	50	68	39	29	68
	%	26,5	73,5	100,0	57,4	42,6	100,0

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan ailelerin çocuklarının yaşına göre sosyal etkinliklere katılım durumları incelendiğinde, bütün yaş gruplarında hizmet almaya başladıktan sonra yaklaşık iki kat artış görülmektedir. En fazla artış 10-13 yaş aralığında (%26,3'ten %73,7'ye yükselmiştir) gerçekleşmiştir.

Yukarıdaki verilerden de anlaşıldığı üzere en çok sosyalleşen yaş grubu olan 10-13 yaş arası çocukların, Erikson'un psiko-sosyal gelişim aşamalarına göre çalışkanlığa karşı yetersizlik duygusu döneminden, kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası dönemine geçiş evresine denk geldiği görülmektedir.

Tablo 6. Çocukların SED Hizmetinden Faydalandığı Süreye Göre Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu

SED Hizmetinden Faydalanılan	Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu						
	SED Öncesi		Toplam	SED Sonrası		Toplam	
	Evet	Hayır		Evet	Hayır		
6-12	f	8	10	18	13	5	18
	%	44,4	55,6	100,0	72,2	27,8	100,0
13-24	f	4	19	23	13	10	23
	%	17,4	82,6	100,0	56,5	43,5	100,0
25-36	f	1	13	14	8	6	14
	%	7,1	92,9	100,0	57,1	42,9	100,0
37 ve üzeri	f	5	8	13	5	8	13
	%	38,5	61,5	100,0	38,5	61,5	100,0
Toplam	f	18	50	68	39	29	68
	%	26,5	73,5	100,0	57,4	42,6	100,0

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan ailelerin hizmetten faydalandığı süreye göre sosyal etkinliklere katılım durumu incelendiğinde, hizmetten faydalanmaya başlamadan önce çocukların sosyal etkinliklere katılım durumu düşük (%26,5) iken, hizmetten faydalanmaya başladıktan sonra iyileşen ekonomik durumun etkisiyle çocukların sosyal etkinliklere katılım durumunda artış (%57,4) görülmüştür. Sosyal etkinliklere katılım durumunun en fazla arttığı ay aralığı ise 25-36 ay arasındır (%7,1'den %57,1'e).

Tablo 6'da da belirtildiği gibi faydalanılan hizmet sonrasında maddi durumu iyileşen ve kendini daha güvende hisseden çocukların özgüveninin arttığı ve buna bağlı olarak sosyalleştiği düşünülmektedir.

Tablo 7. Ailenin Aylık Gelirine Göre Çocukların Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu

Aylık Gelir		Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu					
		SED Öncesi		Toplam	SED Sonrası		Toplam
		Evet	Hayır		Evet	Hayır	
800 TL ve altı	f	9	19	28	16	12	28
	%	32,1	67,9	100,0	57,1	42,9	100,0
801-1400 TL	f	1	15	16	10	6	16
	%	6,3	93,7	100,0	62,5	37,5	100,0
1401 TL ve üzeri	f	8	16	24	13	11	24
	%	33,3	66,7	100,0	54,2	45,8	100,0
Toplam	f	18	50	68	39	29	68
	%	26,5	73,5	100,0	57,4	42,6	100,0

Sosyal ve Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan ailelerin aylık gelirine göre sosyal etkinliklere katılım durumu incelendiğinde, hizmetten faydalanmaya başladıktan sonra ailelerin aylık gelirinin artmasıyla birlikte çocukların sosyal etkinliklere katılım durumlarında da artış görülmüştür. Bu artış SED öncesi %26,5'ten % 57,4' e çıkararak kendini göstermiştir. Gelir gruplarına göre bakıldığında, en yüksek artışın hizmet almaya başlamalarıyla birlikte 801-1100 TL arası gelire sahip olan ailelerin çocuklarında (%6,3'dan %62,5'e) olduğu görülmüştür.

Aylık gelir miktarı gözetmeksizin çocukların sosyal etkinliklere katılım durumu incelendiğinde, hizmetten faydalanmaya başladıktan sonra çocukların sosyal etkinliklere katılımının iki katına çıktığı da tabloda görülmektedir.

4. Sonuç

Araştırmaya konu olan Sosyal ve Ekonomik Destek hizmeti, istismar edilmeyen ancak maddi yoksunluklar dolayısıyla aile yanında bakımında güçlükler yaşanan çocuklar için yapılan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın hizmetlerinden birisidir. Çocuğun kurum bakımı yerine aile yanında bakımı için aileye sağlanan bu hizmet, maddi kaynak sağlayarak çocuğun bakımının ihmal edilmemesini amaçlamaktadır. Bu hizmet çocuğun kendini gerçekleştirmesine ve geliştirmesine, daha kaliteli bir yaşam sürmesine, sosyal bir birey olarak yetişmesine olanak sağlar.

Bu yaşlarda çocuğun sosyalleşmesi gelecek için son derece önemlidir. Ekonomik yönden zayıf olan ailelerde çocuklar sosyal bakımdan da zayıf olabilmektedir. Bu nedenle sosyal ve ekonomik yönden yetersizlik içinde olan, özellikle çocuklu ailelere çocuklar için ekonomik ve sosyal destek sağlanmalıdır.

Çocukların sosyal etkinliklere katılımlarına bakıldığında, çocuklar sosyal ve ekonomik destekten sonra sosyal etkinliklere daha fazla katılmaktadır. Bu durum bu uygulamaların yaygınlaştırılmasını, mümkün olduğunca daha fazla sosyal ve ekonomik destek sağlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Karabük İl Müdürlüğü'ne bağlı Sosyal ve Ekonomik Destek Birimi, Müracaatçı dosyaları, Aralık 2016.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2013). "Kurum Bakım Türlerinin Etki Analizi", Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara: Viza Yayıncılık (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetlerinin Değerlendirilmesi Projesi, Araştırma Sonuç Raporu'ndan alıntı yapılmıştır).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2015). "2015 yılı faaliyet raporu", (<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/544e2471369dc318044059a0/Sed%20Y%C3%B6netim%20.pdf> sayfasından 12.12.2016 tarihinde erişilmiştir.)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2016). "2016 yılı faaliyet raporu", (<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/544e2899369dc318044059c3/2016.pdf> sayfasından 23.03.2017 tarihinde erişilmiştir.)

Aktaş, A. Y. (2002). "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Aile İşbirliği Çalışmaları İle Anne-Baba Eğitim Programı Uygulamaları", Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (2), 31-41

Erkal, M. (2011). Sosyoloji. Der yayınları.

Özateş, Ö. S. (2009). "Sosyal Hizmet Uzmanlarının 'Aileye Dönüş Ve Aile Yanında Destek Projesi'nin Uygulama Sürecine İlişkin Değerlendirmeleri", Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Taşpınar, M., Karataş, K., Gelişli, Y. ve arkadaşları (2014). "Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetlerinin Değerlendirilmesi Projesi", Araştırma Sonuç Raporu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Yörükoğlu, A. (2007). Değişen toplumlarda aile ve çocuk. Özgür yayınları

Field : Communication

Type : Research Article

Received:14.09.2017 - Corrected:21.10.2017 - Accepted:07.11.2017

Social Media in the Academic Life of International Students in Turkey: A Survey Study

Rajab Idd MUYINGO, Ali Murat KIRIK

Marmara University, Faculty of Communication, İstanbul, TURKEY

Email: rajabmuyingo@marun.edu.tr, murat.kirik@marmara.edu.tr

Abstract

As social media becomes the ideal space of sharing information in a simple and convenient way, it continues to attract numerous scholarly studies. This paper investigates the peculiarity of social media in the academic life of international students in Turkey, with an aim of ascertaining the social media tools used by international students. Secondly is to scrutinize the academic purposes of social media usage among international students in Turkey. The third objective is to determine the academic benefits attained by international students in the usage of social media. This study was inclined in the Uses and Gratification theory, the researcher considered a randomly selected sample of international students in Istanbul City. Due to the nature of this study both qualitative and quantitative approaches were applied. Thus semi-structured interviews and questionnaires were used to get data on a randomly selected sample. Observantly, social media platforms found vital in the academic life of international students included; YouTube, Facebook, WhatsApp and Twitter. In the same way, findings indicates that international students frequently use social media for more than twice a week to interact with their course mates as an encouragement for studying outside classroom. Remarkably, international students benefit from social media as they use You Tube to watch educational video clips on lectures delivered from other universities to widen on their understanding on a particular subject. Equally, Facebook and Whatsapp were purposely for instant messaging, sharing academic information about study topics with classmates and professors, arranging study groups and asking for help with studies. This paper correspondingly concludes that despite the potentiality of the social media in the academic sphere, it cannot go unnoticed that international students use it for other benefits especially for creating new friendship in and outside Turkey, sharing ideas and information plus communicating to their families and friends in their home countries about social and current affairs.

Keywords: Social Media, Academic life, International Students, Turkey

1. Introduction

Technology has changed the way people interact and has brought about the emergence of an open social platform such as social media that allows the inhabitants of this planet earth to connect with each other easily. Boateng and Amankwaa (2016) notes Social media such as Facebook, Twitter, Google Plus, and Flickr, are being used in learning for the purpose of convenient communication with other students and potentially with others outside the class such as students of the same topic and subject experts (Boateng & Amankwaa, 2016:2).

Social media is rapidly changing the communication setting of today's social world and its development is significantly influencing the academic life of students. As Salvation and Adzharuddin (2014) observed, social media has become the most dynamic application which enables students not only to socialize with friends and also interact with lecturers. The growing popularity of the sites is further influenced by the free access for whomever that desire to interact with friends and lecturers with a view to generating collective knowledge (Salvation and Adzharuddin 2014:1).

Consistently, social media permit and favor the publication and sharing of information; self-learning; teamwork; communication, both between students and between pupil-teacher; feedback; access to other sources of information that support or even facilitate constructivist learning and collaborative learning; and contact with experts, (Gómez and Pedro, 2012: 2). Social media technologies also, have been growing significantly to support users to gain access to valuable knowledge through different resources. As highlighted by (Aghae, 2010), the appearance of social media is groundbreaking; yet there may be confusion as what exactly is included in this term and how it may differ from other similar and related concepts. There is a diversity of technologies used as effective tools to support students' academic life (Aghae, 2010:16). Although some of the technologies are apparently distinguished as social media, such as Wikipedia, YouTube, Facebook, and some virtual environments, there is no systematic way to differ and categorize applications. Therefore, in this paper social media is implied to online technologies used by learners, which are important and supportive to students' academic life; namely You Tube, Facebook, Whatsapp, Tweeter, Google Plus, Wikipedia, LinkedIn and Skype.

2. Statement of the Problem

Social media have attracted considerable attention among teens and young adults who tend to connect and share common interest (Salvation & Adzharuddin, 2014:1). More so, with the explosive growth in the number and use of social media in everyday communication method for individuals and organizations, there has also been a corresponding increase of its incorporation in teaching and learning in higher institution (Boateng & Amankwaa, 2016:2). Although there have been numerous researches such as (Gómez, Sergio and Pedro 2012, Aghae 2010) were conducted in different countries on understanding how much, why and how students use social media and despite its popularity, very little data and quite a few articles exist on this subject of social media in the academic life of an international student in Turkey.

Meanwhile, with the rapid internationalization of higher education, Turkey is a center of attraction for international students from all over the world. In addition to thousands of international students who come to study in Turkey on their own every year, nearly five thousand (5000) international students annually come to Turkey to get either undergraduate

or graduate education within the scope of Türkiye Scholarships, (Daily Sabah, 2015). Therefore, given the increasing number of international students in Turkey and with the current technological advancements especially popularity of social media, this study sets out that an understanding of social media in the academic life of an international student would be of great relevance to students, researchers, student's affairs practitioners and all the various bodies that comes to play when talking of social media and academic life in Turkey. In view of above, this study aimed at; - Ascertaining the social media tools used by international students in Turkey. - Scrutinizing the academic purposes of social media usage among international students in Turkey. - Determining the academic benefits attained by international students in using of social media.

2.1 Research Questions

The main research question of the study was “does social media impact on international students' academic life in Turkey?” To answer this question, the following questions were further considered: Which social media tools are used by international students? What are the purposes of social media usage among international students in Turkey? And what academic benefits are attained by international students in using of social media?

3. Literature Review

This review considered previous related research, covering studies conducted on core issues to this study namely; Social media, Usage of Social Media in the Academia and finally the International Students' Academic Life in Turkey.

Primarily, social media have been defined as “an online community of Internet users who want to communicate with other users about areas of mutual interest”. Examples of social media include: Twitter, Friendster, MySpace, Facebook and many others. (Helou and Ab.Rahim, 2014:2). Whereas Aghae (2010) observed that in educational learning, social media is a web-based system that supports interactions between learners and instructors as well as learners and learners. Since people are challenged to interact with each other on virtual environments, online interaction is a significant way of communication (Aghae, 2010:16). In academia therefore, there should be a variety of available resources to help learners in bootstrapping their way to higher-level cognitive structures.

Correspondingly, Kaplan and Haenlein, (2012) referred to social media, as “a group of Internet-based applications that are built on the ideological and technological foundations of Web 2.0, and that allow the creation and exchange of user-generated content”. As it is much broader than simply collaborative projects such as Wikipedia that includes blogs and micro-blogs (e.g. Twitter), content communities (e.g. YouTube), social networking sites (e.g. Facebook) and virtual social worlds e.g. Second Life (Kaplan and Haenlein, 2012:101). Despite the diversity in the definitions of social media and the multiplicity of social media sites accessed and used by the public for different purposes, this paper focused much on social media perceived to be used by international students for academic purposes. These include Facebook, YouTube, Twitter, LinkedIn, Google Plus, Wikipedia, Twitter, Instant Messaging, MSN, Skype, E-Mail and WhatsApp, as earlier mentioned in the introduction.

On the other hand, social media have recently grown significantly in academia, since learners have the possibility of continuous learning besides saving time and other costs. Aghae, (2010) observed that there are many ways that social media supports academic life, like

interactions and communications among students. These social interactions, supported by new technologies as the main key, have consequently led to increased learners' interest in collaborative and cooperative learning (Aghaee, 2010:17). Therefore, basing on Aghaee, this paper presumes that by using social media, learners are enabled to communicate with others and engage in educational learning, especially through learner-content, learner-instructor, and learner-learner interactions.

Furthermore, Helou and Ab.Rahim (2014) in their study on the Influence of Social Networking Sites on Students' Academic Performance in Malaysia, found that most of the students engaged in the use of social media for socializing activities rather than for academic purposes. Inversely, most of the students felt that social media have a positive impact on their academic performance, as it could be used for various academic activities such as communicating with the faculty and university authorities, communicating with lecturers and supervisors, discussing academic topics with classmates and chatting with friends on topics of educational interest (Helou and Ab.Rahim, 2014:8). Similarly, Hall and Sivakumaran (2014) reported that Social media can be used as a connection point to family and friends while the students are away from home. Student's involvement in activities like making friends on social media should be seen as students having access to relevant information that can be channeled towards improving the students' academic performance (Hall and Sivakumaran, 2014:1).

Alike, Gómez and Pedro (2012) found in their study about academic Use of Social Networks among University Students reported that students displayed a positive attitude to using social networks with educational purposes. Although among the principal reasons for study use occupied third place; the majority of students (59.9%) believed it is positive to create subject groups in one of the social networks; and 39.8% would replace the virtual campus as an educational platform with the social networks (Gómez and Pedro 2012:6). It is worth noting that these positive attitude trends stood out in their study, where the students did not display a negative attitude towards the educational use of the social networks. Whereas, Saw *et al.*, (2012) in their study on Social Media for International Students in Australia, they found that the students' motivations for using social media sites among the most common reasons for both international and domestic students were social activities like chatting with friends, keeping up with friends' activities and staying in touch with family. But 60% indicated that they used Facebook for sharing information and over 50% for finding out information. The most popular social media sites were Facebook, YouTube and Twitter for finding information. Yet there were some variations in usage between students from different countries. (Saw, Wendy, Donaghey, and McDonald 2012:18)

Outstandingly, Hall and Sivakumaran (2014) found that international students in the United States were using social media in a variety of ways to help them adjust to living in a foreign country during their study abroad experience. Facebook, YouTube and Twitter were some of the ways international students were learning about study abroad programs. Whereas they used social media such as Facebook, email, Twitter and Instagram to stay in touch with family and friends back home. They also used these sites to make friends in their host country. This helped them learn common slang/phrases and provided them a convenient way to communicate with friends in their host country (Hall and Sivakumaran 2014:4). Likewise, Lin *et al.* (2011) conducted a study focusing primarily on the outcomes of Facebook use during international students' study in the USA. The researchers found that Facebook usage contributed to students' ability to participate socially and culturally in their new surroundings.

Those students who interacted with their U.S. friends on Facebook were better socially adjusted and of the international students surveyed, 46% indicated Facebook as their primary account. (Lin, Wei, Mijung and LaRose, 2011:16). Ultimately, Saw *et al.* (2012) found that Australian students used social media for academic purposes such as sharing information about study topics, arranging study groups, asking for help with studies among other. Remarkably, Facebook at 91% and YouTube at 27% were the only two sites that over 10% of respondents indicated they used for some educational purpose. Students' frequently used YouTube to find information for educational purposes (Saw *et al.* 2012:8).

Therefore, based on the aforementioned aspects it is evident that social media have undoubtedly become an integral part of the everyday life of the today's generation. As many previous studies like (Lin *et al.* 2011; Saw *et al.*, 2012; Hall and Sivakumaran 2014) confirmed that in addition to social activities, international and domestic students are connecting via social media for a wide range of academic purposes including group work and sharing and gathering information, as some students use social media to validate ideas and make decisions too. In the same line its paramount for this paper to comment that social media have created a new social dimension where individual students can increase their social awareness by keeping in touch with old friends, making new friends, dispensing new data or products and gathering information in other aspects of everyday life. This helps students become more knowledgeable, which is very beneficial for students' academic life.

Although the definition of "international student" varies in each country in accordance to their own national education system, in Australia for example, international students are defined as those studying onshore only with visa subclasses 570 to 575, excluding students undertaking study while in possession of other temporary visas. Whereas in Japan, international students are defined as foreign nationals who study at any Japanese university, graduate school, junior college, college of technology, professional training college or university preparatory course on a 'college student' visa, as defined by the Immigration Control and Refugee Recognition Act. (https://en.wikipedia.org/wiki/International_student, 2016). Nonetheless, according to the UNESCO Institute for Statistics (UIS) an international student is a mobile student who has left his or her country, or territory of origin, and moved to another country or territory with the singular objective of studying (<http://wenr.wes.org>, 2016). Therefore, in this paper, the term international students is limited to the above definition in that international students considered in this study are those who crossed borders and came to Turkey for the specific purpose of studying.

Evidently, once a barometer of university internationalization, the presence of international students is now a core part of the student body for the world's leading universities. The global population of students, who move to another country to study continues to rise, reached almost 5 million in 2014. Internationalization is of growing significance worldwide, with economic, political and social changes driving an increasingly global knowledge economy. Internationalization within universities continues to develop apace as institutions move from equating international strategy with international student recruitment to developing mature internationalization agendas that incorporate recruitment, research collaborations, and capacity-building. (University of Oxford, 2015:5)

On the same note, with the rapid internationalization of higher education in Turkey, Turkish universities are becoming an increasingly popular destination for students from around the globe. According to the 'International Student Research Project' report prepared by the Development Research Center, Turkey wants to attract 1.5 percent of all students from around

the world who want to study overseas (Daily Sabah, 2015). Furthermore, the number of international students has increased rapidly in Turkey over the last years. It is seen that the number of international students which was 21,000 in 2011, reached to 36,000 in 2012, 55,000 at the end of 2013 and 80,000 at the end of 2014. This number is predicted to reach 250,000 as an objective for 2023. (<http://www.internationalstudentsymposium.com>, 2016)

Accordingly, the growth of international students has been matched by the expansion of higher education in Turkey, where 50 public universities and 36 private foundation universities were established between 2006 and 2011, bringing the total number to 165. Accordingly, 80 percent of international students in Turkey attend state universities, while 20 percent of them enrolled in foundation (private) universities in the 2013-2014 academic years. Furthermore, 60 percent of all international students in Turkey attend universities in Istanbul, Ankara, İzmir, Konya and Erzurum. (<http://www.dailysabah.com>, 2016).

Complementarily, in Turkey as in many countries throughout the world, social conditions and social relations have significantly influenced universities and academic life. The concept academic life is used to describe things that relate to the work done in schools, colleges, and universities, especially work which involves studying and reasoning rather than practical or technical skills (Tural, 2007:1). While abroad, international students often feel disconnected from their home country and they may also choose not to stay in contact with friends and professional contacts made during their foreign study experience. Therefore, social media may be a method of addressing some of these issues. In this case, social media can be utilized by international students to support their relationships and connections before, during and after their study abroad (Hall and Sivakumaran, 20014:1). Essentially, Pfeiffer (2001) observed that many international students go through considerable stress due to the demands associated with the change to new environment. Change and transition are stressful because a person can experience a loss of control over the new environment. The new environment will have new properties and the student needs to adapt to the new places, faces, and routines (Pfeiffer, 2001:11).

From the theoretical perspective, David (2002) remarks that uses and gratification theory is a popular technique used in understanding user motivation for media use, access and understanding of their attitude towards a particular media. The uses and gratifications approach to communication studies examines what people do with the media. (David, 2002:71). Quan-Haase and Young (2010) stressed that one of the more successful theoretical frameworks from which to examine questions of “how” and “why” individuals use media to satisfy particular needs has been the uses and gratifications theory. (Quan-Haase, and Young, 2010:2). Uses and gratifications theory assumes; that people select and use communication source and messages to satisfy felt needs or desires. Media use is a mean to satisfy wants or interests such as seeking information to reduce uncertainty or to solve personal dilemmas. Social and psychological factors mediate communication behavior. (David, 2002:71).

Concisely, the above reviewed literature is of importance to the current study because scholars like (Aghae 2010; Saw *et al*, 2012; Gómez and Pedro 2012) among others revealed pertinent issues including Social media, Usage of Social Media in the Academia and finally the International Students’ Academic Life, which were basically the focus of this study. Nonetheless, a gap in the literature was seen as no particular study had focused on social media in the academic life of the international students in Turkey, hence authenticating the relevance of the current study. Finally, although uses and gratification theory was originally developed to examine traditional media such as newspapers and television, this study applied

this framework to social media due to the study objective of exploring how and why social media is used in the academic life of international students, which is in line with the assumptions of uses and gratification theory.

4. Methodology

In this study the researcher employed a triangulation methodological design that combined quantitative and qualitative techniques. However, the weight of the quantitative part was greater, as the essential method in this study was a descriptive survey research in that the researcher sought to extrapolate the results to the surveyed population as a whole. But in the practical part of this study, a qualitative approach was employed using a semi-structured interview among 20 selected international students of Marmara University, Goztepe Campus. Qualitative approach was used as it was appropriate to collect data in a natural setting rather than a contrived situation. In this manner, a face-to-face interview between the researcher and randomly selected participants was employed to avoid human bias whenever possible and the researcher in this study was able to discover detailed information about social media in the academic life of international students through in-depth interviews.

Moreover, in order to extract quantitative information, a questionnaire was designed for data collection. Since a questionnaire has the ability to collect a large amount of information in a reasonably quick space of time, the questionnaire was drafted. All the questions except for one were closed. Likert-type, five-point self-applied scales were employed. The face and content validity of the instrument were ensured. The questions explored the frequency with which the social media are used for different academic related activities. In addition to these, the questionnaire obtained other socio-demographic data about the respondents. Still, due to slow responses, data was collected from November 2015 to February 2016. The data obtained through the survey generated a database that was analyzed with the statistical packages.

In line with Roger and Dominick (2011) who noted that researchers often use samples of 50, 75, or 100 subjects per group, or cell, such as adults 18–24 years old (Roger and Dominick 2011: 103), the target population for this study comprised of all international students in Istanbul City, Turkey. The population size was set at over 5,000 students, according to the figures provided by the latest statistics available. (www.kalkinma.gov.tr, 2016). This study employed simple random sampling strategy to select the sample. In this regard, an online survey was conducted targeting the international students in Istanbul Metropolitan City. Survey invitations were sent out through emails; Facebook and Whatsapp plat forms both individual and groups forums of international students in Istanbul. According to the response of the survey, 101 international students from 25 countries studying in 13 Universities in Istanbul City responded to the survey. Data collected was later analyzed and the results are reported in the consequent subsections. Notably, one limitation with this methodology is due to time constraint the sample size in this study was small, which may inhibit the possibility of generalizing the findings to the entire population of the international students' body in Turkey, hence need for further studies to generalize patterns and trends.

5. Results

This study majorly aimed at ascertaining the social media tools used by international students in Turkey. The study also focused at scrutinizing the academic purposes of social media usage

among international students in Turkey. Similarly it Determined the academic benefits attained by international students in using of social media.

5.1 Demographics Data of the Participants

The 101 participants in this study were of 25 nationalities studying in 13 Universities in Istanbul City, Turkey as reflected in the appendices. Of these 67.3% were male whereas 32.7 were female. As reflected in table 1, the majority of the respondents were under the age group of 18-25 years who constituted 57.4%, followed by those between 26-35 tallying to 41.6% respectively. Likewise, the academic levels of the respondents varied as for undergraduate composed of 48.5%, followed by Master with 30.7% and lastly Doctorate who made up 20.8% respectively. As per discipline of study in a broader perspective, 32% as the majorities were under Social and Administrative Sciences, 31% were under Arts and Humanities, followed by 21% under Science, 11% engineering and lastly 5% were under Agriculture specialty.

Table 1. Showing the Demographic Data of the Participants

VARIABLES	ITEM	FREQUENCY	(%)
Gender	Male	67	67.3
	Female	33	32.7
Age Group	18 – 25	58	57.4
	26-35	42	41.6
	36 & Above	1	1%
Academic Level of Study	Undergraduate	49	48.5
	Masters	31	30.7
	Doctorate	21	20.8
	Others	0	0
Field of Study	Sciences	21	21
	Arts & Humanities	31	31
	Engineering & Technology	11	11
	Social & Admin Sciences	33	32
	Agriculture	5	5

Source: Primary data, 2016

5.2 Social Media Used by International Students

Being the major objective of ascertaining the social media tools used by international students in Turkey, the study ascertained that multiple social media platforms are used by international students although their usage vary depending on the medium being used as indicate pie chat 1. These findings comparably, are in line with David (2002) assertion on the uses and gratification theory that that people select and use communication source and messages to

satisfy felt needs or desires (David, 2002:71). In other words no single social media platform was relied on instead multiplicity of them are being used by international students.

In this way, the current study revealed that 25% as the majority of the international students who participated in the study use YouTube as a social media platform to watch educational video-clips. Additionally, 16% of the respondents were equally found to be using both Facebook and whatsapp platforms for academic purposes of sharing educative information with their classmates and professors. Furthermore, findings indicates that the least used social media platforms by international students included Tweeter with a score on 13%, Wikipedia 9%, Google Plus 8%, LinkedIn 7% and lastly skype with 6% respectively. Consequently, these outcomes seems divergent to Lin et al. (2011) findings in the USA who found that out of the international students surveyed, 46% of students indicated Facebook was their primary social media.

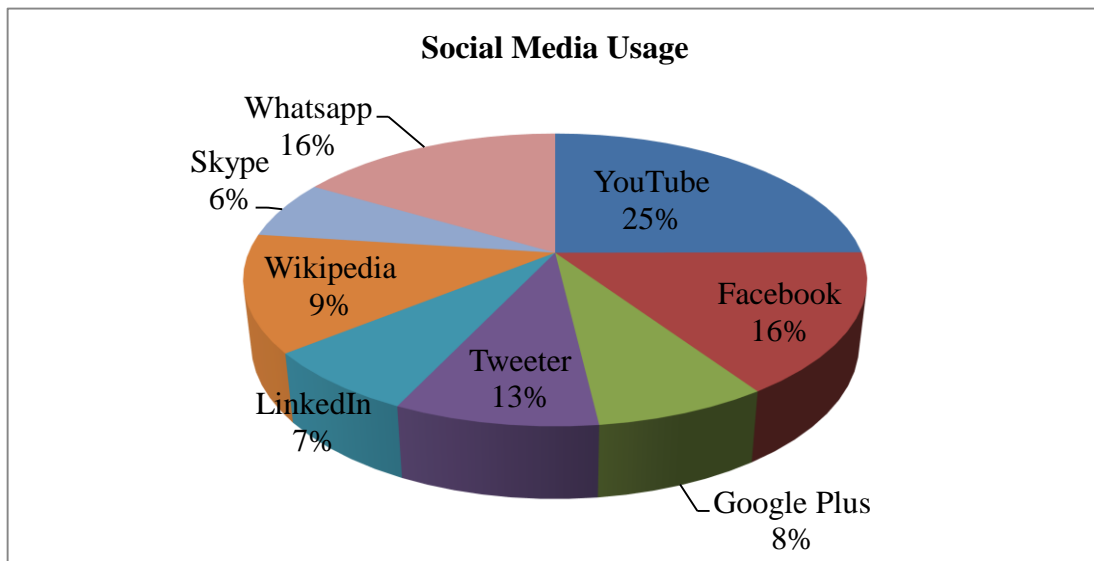

Figure 1. Showing the Social Media Used by International Students

Source: Primary data, 2016

5.3 Social Media Usage in Academia

As another objective of the study was to scrutinize the academic purposes of social media usage among international students in Turkey, the study revealed the regularity in using social media to interact with classmates to study and work on class assignments outside of the classroom. As well as their frequency in using it while interacting with Professors to study and work on class assignments outside of the classroom. (Likert scale of 1 Never to 5 More than Twice a Week).

Findings as indicated that majority of the students represented by 68.2% of the respondents use social media for more than twice a week to interact with classmates to study and also work on class assignments outside of the classroom. In as far as their interaction with Professors to study and work on class assignments outside of the classroom, the study exposed that majority of the students represented by 44%, used it more than twice a week. However, basing on these outcomes it is evident that students use social media among

themselves and with their professors for academic purposes including course works and sharing of information.

Curiously, these findings are supported by other previous research in the same venture of social media usage in academia. For instance, Gómez and Pedro (2012) found in their study about academic Use of Social Networks among University Students that students displayed a positive attitude to using social networks with educational purposes. As among the principal reasons for study use, the majority of students (59.9%) believed it is positive to create subject groups in one of the social networks. This vividly authenticates the current study on international students in Turkey.

Furthermore, interview analysis yielded that international students use YouTube as a social media tool for watching educative videos for lectures done at other universities to widen on their understanding of a particular topic. Some observed that “sometimes it is a little bit difficult to understand a professor during the lecture”. So they alternatively use YouTube platform to learn things that they didn’t understand during the lecture as they find social media both educative and entertaining by watching interesting videos. Additionally, another academic purpose was personal discovery and getting in-depth knowledge on issues taught in class when they are at their residences and in the absence of their professors. Sometimes sharing information with fellow classmates on homework motivated international students to use social media especially, Facebook and Whatsapp respectively.

5.4 Academic Benefits of Using Social Media

Consistently in determining the academic benefits attained by international students in using of social media, as the final objective of this study, findings concluded that 42.6% of the respondents agreed and 28.6% strongly agreed with the assertion that social media enables them to interact with their professors and with their classmate. This however implies that international student benefits in using social media by full filling their need for interaction with their professors and classmates who are crucial in their academic life.

Equally, 45.5% of the respondents agreed and 29.7 strongly agreed that they benefit from social media through full filling their information need thus enabling them to get ideas on new subjects from group forums like Facebook, Whatsapp and other groups. Curiously, 43.6% of the respondents agreed that the benefits they get from using social media were sharing of their research findings with their classmates. This benefit is in line with the academic use of social media likewise 41.6% observed that they benefit from social media as it enables them contact peers and discuss relevant issues and enhance collaborative learning. Meanwhile, 39.6% agreed that they benefited from social media as they use it for classroom announcements to fellow students and discussion of academic issues, hence making the platform useful in their academic life in Turkey. These findings are reflected in table 2, below. (Likert scale of (1) Strongly Disagree to (5) Strongly Agree).

Comparatively, like other researchers’ findings namely, Hall and Sivakumaran (2014) who found that international students in the United States were using social media in a variety of ways to help them adjust to living in a foreign country during their study abroad experience. Through the semi structured interviews, this current study too found that other than academic benefits, international students use social media for other non-academic benefits. For instance, this study found that some international students use social media purposely for sharing ideas with friends and communicating to family and friends about social and current

issues. This was important to them too as it helped them to decrease stress after exhausting academic works hence strengthened them academically.

Table 2. Showing Academic Benefits of Using Social Media (S.M)

No	Opinion	S. Disagree (%)	Dis agree (%)	Neutral (%)	Agree (%)	S. Agree (%)
1	S.M enables me to interact with my professors & peers	4	10.9	13.9	42.6	28.6
2	S.M enables me to get ideas on new subjects from forums.	6.9	7.9	9.9	45.5	29.7
3	S.M platform enables publish and share my research findings	7.9	5	9.9	43.6	33.7
4	S.M enables me discuss relevant issues and enhance my learning	3	5.9	9.9	41.6	39.6
5	S.M enhances announcements and updates to fellow students	10.9	4	8.9	39.6	36.6

Source: Primary data, 2016

6. Discussions and Conclusions

Basing on the findings of the study, its worthy noting that social media has deeply engrossed in the academic life of international students in Turkey. International students served as a special group for this study because they encounter cultural differences, academic challenges, and psychological and social adjustments. Conversely, this study indicates that international students are using social media in a variety of ways to help them achieve their academic endeavors, YouTube, Facebook, Whatsapp and Twitter are some of the social media platforms through which international students gain vast information through watching video and interactions with peers and professors.

Comparably, as Saw et al., (2012) in their study on Social Media for International Students in Australia, found that social media was being used for both academic and non-academic activities, this study too reached same conclusion. For instance findings shows that majority of the students represented by 68% of the respondents use social media more than twice a week to interact with classmates to study and also work on class assignments outside classroom environment. This is also in line reviewed research conducted by Aghaee, (2010) who observed that there were many ways that social media supports academic life, interactions and communications among students. Using social media, learners are enabled to communicate with others engaged in educational learning, through learner-content, learner-instructor, and learner-learner interactions.

Notably, findings further indicated that the different social media plat forms were used differently by international students depending on their applications. For instance results shows that respondents very often used YouTube to watch educational video-clips compared to other plat form. Also seen as the perceived benefit was that they used You Tube to watch lectures for other universities to access new ideas and broaden their understandings on different subjects. In the same line, respondent affirmed their usage of Facebook and

Whatsapp for instant messaging, academic update and announcements. These findings also concedes those of Saw et al., (2012) who found that Australian students used the most popular social media sites of Facebook, YouTube and Twitter for finding information. Ultimately, they also used social media for academic purposes such as sharing information about study topics, arranging study groups, asking for help with studies among other.

Outstandingly, Helou and Ab.Rahim (2014) in their study on the Influence of Social Networking Sites on Students' Academic Performance in Malaysia, found that most of the students engage in the use of social media for socializing activities rather than for academic purposes. The current study found that some international students used social media outside their academic life. For instance, besides the academic use of social media, International students in Turkey use social media such as Facebook, whatsapp, and Twitter to stay in touch with family and friends back home. They also use these sites to make friends within Turkey. This helps them learn common phrases and provides them a convenient way to communicate with friends in the Turkey. Nevertheless, this was important to them too as it helped them to decrease stress after exhausting academic works hence strengthened them academically.

Consequently upon the findings, it can be resolved that social media although in the past it was merely a social network of creating and chatting with friends, Social Media have a number of affordances that can make them useful in teaching and learning environments as it can support pedagogical approaches of active learning; social learning and student publication, by providing environments and technologies that promote these interactions. Students can use social media technology as a powerful networking for knowledge sharing among international students in Turkey.

Based on the findings of this study, universities and other academic institutions could take advantage of the popularity and positive impact of social media to formally incorporate their use in the teaching and learning process. Conversely, despite the potentiality of the social media in the academic sphere, it cannot go unnoticed that students use it for other benefits a trend that must be reversed to maximize educational use of the amount of time they spend on the social media. This leads us to the idea that lecturers and professors have an important role to play in fostering the students' academic use and participation on the social media. From the lecture room, the lecturer can motivate students' interest in using social media for academia and guide them, especially in practical disciplines like in sciences if there is practical aspects students can be guided what site to watch from You Tube as a demonstrative platform.

As a conclusion, social media is slowly being accepted as one of the facilitating tools to help lecturers conduct their class more effective and interactive. Nevertheless, to be able to manipulate the full potential of this platform, awareness on how to operationalize the platform and control the risk of using this platform needs to be provided. Hands on training need to be conducted to educate the majority adopters of lecturers who are interested to use the platform for teaching purposes.

REFERENCES

- Aghaee, N.M. (2010) "Social Media Use in Academia: Campus Students Perceptions of How Using Social Media Supports Educational Learning", Magister thesis, Uppsala University, Department of Computer and System Science, Uppsala, Sweden.
- Anabel, Q-H.; Alyson, Y. (2010). "Uses and gratifications of social media: A comparison of Facebook and instant messaging "Bulletin of Science, Technology and Society, 30(5), 350-361.
- Boateng, R.O.; Amankwaa, A. (2016). The Impact of Social Media on Student Academic Life in Higher Education. *Global Journal of Human-Social Science (G)*, 16(4), 2249-460x international students. *International Student Experience Journal*, 2(1), 2014
- Grace, S, Abbott, W., Donaghey, J. McDonald, C. (2012). "Social Media for International Students: It's Not All About Facebook." *Proceedings of the IATUL Conferences*. Paper 19. Accessed from: <http://docs.lib.purdue.edu/iatul/2012/papers/19>, 14 October, 2016
- Hall , .K. Holly and Thillainatarajan, S., (2014). Social media use among international students. *International Student Experience Journal (ISEJ)*. 2(1), 2014
- Helou, A.M.; Ab.Rahim, N.Z. (2014). The Influence of Social Networking Sites on Students' Academic Performance in Malaysia. *International Journal of Electronic Commerce Studies*, 5(2), 247-254
- Jih-Hsuan, L; Wei, P.; Mijung, K.; Robert, L. (2011). Social Networking and among International Students. *Journal of New Media & Society*, from nms.sagepub.com
- Kaplan, A.M.; Haenlein, M. (2012). Social Media: Back to the Roots and Back to the Future. *Journal of Systems and Information Technology* 14(2), 101-104.
- Marisol, G.; Sergio, R.; Pedro, F. (2012). A Descriptive Study of the Academic Use of Social Networks among University Students. *Scientific Journal of Media Education*. <http://www.revistacomunicar.com> (Accessed: 16/03/2016)
- Perry, D.K. (2002) *Theory and Research in Mass Communication Contexts and Consequences* 2nd Ed, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Pfeiffer, D. (2001). *Academic and Environmental Stress Among Undergraduate And Graduate College Students: A Literature Review*. Master Research Paper, University of Wisconsin-Stout, Department of Guidance and Counseling-Mental Health, USA.
- Salvation, M.; Adzharuddin, N.A. (2014). The Influence of Social Network Sites (SNS) upon Academic Performance of Malaysian Students. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(10), 131-137.
- Tural, N.K. (2007). Universities and Academic Life in Turkey: Changes and Challenges. *International Journal of Educational Policies*. 1 (1)63-78.
- Wimmer, R.; Dominick, J. (2011) *Mass Media Research: An Introduction*, 9th Ed, Wadsworth, Boston.

Internet Resources

International Trends in Higher Education, University of Oxford International Strategy Office, 2015 Accessed on 30/11/16 at: <https://www.ox.ac.uk/sites/files/oxford/International%20Trends%20in%20Higher%20Education%202015>

What Defines an International Student? A Look Behind the Numbers. World Education News & Reviews. Accessed : 30/11/16 Accessed at <http://wenr.wes.org/2009/09/wenr-september-2009-feature>

https://en.wikipedia.org/wiki/International_student, (Accessed 29.11.2016).

http://www.internationalstudentsymposium.com/en/?page_id=2240; (Accessed 14.10.2016).

<http://www.dailysabah.com/education/2015/05/07/turkey-aims-to-educate-100000-international-students-in-2018> (Accessed 18.03.2016).

www.kalkinma.gov.tr (Accessed 27.02. 2016).

APPENDIX I– LIST OF UNIVERSITIES FOR THE PARTICIPANTS

29 Mayıs University; Bahçesehir University; Fatih Sultan Mehmet University; Bogaziçi University; Galatasaray University; Istanbul Technical University; Istanbul University; Marmara University; Medeniyet University; Mimar Sinan Fine Arts University; Bilimleri (Health Sciences) University; Yildiz Technical University; Ticaret (Commerce) University.

APPENDIX II- LIST OF COUNTRIES FOR THE PARTICIPANTS

Bangladesh; Chad; Egypt; Ethiopia; Gambia; Georgia; Ghana; Indonesia; Iran; Jordan; Kazakhstan; Kenya; Kosovo; Malaysia; Mali; Mongolia; Pakistan; Palestine; Somalia; Sudan; Syria; Tanzania; Tunisia; Uganda; Uzbekistan.

Field : Communication

Type : Review Article

Received:21.10.2017 - *Corrected*:28.11.2017 - *Accepted*:02.12.2017

İletişim Fakültesi Ders Müfredatlarının Sektörün Nitelikli İşgücü Talebine Uyumu

Ali BÜYÜKASLAN, Korhan MAVNACIOĞLU
Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi, İstanbul, TÜRKİYE
E-Posta: abuyukaslan@medipol.edu.tr

Öz

Türkiye’de iletişim eğitimi başladığı günden bu yana çeşitli aşamalardan geçmiştir ve her aşama beraberinde çeşitli tartışmaları doğurmuştur. Gazetecilik Enstitüleri adı altında başlayan eğitim kurumları, daha sonra 4 yıllık basın-yayın yüksekokullarına dönüşmüş ve son olarak 1992 yılından itibaren iletişim fakülteleri kurulmuştur.

Çalışma kapsamında; İletişim Fakülteleri bünyesinde üç temel bölüm olarak yer alan Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Gazetecilik ile Radyo ve Televizyon Sinema bölümlerinin müfredatları incelenerek, bu müfredatların iletişim sektörünün beklentilerini hangi düzeyde karşıladığı ortaya konmuş ve bu bağlamda müfredatın güncellenebilirliği ve iletişim çalışmaları alanında yeni yönelimlere uygunluğu tartışılmıştır. Türkiye’de iletişim eğitiminin ilk olarak verilmeye başladığı köklü iletişim fakülteleri ile eğitim hayatına yeni başlayan iletişim fakültelerinin müfredatları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

İletişim sektörünün, iletişim fakültesi mezunlarından beklediği niteliklerin neler olduğu çalışma kapsamında belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle iletişim fakültesi müfredatlarının sektörün nitelikli işgücü talebine ve rekabetçi iş yaşamına ne derece yanıt verdiği ortaya konarak, beklentilere ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İletişim Fakülteleri, İletişim Eğitimi, Müfredat

Compliance of the Faculty of Communication's Course Curriculum to the Qualified Labor Force Demand in the Sector

Abstract

Communication education in Turkey has passed through various stages through time and each stage has produced various discussions. Educational institutions, which started under the name of Journalism Institutes, later turned into 4-year press-broadcasting colleges. Finally, Communication faculties were established in 1992.

Within the scope of this study; the curriculums of the Departments of Public Relations and Advertising, Journalism and Radio-Television Cinema, have been examined. It is revealed at what levels these curriculums meet the expectations of the communication sector. The relevance of the curriculums to the new trends and the updatibility of these curriculums have been discussed in this context. The curriculums of the fundamental communication faculties in Turkey, where communication education first began, and the curriculums of communication faculties, which have just started in education, have been examined comparatively.

In this study, the expected qualifications of the sector from graduates have been determined. From this point of view, it has been suggested that the communication faculty curriculums respond to the sector's qualified labor force demand and competitive business life. Suggestions regarding the expectations have also been made within the context of the study.

Keywords: Communication Faculties, Communication Education, Syllabus

1. Giriş

Türkiye’de iletişim eğitimi başladığı günden bu yana çeşitli aşamalardan geçmiştir ve her aşama beraberinde çeşitli tartışmaları doğurmuştur. İletişim fakülteleri, Basın-Yayın yüksekokulları ekolünün devamı olarak konumlanmış olmasına rağmen son yıllarda çok fazla sayıda iletişim fakültesi açılması sonucu, iletişim fakülteleri; mesleki kazanımlar, uygulamalar ve meslek standartlarının sağlanması açısından tartışılmaya başlanmıştır.

İletişim fakülteleri, basın-yayın yüksekokulları ekolünün devamı olarak konumlanmış olmasına rağmen son yıllarda çok fazla sayıda iletişim fakültesi açılması sonucu, iletişim fakültelerinin misyonu sorgulanır bir hale gelmiştir. Nitelikli öğretim elemanı istihdamı, eğitim standartlarının belirlenmesi, mezun kalitesi, eğitim kalitesi ve eğitimin sektörün nitelikli işgücü talebine uyumu gibi konular sürekli tartışılmaktadır.

Çalışma kapsamında; İletişim Fakülteleri bünyesinde üç temel bölüm olarak yer alan Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Gazetecilik ile Radyo ve Televizyon Sinema bölümlerinin müfredatları incelenerek, bu müfredatların iletişim sektörünün beklentilerini hangi düzeyde karşıladığı ortaya konmuş ve bu bağlamda müfredatın güncellenebilirliği ve iletişim çalışmaları alanında yeni yönelimlere uygunluğu tartışılmıştır. Türkiye’de iletişim eğitiminin ilk olarak verilmeye başladığı köklü iletişim fakülteleri ile eğitim hayatına yeni başlayan iletişim fakültelerinin müfredatları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

İletişim sektörünün, iletişim fakültesi mezunlarından beklediği niteliklerin neler olduğu çalışma kapsamında belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle iletişim fakültesi müfredatlarının sektörün nitelikli işgücü talebine ve rekabetçi iş yaşamına ne derece yanıt verdiği ortaya konarak, beklentilere ilişkin öneriler sunulmuştur.

2. Türkiye’de İletişim Eğitiminin Tarihçesi ve İletişim Fakülteleri

İletişim eğitimi, gazetecilik eğitimi şeklinde ilk olarak 1908 yılında ABD’de Missouri Üniversitesi’nde başlamıştır. 20. yüzyılın ortalarında ABD’de profesyonel düzeyde eğitim veren gazetecilik okulu sayısı 100’e ulaşmış ve 1970-1990 yılları arasında iletişim mezunlarının sayısı yüzde 35 oranında artış göstermiştir (Uzun, 2007:120). İletişim eğitiminin ilk olarak gazetecilik alanında başlamasının etkileri günümüze kadar uzanmıştır. İletişim fakültesi denilince ilk akla gelen bölüm, uzun yıllar gazetecilik bölümü olmuştur.

Türkiye’de ise iletişim bilim dalı olarak gecikerek ve yavaş gelişmiştir. Türkiye’de bir gazetecilik okulunun kurulması fikri 1930 yılına kadar dayanmaktadır. Gazetecilerin de en az öğretmenler kadar eğitim görmesi gerektiği düşüncesiyle, sorumlu yazı işleri müdürleri için lise ya da yüksek okul bitirme zorunluluğu 1931 Basın Yasası’nda yer almıştır. Bunun üzerine İstanbul Darülfünü’nda gazetecilik okulu açma girişimleri olmuş fakat başarılı olunamamıştır (Alemdar ve Erdoğan, 2001: 7).

Türkiye’de ilk özel gazetecilik okulu 1948’de Müderris Fehmi Yahya tarafından açılan İstanbul Özel Gazetecilik Okulu’dur. Basın dünyasına ve iş hayatına hazırlıklı eleman yetiştirmek amacıyla kurulan okulun eğitimine 1963 yılında ara verilmiştir (Aktaran Uzun, 2007:120-121). Türkiye’de iletişim eğitimi ile ilgili girişimlerin ilk etapta aksaması ve etkili işlememesi, Türkiye’deki iletişim eğitiminin ekolleşmesini olumsuz olarak etkilemiştir.

1950 Yılında Türkiye’de ilk kez yükseköğretim düzeyinde iletişim eğitimi başlamıştır. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde Gazetecilik Enstitüsü kurulmuştur. İki yıllık eğitim verilen enstitüye hem lise mezunları hem de iki yıl fiilen gazetecilik yapmış olanlar, öğrenci olarak kabul edilmiştir. Enstitüde İktisat Fakültesi öğretim üyeleri ve tanınmış gazeteciler ders vermiştir (Uzun, 2007: 121). Enstitünün alaylı olarak nitelendirilen gazetecilere yükseköğretim imkanı sunan bir yapıda olduğu ve iletişim disiplinine yönelik bilimsel çalışmaların yapılmasından ziyade mesleki eğitim odaklı olduğu görülmektedir.

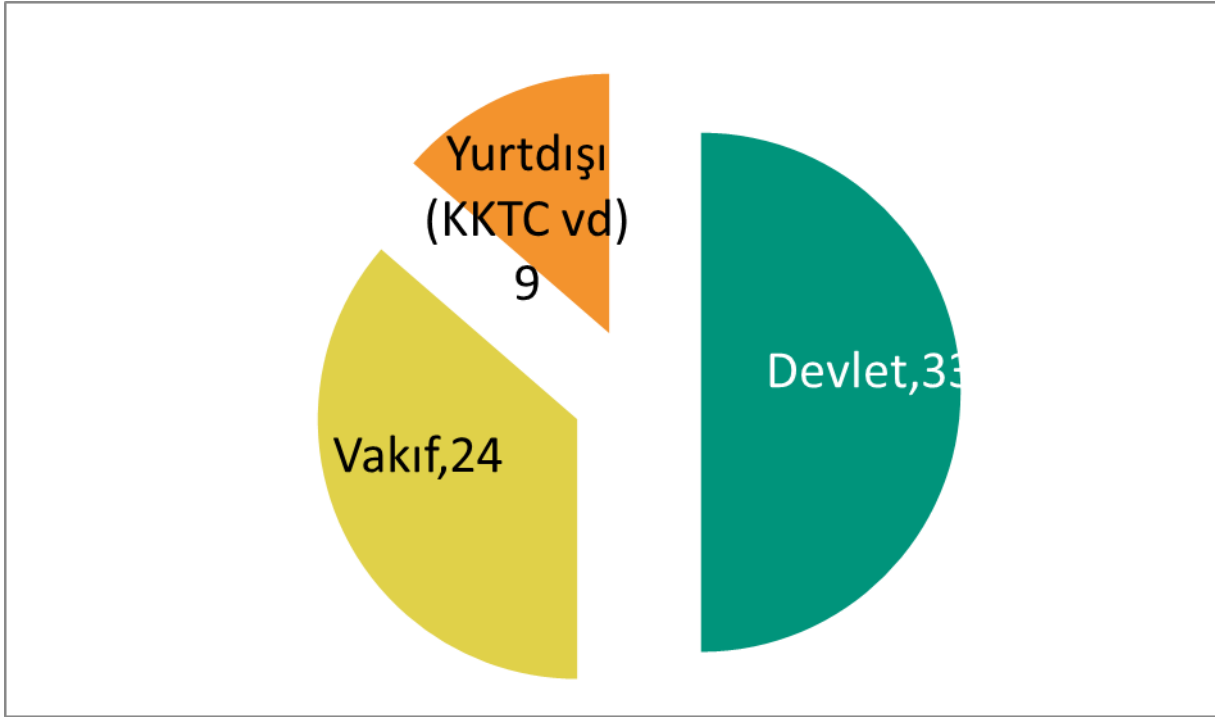
İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü, iletişim tarihçilerinin çoğu için Türkiye’de gazetecilik eğitiminin başında duran kurum olarak kabul edilse de Erol Mutlu’ya göre Türkiye’de gerçek anlamda gazetecilik eğitimi, 1965 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu’nun (SBF BYYO) eğitim-öğretim faaliyetine geçmesiyle başlamıştır (Mutlu, 2000: 237).

Mutlu’ya benzer şekilde Alemdar ve Erdoğan’da İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü’nün gazetecilikle ilgili bilimsel çalışmaların odağı haline gelemediği için Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu’nun kurulmasıyla, iletişim alanında akademik araştırma yapma olanağının ilk kez gerçekleştiğini belirtmektedirler (Alemdar ve Erdoğan, 2001: 7).

İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi İletişim Fakülteleri, yüksekokul olarak kuruldukları tarihlerden bu yana çeşitli niteliklerden karşılaştırılmışlardır. Geldiğimiz noktada İstanbul ve Ankara ekollerinin Türkiye’deki iletişim eğitimini biçimlendirdiğini ve kendilerinden sonra eğitim hayatına başlayan yüksekokul ve fakülteleri etkilediklerini söyleyebiliriz.

1982 yılında 41 sayılı kanun hükmündeki kararname ile gazetecilik alanında eğitim veren okullar, Ankara, İstanbul, Marmara, Ege ve Gazi Üniversiteleri Basın Yayın Yüksek Okulları adı altında bu üniversitelerin rektörlüklerine bağlanmıştır. 1992’de ise 3837 sayılı yasa ile 2908 sayılı yüksek öğretim kurumları yasasında değişiklik yapılarak, bu beş Basın-Yayın Yüksek Okulu, İletişim Fakültelerine dönüştürülmüştür. Ek olarak Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi ve Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi kurulmuştur (Uzun, 2007: 122). O tarihten bugüne devlet üniversitelerinde iletişim fakültesi açılmaya devam etmektedir. Son yıllarda özellikle yeni kurulan devlet üniversitelerinde iletişim fakültelerinin açıldığı görülmektedir.

Türkiye’deki iletişim fakülteleri bünyesinde genel olarak; Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Gazetecilik ile Radyo ve Televizyon Sinema bölümlerinin yer aldığı görülmektedir. Özellikle vakıf üniversiteleri bünyesindeki iletişim fakültelerinin eğitim hayatına başlamasıyla birlikte bu üç bölümün yanı sıra yeni bölüm ve programların açıldığı görülmektedir. Vakıf üniversitelerinin farklı bölüm ve programlar açmasını takiben bazı devlet üniversiteleri bünyesindeki iletişim fakültelerinde de farklı bölüm ve programlar açılmıştır. Vakıf üniversitelerindeki iletişim fakültelerinde, İngilizce eğitim veren programlar da açılmaya başlanmıştır.

Grafik 1. İletişim Fakültesi Sayısı

2016 ÖSYM tercih kılavuzunda yer alan bilgilere göre aktif olarak eğitim-öğretim faaliyeti olan 66 adet İletişim Fakültesi mevcuttur. (ÖSYM,2016)

Dağtaş'a göre şu nedenlerden dolayı iletişim fakültelerinin sayısında artış yaşanmaktadır:

1. Bu fakültelerin popüler özellikler taşımasından dolayı, bağlı buldukları üniversitelerin dışarıya açılan pencerelerini oluşturmaları,
2. 3984 sayılı Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kanununda yapılan düzenlemeyle, bünyelerinde iletişim fakülteleri bulduran üniversitelere yerel/bölgesel çapta radyo ve televizyon yayın yapma imkânının tanınması ve üniversitelerin halkla ilişkiler faaliyetlerini bu kanallardan yürütmek istemesi,
3. Üniversite kapılarında her geçen yıl sayıları artan ve üniversiteye yerleştirilmeleri gereken öğrencilerin talebini karşılamak üzere yeni üniversitelerin ve bu üniversitelere bağlı iletişim fakültelerinin açılması ve mevcut öğrenci kontenjanlarının artırılması (Dağtaş, 2011:38).

Bu nedenlere ek olarak; medya sektörüne yönelik olan ilginin artışı, iletişim fakültelerine yerleşmek için temel puan türü olan Türkçe Sosyal (TS) puan türünde yer alan diğer fakültelere göre daha yüksek rağbet görmesi, yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte yeni medyaya yönelik bölümlerin de açılması gibi nedenleri de sayabiliriz.

3. İletişim Fakültesi Bölümleri

İletişim fakültelerinde yer alan bölümler incelediğinde son yıllarda özellikle vakıf üniversitelerinin iletişim fakültelerinde farklı isimler altında bölümlerin açıldığı görülmektedir. (ÖSYM,2016)

Tablo 1. İletişim Fakültelerinde Yer Alan Bölümler

BÖLÜM	YER ALDIĞI FAKÜLTE SAYISI
Radyo, Televizyon ve Sinema	34
Gazetecilik	32
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	28
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık	19
Görsel İletişim Tasarımı	12
Reklamcılık	8
Yeni Medya	6
Halkla İlişkiler	5
Sinema ve Televizyon	4
Medya ve İletişim Sistemleri	4
Televizyon Haberciliği ve Programcılığı	3
İletişim Tasarımı	3
Yeni Medya ve Gazetecilik	2
Reklam Tasarımı ve İletişimi	2
Yeni Medya ve Gazetecilik	2
Medya ve İletişim	2
İletişim Tasarımı ve Yönetimi	2
Basın ve Yayın	2
Görsel İletişim	1
İletişim Tasarımı ve Medya	1
Sanat ve Kültür Yönetimi	1
Sinema ve Dijital Medya	1

İletişim Fakültesi bölümleri incelediğinde temel iletişim bölümlerinin yanında güncel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak çok sayıda bölümün açıldığı görülmektedir. Bu kadar çok sayıda farklı bölümün, temel iletişim bölümlerinden ne kadar farklı bir eğitim amaç ve anlayışına sahip olduğu ve bölümlerin işlevselliği sıklıkla tartışma konusu olmaktadır.

İletişim fakülteleri bünyesindeki bölümler incelendiğinde bazı bölümlerin Güzel Sanatlar Fakültesi bölümleri ile aynı olduğu ya da Güzel Sanatlar Fakültelerinde yer alan bazı bölümlerin İletişim Fakülteleri bünyesinde yer aldığı görülmektedir.

Bu tablo, özellikle iletişim alanında belirli kararlar alarak, yaptırım gücüne sahip olduğu düşünülen İLDEK (İletişim Fakülteleri Dekanları Yürütme Kurulu) tarafından değerlendirilmesi gereken bir tablodur.

Yüksek Lisans ve Doktora müracaatlarında klasik olarak RTS/GZT/HİT bölümleri temel alındığından dolayı bu bölümler dışındaki Medya İletişim Sistemleri, Medya ve Görsel sanatlar gibi bölüm mezunları mağduriyet yaşayabilmektedirler.

İletişim Fakültesi Dekanları Yürütme Kurulu (İLDEK), fakülteleri bölüm adları ve içerisinde yer aldıkları fakülteler göz önüne alındığında; Türkiye’de karmaşık bir yapının bulunduğu, aynı müfredata sahip olmasına karşın bölüm adlarının değişik olduğu ve aynı bölümlerin farklı fakülte bünyelerinde kurulduğunu belirlemiş ve bir rapor hazırlanarak YÖK’e sunulması kararlaştırılmıştır. (İLDEK, 2016.)

4. İletişim Eğitimi

Günümüzde geleneksel noktada iletişim eğitiminde yaşanan başlıca sorunlar şunlardır:

- Nitelikli öğretim elemanı istihdamı,
- İletişim eğitimine yönelik ortak bir standardın var olmayışı,
- Diğer meslek dallarında olduğu gibi akreditasyon sisteminin uygulanmaması,
- İletişim fakültesi mezunlarına yönelik eleştiriler,
- İletişim fakülteleri bünyesinde verilen eğitim kalitesine yönelik eleştiriler,
- Akademi ve sektör işbirliğinin zayıf olması,
- İletişim fakültesi mezunlarının yabancı dil yetkinliğine yönelik eleştiriler,
- Teorik ve uygulamalı eğitim dengesinin sağlanamaması,
- İletişim fakültelerinde verilen eğitimin sektörün nitelikli işgücü talebini yeterince karşılamadığına dair yapılan eleştiriler,
- Zaman zaman tek bir müfredat altında farklı bölümlere eğitim verilmesi.

Suat Gezgin, iletişim fakültesi sayılarının ihtiyacın üzerinde olduğunu ve kontenjanların ihtiyacın çok üzerinde olduğunu belirtmektedir. Gezgin, iletişim fakültelerindeki yüksek öğrenci sayısının; öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısını haddinden fazla hale getirdiğini, öğretim niteliğinin düştüğünü, uygulamalı derslerde araç-gereç kullanımında sıkıntı yaşandığını ve öğrencilerin araç kullanımına hakim olamadıklarını belirtmiştir (Gezgin, 2005: 68-69). İletişim sektöründe özellikle uygulamaya dönük faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle iletişim fakültesi mezunlarından yani potansiyel adaylardan uygulama becerisi istenmektedir. Fakültede, sayılan nedenlerden ötürü, uygulama becerisi geliştiremeyen öğrencilerin işe giriş olanakları azalmış olmaktadır.

Tokgöz'e göre, iletişim fakültelerinin sayısı artarken, akademik kadroda çalışanların sayısı fakülte sayısındaki artışa ayak uyduramamaktadır. Eğitilmiş kadro bulunmakla birlikte, sayısı yeterli değildir. Bu kadrolar sayısı devamlı olarak artan iletişim fakültelerinde dengeli bir biçimde yer alamamaktadır. Bu nedenle günümüzde akademik kadro yeterli ölçüde yetiştirilemediği ve geliştirilemediği için, verilen lisans ve lisansüstü eğitimde sorunlar devam etmektedir (Tokgöz, 2006:44). Akademik kadronun niteliği, eğitim kalitesini doğrudan etkileyen bir faktördür. İletişim fakültelerinde görev yapan öğretim üyelerinin donanımları sürekli bir tartışma konusu olmaktadır.

Tokgöz, öğretim üyesi yetiştirildiğini fakat yetişen öğretim üyesi sayısının, sayısı devamlı olarak artan iletişim fakültelerindeki kadroların oluşturulması için yeterli olmadığını belirtmektedir. Öğretim üyesi açığı, farklı disiplinlerden gelen öğretim üyeleri ile kapatılmaya çalışılmaktadır. Bu disiplinler genelde sosyoloji, siyaset bilimi ve işletmedir (Tokgöz, 2006:61). Farklı disiplinlere sahip öğretim üyeleri özellikle iletişim disiplini dışında kalan dersler için yarar sağlayabilmektedir. Öte yandan, bu açığın başka disiplinlerden sağlanması, iletişim formasyonuna sahip bir öğretim üyesi neslinin oluşması sürecini geciktirebilecektir.

İletişim eğitiminin eleştiri aldığı noktaların başında akreditasyon eksikliği gelmektedir. Türkiye'de iletişim eğitimi başladığı günden bu yana iletişim eğitimi standartları belirlenememiştir. Geldiğimiz noktada standartların sağlanma adına akreditasyon çalışmalarının yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle 2016 yılında İLAD bünyesinde İLEDAK (İletişim Eğitimi Değerlendime Akreditasyon Kurulu) kurulmuştur.

Amerikan eğitim sisteminde ise iletişim programları, ACEJMC (Accrediting Council for Education in Journalism and Mass Communication) -Gazetecilik ve Kitle İletişim Programları Onay Konseyi adlı bir kuruluştan onay almaktadırlar Konsey, iyi bir eğitimi ve öğrencilerin medyanın demokratik toplumlarda sivil ve toplumsal önemini kavramalarını istemektedir. İletişim eğitimi veren her fakültenin kendilerine has farklı bir eğitim anlayışı olabileceğini ancak ders programlarının sektörde görev alacak kişileri/öğrencileri tatmin etmesini beklemektedir. Bu sebeple derslerin ekseriyetinin modern dünya hakkında bilgi sunacak disiplinlere (sosyoloji, psikoloji, hukuk, ekonomi, tarih, felsefe, antropoloji, edebiyat, matematik, biyoloji, kimya, jeoloji, coğrafya, güzel sanatlar, siyaset bilimi, yabancı diller vb.) ait olması gerektiğini belirtmektedir. Bu disiplinlerin yanında iletişim araçlarının tarihi, işlevleri, etkileri, iletişim hukuku ve etik konusunda teorik dersler yanında fen-edebiyat derslerine ağırlık vermesini istemektedir. Konsey, öğrencilerden enformasyonu toplamayı, analiz etmeyi, düzenlemeyi ve kitlelere uygun formatlar içinde aktarma becerisini kazanmalarını beklemektedir (Gürkan ve İrvan, 2000: 354-355).

5. İletişim Sektörü

İletişim eğitiminde yaşanan sorunların yanı sıra iletişim sektöründe de sorunlar yaşanmaktadır. İletişim sektöründe yaşanan başlıca sorunlar ise şunlardır:

- İletişim fakültesi mezunlarının çalışma hayatındaki iş tanımları ve meslek standardı tanımlarının net olmayışı,
- İletişim fakültelerine yönelik olumsuz tutum,
- Çalışma şartlarının zorluğu,

- Medya dışındaki sektörlerde iletişim mezunlarına yönelik istihdam fırsatlarının dar olması,
- İletişim fakültesi mezunlarının büyük bir çoğunluğunun sektörün talep ettiği yabancı dil düzeyine sahip olmayışı,
- İletişim fakültesi mezunlarına yönelik akreditasyon sisteminin olmayışı,
- Yeni mezunlardan sektörel deneyim talep edilmesi,
- Staj sisteminin verimli işlememesi,
- Yeni mezunlara yönelik işe alım programlarının yetersiz kalması,
- Kamu sektöründeki istihdam olanaklarına olan yoğun talebe karşın kadro sayısının yetersiz kalması,
- Yerel medyada iletişim fakültesi mezunlarının yeterli düzeyde istihdam edilmemesi.

İletişim fakülteleri ile iletişim sektörü arasında bir işbirliği eksikliği olduğu ortadadır. Bazı iletişim fakültelerinin sektörel kuruluşlar ile ikili işbirliği protokolleri mevcuttur ama genel olarak bakıldığında işbirliği zayıftır.

Türkiye’de özellikle son yıllarda tartışılan konu yerel medyada istihdam meselesidir. İletişim fakültesi mezunlarının istihdam edilmesi ve aynı zamanda yerel medyanın da güçlenmesi amacıyla böyle bir proje ortaya atılmıştır. Yerel medya istihdamı için çalışmalar başlamış olsa da şu ana kadar net bir sonuç alınmamıştır.

Sektörle ilgili bir diğer önemli sorun, stajtır. Öğrenciler, fakültede uygulama dersleri almaktadırlar, bu aşamadan sonra öğrenilen bilgilerin pratiğe dökülmesi önemlidir. Fakülte ortamlarında yer alan uygulama birimlerinde, uygulama ajanslarında ve stüdyolarda pratik çalışma yapılsa bile sektörel stajın yerini tamamen tutmamaktadır. Bazı sektör firmaları ve medya kuruluşları stajyer kabul ederken bazıları ise kabul etmemektedir. Türkiye’de iletişim eğitiminde staja yönelik net bir çerçeve çizilememiştir.

Paul-Josef Raue, Almanya’da gazetecilik eğitiminde, stajyerlik sisteminin çok önemli olduğunu ve öğrencilerin stajyer unvanıyla sektörde iki yıl çalıştıktan sonra mezun olmaya hak kazandıklarını belirtmiştir (Raue, 2005:81). Bu sisteme benzer şekilde stajı sadece bir ya da iki aydan ibaret bir formaliteden çıkarıp eğitimin ana unsurlarından biri olarak hayata geçirmek faydalı olacaktır.

İLEF Raporu’na göre 1970’li yıllardan itibaren yükselen bir endüstri alanı haline gelen iletişim sektöründe günümüzde ilgili alt ve yan sektörlerle iş alanları çeşitlenerek, bu iş alanları arasındaki geçişkenlikler artmıştır. İletişim endüstrisinin son dönemdeki mülkiyet, organizasyon, istihdam yapısının radikal biçimde dönüşümü, alana ilişkin iki temel sorunu ortaya çıkarmıştır. Bu sorunlar şunlardır: (Aktaran Yıldırım, 2006:128-129)

1. Sektörler arasındaki geçişkenliklerin artmasına bağlı olarak geleneksel ayrımların bu alana özgü eğitim/öğretim ve araştırma faaliyetlerinde de işlevini yitirmesi ve böylece mevcut akademik disiplinler çerçevelerin yetersiz kalması.

2. Sektördeki dönüşümle birlikte istihdam biçimlerinin farklılaşmasının, iletişim eğitimini yeniden biçimlendirilmesini/inşasını gerektirmesi.

Gelinen noktada, raporda belirtilen iki sorunun da çözülemediği ve sorunların devam ettiği görülmektedir. İletişim eğitiminde akreditasyon eksikliği, eğitim kadrolarının nitelik sorunu ve sektörle kuvvetli bir işbirliği sağlanamaması gibi sorunlar hala devam etmektedir.

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından hazırlanan ‘İletişim Sektöründe/ Eğitiminde Durum Saptaması ve Eğilimler’ adlı raporunda akademi ve sektör işbirliğinin sağlanabilmesi için şu öneriler yer almaktadır: (Aktaran Yıldırım, 2006:137)

1. Sektörde deneyimli kişilerin, formasyonlarını güçlendirmek üzere iletişim eğitimi veren kurumlarda eğitime başlamaları,
2. Akademik formasyonu olanların sektörü daha yakından görecekları araştırma programlarına ya da projelerine katılmaları,
3. Sektör temsilcilerinin ve akademisyenlerin bir araya geldiği bilimsel toplantılar, programlar ve seminerler düzenlenmesi.

6. İletişim Fakültelerinin Müfredatlarının İncelenmesi

İletişim eğitimindeki başlıca sorunlardan birisi de akademi ve sektör arasındaki uyumsuzluk ve işbirliği eksikliğidir. İletişim fakülteleri, bir meslek yüksekokulu gibi doğrudan meslek eğitimi veren bir yapılanma içerisinde olmamasına karşın sektörün eleman ihtiyacını bu fakültelerin karşıladığı da bir gerçektir.

Bu nedenle iletişim fakültelerinde özellikle uygulamalı iletişim ve mesleki beceri dersleri büyük önem taşımaktadır. Bu derslerin müfredatta yer alması, öğrencilerin mesleki açıdan beceri/deneyim kazanması ve sektörün talep ettiği niteliklere sahip olmaları açısından önemlidir. Bu noktada müfredat, eğitim kalitesini belirleyen ve öğrencileri sektör şartlarına hazırlayan bir eğitim içeriği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma, akademik bakış açısının ötesinde doğrudan hayatın içinde olan iletişim mesleğini meslekî standartlar açısından ele almayı amaçlamaktadır.

Çalışma kapsamında iletişim fakültesi müfredatları incelenmiştir. Çalışmanın bir sonraki aşamasına temel oluşturması açısından ilk faz olarak 4 iletişim fakültesinin (İstanbul Üni., Maltepe Üni., Arel Üni ve Fırat Üni.) müfredatları ele alınmıştır.

Çalışmada, kuruluş tarihleri diğer fakültelere göre daha eski olan iki fakülte (İstanbul İletişim-Maltepe İletişim) ile kuruluşları daha yakın zamana dayanan (Fırat İletişim-Arel İletişim) iki fakülte seçilmiştir.

Müfredat incelemeleri sonucunda farklı fakülteler bünyesinde yer alan bölümlerin çok farklı müfredatlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Fakülteleere Göre Ders Türleri (GZT, RTS, HİR Bölümlerinin her birinde yer alan ders sayılarıdır)

Üniversite	1.SINIF		2. SINIF		3. SINIF		4. SINIF	
	Zorunlu	Seçmeli	Zorunlu	Seçmeli	Zorunlu	Seçmeli	Zorunlu	Seçmeli
İstanbul Üni.	14	-	7	5	7	5	8	4
Maltepe Üni	12	-	10	6	8	8	8	4
Arel Üni.	14	-	14	-	8	6	4	6
Fırat Üni	18	-	14	-	17	-	13	-

İncelenen fakülteler içerisinde en çok zorunlu dersin Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde yer aldığı görülmektedir. En çok seçmeli ders ise Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde yer almaktadır.

Öğrencilerin ilgi duydukları alanlara göre ders seçmelerini sağlayan seçmeli derslerin de çok farklı şekillerde ele alındığı görülmüştür. Seçmeli dersi ilk sınıftan başlatan fakülte olduğu gibi üçüncü sınıftan itibaren başlatan fakülte de vardır. Staja yönelik farklı uygulamalar mevcuttur.

Erdal Dağtaş'a göre Özellikle seçimlik derslerin fazla olduğu ya da belli bir alanda uzmanlaşmayı öngören eğitim programlarının benimsendiği fakültelerde öğrenci danışmanlığının önemi artmaktadır. Aksi takdirde eğitim sistemi, yüzeysel bilgilerle donatılmış, eleştirel yeteneklerini geliştirememiş gazeteci adaylarını fakültelerden mezun etmektedir (Dağtaş, 2003: 147).

Tablo 3. Fakülteleere Göre Teorik ve Uygulamalı Ders Sayıları

Fakülte	Teorik Ders Sayısı	Uygulamalı Ders Sayısı
İstanbul Üni. İletişim Fak.	31	6
İstanbul Arel Üni. İletişim Fak.	50	19
Fırat Üni. İletişim Fak.	40	12
Maltepe Üni. İletişim Fak.	42	21

Teorik ve uygulamalı ders sayıları incelediğinde uygulamalı ders sayısının en az İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde olduğu belirlenmiştir. Uygulamalı ders sayısının en çok olduğu fakülte ise Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi'dir. Bu tabloya baktığımızda vakıf üniversitelerinde uygulamalı ders sayılarının devlet üniversitelerine oranla müfredatta daha fazla yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4. Fakültelere Göre Mezuniyet Koşulu

Fakülte	Bitirme Koşulu
İstanbul Üni. İletişim Fak.	İç Staj + Proje
İstanbul Arel Üni. İletişim Fak.	Staj+Proje
Fırat Üni. İletişim Fak.	Proje
Maltepe Üni. İletişim Fak.	Staj + Proje

Fakültelerin mezuniyet için, derslerin başarıyla tamamlanmasının yanında staj ve proje koşulu istediği belirlenmiştir.

Müfredatlarda 5i dersleri (Türk Dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ile Yabancı Dil-İngilizce) dışında temel iletişim bilimine yönelik derslerin ortak olduğu görülmektedir. Bunların dışında kalan dersler, çok farklılık göstermektedir.

Ortak bir amaç doğrultusunda ve aynı sektöre nitelikli eleman yetiştirme noktasında, derslerin bu kadar farklılık göstermesi, iletişim eğitiminde standartların olmadığını göstermekte ve iletişim eğitiminin amaçlarını tartışılır bir hale getirmektedir.

7. İş İlanlarının Analizi

Sektörün eleman istihdamında iletişim fakültesi mezunlarından ne gibi nitelikler istediğini ortaya koymak amacıyla kariyer/iş ilanı arama sitesi olan secretcv.com'da Kasım 2016'da yer alan ilanlar incelenmiştir.

İletişim sektörünün alt dalları olan Medya, Reklamcılık, Halkla İlişkiler ve Yayıncılık gibi

Kariyer/iş ilanı arama sitelerinde yapılan değerlendirme sonucunda sektörün nitelikli eleman talebine yönelik ortak bir standarda sahip olmadığı görülmüştür.

İletişim fakültesi mezunlarının görev alanına giren, uzmanlık gerektiren iş pozisyonları için başka fakülte mezunlarına da işe giriş imkanı verildiği saptanmıştır. İletişim fakültesi mezunlarına yönelik bir akreditasyonun eksikliği ilanlara yansımış durumdadır.

Sosyal medya uzmanlığı gibi yeni gelişen meslek dallarına yönelik verilen ilanlarda iletişim fakültesi mezunu olma şartının arandığı görülmüştür.

Bu noktada müfredatlarda sosyal medya dersinin yer almasının önemi ortaya çıkmaktadır.

İlanlarda dikkat çeken noktalardan birisi de adaylardan deneyim/iş tecrübesi istenmesidir. Bu noktada, öğrencilere yönelik staj uygulamalarının ve mesleki beceri derslerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bütün ilanların standart olarak yer alan «iletişim becerilerinin kuvvetli olması» özelliğini karşılayan etkili iletişime yönelik derslerin müfredatlarda yer aldığı görülmektedir. İletişim becerisini kişisel özelliklerin de etkilediği göz önünde bulundurulmalıdır.

Yabancı dil bilgisi; grafik, yayıncılık, TV sektörü gibi teknik ağırlıklı pozisyonlarda çok sık olarak istenmese de özellikle halkla ilişkiler ve reklam sektörüne yönelik iş ilanlarında iyi derecede yabancı dil bilgisi istenmektedir.

Bu noktada, fakültelerde sadece ilk sene verilen İngilizce derslerinin bu niteliği karşılayamayacağı açıktır.

Resim 1. Secretcv.com ilan sonuç sayfası

Görüntüsü paylaşılan ilan arama sonucu incelediğinde iletişim fakültesi mezunlarına yönelik anahtar kelimeler aratıldığında, bazı kurumların iletişim fakültesi mezunlarını alan dışı işler için talep ettikleri belirlenmiştir. İletişim fakültesi mezunlarının, aldıkları mesleki eğitimle ilgisi olmayan satış, müşteri temsilciliği, tanıtım elemanı ve resepsiyonistlik gibi işlerle konumlandırıldığı görülmüştür.

8. Sonuç ve Öneriler

İletişim eğitimindeki başlıca sorunlardan birisi de akademi ve sektör arasındaki uyumsuzluk ve işbirliği eksikliğidir. İletişim fakülteleri, bir meslek yüksekokulu gibi doğrudan meslek eğitimi veren bir yapılanma içerisinde olmamasına karşın sektörün eleman ihtiyacını bu fakültelerin karşıladığı da bir gerçektir. Bu nedenle iletişim fakültelerinde özellikle uygulamalı iletişim ve mesleki beceri dersleri büyük önem taşımaktadır. Bu derslerin müfredatta yer alması, öğrencilerin mesleki açıdan beceri/deneyim kazanması ve sektörün talep ettiği niteliklere sahip olmaları açısından önemlidir. Bu noktada müfredat, eğitim kalitesini belirleyen ve öğrencileri sektör şartlarına hazırlayan bir eğitim içeriği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda başta müfredat olmak üzere atılması gereken adımları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Sektörel derneklerin bir paydaş olarak aktif bir şekilde (görüş, öneri, beklenti vb.) eğitim süreçlerine dahil edilmesi düşünülmelidir.
- TOBB Medya ve İletişim Meclisi, İşkur, Mesleki Yeterlilik Kurumu ve İLAD-İLEDAK (İletişim Eğitimi Akreditasyon Kurulu) gibi kurumların yürüttüğü akreditasyon ve mesleki standart çalışmalarının, ortak payda doğrultusunda ve eşgüdümlü olarak yürütülmesi faydalı olacaktır.

- Akademi-sektör işbirliğine yönelik projelerin planlanması ve hayata geçirilmesine önem verilmelidir.
- Rekabetçi ve başarı odaklı ve güncel gelişmelere yanıt verebilen bir iletişim müfredatını oluşturmak ve okutmak bütün iletişim fakültelerinin ortak amaçları arasında yer almalıdır.
- Öğrencilerin alanlarında uzmanlaşmasını sağlamak amacıyla seçmeli derslere önem verilmelidir.
- Uygulamalı iletişime yönelik dersler müfredatlarda yer almalı; bu amaçla uygulama birimleri artırılmalıdır.
- Müfredatlar, değişen sektör şartları, güncel ve teknolojik gelişmeler göz önüne alınarak belirli aralıklarla revize edilmelidir.
- Müfredatlarda yer alacak derslerin iletişim disiplinine katkı düzeyi detaylı bir şekilde analiz edilmelidir.
- Uygulamalı iletişim ve mesleki beceri kazandırmayı amaçlayan derslerin, sektör ihtiyaçlarını karşılama düzeyi detaylı bir şekilde analiz edilmelidir.
- Müfredatta yer alan derslerin verimliliği ortaya koymak amacıyla düzenli olarak araştırma yapılmalıdır.
- Dersler uzmanlık alanlarına göre dağıtılmalıdır.
- İletişim fakültesi bünyesinde yer alan her bölüme özel olarak tasarlanmış «Mesleki İngilizce» ve «İleri düzey İngilizce» derslerinin verilmesi yararlı olacaktır.
- İletişim fakülteleri ve iletişim sektörü işbirliği ile staj merkezi kurulmalıdır.

KAYNAKÇA

Alemdar, K. ve Erdoğan, İ. (2001). “İletişim”, *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Bilim Sosyal Bilimler-II*, TÜBA, Ankara, ss. 1-10.

Dağtaş, E. (2003). “Gazetecilik Eğitiminde Kuram ve Uygulama İkilemi: Türkiye’deki İletişim Fakülteleri Üzerine Bir Araştırma”, *Gazi İletişim*, Sayı 2003/17 Bahar, Gazi Üniversitesi, Ankara, ss. 143-200.

Dağtaş, E. (2011). “Üniversite Sanayi İşbirliği Perspektifinden Türkiye’deki İletişim Eğitimine İlişkin Bir Değerlendirme”, *Akdeniz İletişim*, Sayı 15, ss. 32-48.

Gezgin, S. (2005). “Türkiye’de Gazetecilik Eğitimi”, *19. Alman-Türk Gazeteciler Semineri Rekabet ve Medya*, Konrad-Adenauer Vakfı Yayınları, Ankara, ss. 65-78.

Gürkan, N. ve İrvan, S. (2000). “İletişim Eğitiminde Nereden Nereye”, *1. Ulusal İletişim Kongresi Bildiriler Kitapçığı*, İstanbul, ss. 354-365.

İLDEK (2016). 24. İLDEK Toplantısı Sonuç Bildirgesi, İstanbul, 7 Mayıs 2016.

Mutlu, E. (2000). “Türkiye’de İletişim Eğitimi Kişisel Bir Tarih Denemesi”, *Gazi İletişim*, Sayı 2000/8 Kış, Gazi Üniversitesi, Ankara, ss. 235-259.

ÖSYM (2016). 2016-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu.

Raue, P. J. (2005). “Almanya’da Gazetecilik Eğitimi”, *19. Alman-Türk Gazeteciler Semineri Rekabet ve Medya*, Konrad-Adenauer Vakfı Yayınları, Ankara, ss. 79-85.

Tokgöz, O. (2006). “Türkiye’de İletişim Fakültelerinde Eğitim Kadrosunun Konumu: Eleştirel Bir Bakış ile Değerlendirme”, *Kültür ve İletişim*, Sayı 9 (1), ss. 33-70.

Uzun, R. (2007). “İstihdam Sorunu Bağlamında Türkiye’de İletişim Eğitimi ve Öğrenci Yerleştirme”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı 25 Yaz-Güz, ss.117-134.

Yıldırım, B. (2006). “Eleştirel Pedagoji Açısından Gazetecilik Eğitimi Yeniden Düşünmek”, *İletişim Araştırmaları*, Sayı 4 (1), ss. 121-152.

<https://www.arel.edu.tr/iletisim-fakultesi/halkla-iliskiler-ve-reklamcilik-bolumu/ders-icerikleri>, (Erişim Tarihi:28.11.2016).

<http://hitb.iletisim.firat.edu.tr/tr/node/109>, (Erişim Tarihi:26.11.2016).

<http://iletisim.istanbul.edu.tr/tr/content/ogrenci/mufredat>, (Erişim Tarihi:26.11.2016).

<http://iletisim.maltepe.edu.tr/hit/ogretim-programi1>, (Erişim Tarihi:25.11.2016).

www.secretcv.com, (Erişim Tarihi:27.11.2016).

Field : Tourism

Type : Research Article

Received:15.09.2017 - *Corrected*:12.10.2017 - *Accepted*:07.11.2017

Genç Bireylerin Turistik Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Balıkesir Kent Merkezinde Bir Araştırma

Eray POLAT

Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi, Balıkesir, TÜRKİYE

E-Posta: eraypolat38@gmail.com

Öz

Turistik faaliyetler tüm dünya çapında artan bir ivme ile gelişimini sürdürmektedir. Bu gelişime en önemli katkıyı sağlayan turizm türlerinden birisi, bulunduğu destinasyona önemli ekonomik ve sosyal faydalar getiren gençlik turizmi faaliyetleridir. Bu nedenle genç bireylerin turistik tercihlerinin tespit edilerek işletmelerin ve destinasyonların bu beklentilere uygun olacak şekilde hazır hale getirilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada da, genç bireylerin turistik tercihlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklemini Dünya Turizm Örgütü tarafından belirlenmiş yaş aralığı olan 15-29 yaş aralığındaki Balıkesir il merkezinde yaşayan genç bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla anket tekniğine başvurulmuş ve yüz yüze görüşme yöntemi ile yapılan uygulama sonucunda 398 bireye ulaşılmıştır. Elde edilen veriler yüzde ve frekans dağılımları ile aritmetik ortalamaları verilerek değerlendirilmiş, tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlerin demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklara sahip olup olmadığı parametrik olmayan testler yardımıyla değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre gençlerin destinasyon seçiminde dikkat ettikleri en önemli unsur fiyattır. Genç bireyler tatil yeri seçiminde bilgi kaynağı olarak en çok internete başvuracağını belirtirken, tatil yapmak amacıyla tatil köylerini daha çok tercih edeceğini ifade etmiştir. Ayrıca en çok deniz kenarında yapılacak tatillerden hoşlanmaktadırlar. Bununla birlikte tatil yeri seçiminde etkili olan en önemli faktör paranın karşılığını almak olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Genç, gençlik turizmi, turistik tercihler

Research in the Province of Balıkesir on Determination of Touristic Preferences of Youth Individuals

Abstract

Touristic activities continue to evolve with an increasing acceleration all over the world. One of the types of tourism that provides the most important contribution is the youth tourism activities that bring significant economic and social benefits to the destinations. For this reason, it is important to determine the touristic preferences of youth individuals and make the businesses and destinations ready for these expectations. In this study, it is aimed to determine the touristic preferences of young people. The sample of the research is youth individuals living in Balıkesir province center in the age range of 15-29 years determined by World Tourism Organization. The questionnaire was applied to collect data in the research and 398 individuals were reached as a result of the face-to-face interview method. The obtained data were evaluated by giving percentages and frequency distributions and arithmetic averages. It was evaluated with the help of nonparametric tests whether the factors that are effective in the vacation selection have significant differences according to the demographic variables. According to the results obtained from the research, the most important factor that youth individuals pay attention in selecting the destination is the price. While younger individuals indicated that they would apply the most internets as a source of information in the selection of the resort, they stated that they would prefer resort villages for the purpose of making a holiday. They also enjoy most of the seaside vacations. Nevertheless, the most important factor influencing the choice of holiday place is determined to receive the money back.

Keywords: Youth, youth tourism, touristic preferences

1. Giriş

Turizm hareketlerinin gelişim göstermeye başladığı ilk yıllarda büyük oranda yüksek maddi güce sahip bireylerin turistik faaliyetlere katılması söz konusu iken günümüzde görece daha düşük bütçeli bireylerin de turistik faaliyetlere katılabildiği görülmektedir. Buna ek olarak ülkelerdeki ekonomik ve sosyal koşulların iyileşmesi neticesinde bireylerin boş zamanlarının da artıyor oluşu (Türkmen vd., 2013: 2142) turistik hareketlerin tüm dünya çapında daha da gelişebileceğinin bir belirtisi olarak ele alınabilir. Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) raporlarına göre bu turistik hareketler içerisinde gençlik turizmi önemli bir yer tutmaktadır ve bu önem düzeyi gün geçtikçe de artmaktadır.

Gençlerin turizme katılma istekleri diğer yaş grupları ile kıyaslandığında daha yüksek olmaktadır. Çünkü genç bireyler genellikle heyecana, maceraya ve değişime açık bir kişiliği temsil etmektedirler (Koroğlu ve Güleç, 2008: 42). Bununla birlikte genç bireylerin genelinen henüz evlenmemiş olması dolayısıyla daha özgür hareket edebilmeleri ve bununla birlikte çocuk bakma yükümlülüklerinin ya da kredi borcu ödeme gibi yükümlülüklerinin olmaması, seyahat için ayırabilecek geniş zamanlarının olması (Carr, 1998: 309; Labben ve Johnson, 2004: 26) onları turizm faaliyetlerine katılmaya hazır ve istekli hale getirmektedir. Tüm bunlara ek olarak gençlerin ülkelerdeki ekonomik problemler, politik istikrarsızlıklar ve hatta salgın hastalıklar söz konusu olduğunda bile seyahat planlarından vazgeçmemeleri (UNWTO, 2016: 11-12) turizm faaliyetlerine katılmaya hazır ve istekli olduklarının bir diğer kanıtı sayılabilir. Bu gibi nedenlerle de gençlik turizmi gelecek vadede turistik faaliyetlerden biri olarak öne çıkmaktadır (Carr, 1999: 223).

Gençlik turizminin taşıdığı bu önem derecesine rağmen, özellikle Türkçe yazın incelendiğinde yapılan çalışmaların genel manada turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında ve kavramsal olarak ele alındığı, uygulamalı çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu demektir ki, genç bireylerin turistik faaliyetlere ilişkin beklentileri, talepleri, tatil yeri tercih ederken hangi faktörlere önem verdikleri ya da hangi tatil türlerini daha çok tercih ettikleri gibi hususların tespit edilmesine yönelik araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu noktadan hareketle yapılacak çalışmada genç bireylerin turistik tercihlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu düşünceler ışığında yapılan çalışmada alanyazın incelemesi kısmında gençlik turizmi ile yapılacak çalışmalara değinilecek, gençlik turizminin hangi yaş aralığını kapsadığı noktasında yapılan tartışmalar özetlenecek, ekonomik ve sosyal faydaları hakkında bilgi verilecek ve gençlerin turistik faaliyetlere yönelik beklentileri ile ilgili olarak daha önce yapılmış çalışmalar ekseninde değerlendirmeler yapılacaktır. Ardından Balıkesir ili kent merkezinde yapılan anket uygulamasının bulguları ortaya konularak çeşitli değerlendirmeler yapılacaktır; son bölümde ise çalışmadan elde edilen sonuçlar ifade edilecektir.

2. Alanyazın İncelemesi

Turistik faaliyetlere katılan bireylerin birçok yönden heterojen özelliklere sahip bir yapıyı temsil etmesi (Mura ve Lattimore, 2011: 721), bu pazarın benzer özelliklere sahip homojen bir yapıyı oluşturacak şekilde alt gruplara ayrılması için pazar bölümlendirme çalışmalarının yapılmasını ve kriterlerin belirlenmesini gündeme getirmektedir (McGuiggan, 2001: 196). Demografik özellikler bu kriterlerden biri olarak öne çıkmaktadır (Bonn vd., 2001: 188). Demografik özelliklere göre bölümlendirme kriterleri içerisinde yer alan yaş faktörü ise son yıllarda özellikle pazarın lider tur operatörleri tarafından en çok başvurulan kriterlerden biri olarak ifade edilebilir (Horner ve Swarbrooke, 2007: 93). Son yıllarda ortaya çıkan Baby

Boomers, X ve Y kuşakları gibi yapılan sınıflandırmanın temelinde de yaşa göre sınıflandırma yapma mantığının yatmakta olduğu söylenebilir (Bonn vd., 2001: 188).

Yaş faktörü, yaş gruplarının değişmesi ile bireyin eğitiminin, gelir düzeyinin, gelirini yönetme şeklinin yani tüketim davranışının yönünün değişmesi gibi nedenlerle tüketici davranışının önemli bir belirleyicisi olarak kabul edilmektedir. Yaş, bireylerin istek ve ihtiyaçlarını farklılaştırırken, aynı zamanda istek ve ihtiyaçlarını giderecek alternatifler arasından yapacağı seçimi de etkilemektedir (Kaşlı vd., 2013: 929). Bu bakımdan yaş aralığının belirlenmesi gençlik turizminin kapsamının ortaya konulabilmesi açısından da önem arz etmektedir.

Alanyazın incelendiğinde görülmektedir ki, gençlik turizminin hangi yaş aralığını kapsadığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır (Carr, 1998: 312; Carr, 1999: 223; Labben ve Johnson, 2004: 26). Carr (1998: 312)'ın yaptığı araştırmada çeşitli yazarlar tarafından gençlik turizmine ait yaş aralığının 15 ile 38 arasında değiştiği görülmüştür. UNWTO ise 15 - 29 yaş aralığındaki bireylerin katıldığı turistik faaliyetleri gençlik turizmi olarak ele almaktadır (Horak ve Weber, 2000: 38).

Gençlik turizmi günümüzde en hızlı büyüyen ve gelecek vadeden turistik hareketlerden birini oluşturmaktadır (Carr, 1998: 311; Rogerson, 2011: 105; Prayag ve Hosany, 2014: 36; Richards, 2015: 341). Öyle ki, 2015 yılında uluslararası seyahatlerin %23'ünü 15 – 29 yaş aralığındaki bireyler gerçekleştirmiştir (UNWTO, 2016: 10). Türkiye söz konusu olduğunda da benzer rakamlar ortaya çıkmaktadır. Zira TURSAB (2014: 3)'ün yaptığı araştırmaya göre ülkemize gelen yabancı turistlerin %25'i 15-27 yaş aralığındaki bireylerden oluşmaktadır. Aynı raporda iç turizm hareketlerine ait istatistikler incelendiğinde 2013 yılındaki 68.4 milyon turistin 17.1 milyonunu 7 – 27 yaş aralığındaki bireylerden oluştuğu ifade edilmektedir.

Gençlik turizmi hareketlerinin bu derece yaygınlık kazanması büyük bir ekonomik hareketliliği de beraberinde getirmektedir. Zira 2014 yılında uluslararası gençlik turizmi hareketlerinin 286 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaştığı ifade edilmektedir. Ayrıca 2013 yılında ortalama turist harcaması 1.097 dolar iken bu rakam, gençlik turizmi söz konusu olduğunda 2.160 dolara yükselmektedir (UNWTO, 2016: 11). Gençlik turizminde harcama miktarı günlük olarak az olmasına rağmen, uzun süreli konaklama toplam harcama miktarının diğer turistik hareketlerden daha fazla olmasını sağlamaktadır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 163). Bunlara ek olarak genç turistlerin yerel yiyecek-içecek talep etmeleri, yerel konaklama işletmelerinde gecelemleri gibi etkenler neticesinde ekonomik getiri bölgede kalmakta ve sızıntı minimum düzeyde gerçekleşmektedir. Bir diğer ekonomik katkı ise kitle turizmine göre altyapı yatırımlarının daha az maliyetle yapılabilmesi noktasında görülmektedir (Carr, 1998: 310). Sosyo-kültürel anlamda ise genç turistlerin, bölge insanı ile kültürel köprüler kurabilmede daha maharetli olması (Mura ve Lattimore, 2011: 722) destinasyon kültürünün dünyanın farklı bölgelerinde konuşulma ve tanınma şansını artırmaktadır. Bu sayede bölge kültürü de bir turistik çekicilik unsuru haline gelebilmektedir.

Gençlik turizminin sosyal ve ekonomik anlamda önemli hale gelmesi, bu bireylerin seyahat karar sürecinde hangi faktörlerin etkisi altında kaldıklarının, hangi tatil türlerinden hoşlandıklarının, daha çok hangi konaklama işletmelerini tercih ettiklerinin ve bu işletmelerden neler beklediklerinin tespit edilmesini önemli hale getirmektedir. Kanada Seyahat Komisyonu (CTC)'nin yaptığı bir araştırmaya göre destinasyon seçiminde rol oynayan en önemli kriterler fiyat, iklim ve destinasyonda ilgi çekici yerlerin varlığı olarak tespit edilmiştir (CTC, 2015: 6). Bu süreçte internet gençler için çok önemlidir. Zira Richards

ve Wilson (2003: 22), havayolu bileti rezervasyonunda internet kullanım oranını %65, Michel (2015: 14) %73 olarak tespit etmiştir. Bununla birlikte Michel (2015: 14) konaklama rezervasyonunda internet kullanım oranını %79 olarak tespit ederken Bizirgianni ve Dionysopoulou (2013: 656) genel manada seyahatin planlanmasında internetin kullanım oranını %89 olarak tespit etmiştir. Bu rakamlar seyahat için rezervasyon yapmada internetin oldukça önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Konaklama işletmesi seçimi söz konusu olduğunda, Richards ve Wilson (2003: 28) gençlerin yaklaşık %40 oranında aile/arkadaş yanında konakladığını tespit etmiştir. Ancak aynı araştırmada Slovenya, Birleşik Krallık, Kanada ve Meksika'lı bireyler için en önemli konaklama tercihinin hosteller olduğu da ifade edilmektedir. Michel (2015: 9) de bu konuda en çok öne çıkan ilk iki tercihin hosteller (yaklaşık %30) ve oteller (yaklaşık %25) olduğunu, Moisa (2010: 644) ise hostellerin çok ciddi bir oranda (%61,5) konaklama tercihi olduğunu tespit etmiştir. WYSE (2015: 6)'nin araştırması da gençlerin hostellerde bulunmasını istediği en önemli iki özelliğin ücretsiz Wi-Fi hizmeti ve merkezi konum olduğunu ortaya koyarken, Michel (2015: 11) gençlerin genel olarak lezzetli yiyecek-içecek, arkadaş canlısı yerel halk ve ücretsiz Wi-Fi hizmeti beklediklerini ortaya koymaktadır.

Gençlerin tatil türü tercihi söz konusu olduğunda farklı araştırmalarda farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Murphy ve Pearce (1995: 7), Richards ve Wilson (2003: 18), Richard ve Wilson (2005: 41), Maoz (2007: 123) ile Richards (2015: 347) bu konuda yeni kültürler keşfetme fikri ile kültür turizmi seçeneğinin öne çıktığını belirtirken; Richards ve Wilson (2006: 41) macera turizminin; Carr (1998: 315), Carr (2002: 2), Horak ve Weber (2000: 7) deniz turizminin öne çıktığını ifade etmiştir. Khoshpakyants ve Vidishcheva (2010: 101) ile UNWTO (2016: 12) ise gençlik turizmine katılan bireylerin en önemli seyahat motivasyonunu dil eğitimi ve kısa süreli çalışma olduğunu ifade etmektedir. Araştırmaların farklı kültürel yapılar sahip bölgelerde, farklı beklentilere ve algılamalara sahip bireyler ile yürütülmesi ve bununla birlikte bu bireylerin cinsiyet, medeni durum, gelir seviyesi ve sosyal statü gibi farklı demografik özelliklere de sahip olması sonuçların birbirinden farklılık arz etmesine zemin hazırlamaktadır. Ancak şu bir gerçektir ki, gençler daha önce keşfedilmemiş ya da az sayıda turiste ev sahipliği yapan, bakir bölgeleri daha çok tercih etmektedir (Moisa, 2010: 645).

3. Yöntem

Özellikle Türkçe yazın incelendiğinde görülmektedir ki, gençlik turizmi ile ilgili yapılan çalışmaların genel manada turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında ve kavramsal olarak ele alındığı, uygulamalı araştırmaların sınırlı düzeyde yapıldığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle gençlerin turistik tercihlerinin belirlenmesi maksadıyla görüşlerine nadiren başvurulduğu anlaşılmaktadır. Bu noktadan hareketle yapılan çalışmada, betimleyici alan araştırması yöntemi kullanılmıştır ve gençlerin turistik tercihlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle gençlerin turistik tercihlerinin tespit edilerek işletmelerin ve destinasyonların bu beklentilere uygun olacak şekilde hazır hale getirilmesi ve pazarlama faaliyetlerini daha etkili bir tarzda yapabilmesi için öneriler sunulabilecektir. Gençlik turizminin ekonomik ve sosyal faydaları akla getirildiğinde de bunun önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın evrenini UNWTO tarafından belirlenmiş yaş aralığı olan 15 – 29 yaş grubundaki Balıkesir il merkezinde yaşayan gençler oluşturmaktadır. TÜİK verilerinde belirtilen yaş aralığına ait herhangi bir istatistiki bilginin olmadığı görülmüş, bu nedenle sınırsız örneklem için gerekli olan 384 anket sayısına (Sekaran, 2003: 294) ulaşılmak

hedeflenmiştir. Böylelikle kolayda örnekleme yöntemine göre seçilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 398 genç araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak, standart veriler elde edebilmek ve kıyaslamalar yapabilmek amacıyla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Katılımcılarla yüz yüze görüşülerek uygulanan anket formu Kaşlı vd. (2013)'nin çalışmasından uyarlanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerini ve tatil ile ilgili davranışlarını ölçmeye yönelik olarak hazırlanan sorulara yer verilirken; ikinci bölümde katılımcıların tatil yeri seçiminde hangi faktörlere önem verdiğinin tespit edilmesine yönelik beşli Likert ölçeğine göre hazırlanmış 10 ifadeden oluşan ölçek yer almaktadır.

Verilerin çözümlenmesinde ve analizinde SPSS 21.0 istatistik programı kullanılmıştır. İstatistiksel olarak veriler, betimsel olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda öncelikle demografik değişkenlere ve tatil ile ilgili davranışları ölçmeye yönelik olarak hazırlanan sorulara ilişkin bulgular frekans ve yüzde dağılımları verilerek değerlendirilmiştir. Katılımcıların tatil yeri seçiminde hangi faktörlere önem verdiğinin tespitine yönelik değerlendirmeler ise ortalama ve standart sapma değerleri verilerek yapılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı *Kolmogorov Smirnov Z Testi* ile kontrol edilmiş, karşılaştırma testleri ise parametrik olmayan testler ile yapılmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerinin sunulduğu Tablo 1 incelendiğinde, erkeklerin daha büyük oranda (%53,5) katılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Yaş değişkeni bakımından, 19 – 22 aralığındaki bireylerin katılımcı sayısının yarıdan fazlasını (%53) oluşturduğu, 23 – 26 yaş aralığındaki bireylerin ise %25,6'lık bir orana sahip olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyine bakıldığında katılımcıların çok büyük bir kısmının (%74,1) lisans düzeyinde eğitime sahip olduğu dikkati çekmektedir. Yine katılımcıların çok büyük bir kısmının (%87,2) bekar olduğu da görülmektedir. İlgili tablodan katılımcıların en fazla oranda (%37,4) 1001 – 2000 TL aylık gelir elde ettikleri, az bir farkla da (%35,4) 1000 TL ve altı gelire sahip oldukları izlenebilmektedir.

Katılımcıların %39,2'si yılda bir kez tatile çıkabildiğini belirtirken, bunların %36,9'u ailesi ile tatile çıkmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan bireylerin %24,4'ü kendilerine veya ailelerine ait yazlıklarının olduğunu ifade etmiş, %25,1'i tatile dört kişi, %22,9'u beş veya daha fazla kişi ile tatile çıkabileceğini belirtmiştir. Tatile yalnız çıkacağını ifade eden bireylerin oranı ise %17,3 olarak gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin %41,5'i tatilde 7 – 10 gün arasında kalacağını belirtmiş, %31,7'si ise tatil için bir haftadan daha az bir süre ayırabildiğini ifade etmiştir.

Gençlerin düşük bütçelere sahip olması (Richard ve Wilson, 2003: 3) yılda sadece bir kez tatile çıkabilmelerine yol açabilmektedir. Aile ile birlikte tatile çıkma davranışı da yine bütçe ile de ilişkilendirilebilir. Zira tatil için ayrılan bütçe en fazla oranda (%28,1) 1001 – 1500 TL arasındadır. Bu bütçe UNWTO (2016: 10-11)'nin raporlarında ortaya çıkan ortalama harcama miktarının (2.160 dolar) altında kalmaktadır. Bu durum araştırmaya katılan bireylerin düşük sayılabilecek bir aylık gelire sahip olmaları ile ilişkilendirilebilir. Çok kişi ile tatile çıkma davranışı (4 – 5 ya da daha fazla kişi ile) ise ülkemizin sahip olduğu çoğulcu kültürel yapı gereği normal karşılanabilecek bir durum olarak ifade edilebilir. Perrett (2007: 61) ise Kanada'yı ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin %40,7'sinin yalnız seyahat ettiğini tespit

etmiştir. Tatile çıkma süresi bakımından 7 – 10 günlük süre Perrett (2007: 61)'in araştırmasında ortaya çıkan 8,78 günlük seyahat süresi ile örtüşmektedir. Ancak Murphy ve Pearce (1995: 10)'in de belirttiği üzere gençlerin tatil sürelerini uzatma konusunda esnek olması, bu sürenin uzayabileceği konusunda fikir vermektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Tatil Davranışları

		<i>n</i>	<i>%</i>			<i>n</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kadın	185	46,5	Kendinize veya ailenize ait yazlık var mı?	Evet	97	24,4
	Erkek	213	53,5		Hayır	298	74,9
Yaş	15 – 18	44	11,1	Eksik veri	3	,8	
	19 – 22	211	53	Yalnız	69	17,3	
	23 – 26	102	25,6	İki	55	13,8	
	27 – 29	41	10,3	Üç	79	19,8	
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	15	3,8	Tatile kaç kişi çıkacaksınız?	Dört	100	25,1
	Ortaöğretim	55	13,8	Beş veya daha fazla	91	22,9	
	Ön lisans	32	8	Eksik veri	4	1	
	Lisans	295	74,1	Seyahat Acentası	75	18,8	
	Eksik Veri	1	,3	Gazete	15	3,8	
Aylık Gelir	1000 TL ve altı	141	35,4	Tatil yeri seçiminde bilgi kaynağı	Otel broşürleri	23	5,8
	1001 – 2000 TL	149	37,4	Arkadaş/Akraba Tavsiyesi	123	30,9	
	2001 – 3000 TL	71	17,8	İnternet	161	40,5	
	3001 – 4000 TL	21	5,3	Eksik veri	1	,3	
	4001TL ve üstü	13	3,3	Bir haftadan daha az	126	31,7	
Medeni Durum	Eksik Veri	3	,8	Tatilde ne kadar süre kalmayı planlıyorsunuz?	7 – 10 gün	165	41,5
	Bekar	347	87,2	11 – 15 gün	60	15,1	
	Evli	35	8,8	15 günden fazla	47	11,8	
	Eksik veri	16	4	Yurtdışında	21	5,3	
Tatile çıkma sıklığı	Tatile çıkmıyorum	28	7	Tatilinizi nerede yapmayı planlıyorsunuz?	Kendi yazlığında	26	6,5

İki yılda bir	96	24,1	Arkadaş/Akraba yazlığında	36	9
Yılda bir defa	156	39,2	Kampta/Karavanda	40	10,1
Yılda iki defa	74	18,6	Pansiyonda	33	8,3
Yılda üç veya daha fazla	42	10,6	Tatil köyünde	76	19,1
Eksik veri	2	,5	Şehir otellerinde	24	6
Ailemle	147	36,9	Beş yıldızlı otelde	55	13,8
Yalnız	80	20,1	Beşten daha az yıldızlı bir otelde	47	11,8
Tatile kiminle çıkacaksınız?			Köyde	40	10,1
Arkadaşlarımla	122	30,7	Deniz kenarında	155	39
Ailem ve arkadaşlarımla	43	10,8	Macera dolu	79	19,8
Eksik veri	6	1,5	Sessiz/Orman Manzaralı	50	12,6
500 TL ve altı	59	14,8	Şehir Manzaralı	24	6
Tatile harcamak için ne kadar bütçe ayırdınız?			Dağ/Bayır/Göl	50	12,6
501 – 1000 TL	89	22,4	Çiftlikte	9	2,3
1001 – 1500 TL	12	28,1	Yeme – İçmenin bol olduğu	23	5,8
1501 – 2000 TL	80	20,1	Tarihi yerler	8	2
2001 TL ve üzeri	58	14,6			

Tatil yeri seçiminde bilgi kaynağı olarak gençler en fazla interneti tercih etmektedir (%40,5). Arkadaş/Akraba tavsiyesi ise %30,9 oranında tercih edilmektedir. İnternet, yazın taramasında bahsedildiği üzere gençlerin tatil yeri seçiminde en önemli faktör konumundadır. Perrett (2007: 62)'in araştırmasında da benzer sonuçlar ortaya çıkmış ve internet bilgi kaynağı olarak en çok başvurulan seçenek olmuştur. Seyahat acentası seçeneği ise %18,8'lik bir kabul görmüştür. Bu noktada seyahat acentalarının sundukları fiyatlar önemli hale gelmektedir. Zira gençler seyahat acentası seçerken en çok fiyata dikkat etmektedirler (WYSE, 2015: 6). Otel broşürleri ve gazete en az tercih edilen seçenekler olmuştur. Tatil broşürlerinin genç turistlerin isteklerini karşılamıyor oluşu (Carr, 1998: 308) bu sonuca zemin hazırlamış olabilir.

Katılımcıların tatil yapmayı planladıkları yer, araştırılan bir diğer unsurdur. Bu konuda en fazla öne çıkan seçenekler tatil köyü (%19,1) ve beş yıldızlı oteldir (%13,8). Ayrıca katılımcıların ciddi bir oranı (%39) tatillerini deniz kenarında yapmak istemektedirler.

Gençlerin ağırlıklı olarak tatil köyü ya da beş yıldızlı otellerde tatil yapma planı deniz kenarında yapılan tatillerden hoşlanma sonucu ile uyumlu bir sonuç arz etmektedir denilebilir. Hâlihazırda yapılan bazı araştırmalarda da (Carr, 1998: 315; Carr, 2002: 2; Horak ve Weber, 2000: 7) gençlerin yoğun bir şekilde deniz turizmi faaliyetlerine katıldığı tespit edilmiştir. Katılımcı kitlesinin %19,8'lik bir kesimi ise macera dolu tatillerden hoşlanmaktadırlar. Macera dolu tatiller gençlerin yeniliklere açık ve heyecan arayan karakter yapılarına uygun bir sonuç olarak ifade edilebilir.

Araştırmada tespit edilmek istenen bir diğer husus gençlerin tatil yeri seçiminde hangi faktörlere dikkat ettiklerinin tespit edilmesidir (Tablo 2). Araştırmaya katılan gençler, tatil yeri seçiminde en önemli unsurun “paranın karşılığını almak” olduğunu belirtmişlerdir. Paranın karşılığını almak, ziyaretçi tatmininin bir diğer karşılığı olarak değerlendirilebilir zira tatmin olma durumu da –özetle– beklentilerin karşılığını almayı ifade etmektedir (Yoon vd., 2010: 337). Burada da gençler harcadıkları paranın, diğer bir tabirle katlandıkları fedakârlıkların karşılığını almayı istemektedirler. İkinci olarak öne çıkan “kolay ulaşım” unsurudur. Bu sonuç gençlerin hostellerde bulunmasını beklediği en önemli iki özellikten birinin merkezi konum olduğu Michel (2015: 11) isteği ile aynı paralel de değerlendirilebilir. Ancak diğer taraftan bu sonuç alanyazında dile getirilen, gençlerin daha önce keşfedilmemiş bölgeleri daha çok tercih ettikleri (Moisa, 2010: 645) düşüncesi ile çelişkili bir sonuç olarak da ele alınabilir. Zira günümüz koşullarında daha önce keşfedilmemiş bölgeler genel olarak ulaşımı zor olan bölgeler olabilir.

Tablo 2. Katılımcıların Tatil Yeri Seçiminde Etkili Olan Faktörlere İlişkin Değerlendirmeleri

İfadeler	\bar{X}	s.s.
Paranın karşılığını almak	4,45	,834
Kolay ulaşım	4,30	,851
Düşük fiyat	4,17	,981
Alternatiflere göre ucuz olması	4,09	,925
Kalite ve güvenlik konusundaki ünü	4,01	1,020
Kolay yer ayırma	3,90	,952
Geçmiş deneyim	3,81	1,126
Arkadaş tavsiyesi	3,55	1,068
İstenilen tarihte başka alternatif olmaması	3,34	1,123
Çocuk indirimi	2,63	1,377

Katılımcılar tatil yeri seçiminde en az önemli unsurların “istenilen tarihte başka alternatif olmaması” ve “çocuk indirimi” olduğunu belirtmişlerdir. İndirimler genç turistler için anlamlı olsa da, bu indirimlerden ancak kendi tercihlerine uygun olanlar önemli olmaktadır (Kaşlı vd., 2013: 935). Bu nedenle alternatiflerin olmaması seçeneği öne çıkmış olabilir. Çocuk indirimi seçeneği ise katılımcıların büyük bir kısmının bekar olduğu (%87,2) akla getirildiğinde normal karşılanabilecek bir sonuçtur. Arkadaş tavsiyesi ise en az önem verilen bir diğer unsurdur. Arkadaş tavsiyesi tatil yeri seçiminde bilgi kaynağı olarak en çok önem verilen ikinci unsur olmasına rağmen burada en az önem unsurlardan biri olarak derecelenmiştir. Bu durumda gençlerin arkadaş ya da akrabalarını sadece bilgi kaynağı olarak kullandıkları ancak bu bilginin tatil yeri seçiminde önemli bir kriter olmadığı söylenebilir.

Genç bireylerin tatil yeri seçiminde demografik özelliklerinin farklılaşmaya neden olup olmadığını belirlemek için karşılaştırma testleri yapılmıştır. Bunun için öncelikle verilerin normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov Smirnov Z Testi ile incelenmiş ve sonuçta tatil yeri seçimi ile ilgili verilerin normal dağılım şartlarını taşımadığı ($p < ,05$) belirlenmiştir. Bu nedenle karşılaştırmalar için parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Mann-Whitney U testi sonucuna göre cinsiyet değişkenine ait ortamların anlamlı farklılık taşımadığı tespit edilmiştir. Medeni durum değişkeninin ise tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlerden beş tanesinde anlamlı farklılık taşıdığı belirlenmiştir (Tablo 3). Buna göre bekar katılımcılar tatil yeri seçiminde paranın karşılığını almak, kolay ulaşım, alternatiflere göre ucuzluk ve düşük fiyat faktörlerini daha çok önemserken, çocuk indirimi konusunda evli olan katılımcılar daha hassastırlar.

Tablo 3. Tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlerin medeni durum değişkenine göre karşılaştırması

İfade	Değişken	Gruplar	f	Sıra ortalaması	U	p
Paranın karşılığını almak		Bekar	347	196,95	4180,5	,000
		Evli	35	137,44		
Kolay ulaşım		Bekar	347	195,56	4664,5	,013
		Evli	35	151,27		
Alternatiflere göre ucuz olması	Medeni Durum	Bekar	347	196,23	4061,5	,001
		Evli	35	134,04		
Düşük fiyat		Bekar	347	197,08	4135,5	,001
		Evli	35	136,16		
Çocuk indirimi		Bekar	347	184,79	3742,5	,000
		Evli	35	258,07		

Kruskal Wallis H Testi sonucuna göre katılımcıların tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlere ilişkin değerlendirmeleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılıklara sahiptir (Tablo 4). Anlamlılık farklılığının kaynağını tespit etmek için Tamhane's T2 testi yapılmıştır.

Tablo 4. Tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlerin yaş değişkenine göre karşılaştırması

İfade	Değişken	Gruplar	f	Sıra ortalaması	Ki-Kare	p	Fark
Paranın karşılığını almak	Yaş	15-18	44	178,27	21,673	,000	19-22 / 27-29
		19-22	211	211,40			
		23-26	102	209,02			
		27-29	41	137,33			
Kolay ulaşım	Yaş	15-18	44	167,43	16,647	,001	19-22 / 27-29
		19-22	211	213,86			
		23-26	102	202,58			
		27-29	41	152,35			
Alternatiflere göre ucuz olması	Yaş	15-18	44	194,15	10,023	,018	19-22 / 27-29
		19-22	211	207,91			
		23-26	102	200,08			
		27-29	41	151,05			
Düşük fiyat	Yaş	15-18	44	177,69	23,931	,000	19-22 / 27-29
		19-22	211	216,16			
		23-26	102	201,84			
		27-29	41	131,35			
Kalite ve güvenlik konusundaki üzü	Yaş	15-18	44	172,70	14,798	,002	19-22 / 23-26
		19-22	211	218,12			
		23-26	102	178,38			
		27-29	41	175,26			
Çocuk indirimi	Yaş	15-18	44	209,57	9,728	,021	19-22 / 27-29
		19-22	211	190,69			
		23-26	102	193,71			
		27-29	41	248,44			

Tablo 3'deki sonuçlara göre yaş düştükçe çocuk indirimi faktörü hariç diğer bütün faktörlerde sıra ortalaması yükselmektedir. Yani yaş düştükçe ele alınan faktör daha da önemli hale gelmektedir. Örneğin 19-22 yaş aralığında paranın karşılığını almak 27-29 yaş aralığına göre daha da önemli hale gelmektedir. Genç bireylerin gelirlerinin daha az olabilmesi harcadıkları parayı daha değerli hale getirebilmekte ve bunu karşılığını almayı daha önemli hale getirebilmektedir. Buna ek olarak yaşın küçük olması düşük fiyatı, alternatiflere göre ucuzluğu, kolay ulaşımı da önemli hale getirmektedir. Kalite ve güvenlik konusundaki ün ise yaşı daha küçük olan bireylerin gösteriş tüketimi yaparak akranları arasında öne çıkma düşüncesi içerisinde olabilmesi (Boğa ve Başçı, 2016: 481) nedeniyle önemli hale gelmiş olabilir. Çocuk indirimi faktöründe ise 19-22 ile 27-29 yaş grupları arasında bulunan anlamlı farklılık, 27-29 yaş grubundaki bireyler tarafından daha çok önemsenmektedir. Yüksek yaş grubundaki bireylerin çocuk sahibi olma ihtimallerinin artması bu sonucu doğurmuş olabilir.

Kruskal Wallis H Testi sonucuna göre katılımcıların tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlere ilişkin değerlendirmeleri eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılıklara sahiptir (Tablo 5). Anlamlılık farklılığının kaynağını tespit etmek için Tamhane's T2 testi yapılmıştır.

Tablo 5. Tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlerin eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırması

İfade	Değişken	Gruplar	f	Sıra ortalaması	Ki-Kare	p	Fark
Paranın karşılığını almak		İlköğretim	15	153,67	20,512	,000	Ortaöğretim / Lisans
		Ortaöğretim	55	150,95			
		Ön lisans	32	189,73			
		Lisans	295	211,27			
Kolay ulaşım	Eğitim Durumu	İlköğretim	15	179,33	9,692	,021	Ortaöğretim / Lisans
		Ortaöğretim	55	169,93			
		Ön lisans	32	170,56			
		Lisans	295	208,51			
Alternatiflere göre ucuz olması		İlköğretim	15	161,00	9,921	,019	Ortaöğretim / Lisans
		Ortaöğretim	55	164,27			
		Ön lisans	32	221,63			
		Lisans	295	203,65			
Düşük fiyat		İlköğretim	15	131,20	27,722	,000	Ortaöğretim / Lisans
		Ortaöğretim	55	142,05			
		Ön lisans	32	193,36			
		Lisans	295	213,68			

Tablo 5'deki sonuçlara göre anlamlı farklılıklara sahip tüm faktörlerde, fark ortaöğretim ile lisans eğitime sahip bireyler arasında gerçekleşmiştir. Buna göre tüm faktörlerde lisans eğitime sahip bireylerin sıra ortalaması anlamlı şekilde daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle tüm faktörler itibari ile lisans düzeyinde eğitime sahip bireyler, ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip olan bireylere göre daha yüksek önem derecesine sahiptir.

Kruskal Wallis H Testi sonucuna göre katılımcıların tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlere ilişkin değerlendirmeleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı farklılıklara sahiptir (Tablo 6). Anlamlılık farklılığının kaynağını tespit etmek için Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, veri sayısı 30'un altında olduğu için 3001-4000 TL seçeneği ve 4001 ve üstü seçeneği birleştirilmiş ve değerlendirmeler bu şekilde yapılmıştır.

Tablo 6. Tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlerin aylık gelir değişkenine göre karşılaştırması

İfade	Değişken	Gruplar	f	Sıra ortalaması	Ki-Kare	p	Fark
Geçmiş Deneyim		1000 TL ve altı	141	178,75	9,247	,026	1000 TL ve altı / 1001 – 2000 TL
		1001 – 2000 TL	149	217,20			
		2001 – 3000 TL	71	191,73			
		3001 TL ve üzeri	34	201,56			
Alternatiflere göre ucuz olması		1000 TL ve altı	141	201,32	10,915	,012	1001 – 2000 TL / 3001 TL ve üzeri
		1001 – 2000 TL	149	207,92			
		2001 – 3000 TL	71	119,27			
		3001 TL ve üzeri	34	143,46			
Düşük fiyat	Aylık Gelir	1000 TL ve altı	141	200,72	15,344	,002	1000 TL ve altı / 3001 TL ve üzeri
		1001 – 2000 TL	149	210,39			
		2001 – 3000 TL	71	198,09			
		3001 TL ve üzeri	34	132,22			
Kalite ve güvenlik konusundaki üzü		1000 TL ve altı	141	198,38	8,906	,031	1001 – 2000 TL / 2001 – 3000 TL / 3001 TL ve üzeri
		1001 – 2000 TL	149	205,55			
		2001 – 3000 TL	71	165,06			
		3001 TL ve üzeri	34	220,79			
Arkadaş tavsiyesi		1000 TL ve altı	141	183,38	9,446	,024	1000 TL ve altı / 3001 TL ve üzeri / 2001 – 3000 TL / 3001 TL ve üzeri
		1001 – 2000 TL	149	203,29			
		2001 – 3000 TL	71	188,44			
		3001 TL ve üzeri	34	244,15			

Tablo 6'daki sonuçlara göre geçmiş deneyim faktöründe 1000 TL ve altı ile 1001 – 2000 TL gelir grupları içerisinde yer alan bireyler arasında anlamlı farklılıklar vardır. Buna göre yüksek gelir grubunda yer alan katılımcılar tatil yeri seçiminde geçmiş deneyimlere daha çok önem vermektedir. Alternatiflere göre ucuz olması faktöründe 1001 – 2000 TL ile 3001 TL ve üzeri gelir grupları içerisinde yer alan bireyler arasında anlamlı farklılıklar vardır. Buna göre düşük gelir grubunda yer alan bireyler açısından alternatiflere göre ucuzluk daha önemli hale gelmektedir. Düşük fiyat faktöründe 1000 TL ve altı ile 3001 TL ve üzeri gelir grupları içerisinde yer alan bireyler arasında anlamlı farklılıklar vardır. Buna göre düşük gelir grubunda yer alan bireyler fiyatın düşük olmasını daha çok önemsemektedirler. Tatil yerinin kalite ve güvenlik konusundaki ünü söz konusu olduğunda 1001 – 2000 TL grubunda yer alan bireyler 2001 – 3000 TL gelir grubundaki bireylere göre, 3001 TL ve üzeri gelir grubunda yer alan bireyler ise 2001 – 3000 TL gelir grubunda yer alan bireylere göre kalite ve güvenceye daha çok önem vermektedir. Son olarak arkadaş tavsiyesi faktörü ile ilgili olarak; 3001 TL ve üzeri gelir grubunda yer alan bireyler hem 1000 TL ve altı gelir grubunda yer alan bireylere hem de 2001 – 3000 TL gelir grubundaki bireylere göre arkadaş tavsiyesini daha fazla önemsemektedirler.

5. Sonuç ve Öneriler

Genç turist kitlesinin değişik kültürlerden insanlarla tanışma, deniz turizmi faaliyetlerine katılma, macera arama ya da eğitim amacıyla sıklıkla farklı bölgelere seyahat etme istekleri onları günümüz turizm endüstrisi için oldukça önemli hale getirmektedir. Ayrıca gençlik turizminin sosyal ve ekonomik faydaları da akla getirildiğinde önemi daha da artmaktadır. Ancak özellikle Türkçe yazında görülebildiği üzere gençlerin turistik tercihlerinin tespit edilmesine yönelik yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu bakımdan araştırmanın önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre gençlerin destinasyon seçiminde dikkat ettikleri en önemli unsur fiyattır. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki, genç bireyler harcadıkları paranın karşılığını alacak şekilde uygun fiyatlı tatil arasalar da, tatil sürelerinin kitle turistlerine göre daha uzun süreli olması onları toplamda daha fazla para harcayan bireyler haline getirmektedir. Ayrıca destinasyonların ve işletmelerin internette yer almaları ve gençlik turizmine yönelik faaliyetlerinin bu sitelerde bulunması önemli bir unsurdur. Zira seyahat planlamasında en önemli bilgi kaynağı internet olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte genç bireyler açısından işletmelerin ve destinasyonların gazete ilanları ya da el broşürü hazırlamamaları da önerilebilir zira bu iki bilgi kaynağı oldukça düşük düzeylerde tercih edilir seçeneklerdir.

Genç bireylerin konaklama tercihinde hosteller öne çıkmaktadır. Bu tercih fiyat kriteri düşünüldüğünde normal sayılabilecek bir tercih olabilir. Ayrıca hostellerde bulunması istenen en önemli iki özellik merkezi konum ve ücretsiz Wi-Fi hizmetidir. Bununla birlikte gençlerin tatil türü tercihleri söz konusu olduğunda heterojen bir yapıyı temsil etmesi, hostellerin, kültür, macera ya da deniz turizmi gibi farklı turizm türlerinin ağırlıkta olduğu destinasyonlarda da bulunmasını gençlik turizmi açısından gerekli kılmaktadır. Ülkemiz açısından bakıldığında bu hostellerin ağırlıklı olarak deniz turizmine sahip destinasyonlarda inşa edilmesi yatırımın daha karlı olmasını sağlayabilir. Çünkü araştırma sonucunda gençler en çok deniz kenarında tatil yapmak isteyeceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bu hostellerin inşa edilerek hizmete sunulması gençlerin tatile çıkma sıklığını da artırabilecek bir unsur olabilir.

Araştırma sonucunda gençler tatil yeri seçiminde en önemli unsurların paranın karşılığını almak, kolay ulaşım ve düşük fiyat olduğunu belirtmişlerdir. En az önem verilen unsurlar ise çocuk indirimi, alternatiflere göre ucuz olması ve arkadaş tavsiyesi olarak tespit edilmiştir. Arkadaş tavsiyesi ile ilgili olarak dikkat çekici bir sonuç şudur ki, bu faktör tatil yeri seçiminde bilgi kaynağı olarak en çok önem verilen ikinci unsur olmasına rağmen değerlendirme kriterleri bakımından en az önem unsurlardan biri olarak tespit edilmiştir. Buna göre gençler arkadaş ya da akrabalarından bilgi almaya önem verirken, değerlendirme açısından bu bilgi görece önemini kaybetmektedir.

Araştırmada yapılan bir diğer tespit, gençlerin tatil yeri seçiminde etkili olan faktörlerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa sahip olmadığıdır. Ancak medeni durum, yaş, eğitim durumu ve aylık gelir değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre evliler çocuk indirimine daha çok önem verirken, bekarlar paranın karşılığını almaya, kolay ulaşım, alternatiflere göre ucuz olmasına ve düşük fiyata daha çok önem vermektedir. Yaş bakımından ise görece daha genç olanlar paranın karşılığını almaya, kolay ulaşım, alternatiflere göre ucuz olmasına, düşük fiyata, kalite ve güvenlik konusundaki üne önem verirken, çocuk indirimi görece daha büyük yaşta bulunanlar açısından önemlidir. Eğitim durumu açısından lisans eğitime sahip olanlar açısından ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip olanlara göre paranın karşılığını almak, kolay ulaşım, alternatiflere göre ucuz olması ve düşük fiyat daha çok önemlidir. Son olarak aylık gelir bakımından görece yüksek gelire sahip olanlar geçmiş deneyime ve arkadaş tavsiyesine önem verirken, düşük gelire sahip olanlar açısından alternatiflere göre ucuzluk, düşük fiyat ve kalite ve güvenlik konusundaki ün daha çok önemlidir.

Turistik faaliyetlere katılma konusunda istekli olan ve zor koşullarda bile tatil planlarını ertelemeyen genç turist kitlesinin turistik tercihlerinin belirlenmesi ve işletmelerin/destinasyonların bu kitlenin beklentilerine hazır hale getirilmesi, günümüz rekabet şartlarında oldukça önemlidir. Zira gençlik turizminin çeşitli olumlu yönlerinden faydalanabilmenin ön şartı bu beklentilere hazır hale gelebilmekten geçmektedir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle araştırmanın sadece Balıkesir ilinde yürütülmesi önemli bir sınırlılık olarak ifade edilebilir. Araştırma sonuçlarının genellenebilmesi bakımından daha büyük kitleler ile araştırmalar yapılması önemlidir. Araştırma konusu bakımından gençlerin turistik motivasyonlarının tespit edilmemesi de bir diğer sınırlılığı oluşturmaktadır. Bu konu hakkında yabancı yazında çalışmalar görülürken, Türkçe yazındaki eksiklik dikkat çekmektedir. Bu nedenle yerli –genç– turistlerin seyahat motivasyonlarının tespit edilmesi, gençlik turizmi konusunda daha kapsamlı tespitler yapabilmeyi kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

- Bizirgianni I, Dionysopoulou, P (2013). The influence of tourist trends of youth tourism through social media (SM) & information and communication technologies (ICTs). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 73, 652-660.
- Boğa Ö, Başçı A (2016). Ağızdan Ağıza Pazarlamamın Gösterişçi Tüketim Üzerine Etkisi. *Öneri Dergisi*, 12(45), 463-489.
- Bonn M, Furr H L, Hausman A (2001). Using Internet Technology to Request Travel Information and Purchase Travel Services: A Comparison of X'ers, Boomers and Mature Market Segments Visiting Florida. In *Consumer Psychology of Tourism* (Eds. J.A. Mazanec, G.I. Crouch, J.R. Ritchie, A.G. Woodside). UK: CABI Publishing.
- Carr N (1998). The young tourist: A case of neglected research. *Progress in Tourism and Hospitality Research*, 4(4), 307-318.
- Carr N (1999). A study of gender differences: Young tourist behavior in a UK coastal resort. *Tourism Management*, 20(2), 223-228.
- Carr N (2002). The tourism–leisure behavioural continuum. *Annals of Tourism Research*, 29(4), 972-986.
- CTC (2015). Canada Millennial Domestic Travel Summary Report. Canada Tourism Commission.
- Horak S, Weber S (2000). Youth tourism in Europe: Problems and prospects. *Tourism Recreation Research*, 25(3), 37-44.
- Horner S, Swarbrooke J (2007). *Consumer Behaviour in Tourism*. UK: Elsevier.
- Kaşlı M, Arslaner E, Demirci B, Yılmazdoğan O (2013). Gençlerin Turistik Tercihlerinin Belirlenmesi: Eskişehir’de Yaşayan Gençler Örneği. *14. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*, ss. 928-940.
- Khoshpakyants A V, Vidishcheva E V (2010). Challenges of youth tourism. *European researcher*, 1(1), 101-103.
- Köroğlu A, Güleç B (2008). Gençlik Turizmi. İçinde *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. (Ed. N.Hacıoğlu ve C.Avcıkurt). Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- Labben T, Johnson C (2004). Developing the image of the “Young Tourist”: Details from Swiss festivals. *Tourism Review*, 59(1), 25-33.
- Maoz D (2007). Backpackers’ motivations the role of culture and nationality. *Annals of tourism research*, 34(1), 122-140.
- McGuiggan R L (2001). Which determines our leisure preferences: Demographics or Personality? In *Consumer psychology of tourism, hospitality, and leisure* (Eds. J.A. Mazanec, G.I. Crouch, J.R. Ritchie, A.G. Woodside). UK: CABI Publishing.
- Michel C (2015). A revolution in the hostel sector: Millennial travelers and trends in youth travel accommodation. <http://www.etoa.org/docs/default-source/presentations/2015-european-summit-in-the-alps-presentation-by-carl-michel-from-stay-wyse.pdf?sfvrsn=2>, Erişim Tarihi: 01.08.2017

- Moisa C O (2010). The Distinctiveness of the Youth Travel Product. *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 12(2), 638-648.
- Mura P, Lattimore C (2011). Away from home: A new revelation of young tourist behavior. *Tourism Analysis*, 16(6), 721-727.
- Murphy L, Pearce P L (1995). Young budget travelers: Backpackers in Australia. *Annals of tourism research*, 22(4), 819-843.
- Öztürk Y, Yazıcıoğlu İ (2002). Türkiye'deki Üniversite Gençliğinin Turizm Yönetilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 162-171.
- Prayag G, Hosany S (2014). When Middle East meets West: Understanding the motives and perceptions of young tourists from United Arab Emirates. *Tourism Management*, 40, 35-45.
- Richards G (2015). The new global nomads: Youth travel in a globalizing World. *Tourism Recreation Research*, 40 (3), 340-352.
- Richards G, Wilson J (2003). Today's Youth Travellers: Tomorrow's Global Nomads: New Horizons in Independent Youth and Student Travel. Amsterdam: International Student Travel Confederation (ISTC).
- Richards G, Wilson J (2005). Youth tourism: Finally coming of age? In *Niche tourism: Contemporary issues, trends, and cases* (Ed. Novelli, M.). Amsterdam: Elsevier.
- Richards G, Wilson J (2006). Youth and adventure tourism. In *Tourism Business Frontiers, Consumers, products and industry*. (Eds. D. Buhalis ve C. Costa). UK: Elsevier.
- Rogerson C M (2011). Youth tourism in Africa: Evidence from South Africa. *Tourism Analysis*, 16(2), 105-120.
- Sekaran U (2003). *Research Methods for Business*. (Fourth Edition). NY: John Wiley & Sons, Inc. Hair
- TURSAB (2014). Gençlik Turizmi 2015 Raporu. https://www.tursab.org.tr/tr/tursabdan-haberler/genel-duyurular/tursab-genclik-turizmi-2015-raporu_11776.html, Erişim Tarihi: 08.08.2017.
- Türkmen M, Kul M, Genç E, Sarıkabak M (2013). Konaklama İşletmesi Yöneticilerinin Rekreasyon Algı ve Tutumlarının Değerlendirilmesi: Batı Karadeniz Bölgesi Örneği. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8), 2139 – 2152.
- UNWTO (2016). Global Report on the Power of Youth Travel. Madrid: World Tourism Organization Publication.
- WYSE (2015). Millennial Traveller. WYSE Travel Confederation.
- Yoon Y S, Lee J S, Lee C K (2010). Measuring festival quality and value affecting visitors' satisfaction and loyalty using a structural approach. *International Journal of Hospitality Management*, 29(2), 335–342

Field : Literature

Type : Review Article

Received:27.09.2017 - *Corrected*:18.10.2017 - *Accepted*:26.11.2017

Aşk-ı Memnu: Yitik Cennetler¹

Arsev Ayşen ARSLANOĞLU YILDIRAN

Artvin Çoruh Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Artvin, TÜRKİYE

E-Posta: arsevarslanoglu@gmail.com

Öz

Tarihsel açıdan ilk Türk romanı olmamasına rağmen pek çok kişi tarafından ilk ‘gerçek’ Türk romanı olarak kabul edilen Aşk-ı Memnu, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın ifadesi ile bir satranç oyununa benzemektedir. Romanın incelenmesinde tek bir karakter üzerinde odaklanmak eksik bir değerlendirmeye yol açacağından bu satranç oyununda yer alan tüm karakterler arasındaki dinamikler üzerinde durmak son derece önemlidir. Genç kızlık hayallerinin gerçekleşmesi umudu ile Adnan Bey’le evlenen Bihter’in istediklerine ulaşamamasının hayal kırıklığı ile Behlül’le yasak bir aşk ilişkisine yönelmesi ancak bu ilişkide de ihanete uğraması, özkıyım kararı ile sonuçlanır. Her ne kadar ‘trajik başarısızlığı’ ile Bihter ön planda olsa da süreçteki etkin rolü açısından her bir karakter incelemeyi hak etmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmada psikanalitik açıdan romana yaklaşılabilecek ve karakterlerin yaşamını belirleyen psikodinamikler hakkında kapsamlı bir kavrayış elde edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: aşk, nesne ilişkileri, psikanaliz

¹ Halit Ziya Uşaklıgil’in Romanlarında Aşk ve Nesne İlişkileri başlıklı yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

Aşk-ı Memnu: The Lost Heavens

Abstract

Aşk-ı Memnu, which is accepted as the first “real” Turkish novel despite its not being the first one in terms of chronology, reminds a chess game in Ahmet Hamdi Tanpınar’s words. Since focusing on a single character will cause an insufficient evaluation, it is very important to focus on the dynamics among the characters active in this chess game. The fact that Bihter, who has married Adnan Bey with the hope to get her dreams realized, inclines toward a forbidden love with Behlül but that she is betrayed by him results in her decision to commit suicide. No matter how prominent Bihter is due to her “tragic failure” in the novel, each character deserves analysis with his/her active and determining role in this process. In this respect, the novel will be analyzed from a psychoanalytic perspective and it will be attempted to get a comprehensive understanding about the dynamics which determine the characters’ lives.

Keywords: love, object relations, psychoanalysis

Giriş

Aşk-ı Memnu, Halit Ziya Uşaklıgil'in yapıtları arasında eleştirmenlerin en çok dikkatini çekmiş olan romandır. Tarihsel açıdan ilk Türk romanı olmamasına rağmen, pek çok kişi Aşk-ı Memnu'yu ilk "gerçek" Türk romanı olarak nitelendirmiştir. Fethi Naci'nin "Aşk-ı Memnu" başlıklı yazısında yer alan "Aşk-ı Memnu yaşamasını sürdüren ilk Türk romanı. Tarih açısından değil, edebiyat açısından ilk Türk romanı" (28) şeklindeki sözleri kuşkusuz birçok eleştirmenin görüşünü de yansıtmaktadır. Öte yandan, romanın neyi anlattığı ve "kimin romanı" olduğu konusunda çeşitli yorum ayrılıkları doğmuştur. Aşk-ı Memnu'nun tek bir karakterin öyküsü olduğunu ileri sürmek, üzerinde odaklanılan karakter için haklı saptamaları ortaya koyarken tüm karakterler dikkate alındığında eksik kalacaktır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Mai ve Siyah ve Aşk-ı Memnu" başlıklı yazısında "Pek az roman Aşk-ı Memnu kadar satranç oyununa benzer" (Tanpınar: 1977, 280) sözleriyle ortaya koyduğu saptama, yorum ayrılıklarına da açıklık getirir. Satranca benzeyen bu romanda çeşitli eleştirmenler, farklı hamlelerle sonuca ulaşıldığını düşünmüşlerdir. Bu benzetmeye dikkatle bakıldığında, satranç oyununda tüm taşların sonuçta etkin rolü olmasından dolayı romandaki tüm karakterlerin romanın kurgusunda son derece önemli olduğunu söylemek mümkündür.

Roman, Firdevs Hanım ile Bihter ve Peyker adlı kızlarının sandal gezintisinin anlatılmasıyla başlar. Adnan Bey'i gören anne ve kızları arasında Adnan Bey hakkında bir konuşma geçmektedir. Anne ve kızları arasındaki ilişkide bazı sorunlar olduğu, bu konuşmayla anlaşılır. Sonraki bölümlerde Firdevs Hanım ve kızlarının yaşamı ile Adnan Bey'in köşkündeki yaşamın anlatılması, Bihter ile Adnan Bey evliliğinin anlaşılmasını kolaylaştırır. Bihter, genç kızlık hayallerinin gerçekleşmesi umuduyla, yaşlı ancak zengin olan Adnan Bey'le evlenir. İsteddiği her şeye sahip olacağını düşünerek geldiği köşkte kendini bir "yabancı" olarak hissetmesi, evliliğinde istediği doyumunu elde edememesi, Bihter'i Behlül'le yasak bir aşk ilişkisine yönelir. Bihter, iç çatışmalarına Behlül'ün kendisine ihanet etmesi eklenince özkıyama karar verir ve diğer insanların gözünde "ahlâkî açıdan düşmüş" bir kadın konumuna düşmeden yaşamı sona erer. Aşk-ı Memnu, kurgusu dikkate alındığında, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın benzetmesini kullanırsak, tüm taşların etkin olduğu bir satranç oyununu çağrıştırmaktadır. Böyle ustalikle kurgulanmış bir roman için bugüne dek yapılan çalışmalarda neler söylenmiştir? Yasak aşkın ahlâkî açıdan sorgulaması, yaş farkı fazla olan evliliklerde olabilecek problemler, hazır yiycilerin yaşamları ve Batılılaşma ile birlikte gelen sorunlar, eleştirilerde en çok ele alınmış noktalar. Belirtilenlerin tümüne dayanan eleştiriler mümkündür; her biri çeşitli açılardan haklı çıkarılabilir. Ancak, tek bir açıdan yapılan eleştiriler, romanın bütününe yönelecek kadar kapsamlı olmayacaktır. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde, tek karakter yerine tüm karakterler üzerinde, tek bir olay yerine roman kurgusu açısından önemli tüm olaylar üzerinde bir inceleme yapılacaktır.

Bihter, Aşk-ı Memnu üzerine yapılan pek çok çalışmada en fazla üzerinde durulan karakterdir. Alison Sinclair, *The Deceived Husband (Aldatılan Koca)* adlı kitabında, eşine ihanet sonucu okurların tüm ilgisini üzerinde toplayan ve Bihter'in durumunda olduğu gibi sonraki edebiyat eleştirilerinin merkezinde yer alan karakterlerin trajik yaşamları için şu noktaya dikkat çeker: "Edebiyat okumaları ve edebiyat yapıtlarının kendileri, başarılı—bu terimin aynı zamanda "başarılı başarısızlık" fikrini de kapsayabileceğini savunabilirim—yani trajik başarısızlığı bizim ilgamızı çekecek şekilde anlatılan karakter üzerinde yoğunlaşma eğilimine sahiptir" (Sinclair, 1993: 25). Bu saptama göz önünde bulundurulduğunda, *Aşk-ı Memnu* okumalarının neden şimdiye dek Bihter üzerinde yoğunlaştıkları anlaşılmaktadır. Ancak, Bihter'in trajedisinin son derece açık olması, diğer karakterlerin trajedilerini göz ardı etmeyi haklı

çıkarmaz. Ayrıca romandaki tüm kurgusal kişilerin Bihter'in "başarılı başarısızlığında" önemli paya sahip olduğu düşünüldüğü zaman romanı tüm karakterlerin öyküleri ve bu öykülerin kesişim düzlemlerinde inceleme gerekliliği doğar. Bu nedenle, bu çalışmada Bihter'in yanı sıra tüm diğer karakterler, aşk ve ihanet temasının yanı sıra kıskançlık, yaşlanma korkusu, suçluluk gibi temalar açısından incelenecektir. Kuşkusuz böyle kapsamlı bir romanın incelemesinde her zaman farklı okumalar mümkündür; burada ise romana psikanalitik açıdan yaklaşılarak psikolojik dinamikler hakkında daha geniş bir kavrayış elde edilmesi hedeflenmektedir.

Roman, Bihter'in yaşadığı ana süreç üzerinde yoğunlaşsa da ikinci bir süreçten söz etmek de mümkündür: babasının Bihter'le evlenmesiyle birlikte başta babası olmak üzere tüm sevdiklerini kaybeden Nihal'in yaşadıkları. Diğer karakterlerle ilgili her türlü bilgi, bu iki sürecin psikodinamiklerini anlamak açısından önem taşır. Bu nedenle, Adnan Bey-Bihter evliliği ve Bihter-Behlül ilişkisinden önce iki ilişki sürecinin incelenmesi gereklidir: "Melih Bey takımı"ndan olan Firdevs Hanım ve kızlarının ilişkileri ve eşinin ölümünden sonra Adnan Bey'in çocukları Nihal ve Bülend'le ilişkileri. Böyle bir yaklaşım, mutluluk için ideal görünen bu evliliğin iki tarafa da mutluluk vermemesinin neden-sonuç ilişkileri açısından son derece doğal bir durum olduğunu ortaya koyar.

Firdevs Hanım ile kızlarının ilişkisine bakıldığında Bihter ya da Peyker'den çok anneleri dikkati çeker. 45 yaşında, ancak Selim İleri'nin deyişi ile "ölümsüz dişiliğe tutkun" (İleri, 1999:184) bu kadına kızlarının sürekli ilerleyen yaşını anımsatması anne ve kızlarının ilişkisinde birtakım sorunlar olduğunu ortaya koyar: "Peyker'in manalı bir kelimesi, Bihter'in insafsız bir tebessümü güya bu iki genç vücudun gençlik muzafferiyetini hâlâ genç kalmak isteyen bu validenin harap ve fersude [yıpranmış] kırkbeş senesine çarpardı" (20). Kızlarının doğumunun daha ilk anda Firdevs Hanım için mutluluk nedeni olmak yerine "iki mühim musibet darbesi hükmünde [iki önemli felâket değerinde]" (26) oluşu ve tüm davranışlarına bu duygunun yansması, anne ve kızları arasında sevgiye dayalı bir ilişki kurulmasının olanaksız olduğunu düşündürür. Firdevs Hanım başta gençliği olmak üzere, ilgiyi, parayı ve Adnan Bey'i elinden alan kızlarına karşı annelik duyguları değil, düşmanlık beslemektedir. Evliliğinde istediklerinin hiçbirini elde edemediğini düşünen Firdevs Hanım'ın çocuklarını adeta sahiplenmeyerek, gün geçtikçe gençliğe ve dişiliğe daha fazla tutunması, belirgin kişilik özellikleridir.

İstanbul'un seyranları [gezinmeleri] takviminde ismi silinemeyen, hâlâ silinemeyecek görünen, hayatından her sene geçtikçe gençliğe daha ziyade asılan bu kadın, beyazlığını saklamak için sarıya boyadığı saçlarıyla, taravetinin [tazeliğinin] izmihlalini [yok oluşunu] örtmek için düzgünlere sıvadığı simasıyla [yüzüyle] kendisini o kadar aldatmış, henüz tazeliği vehminin içine öyle bir fikir dalaletiyle [düşünce saplantısıyla] nefisini tevdi etmiş [kendini bırakmış] idi ki, Peyker'le Bihter'in yaşlarını- birinin yirmi beş, ötekini yirmi iki senesini- unutarak onları bütün bu tebessümlerden, bu takiplerden hisse alamayacak kadar çocuk zannedirdi. (19)

Yaşamın kendisine istediklerini vermediğini düşünen Firdevs Hanım, kızları da dahil olmak üzere her şeyden bunun intikamını almak ister gibi görünür. Ancak, erkeklere karşı tüm çekiciliğini sergilemek için farklı bir tutum takınır. Erkeklerin onun yaşamında tek çıkış olması, bu tutumun altındaki nedeni açıklar: Zengin bir erkekle evlenirse hem maddi hırslarını hem de dişiliğini tatmin edebilecektir. Böyle bir evlilik, aynı zamanda, ilk evliliğinde kaybettiğini düşündüğü zamanı telafi etme duygusu da verecektir. Ancak görünürde tüm

sorunları çözmeye gücüne sahip bu evliliğin bir türlü gerçekleşmemesi Firdevs Hanım'ın tatminsizliğini artırır. Kızlarına yönelik düşmanca tavrı da aslında tatminsizliğinin şiddetinden doğar. Kendisinin yaşamı boyunca değerlendiremediği ya da karşısına çıkmayan fırsatların şimdi Peyker ve Bihter'e sunulma olasılığı onun kızlarına olan düşmanlığını ve yaşam hırsını artırır. Kızlarının sahip olabileceği güzel şeylere engel olmaya çalışarak kendisinin elde edemediklerinin intikamını alır. Firdevs Hanım'ın kızlarının yaşlarını unutmaması ise onun kendi gerçekliği ile yüzleşmek istemediğini gösterir. Kızlarının artık birer yetişkin olması, kendisinin yaşlanmakta olduğu anlamına geldiği için "gençliğine tutkun" olan Firdevs Hanım'ın yaşları unutmaması, aynı zamanda zamanın geçtiğini yadsımasıdır.

Firdevs Hanım'ın yaşamdaki duruşuna bakıldığında onu hasetli itkilerin yönlendirdiğini söylemek hatalı olmaz. Bu noktada, Melanie Klein'in haset hakkındaki tanımlamasını anımsamak gerekiyor: "Haset, arzulan bir şeyin başka birine ait olduğu ve bize değil de ona haz verdiği inancının yol açtığı kızgın bir duygudur; hasetli itki, o istenen şeyi sahibinden çekip almaya ya da bozmaya, kirletmeye yönelir (Klein, 1999: 23). Bu tanım, Firdevs Hanım'ın hem kızlarına zarar verme eğilimini, hem de adeta "yaşamın özünü kurutmaya" yönelik tavrını açıklar. Yaşamın kendisine vermediklerini şimdi Adnan Bey'le evlenme şansı şeklinde Bihter'e vermesi, onun hasetli itkilerini harekete geçirmiştir. Behlül'ün Firdevs Hanım'a ilişkin gözlemi hasedinin şiddetini açığa çıkarması bakımından önemlidir: "Bu kadının anneliğinde öyle bir yırtıcılık vardı ki Behlül'ü korkutuyordu. Bu bir ana değil, kızlarının saadetine düşman bir rakip idi" (399). Firdevs Hanım'ın kızlarının mutluluğuna düşmanlığı, onları kendisinden yıllarını çalan rakipler olarak da görmesiyle ilişkilidir. Peyker'in evliliği, onun çocuk sahibi olarak annesini "büyükanne" olma korkusu ile yüz yüze bırakması ve ardından Bihter'in evliliği, Firdevs Hanım'a, sürekli geçen, onun bakış açısından kaybolan yılları anımsatır. Kızları ona geçen yılların ve istediklerini elde edememesinin anıtı gibi görünür. Yaşam insafsız bir süreçtir: "İşte seneler insaftan mahrum bir seri cereyan ile [akışla] hep geçiyor ve Firdevs Hanım'ın hülya dolu gözlerine karşı altın iltima[pırlıltısı] ile parlayan o kesenin şaşaaası [görkemi] hep taliin [kaderin] kıskanç elinde sönüyordu" (28). Firdevs Hanım'ın bakış açısından yaşam insanın tüm istediklerine sahiptir: bol eğlence, iyi bir evlilik ve zenginlik. Bu anlamda, yaşam, Firdevs Hanım için kızları gibi rakip değil, onun tüm istediklerine sahip ancak bunları ondan esirgeyen bir süreçtir. Tüm istenenlere sahip olması ve Firdevs Hanım tarafından sonsuz mutluluk kaynağı olarak görülmesi nedeniyle yaşamı, sınırsız süt ve sevgi kaynağı olan anne memesine benzetmek hatalı olmayacaktır. Haset duygusunun kökeninde sınırsız süt ve sevgi verme yetisi olan anne memesinin bunları kendi doyumunu için alıkoyduğu inancı vardır (Klein, 1999: 25). İlksel nesne olan anne memesinin çocuğu süttten yoksun bıraktığı yanılsaması, Firdevs Hanım'ın yaşamında, onun tüm istediklerini kendisinden esirgediğini düşündüğü yaşam için geçerli hâle gelmiştir. Sürekli rekabete dayalı olan kişiler arası ilişkilerinde bu sanı önemli rol oynar. Ölümü ve geçen yıllarını sürekli yadsıması, bilinç dışında, yaşama karşı elde edilemeyen başarıyı ölüme karşı elde etme arzusundan kaynaklanıyor olabilir. Geçen yılları reddederek bir anlamda zamanı durdurmakta ve ölümü kendisinden uzak tutmaktadır. Kendisi için asıl acının Adnan Bey'in köşkünde yalnız kaldığında başlaması, bir anlamda bu yanılsamanın sarsıntıya uğradığını gösterir:

Burada kendisini o büyük sofanın bir köşesinde köhne, metruk [kullanılmayan] bir kırık sandalye kabilinden yapıyınız bırakılmış görünce derhal hissetmiş idi ki bu yeni hayatta elim can sıkıntılarından mürekkep [oluşan] uzun saatlerle mütemadi [sürekli] bir azap saklıyor. (397)

Kuşkusuz bu yeni hayat, Firdevs Hanım'ın hiçbir şekilde değiştiremeyeceği bir gerçekle yüzleşmesini zorunlu kılar: yaşlanmaktadır, yalnızdır ve bunlar artık kendisinin tek gerçeğidir. Firdevs Hanım'ın bu yeni süreçteki tavrı romanda verilmemiştir; ancak, hiç kuşkusuz, verilen bilgilerden romanın Firdevs Hanım düzleminde bir trajik sonu vardır. Neden-sonuç ilişkileri açısından, romanın baş karakteri Bihter'in, otuz yılını mesire yerlerinde eğlencelerde geçiren annesinin yaşamdan istediği hiçbir şeye ulaşmadan giderek yaşamının sonuna yaklaştığı ve etrafına sevgisizlik saçtığı süreçte, kendi kurtuluşunu Adnan Bey'le evlenmekte bulması son derece doğaldır. Bihter, yalnızca kendi trajik yazgısının bedelini değil, annesinin trajedisinin kendi üstüne düşen gölgesinin bedelini de ödemiştir. Bihter'in evliliği, annesi ve kardeşi ile olan rekabetinde öne çıkmaktan çok annesinin yazgısından kurtulma amacına yöneliktir. Bihter annesinin otuz yıl süren eğlence hayatını kendi talihine engel olarak görmektedir. Bu engellenmişlikten dolayı hissettiği düşmanlık, kocasız kalma korkusunun geçmesiyle duyduğu rahatlık, Bihter'in Adnan Bey'in evlilik teklifini büyük bir kararlılıkla kabul etmesine neden olur:

[F]akat annesinin hayat tarzı bütün ailenin şöhreti o emelleri kapayan birer set şeklinde yükseliyordu. Böyle kendisini emellerinin husulü [gerçekleşmesi] imkânını ümit edebilmekten menettikleri için ailesine kalbinde derin bir husumet vardı. Oh! Şimdi onlardan ne güzel bir intikam vesilesi bulmuş olacaktı!..

Artık tamamıyla karar vermiş idi. Bu kararından döndürebilecek hiçbir kuvvete mağlup olmayacaktı. (47)

Bihter'in Adnan Bey'le evliliğinin anlamı sağlayacağı zenginlikle sınırlı değildir; bu evlilik, aynı zamanda Firdevs Hanım'ın hırsından, hasedinden ve toplum tarafından onaylanmayan yaşam tarzından kurtuluştur. Bihter, elli yaşındaki Adnan Bey'i kocalığa, çocukları Nihal ve Bülend'i evlatlığa kabul ederken bir anlamda onurlu bir yaşam tarzı ile "evlenmektedir". Ancak, Bihter'in böyle bir kararlılıkla ve ümitle gittiği köşkte her şey arzuladığı gibi olmayacaktır. Adnan Bey ve çocukları arasındaki ilişki, özellikle Adnan Bey ve kızı arasındaki ilişki, Bihter'in kendisini her zaman bir yabancı olarak görmesine neden olur.

Burada Nihal önemli bir kişilik olarak ortaya çıkar. Nihal'i belirleyen özelliğin Adnan Bey'e bağlılığı ve aşkı olduğunu söylemek hatalı olmaz. Freud'un Oedipus kompleksini kuramsallaştırmasından itibaren erkek çocukların anneye, kız çocuklarının babaya olan düşkünlükleri, hattâ aşkları, bilinmektedir. Bu kurama göre, Oedipus evresinde, karşı cinsten ebeveyne olan aşktan dolayı rakip olarak görülen aynı cinsten ebeveyne kin ve rekabet duyguları oluşur. Ancak, erkek çocuğun penisini, kız çocuğun da annesinin sevgisini yitirmekten duyduğu korku Oedipus kompleksinin sona ermesini sağlar. Nihal'in durumuna bakıldığında ise annenin ölümü önemli bir etken olarak ortaya çıkar. Bu ölüm, Nihal'in babasına duyduğu aşktan ve sahiplenmeden vazgeçmesini sağlayacak annenin olmaması anlamına gelir. Bu duruma Nihal'in sevgideki sağlıklı tavrı eklenince Adnan Bey'in evliliği onun için tam bir travma olmuştur. Bihter, Nihal'in yaşamında şimdiye dek olmayan rakip konumunu alır, çünkü Adnan Bey artık ona âşıktır.

Nihal'in sevgi anlayışı son derece sorunludur. Nihal sevdiklerini sahiplenmekte ve hiç kimseyle paylaşmamaktadır. Adnan Bey'in ve köşkte bulunan diğer kişilerin bu sağlıklı anlayışı düzeltmeye çalışmak yerine desteklemesi, bu durumu Nihal'in kişiliğinin en belirgin özelliği hâline getirmiştir.

Onun babasına bir iptilas [düşkünlüğü], bir meftuniyeti [tutkunluğu] vardı ki hiçbir zaman tatmin edilmiş olmazdı. Daima sevilme, her vakitten ziyade, saniyeden

saniyeye teşeddüt edecek [kuvvetlenecek] bir muhabbetle sevmek için ruhunda asla teskin edilemeyen [sakinleştirilemeyen] bir ihtiyaç vardı. (101)

Burada belirtilen sahiplenme ve paylaşımı kabul etmemenin yanı sıra sevgide tatminsizlik de bir özellik olarak ortaya çıkar. Nihal, sevdiği kişileri denetim altında tutarak onları sevgi nesnelere konumuna getirir. Eşitlik temeline dayandığı düşünülen kardeş sevgisi bile romanda Nihal'in Bülend'le ilgili her konuda söz hakkına sahip olmasına ve onun yaşamını kontrol etmesine dönüşmüştür. Bülend'i diğer insanlarla paylaşmaya tahammülü olmaması, beraberinde kıskançlığı da getirir: “Onun kıskançlığında başka bir şey vardı: Herkesi Bülend'den değil Bülend'i herkesten esirgiyor, başkalarıyla onun arasına kendi kalbini koyarak ona herkesten ziyade yakın olmak istiyor zannolunurdu” (94).

Nihal'in bu tavrının köşk içinde babası ve çevresindeki diğer kişiler tarafından değiştirilmeye çalışılmaması, onun bencillik ve kıskançlık gibi duygularının güçlenmesine ve kişiliğinin temel özellikleri olmasına neden olur. Onun sevgisi, paylaşımından çok bağımlılık olduğu için sevgi nesnesini yitirme korkusu karşısında derin kıskançlık hisseder ve bencilliği yoğun şekilde ortaya çıkar. Bülend'in ondan gizli olarak annesinin odasına götürülmesi ya da Adnan Bey'in onun yanında Bülend'le ilgilenmemeye dikkat etmesi gibi davranışlar Nihal'in tavrını pekiştirmiştir. Erich Fromm, *Sahip Olmak ya da Olmak* adlı kitabında insanın yalnızca sevgi nesnelere ibaret olması durumunda onları yitirdiği zaman kendisini de yitireceğini, kim olduğunu bilemeyeceğini belirtir (Fromm, 1993: 159). Adnan Bey'in Bihter'le evliliği Nihal için tüm sevgi nesnelere yitirmek anlamına gelmiştir. Yaşadığı hiçbir sorunu babasına aktarmaz, çünkü Bihter'in köşke gelişi ile kendisini kayıp, hiçbir şeye hakim olmayan bir kişi olarak hisseder. Böyle bir ortamda kendisini feda etmekten kaçınmaz. İlk bakışta mazoşizm izlenimi veren bu tutum, bencilce bir özellik de taşır. Nihal, babası Adnan Bey'e bu şekilde acı vereceğini, ondan bu şekilde intikam alacağını düşünür. *Ruhçözümlemesine Giriş Konferansları*'nda Freud sevgi nesnesinin yitirilmesi durumunda öznenin kaybettiği nesne ile özdeşleşerek onu kendi egosuna yerleştirdiğini ve böylece kendisini dengelediğini belirtir (Freud, 1998: 85). Ancak Nihal hemen hiçbir zaman Oedipus karmaşasına bağlı dürtülerini bastırmak zorunda kalmadığı için böyle bir dengelemeden yararlanamaz. Erken çocukluk döneminde annesini kaybetmesi nedeniyle, anne konumunu da babanın doldurması Adnan Bey'in Nihal'in yaşamındaki önemini daha da arttırmıştır. Bihter'in köşke gelişi, Bihter'in kişiliğinden bağımsız olarak, Nihal için yeni bir trajedinin başlangıcı olmuştur, çünkü babasını da kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Roman dikkatli okunduğunda Halit Ziya'nın Bihter'i bazı eleştirmenlerin belirttiği gibi “düşkün ve ahlâkî açıdan zayıf” bir kadın olarak resmetmediği görülür. Adnan Bey'in köşkünün sahibi olma düşüncesi Bihter için yalnızca serveti değil, annesinin hiçbir zaman sahip olamayacağı erdemli bir yaşamı da içine alır. Annesine benzediğinin farkında olan Bihter, babasına benzeme kararlılığı ve annesinden tamamen kopma arzusu ile, iyi bir eş ve anne adayını olarak köşke gelir. Ancak Nihal'in belirtilen özellikleri ve köşkteki hakimiyeti—Adnan Bey üzerinde Nihal'in hakimiyeti sarsılsa da köşkün çalışanları üzerinde sürmektedir—bu evliliğin Bihter'in düşlediği cennet bahçesine kavuşamayacağı habercisidir. Diğer taraftan, Firdevs Hanım'ın Bihter'e yönelik düşmanca tutumunun devam etmesi de zor günleri kaçınılmaz kılar. Belki de Bihter üzerinde annesinin davranışlarından çok hiçbir zaman onun kızı olduğunu unutturamayacak olmasının baskısı olmuştur. Behlül ile yaşadığı aşktan sonra söylediği şu sözler yenilgisinin ilânı olarak okunabilir:

Demek onun kanında, kanının zerrelere bir şey vardı ki onu böyle sürüklemiş, sebepsiz, özürsüz Firdevs Hanım'ın kızı yapmış idi. Bütün bu günahın, bu levsin

mesuliyetini [kirin sorumluluğunu] annesine atfediyordu [yükliyordu]. Bu kadına bir düşman idi, ondan nefret ediyordu, kendisini bu kadının kızı yapan kadere küsüyordu. (256)

Romanın en önemli olaylarından biri hiç kuşkusuz Adnan Bey’le Bihter’in evliliğidir. Ancak Adnan Bey karakterini yeterince tanıyabilmemiz için yeterli ipucu romanda yer almaz. Yalnızca son derece sakin bir hayatı olan Adnan Bey’in yaşamındaki en büyük olay evliliği olmuş, ancak eşinin hastalığı nedeniyle bu yıllar fedakârlıkla geçmiştir. Eşinin ölümünden sonra da çocuklarını düşünen bir baba olan Adnan Bey, ilerleyen yaşıyla giderek daha fazla artan yalnızlık kaygısı nedeniyle Bihter’le evlenmeyi ve onun gençliğine sahip olarak kaygılarından kurtulma yolunu seçer:

O zaman bu boşluğun yanında yalnız, ara sıra yalnızlığına tesliyet [avutma] bahşetmek için uğrayan çocuklarının birkaç tebessüm sadakasıyla metruk [terkedilmiş] kalp ısınamayarak, o yalnızlığın bütün kar parçaları hayatının semereden [verimden] mahrum kalmış fedakârlıklarımı kalın bir kefenle örterek, evet, yapayalnız kalacaktı. (62)

Hem Bihter’in hem de Adnan Bey’in daha önceki yaşamlarında kendilerini mutsuz eden olaylardan kurtulma aracı olarak gördükleri evliliklerinde mutluluk yanılması ancak bir yıl sürer. Bihter, köşkün tek hakimi olmak hayaliyle geldiği köşkün ruhunun kendisinden kaçtığını hissetmektedir. Yalnızlığının giderek artması ve sevme isteğinin, tutkularının doyuma ulaşmaması, sonunda, Bihter’i gerçeği itiraf etmeye zorlar. “Artık itiraf etmeliydi: İşte bir seneden beri bu hakikati görmemek için lüzum görülen mücahedeler [savaşmalar] onu daha ziyade yormuş, daha ziyade ezmiş idi; evet, itiraf etmeliydi, hep böyle olacaktı” (205).

Bu noktadan sonra Bihter’in iç çatışmaları yoğunlaşır. Ancak, bu iç sorgulama sürecinin niteliği de Bihter’in yaşamında Melih Bey Takımı’ndan olmanın ve Firdevs Hanım’ın kızı olmaktan duyduğu sıkıntının ne denli önemli olduğunu gösterir. Bihter, yasak bir aşk ilişkisini, toplumsal ahlâktan olan çekincelerinden dolayı değil, Firdevs Hanım’a benzememek için istemez. Tüm bu süreçte Adnan Bey’in tamamen etkisiz kalışı, Nihal’in bir çocuktan çok bir rakip konumuna gelişi Bihter’i yasak aşk ilişkisine bir adım daha yaklaştırır. Romanın bu aşamasında Behlül’ün önem kazanması, Tanpınar’ın deyişiyle satranca benzer kurguda Halit Ziya’nın önemli bir hamlesidir. Behlül’ün ahlâkî kimliğinin “sorgulanabilir” nitelikte sunulması da yine satranç terimleri ile ifade edilecek olursa stratejiyi tamamlamaktadır. Behlül’le ilgili olarak anlatılanlar, okurun onun hakkında yeterli bilgi elde etmesini sağlar. Galatasaray’da yatılı olarak okuyan Behlül, Adnan Bey’in yalısına haftada bir gitmektedir. Ancak romanda onun köşk halkı ile ilişkilerinden çok yaşam felsefesine yer verilmiştir. Bu çalışmada kullanılan inceleme yöntemi açısından Behlül’ün yaşam felsefesi son derece önemlidir. Behlül’ün kişiliğine de büyük oranda yansıyan dünya görüşü, Bihter’le olan ilişkisinin dinamiklerinde de belirleyicidir.

Behlül’le ilgili en uygun saptama, onun yaşamı uzun bir eğlence olarak görmesidir. Ancak, ilişkilerine bakıldığında bu hedonist bakış açısına narsisist kişilik özellikleri de eklenir. Behlül, çok fazla kişi tanıyan, çok sayıda toplumsal gruba girip çıkan ancak derin insan ilişkileri kuramayan biridir. Herkes tarafından taklit edilmeye duyduğu merak, romanda özellikle vurgulanmıştır. Köşte kalmasına rağmen Nihal dışındaki kişilerle olan ilişkileri hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Ancak, ahlâk anlayışından uzun uzun söz edilmesi, dış dünyaya kapalı köşk yaşamında tek seçenek olarak sunulması ile ilgilidir. Behlül, Bihter’in sevgi ve cinsel gereksinimlerini giderecek tek kişidir. Her koşulda kendisini haklı çıkararak

Behlül'ün kadınlar hakkındaki görüşleri, narsisist eğilimleri olduğuna ilişkin düşünceleri güçlendirir:

Bence işte aşkın felsefesi bundan ibarettir: Bu demetlerden mümkün merteye çok bağlayabilmek... (160)

[. . .]

Bu demetler o kadar çoğalacak, o kadar çoğalacak ki nihayet odamın hücrelerinde boş yer kalmayacak. (161)

Narsisist kişilerin diğer kişilerle eşduyum kuramaması nedeniyle, bu kişilerin âşık olması, narsisist kişilik bozukluğunda bir iyileşme belirtisi olarak değerlendirilir. Saffet Murat Tura'nın Arnold Cooper'a dayanarak narsisizmin temel özelliklerinin mitte bulunduğunu vurgulaması son derece yerindedir, çünkü buradan, aşkın bu kişiler için, neredeyse olanaksız hâle gelme nedeni anlaşılabilir:

Arnold Cooper da Nunberg'e katılarak narsisizmin temel özelliklerinin bu mitin öğelerinde bulunduğunu söyleyecektir. Cooper'a göre bu özellikler kibir, ben merkezilik, büyülenmecilik, duygudaşlık ya da eşduyum yoksunluğu, beden imgesinde belirsizlik, kendilik ve nesne sınırlarının zayıfça ayrılmış olması, sürekli nesne bağının yokluğu ve psikolojik tözün eksikliğidir. (Tura, 2000: 223)

Behlül'ün "bu demetlerden mümkün merteye çok bağlayabilmek" şeklinde ifade ettiği amacı, bu karakterde eşduyum yoksunluğunun ve sürekli nesne bağının yokluğunun kanıtıdır. Ancak bir sonraki alıntı, bu demetlerin çoğalarak odada boş yer bırakmaması, hem Behlül'ün varoluşsal arayışının ve kendilik imgesinin tamamlanmadığını, hem de doyumsuzluğunun olduğunu düşündürür. Bu doyumsuzlukta açgözlülük de vardır. Behlül aşkı aramaktan çok onu tüketmektedir. Açgözlülük, sürekli uyaran, ancak doyurulması olanaksız bir duygudur. Bu nedenle, açgözlülük, kişinin ihtiyacından ve nesnenin verebileceğinden fazlasını istemesine neden olur (Klein, 1999: 23). Bu özelliklerin baskın olduğu bir kişide ahlâkî kaygıların ön planda olması beklenemez. Bu nedenle, Behlül, romanın teması açısından kilit bir figürdür.

Bu bağlamda, Bihter'in yeni bir aşka hazır olması, Behlül'ün bu ilişkinin başlaması için çok fazla çaba harcamasını gereksiz kılar. İlişki süresince Bihter'in iç sorgulamaları, çelişkileri devam ederken Behlül, Bihter'in Adnan Bey'le evliliğinin bir hata olduğunu düşünerek kendisini rahatlatır:

Bu izdivaç dünyanın en çılgın bir şeyi idi. Elbette böyle bir kadın böyle bir kocaya sadık kalamazdı. Şu halde onun ne kabahati olabilirdi? Kabahat asıl izdivacın idi. Hususıyla madem ki o bu hıyanetin vukuu esbabını ihzar [iharetin gerçekleşmesinin sebeplerini hazırlamak] için bir şey yapmamış idi. (252)

Yaşamı uzun bir eğlence olarak gören Behlül için bu ilişki "yeni bir demet"tir. Oysa Bihter, bu ilişki ile Firdevs Hanım'ın kızı olduğu yenilgisini kabullenmektedir. Yine de bir savunma mekanizması olarak bu ilişkide büyük bir aşk yaşanırsa "etinin çağrısını dinleme" günahından arınacağına inanır. Böyle bir inançla bu ilişkiye girmesi Bihter için Behlül'ü "her şey" konumuna getirir. İlişkide paylaşım değil, sahip olma istemi ön plandadır. Adnan Bey'le olan evliliğinde elde edemediği sevgi ve cinselliği Behlül'de bulan Bihter, hem Adnan Bey'e hem de Behlül'e sahip olmaya çalışır.

Kendisine genç kızlık hayallerini veren evliliğinin kadınlığını aç bırakması, yasak aşkı haklı

çıkarma çabasında Bihter'e yardımcı olur; ancak, Bihter, mutsuzluğunu yenerken Firdevs Hanım yaşantısının uçurumuna yuvarlanmıştır. Behlül ile ilişkisinde kendisini "silinmeyecek şekilde lekelenmiş" (225) hisseden Bihter, "lekeli, pis ve murdar" (225) kabul ettiği Firdevs Hanım'la özdeşleştiğini düşünmektedir. Bihter için gerçek uçurum Firdevs Hanım olmaktadır:

Demek bu sabah Bihter, her sabahkinden başka bir Bihter'di. Artık bedbaht [mutsuz], bedbahtlığına acınacak bir kadın değil, bir daha silinmeyecek bir leke ile televvüs etmiş [kirlenmiş], sefil, murdar [pis] bir mahluk idi. Nihayet işte şimdi büsbütün Firdevs Hanım'ın kızı olmuş idi. (255)

Romadaki en ilginç noktalardan biri, Bihter'in başlangıçta Behlül'e âşık olmamasıdır. Ancak ihanetinden dolayı duyduğu suçluluktan aşk ile arınma fikri, Bihter'i tutkulu ve kıskanç bir âşık yapar. Behlül'ü kaybederse kaderine tamamen yenik düşeceğine inanan Bihter, bu ilişkiye sevgisini değil benliğini koymuştur; bu nedenle, ilişkinin sona ermesi onun ölümü demektir. Bihter'in bu ilişkiye girme nedenleri ve Behlül'ün kişiliği dikkate alındığında böyle dinamikler üzerine kurulu bir ilişkinin yürümeyeceği son derece açıktır. Bihter'le yaşadıkları, Behlül için, Halit Ziya'nın deyişiyle "emellerinin üstünde, hatta arzu edilmeye cesaret olunamamış" (247) bir deneyimdir. Ancak Behlül bu ilişkiye geçici bir macera olsun diye değil, yaşamındaki kısa aşk öykülerinin yerini alacak bir sevda romanı açılsın diye girmiştir. Bihter'in onu kaybetme kaygısından doğan tamamen teslimiyetçi, her isteğini onaylayan tavrı, kısa sürede ilişkinin heyecan ve çekiciliğini yitirmesine neden olmuştur. Tarafların birbirine sahip oldukları güvenini hissettikleri an aşkın büyüsünü kaybetmesi de ilişkinin sona ermesinde önemli bir paya sahiptir. Francesco Alberoni, *Âşık Olma ve Aşk* adlı yapıtında bu duruma şu şekilde değinmektedir:

Yüzyıllar boyu, âşık olma, eşlerin birbirini aldatmasına, zinaya neden olan bir olay olarak algılanmıştır. Ancak zina, genel bir kuralın sadece özel bir durumudur ve âşık olma olgusu, yalnızca birlikte olanı ayırdığı ve ayrı olması gerekeni birleştirdiği zaman var olabilir. (Alberoni, 1990: 17)

Bihter ile Behlül'ün ilişkisini başlangıçta Behlül için ilginç yapan, Bihter'in "ayrı olması gereken" oluşudur. Bihter'in tamamen kendisinin olduğunu, ne isterse yapacağını hissettiği anda Behlül onu kocasını aldatan herhangi bir kadın konumuna iterek değersizleştirmiştir. Kuşkusuz burada Behlül'ün sürekli nesne ilişkileri kuramayan, eşduyumdan yoksun bir kişilik oluşu da etkilidir. Ancak Behlül'ün değersizleştirme şekli, onun bencilliğini bir kez daha ortaya çıkarır: "[N]ihayet Bihter'de izdivaç haclesinden [gelin odasından] kaçarak başka birinin mahremiyet hücrelerine giren bir kadın görmeye başlamıştı..." (345). Behlül'ün ilişkide her şeyi kolaylıkla elde edeceğine olan inancı onun heyecanını yavaş yavaş yok ederken Bihter, kaybetme korkusuyla, giderek kıskançlaşmaktadır. Önceleri bir şaka olarak köşkte yayılan Behlül ve Nihal'in evlenmeleri düşüncesi, Firdevs Hanım'ın çabaları ve hem Bihter'in hem de Behlül'ün hissettiği tehditkar tavrı nedeniyle ciddiye dönüşür. Firdevs Hanım tarafından yapılan, Bihter'den intikam alma planıyla Nihal'in bir anda dişi bir rakip durumuna getirilmesi Bihter'i uçuruma daha da yaklaştırır. Bihter'in Behlül'ün Nihal'le evliliğinin gerçekleşmesine engel olmak için her şeyi göze alması, kıskançlığının ve sahip olmaya dayalı sevgi anlayışının sonucudur.

Bihter, kıskançlığın kendisine verdiği öfkenin yanında kendisiyle birlikte Behlül'ü ve Nihal'i de mahvetmeyi düşünmenin acısını yaşamaktadır. Yoğun bir hayal kırıklığı içindedir; ancak bu durum, onun tatminsizliğinden değil, Behlül'ün tavrından kaynaklanır. Behlül'ün kolaylıkla Nihal'le evlilik fikrine kapılması, hattâ gerçek aşkı bulma ümidinin bir kez daha

etkin duruma gelmesi, onun nesne ilişkilerinin ne derece sorunlu olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bihter’le ilişkisinden hemen sonra Behlül’ün kendisini yeni bir ilişkiye hazır hissetmesi, onun aşık olduğu kişiyi bir bütün olarak değerlendirme yetisinden yoksun olmasından kaynaklanır: “Narsisist hastalar tarafından önemli ötekilerin geçici idealleştirilmesi “salt cinsel bir ilgi”, kişinin bütünüyle idealleştirilmesine uzanmayan bir beden idealleştirmesi ötesinde bir şey üretmeye yetmez” (Kernberg, 2000: 105). Behlül’ün Bihter’le olan ilişkisini bitiren en önemli nedenlerden biri olan bu özellik, onu sürekli seveda arayışına da yönelten bir öğedir. Firdevs Hanım’ın Behlül’ün Nihal’le evlenmesini sağlayarak Bihter’i mutsuz etme ve ondan öç alma planının işleminde Nihal’in ruh durumu da yardımcı olmuştur. Bihter, Behlül’ü Nihal yüzünden kaybettiğini düşünerek kıskançlığa esir olurken Nihal de başta hasta babası olmak üzere tüm sevdiklerini Bihter yüzünden yitirdiğini düşünür ve Bihter’i kıskanır. Babasının kendisine olan ilgisizliği de kıskançlığına eklenen Nihal, bu evliliği kabul ederek kendisini feda etmeyi düşünmektedir. Bihter’in bu evlilik düşüncesinden rahatsız olduğunu fark etmesi, Nihal için ek bir motivasyon olmuştur. İkisi de kıskançlık içinde kıvranan Bihter ve Nihal arasında Behlül’ün konumu bir anda ikinci bir sorun oluşturur ve iki kadının rekabeti öne çıkar. Çalışmanın buraya dek olan bölümünden de anlaşılacağı gibi, Bihter, “ahlâkî açıdan zayıf, kötü bir üvey anne” değildir; romandaki tüm karakterlerin kişilik yapıları bu koşullar altında bu sona gidilmesini kaçınılmaz duruma getirmiştir. Bihter yalnızca cennet bahçesine girip orada kalmayı ümit etmiştir ancak Alberoni’nin de belirttiği gibi “oraya sadece bir gün kovulmak ve hayal kırıklığına uğramak üzere girilir” (1990: 104). Ancak, Bihter, bu hayal kırıklığının üstesinden gelemeyerek özkıyımaya yönelmiştir. Bu yönelimde, Freud’un vurguladığı şu noktanın da önemi dikkate alınmalıdır:

Olasılıkla hiç kimse kendisini öldürmek için gereken zihinsel enerjiyi, öncelikle bunu yapmakla aynı zamanda özdeşleştirmiş olduğu bir nesneyi de öldürmüyorsa ve ikinci olarak önceden başkasına yöneltilmiş bir ölüm isteğini kendisine doğru çevirmiyorsa bulamaz. (1996: 337)

Bihter’in durumuna bakıldığında, onun kendisini öldürmesinin hem Firdevs Hanım’ın yaşantısına hem de Behlül’ün ihanetine son verme anlamına geldiği söylenebilir. Tabii ki bu düşünceler de Bihter’in özkıyımaya yönelik süreçte gerekli enerjiyi bulmasını sağlamıştır. Aynı zamanda Bihter, özkıyımaya, kendisini “Firdevs Hanım’ın kızı Bihter” durumuna getiren her şeye karşı gelmiştir. Julia Kristeva’nın “On the Melancholic Imaginary” (Melankolik İmgelem Üstüne) başlıklı yazısında belirttiği özkıyımın yalnızca bir tür dolaylı savaş değil, aynı zamanda alttaki üzüntü ve elde edilmesi olanaksız aşkla bütünleşme olduğu gerçeği, kuşkusuz Bihter için de geçerlidir (Kristeva, 1987:107).

Adnan Bey’in Bihter’in Behlül’le olan yasak aşkını öğrenmesinden ve Bihter’in özkıyımı seçerek baba ve kızın yaşamlarının eskiye dönmesinden sonra, Adnan Bey ve Nihal arasında açılan mesafe kapanır ve Adnan Bey ve Nihal, birbirlerinin yaşamında en önemli kişiler konumuna gelir. Bu dönemde, yaşanan her şey yadsınarak “kötülükten uzak, mutluluk dolu bir yaşam” oluşturulmaya çalışılır. Nihal’in babası ile olan bağımlılık ilişkisi tüm olanlardan hiç etkilenmemiş gibidir. Yine yanılısamaya dayanan bir cennet kurulmaktadır; ancak, Nihal’in yalnız kalma korkusu devam etmektedir:

Şimdi bu baba kız yaşamak için birbirine merbut [bağlı], muhtaç idiler. Bunu tekrar ederken zihninden bir şimşek süratiyle bir korku geçiyordu: Ya ikisinden biri yalnız kalırsa? Sonra bu korkudan kaçmak için babasını çekiyor:

– Artık kaçalım, diyordu ve gözlerini kapayarak, kalbi bir dua ile o korkuya

cevap veriyordu:

- Beraber, hep beraber, yaşarken ve ölürlen... (514)

Sonuç

Romanın bu satırlarla sona ermesi, trajedinin sona erdiğini gösterdiği kadar devam etmesinin kaçınılmaz olduğunu da göstermektedir. Roman, Nihal'in psikolojik süreci açısından okunabilirse de Nihal'in ruhsal gelişimi açısından temelde bir değişiklik olmadığı açıktır. Nihal, sonuçta, hâlâ babasına bağımlı, kendisini, sevdiklerine sahip olduğunda güvende hisseden bir kişidir. Bihter'in sonunun tamamen trajik şekilde sunulmasına karşın diğer karakterlerin bireysel sonları romana dahil edilmemiştir. Ancak romanın sonunda karakterlerin cennet bahçesindeki mutluluğa kavuşabildikleri iddia edilemez. Halit Ziya'nın satrancı andıran romanındaki hamleler, yalnızca Bihter'in değil tüm karakterlerin trajik sonunu kaçınılmaz kılmıştır.

KAYNAKÇA

- Alberoni, F. (1990). *Aşık Olma ve Aşk*. Çev. Gül Çetiner. İstanbul: Düzlem Yayınları.
- Freud, S. (1996). "Düş ve Primal Sahne". *Olgu Öyküleri II*. Çev. Doç. Dr. Ayhan Eğrilmez. İstanbul: Payel Yayınları. 222-240.
- (1998). *Ruhçözümlemesine Giriş Konferansları I-II*. Çev. Dr. Emre Kapkın ve Ayşen Tekşen Kapkın. İstanbul: Payel Yayınları.
- Fromm, E. (1990). *Sahip Olmak ya da Olmak*. Çev. Aydın Arıtan. İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- İleri, S. (1999). "Aşk-ı Memnu yada Uzun Bir Kışın Siyah Günleri". *Biten (İki) Yüzyıl*. İstanbul: Kaf Yayıncılık. 175-296.
- Kernberg, O. (2000). *Aşk İlişkileri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2000.
- Klein, M. (1999). *Haset ve Şükran*. Çev. Orhan Koçak ve Yavuz Erten. İstanbul: Metis Yayınları.
- Kristeva, J. (1987). "On the Melancholic Imaginary". *Discourse in Psychoanalysis and Literature*. Çev. Louise Burchill. New York: Methuen & Co. 104-123.
- Sinclair, A. (1993). *The Deceived Husband*. Oxford: Clarendon Press.
- Tanpınar, A.H. (1977). "Halit Ziya Uşaklıgil". *Edebiyat Üzerine Makaleler*. Haz. Zeynep Kerman. İstanbul: Dergâh Yayınları. 275-78.
- Tura, S.M. (2000). *Günümüzde Psikoterapi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Uşaklıgil, H.Z. (2001). *Aşk-ı Memnu*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Field : Literature & Linguistics

Type : Review Article

*Received:*02.08.2017 - *Corrected:*12.10.2017 - *Accepted:*26.11.2017

Judeo-Spanish and Turkish Proverbs and Idioms with Djoha and Hodja Nasrettin: Questioning Wittiness via Conceptual Metaphors¹

Fazıla Derya AGİŞ

Ankara University, Ph.D. Student, Institute of Social Sciences, Department of Western Languages and Literatures, Ankara, TURKEY

Email: deryaagis@gmail.com

Abstract

This paper analyzes Judeo-Spanish and Turkish proverbs and idioms where Hodja Nasrettin (he is known as Djoha in Judeo-Spanish) is depicted as a joyful, gullible, nasty, or an intelligent person. It suggests that some different and similar conceptualizations are employed in the proverbs and idioms of both languages in order to describe Hodja Nasrettin from an anthropological linguistic point of view. These conceptualizations of the concept of cleverness and credulity are based on the Conceptual Metaphor Theory of Lakoff and Johnson (1980); however, the two researchers had never mentioned these conceptualizations in their works. These conceptualizations related to cultural and social experiences of Judeo-Spanish and Turkish speakers have been presented in this study for the first time. Besides, in Turkish Hodja is an old character, whereas in Judeo-Spanish, he is presented sometimes as an old, and sometimes as a young character. However, he gives advice to people from different age groups.

Keywords: Cognitive Linguistics, Conceptual Metaphors, Nasrettin Hodja, effects of the Ottoman culture on Turkish Sephardim

¹ Paper presented at the 7th International METU Postgraduate Conference in Linguistics and Language Teaching at Middle East Technical University (METU), Ankara, Turkey, December 3-4, 2009.

1. Introduction

In this study, first, we will see the conceptual metaphors embedded in the Sephardic and the Turkish cultures, second, we will talk about previous studies, third, we will explain who Hodja Nasrettin is, and then we will give some information about the Sephardim, the native Judeo-Spanish speakers, and in the following chapters, we will define the conceptualizations of cleverness and credulity, underlying Judeo-Spanish and Turkish proverbs and idioms where Hodja Nasrettin is present.

The aim of this study is twofold: first, it intends to discover whether different or similar conceptualizations underlie the Judeo-Spanish and Turkish proverbs and idioms with Hodja Nasrettin; second, it tries to define the conceptual metaphors and metonymies related to cleverness and credulity in two different cultures that underlie the character and personality of Hodja, presented in a different manner, according to Judeo-Spanish and Turkish speakers, from an anthropological linguistic perspective. Besides, this study shows that both an old and a young whimsical Hodja character warns us to be clever and alert all the time in accordance with the cultural portrait of a witty Hodja existing in several Judeo-Spanish and Turkish proverbs and idioms that involve cultural representations of cultural character stereotypes, cultural practices, and traditions.

Regarding the Conceptual Metaphor Theory, it is based on mental conceptual metaphors that define a concept with another one (Lakoff & Johnson, 1980, p. 14). Therefore, the source, the metaphorical concept defines the target concept, as in “FEAR IS ICE.” In this sentence, the concept of ice is the source used to depict the target emotion of fear. This indicates that a frightened person shivers and feels cold as a physiological effect of the emotion of fear.

Consequently, “our experiences with physical objects (especially our own bodies) provide the basis for an extraordinary wide variety of ontological metaphors, that is, ways of viewing events, activities, emotions, ideas, etc., as entities and substances” (Lakoff & Johnson, 1980, p. 25). Thus, while “FEAR IS ICE” is a metaphor, “SHIVER STANDS FOR FEAR” is a metonymy. Radden and Kövecses (1999, p. 21) mention the following: “Metonymy is a cognitive process in which one conceptual entity, the vehicle [also often called the ‘source’, ...], provides mental access to another conceptual entity, the target, within the same cognitive model.” Ungerer and Schmid (1997) posit that not only metaphors, but also metonymies are conceptual in nature: they can be regarded as “automatic,” “unconscious,” and “effortless” (p. 128) However, Ungerer and Schmid (1997) also cite that metaphors consist of mappings “across different cognitive models,” whereas metonymies of mappings “within a model.” The name of an office may stand for all of its workers, or a part of an object may stand for it: these are examples to metonymies (p. 128). The Cognitive Metaphor Theory of Lakoff and Johnson (1980) plays a crucial part in Anthropological Linguistics, since all human bodily actions, including facial expressions, body postures, and hand and finger movements (for instance, see Kövecses, 1988), and other observances and beliefs on human behavior, attitude, and characteristics are culture-specific ways of expressing emotions or thoughts, inasmuch as they and their interpretations differentiate between different populations around the globe to a great extent. The conceptualizations, thus conceptual metaphors and metonymies are culturally-oriented mental representations based on these bodily expressions and human characteristics. Each person belonging to a specific cultural group acquires these bodily actions or characteristics, attitudes, and behavior through intense interaction with the members of her / his cultural group, and uses them subconsciously in proverbs and idioms that are her / his own culture’s products. Kövecses (1995) defends that although all the

human beings have similar body shapes and ways of physiological functioning, the conceptualizations of not only ontology, but also of expression differentiate between cultures (p. 140). Besides, people from different cultures conceptualize other human characteristics, such as intelligence, tidiness, and credulity in accordance with what they have learnt from the people of their own culture about these positive and negative human characteristics. Consequently, founding this study on the existing ties between Anthropology and Cognitive Linguistics, we wished to discuss cultural beliefs related to credulity and cleverness widespread among the Sephardim and the Turks, reflected onto Judeo-Spanish and Turkish proverbs and idioms where Hodja, or Djoha is the protagonist as a cultural stereotype of a clever or a gullible person, explained via cognitive metaphors and metonymies which are cultural elements belonging to both the Sephardic and Turkish cultures. Kövecses and Szabó (1996) argue that ‘source domains’ determine the meanings of idioms, referring to a ‘target domain,’ ‘ontological meaning’ provides more specific aspects of the idiomatic meanings; and ‘epistemic correspondences’ can describe connotative aspects of idiomatic meanings. Besides, we see that previous studies analyze bodily changes depicted in cognitive metaphors underlying various idioms in different languages such as that of Yu (2003), which discusses the conceptual metaphors where the organ of gallbladder is used to express the emotion of courage, since this organ is regarded as a decision maker in the traditional Chinese Medicine.

Concerning the character of Djoha in the Sephardic culture, Bardavid (1997) argues that Sephardim called intelligent, witty, and funny children Djoha, who is represented sometimes as a young, and sometimes as an old person in the Sephardic anecdotes; however, this character is always old in the Turkish anecdotes. Nasreddin Hodja was born in Sivrihisar in 1208; he used to live in Aksehir for studying (Sansal, 2007, para. 1). Turkish speakers call him Hodja Nasrettin and the Sephardim “Djoha”: he is known all over the world: “Nasreddin Hoca was a philosopher, wise, witty man with a good sense of humor... Nasreddin Hodja, or Hoca which means teacher in Turkish ("c" is pronounced in Turkish like "dj" or like "J" in "John" in English), is known as with different names in the world” (Sansal, 2007, para. 2 -3).

Most of the cultural groups that existed within the borders of the Ottoman Empire should have heard about Hodja Nasrettin, and converted him into their own culture and religion, and made him speak their own language and behave in accordance with their own traditions and mentality for mocking the deficits of people who try to cheat him. In fact, in every culture, he appears as a perfect ‘trickster’ who shows his wit and wisdom in each difficult situation where he needs to criticize others for their fraudulent behavior. He is a trickster in terms of the culturally- based jokes he tells. These jokes are flawless sources for analyzing the traditions and collective behavior of some cultural groups toward vice and virtue, represented in culture-specific Hodja anecdotes.

By the way, considering Sephardim, thus the native Judeo-Spanish speakers, who found homes in the Ottoman Empire in March 1492 successive to their expulsion by the Catholic monarchs of Spain, Isabella of Castilla, Ferdinand of Aragon, and their prime minister Torquemada (Sarhon, n.d., para. 1), they are originally from Sepharad, thus from Spain in Hebrew (Sarhon, n.d., para. 3). Harris (2005) defends that the differences between the Spanish language spoken by the Christians and the Spanish language spoken by the Jews in the Middle Ages were not as many as some might have thought (p. 110). According to Wexler (1977), Sephardim used Arabic and Hebrew expressions instead of their Latin equivalents (as cited in Avcıkurt, 1993, p. 45). Moreover, Clewlow (1990: 86) argues that Sephardim would say ‘*alhad*’, not ‘*domingo*’ (‘Sunday’) for avoiding Catholic terms. The Spanish

noun ‘domingo’ derives from the Latin noun of ‘domus’ (‘house’) that is used to refer to the cathedrals where Catholics hold Sunday services.

2. Materials and Methods

Regarding our data, we gathered the Judeo-Spanish idioms and proverbs from the book entitled *Djoha Ke Dize? Kuentos Populares Djudeo-Espanyoles (What does Hodja say? Popular Judeo-Spanish Stories)* of Matilda Koen–Sarano, published in 1991, and Turkish idioms and proverbs from the books entitled *Atalar Sözü (Words of Ancestors)* of Recep Duymaz, published in 2005 and the *Dictionary of Turkish Idioms, Türkçe Deyimler Sözlüğü* of Ali Püsküllüoğlu, published in 1998. In the successive sections, we will analyze the conceptualizations underlying the characteristics of Hodja in some Judeo-Spanish and Turkish proverbs and idioms from an anthropological linguistic perspective.

3. Findings / Results

This study shows that cleverness and credulity are based on cultural conceptual metaphors as indicated in the subtitles of this section of findings and results.

3. 1. “CLEVERNESS IS PERFORMING THE ROLE OF AN ILLUSIONIST”

Nasrettin Hodja appears as a snob character both in Judeo-Spanish and Turkish proverbs. He organizes and decorates everything in an expensive manner. The following conceptualizations underlie the proverb in (1): “PAINTED CEILING STANDS FOR PRIDE” and “PRIDE IS HEIGHT.”

(1) Djoha se topo’ kon tavan boyali

(literal) Hodja is found with a painted ceiling.

(metaphorical) Hodja is mentioning that he is proud of his richness.

Anthropologically, in the Sephardic culture, people associate high places with pride metaphorically. Linked to this cultural thinking, ‘ceiling’ is associated with pride. People need to paint their ceilings for being tidy, and they need money for buying some paint. This culturally-shaped metaphorical image represents a person clever enough to invent ways for becoming rich, and consequently, proud of his richness. Besides, the following conceptualizations underlie the Turkish proverb in (2): the spices are more common means of demonstrating one’s richness in the Ottoman and Turkish cultures: “SPICES STAND FOR RICHNESS,” instead of “COLORFULNESS STANDS FOR RICHNESS,” as in (1). However, the following conceptualizations are present both in (1) and (2): “THE MIND IS A CONTAINER FOR LUXURY” and “LUXURY IS AN ILLUSION.” Therefore, we arrive to the conclusion that in both cultures, “CLEVERNESS IS PERFORMING THE ROLE OF AN ILLUSIONIST.”

(2) Nasrettin Hoca sarmısağa serpiştirmiş: “Görüp göreceğin su, bu olsun” demiş.

(literal) Nasrettin Hodja put some spices on the garlic, and said, “The water that you will see should be this.”

(metaphorical) A person can invent some ways to show a simple object as a different more elegant one.

Moreover, food is very important in the Sephardic and Turkish cultures. The Ottoman dishes are famous for their spices that may turn a simple vegetable or meat into a one that is delicious to a greater extent. At this point, we see the reflection of food culture onto Turkish proverbs as an expressive means of wealth. A simple object can be very attractive after having been ornamented. Turkish people believe in the attractive power of decorations.

3.2. “CREDULITY IS HIDING OBJECTS”

In the Judeo-Spanish proverb in (3), we encounter a stupid Hodja. The proverb depicts a person who touches her / his left ear metaphorically and as a result of a cultural belief. However, in (3) this person is touching his left ear with his wrong hand, thus the right one, instead of the left one, leading to confusion on this opposite and more effort consuming action. This implies that a liar or a dishonest person can be discovered easily by observing her / his actions, attitude, and behavior. The conceptualizations that underlie the proverb are “CLEVERNESS IS TOUCHING THE RIGHT EAR,” “A LIAR IS NOT A GOOD ACTOR,” “THE MIND IS A GUIDE,” and “CREDULITY IS HIDING OBJECTS.”

(3) Djoha, onde es tu oreja?

(literal) Hodja, where is your ear?

(metaphorical) A person lies, or commits a bad action, while touching his left ear with his right hand.

Another image appears in the Turkish proverb in (4). This image describes that one must use her / his possessions for her / his own well-being. The object of ‘chewing gum’ maps onto the possessions the person is unwilling to spend. The conceptualizations, “STICKINESS STANDS FOR MEANNESS,” “KEEPING STANDS FOR MEANNESS,” “THE HAND IS A CONTAINER FOR POSSESSINGS,” and “CREDULITY IS HIDING OBJECTS” are employed in (4).

(4) Nasrettin Hoca'nın sakızı gibi elinde durur.

(literal) It stays on his hand, just like the chewing gum of Hodja Nasrettin.

(metaphorical) One does not spend or give or throw anything.

Furthermore, a chewing gum is an Ottoman cultural element which can be mixed with pudding; a person who does not use it in food or chew it is regarded as a stupid one. Therefore, money is to buy goods and food; one has to spend it prodigiously without being selfish and mean, as explained in (4).

3.3. “CLEVERNESS IS LYING”

In the Judeo-Spanish proverbs, Hodja appears as a liar and a person who exaggerates something, or tells lies. For denying what the speaker has told, the proverb in (5) is uttered:

(5) Asi biva Djoha.

(literal) Yes, we wish that Hodja lives.

(metaphorical) The speaker is not saying the truth: I wish to deny this.

However, in the Turkish proverb in (6), the Hodja Nasrettin tales are lies; Hodja is not a liar. The proverb is used referring to a person who tells various lies narrating an event, or who narrates events that have never occurred.

(6) Nasrettin Hoca Hikayesi gibi uydur uydur söyle.

(literal) Narrate it lying like a tale of Hodja Nasrettin.

(metaphorical) This event about which one is talking is false and unbelievable.

However, the following conceptual metaphor underlies both (5) and (6): “CLEVERNESS IS LYING UNTIL LIES WILL HAVE BEEN DISCOVERED.” In fact, both (5) and (6) emphasize that Hodja tales or anecdotes consist of lies based on cultural beliefs. (5) and (6) tell that one can invent stories for lying, but sooner or later another can discover that s/he is lying.

3. 4. “CLEVERNESS IS BEING NASRETTIN”

The Judeo-Spanish proverb in (7) and the Turkish proverb in (8) are used for describing or referring to a nasty and clever child, who invents various reasons for her / his right and wrong actions, responding quickly and wittily. In this case, the mind appears “AS A CONTAINER FOR IDEAS” and successively, this metaphor leads to these two proverbs in two different languages: “CLEVERNESS IS BEING NASRETTIN.”

(7) Es un Djoha.

(literal) S/he is a Hodja.

(metaphorical) S/he is nasty.

(8) Hoca Nasrettin’i zamanenin.

(literal) S/he is the Hodja Nasrettin of the time.

(metaphorical) S/he is very clever, reasons about events, and invents their causes.

Therefore, a witty child is called Hodja or Djoha in the Turkish and Sephardic cultures consecutively.

3.5. “CLEVERNESS IS RESPONDING RAPIDLY”

Djoha is a Sephardic character who invents causes for events rapidly as in (9). Imagine a seven-year-old student who tells that he is ill for not going to school; a clever person who finds excuses for escaping an event is depicted in (9).

(9) En Djoha kedo’ la kasa.

(literal) Hodja’s house fell down.

(metaphorical) Hodja finds excuses in order not to do anything.

Besides, the Turkish proverb in (10) presents Hodja as an obstinate and glutton character, “THE STOMACH IS A CONTAINER FOR TASTES,” and “PEARS STAND FOR TASTES” underlie the proverb in (10). Hodja invents a cause for his dissatisfaction. Each pear has its own diverse place in his stomach. Therefore, both in (9) and (10), the conceptual metaphor of “CLEVERNESS IS RESPONDING RAPIDLY” is present.

(10) Hoca, karnı doyduktan sonar kırk armut yemiş, onun yeri başka demiş.

(literal) Hodja ate forty pears, when he was just full, and said that their places were different in his stomach.

(metaphorical) A glutton or avid person can eat, or collect various things, and defend herself / himself by saying that s/he will use it in a different way.

3. 6. “CREDULITY IS DISORDER”

Both in Judeo-Spanish and Turkish, Hodja can be presented as an untidy person. However, the Judeo-Spanish proverb in (11) presents Hodja as an incapable person. He manages to do something, but then destroys it. Therefore, he builds up a relationship, or initiates a work; however, he withdraws from his relationship or work after destroying this relationship or work. The conceptualizations of “CREDULITY IS DISORDER,” “THE MIND IS A CONTAINER FOR IDEAS,” “FRIENDSHIP and LOVE or WORKS ARE BUILDINGS” and “A WORD OR ACTION CAN BE A DESTRUCTIVE FORCE” underlie this proverb.

(11) Ke aze Djoha? Aze i dezaze.

(literal) What does Hodja? He does and undoes.

(metaphorical) An incapable and stupid person manages to do something, but then ruins it.

Additionally, the Turkish proverb in (12) presents a place where people come to pray and make wishes: a cemetery. (12) alludes to a place where people can come and wish for impossible wishes. “IMPOSSIBILITY IS ILLUSION,” “THE MIND IS A CONTAINER FOR ILLUSION,” and “CREDULITY IS DISORDER” underlie the idiom in (12).

(12) Nasrettin Hoca Türbesi

(literal) Shrine of Hodja Nasrettin

(metaphorical) An untidy place where people can come to make unrealizable wishes.

All these conceptual metaphors underline the importance of realistic long-lasting love and work relationships in the Sephardic and Turkish cultures. Besides, a shrine is an Ottoman-Turkish grave type. As many people visit shrines of imams for making wishes by lighting up a candle, leaving a bottle of olive oil, or leaving a piece of paper on which their wishes are written, etc., these places become untidy. The expression in (12) is used in order to depict a dirty place. Conceptual metaphors and metonymies are anthropological elements defining cultural bases of thoughts and human relationships referring to different cultural objects, as in Sephardic and Turkish proverbs and idioms.

4. Discussion and Conclusion

Previous studies based on the Conceptual Metaphor Theory examined the conceptualizations used for defining emotions and relationships in some proverbs and idioms of diverse languages. However, this study identifies the conceptualizations used for depicting the character of Hodja in two different cultures. These conceptualizations are inevitably anthropological elements based on cultural beliefs, traditions, and mental cultural representations of places where a person lives, food cooked in accordance with traditions and plants and cattle found in a specific country, leading to cultural observances. This study differs from the previous ones on Cognitive Metaphor Theory, analyzing the conceptual metaphors and metonymies based on cleverness and credulity in accordance with Sephardic and Turkish cultural practices that lead to their formation in the human mind. Most of the previous studies on Cognitive Metaphor Theory analyzed conceptualizations related to bodily expressions in idioms and proverbs of various world languages. However, this study lays the foundation for analyses related to human characteristics, such as cleverness, alertness, wit, credulity, as we did, and beauty, ugliness, and other positive and negative

qualities, as we suggest for further studies. In this study, Hodja Nasrettin and Djoha represent cultural stereotypes of clever and gullible people depicted in the Sephardic and Turkish cultures. Besides, the traditions and cultural observances are respected by Hodja and Djoha, rendering them useful elements for anthropological analyses due to their cultural beliefs, attitudes, behavior, and choices in cultural objects, such as food, et cetera. The two characters of Hodja and Djoha may explain the same idea by referring to different cultural concepts metaphorically, as Hodja is Muslim, whereas Djoha is Jewish. However, Sephardic Djoha anecdotes are products of cultural interactions with Ottoman Turks.

Besides, this study shows that some conceptualizations underlying Hodja Nasrettin proverbs in Judeo-Spanish and Turkish languages can be different, but also similar, when identifying the character and personality of Nasrettin Hodja. Both the young and the old characters of Hodja give excellent advice to people at different ages. Cleverness and credulity are two important characteristics in the ages of life. One should be alert all the time, and try to respond quickly in certain cases in order not to be cheated. Furthermore, s/he has to use her / his mind in order to make the right decision during her / his life. Nasrettin Hodja, or Djoha is a good example to the human behavior, and both Judeo-Spanish and Turkish proverbs and idioms provide advice to people on how they should behave in different situations in different stages of life. Everybody may behave in a clever or a stupid manner in certain cases, but the proverbs and idioms of Djoha and Nasrettin Hodja give us advice on the perfection of cleverness so that we can be alert all the time. In the future, the Conceptual Metaphor Theory, or the Conceptual Blending Theory should be applied to several Judeo-Spanish and Turkish proverbs, idioms, or anecdotes in order to depict the character of other cultural stereotypes different from Hodja.

REFERENCES

- Avcıkurt, A. (1993). *Non-Regional Variation in Present-Day Judeo-Spanish in Istanbul*, Unpublished Ph.D. thesis, Hacettepe University, English Linguistics, Ankara, 1993.
- Bardavid, B. (1997). Bizim Hoca - Nasreddin Hoca, *Toplumbilim* (6), 87 - 96.
- Clewlöw, D. F. (1990). *Judeo-Spanish: An Example from Rhodes*. Unpublished M.A. thesis, University of British Columbia, Hispanic and Italian Studies, British Columbia.
- Duymaz, Recep. (2005). *Atalar Sözü*, İstanbul, Bilimevi Basın Yayın Ltd. Şti.
- Harris, T. (2005). What Language Did the Jews Speak in Pre-Expulsion Spain? In G. K. Zucker (Ed.), *Sephardic identity: Essays on a vanishing Jewish culture* (pp. 99-111). Jefferson, North Carolina & London: McFarland & Company, Inc. Publishers.
- Koen – Sarano, Matilda. (1991). *Djoha Ke Dize? Kuentos Populares Djudeo-Espanyoles*, Jerusalem, Kana.
- Kövecses, Z. (1995). The “Container” Metaphor of Anger in English, Chinese, Japanese, and Hungarian. In Z. Radman (Ed.), *From a Metaphorical Point of View: A Multidisciplinary Approach to the Cognitive Content of Metaphor* (pp. 117 – 145.). Berlin & New York: Walter de Gruyter.
- Kövecses, Z. (1988). *The Language of Love*. Lewisburgh: Associated University Press.

- Kövecses, Z. and Szabó, P. (1996). Idioms: A View from Cognitive Semantics, *Applied Linguistics*, 17 (3), 326 - 355.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago, The University of Chicago Press.
- Püsküllüoğlu, Ali. (1998) *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, Ankara, Arkadaş.
- Radden, G. and Kövecses, Z. (1999). Towards a Theory of Metonymy. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (pp. 17 – 60). Amsterdam: J. Benjamins Pub.
- Sansal, B. (2007). Nasreddin Hodja. Retrieved November 06, 2007, from: <http://www.allaboutturkey.com/nasreddin.htm>
- Sarhon, K. (n. d.). *Judeo-Spanish Language and Culture*. Retrieved March 01, 2006, from Sephardic Center: <http://www.istanbulsephardiccenter.com/index.php?contentId=41&mid=31>
- Ungerer, F. and Schmid, H. J. (1997). *An Introduction to Cognitive Linguistics*, London & New York, Longman.
- Yu, N. (2003). Metaphor, Body, and Culture: The Chinese Understanding of Gallbladder and Courage. *Metaphor and Symbol*, 18 (1), 13 - 31.

Field : Fine Arts & Musical Studies

Type : Review Article

Received:02.10.2017 - *Corrected*:24.10.2017 - *Accepted*:26.11.2017

Erzurum Yöresi Halk Oyunları Müziğinin Müzikal Yapılarının İncelenmesi

Ahmet Selçuk BAYBURTLU

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas, TÜRKİYE

E-Posta: selcuk.bayburtlu.25@hotmail.com

Öz

Oyun insan hayatının her safhasında vardır ve hayatın geneli de bir oyuna benzetilebilir. İnsanların toplum içinde üstlendikleri statüler onları branşlarında birer oyuncu konumuna sokmaktadır. Türk Halk Oyunları Geleneksel kültürümüzün vazgeçilmez unsurlarından ve Türk insanının nesilden nesile aktararak devam eden kültürel özelliklerinden biridir.

Bu araştırma, Erzurum yöresi halk oyunlarının müzikal yapısını saptamak, türkülerin makam ve usul yapıları incelemek amacı ile yapılmıştır. Tür olarak betimsel türde, model olarak genel tarama modelindedir. Araştırmada T.R.T nota arşivine kayıtlı Erzurum yöresi halk oyunlarının incelemesi yapılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre, Türk Halk Oyunları türleri arasında “Bar” olarak tasnif edilmiş olan oyunlar, kadın ve erkek barları diye ikiye ayrılmıştır. Erzurum barları, Uşşak, Hüzzam, Buselik, Hüseyini, Rast, Çargah makamlarından oluşmaktadır ve 4/4, 5/8, 6/8, 9/8, 10/8, 12/8, 16/8, 18/8, 2/4 usullerdedir.

Anahtar Kelimeler: Erzurum, Kültür, Halk Oyunları, Müzikal Yapı, Makam

Analysis of the Musical Structure of Erzurum Folk Dance Musics

Abstract

Game is at every stage of human life and one can see the life as a part of a game too. The statue that people take in the society puts them in the position of a player in their branches. Turkish Folk Dances is one of the indispensable elements of our traditional culture and the cultural characteristics of the Turkish people that have been passed on to impending generations.

This research was carried out with the aim of determining the musical structure of Erzurum regional folk dances and examining the maqam and procedural features of the Turkish people. The type is descriptive type, the model is the general screening model. In the analysis, the T.R.T registered folk games of Erzurum region is also studied.

According to the results obtained, the games classified as "Bar" among the Turkish Folklore genres are divided into two as men and women bars. Erzurum bars are composed of Uşşak, Hüzzam, Buselik, Hüseyini, Rast, Çargah makams and 4/4, 5/8, 6/8, 9/8, 10/8, 12/8, 16/8, 18/8, 2 / 4 are in procedures.

Keywords: Erzurum, Culture, Folk Dance, Musical Structure, Tune

1. Giriş

Oyun; sözlük anlamıyla “Vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence. Hile, düzen, desise, entrika. Bedence ve kafaca yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yarışma. Sahne veya mikrofonda oynamak için hazırlanmış eser, temsil, piyes.” (Türk Dil Kurumu Sözlüğü).

“İnsanda içgüdüsel olarak mevcut bulunan, temeli din ve büyü ile ilgili bazı töre ve törenlere dayanan; toplumların kültür yapılarına göre şekillenen ve toplumdaki farklılıklar gösteren; yer ve zaman bakımından günlük hayattan farklı; isteğe bağlı, gönüllü, hür hareketlerdir.” (Eroğlu, 1995).

“Oyun enerji fazlasını atmak, benzetme içgüdüünü doyurmak, boşaltmaktır. Bir kurama göre, genç yaratıkları ilerde yaşamın gerektirdiği ciddi işve uğraşlara hazırlamak , yetiştirmek içindir. Ya da doğuştan bir geliştirme etkisi ya da üstün gelme ve yarışma isteği, yitik enerjiyi tek yönlü canlılıkla, eylemle onarmadır.” (And, 1974).

“İlk insanlar oyunla, düşünce, tasavvur, arzu, ihtiras ve efsanelerini anlatırlardı. İlk insan henüz hiçbir şey bilmediği bir dönemde, tabiat içinde yaşarken, bir takım sesler duydu, hareketler gördü. Zamanla bu hareketler ve sesler, kafasında çağrışım yapmaya başladı, hareketleri ve sesleri taklit etmeye başladı. İşte o zaman, ses ve hareketin bütünü olan oyun ortaya çıktı.” (Ay, 1999).

“Toplumbilimci için insanların toplum içinde dinlenme ve eğlence aracı olarak giriştikleri bütün fiiller oyun çerçevesi içindedir (At yarışları, sinema, dağcılık, tiyatro, dans, risk ve panayır eğlenceleri v.b. gibi)”(Boratav , 1982).

“Oyun insan hayatının her safhasında vardır ve hayatın geneli de bir oyuna benzetilebilir. İnsanların toplum içinde üstlendikleri statüler onları branşlarında birer oyuncu konumuna sokmaktadır. Anne-baba olmak, öğretmen-öğrenci ya da işçi-memur olmak gibi. “İnsanlar yaşadıkları cemiyet içindeki statülerine göre rol yaparlar. Gerçekte yeryüzünü sahne kabul edersek, insan hayatı bir oyun, insanlar da bu oyun içinde kendilerine düşen görevleri yapan birer aktördür. Öyle ise insanın en önemli özelliklerinden, vasıflarından biri de onun oyunculuğudur.”(Eroğlu, 1995).

Bu araştırma, Erzurum yöresi halk oyunlarının müzikal yapısını saptamak, türkülerin makam ve usul yapıları incelemek amacı ile hazırlanmıştır.

2. Genel Bilgiler

Kültür

Kültür bir topluluğun, bir milletin tarihsel süreç içerisinde ürettiği yeme, içme, giyinme, maddi ve manevi değerlerinin bir sonraki kuşaklara aktarılması ile gerçekleşen bir süreçtir.

“Kültür; Bir halkın ya da bir toplumun maddi ve manevi alanlarda oluşturduğu ürünlerin tümü; yiyecek, giyecek, barınak, korunak gibi temel ihtiyaçların elde edilmesi için kullanılan her türlü araç- gereç, uygulanan teknik; fikirler, bilgiler, inançlar; geleneksel, dinsel, toplumsal, politik düzen ve kurumlar; düşünce, duyuş, tutum tüm davranış biçimleri; yaşama tarzı” (Örnek, 1971: 148).

“Kültürün en önemli unsurlarından biri de müziktir. Türk müziği, coğrafi yönden oldukça geniş bir alana yayılmış, değişik coğrafyalarda değişik şekillerde gelişimini sürdürerek kendi

içerisinde son derece renkli ve zengin bir yapı oluşturmuştur. Anadolu da bu coğrafyalardan birisidir. Anadolu'nun, her bölgesinin her şehrinin hatta bazı ilçelerinin bile kendine özgü bir müzik icrası vardır. Türk halk müziği dediğimiz bu müzik, Türk insanının çeşitli olaylar sonucunda değişik şekillerde duygulanması ve bu duygularını değişik şekillerde ifadesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır” (Ekici, 2002: 217).

Halk Oyunu

Geleneksel kültürümüzün vazgeçilmez unsurlarından biri olan Türk Halk Oyunları, Türk insanının binlerce yıllık boyunca nesilden nesile aktararak devam eden kültürel özelliklerinden biridir. Buldukları coğrafi özellikleri yansıtır. Ülkemizde ise coğrafi farklılıklar nedeni ile farklı müzikler, ritmik yapı, giyiniş, inanış halk oyunlarımızda da farklılıklar göstermektedir.

Halk oyunlarındaki farklılıkların oluşumunda ise en önemli etken oyunların ritmik hareketleri ve bu ritmik hareketlerin insan bedeninde yerleşmiş şeklidir.

Türk halk oyunlarının oluşumunda dinsel etkilerin yanında, sahi olduğumuz birbirinde farklı coğrafi yapılar ve iklim özelliklerinin de katkısı büyüktür. “Özellikle Türk kültüründe sık görülen su, toprak ve dağ kültürleri, ateş ve hava kültürü gibi kültürler ile kurt, kartal, güvercin v.b. gibi hayvan kültürleri Türk halk oyunlarının meydana gelişinde önemli rol oynar.”(Eroğlu, 1988)

Yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktarılan dini törenler, doğum, ölüm, evlilik, askere gitmek gibi törenlerde halk oyunlarının çıkış noktalarına vesile olmuştur.

“Zamanla oyunlar dinsel ve törensel niteliklerini kaybederek anlamlarını tamamen açıklanamadığı soyut bir hale girmişlerdir. Bu gelişim çizgisinde konu ele alındığında, oyunun doğması için bir olayın çıkması gerekmektedir. Ortaya çıkan olay bir sevinci anlatıyor ise oyunun hareketli, yumuşak, oyuncuların karşılıklı tutumlarının samimi olduğu, jest ve mimiklerin içten ve hoş oldukları görülür. Şayet olumsuzluğa sebep veriyorsa, bu kez, hareketler sert, karşılıklı tutumlar ise asabi bir havadan asla sıyrılamazlar.”(Ekmekcioğlu, 2001).

Erzurum’un Tarihi ve Coğrafi Konumu

Erzurum’un kuruluş yeri hakkında tam bir fikir birliği sağlanamamış olmasına rağmen, M. Ö. 4 binlere kadar uzanan prehistorik çevrede ortaya çıkan çok sayıda kültür kalıntılarında yaklaşık altı bin yıldır Erzurum ve çevresinin iskân yeri olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan kazılarla ortaya çıkarılan Karaz (Kahramanlar) bölgesi bazı arkeolog ve tarihçiler tarafından en eski yerleşim yeri olarak gösterilirken, bazıları da Pulur (Ömertepe)’u ilk yerleşim yeri olarak göstermektedir. Bu görüşlerle birlikte Tufanç (Güzelova) ve bugünkü kale çevresi de ilk yerleşim yeri olarak gösterilmektedir (Gündoğdu ve ark., 2010).

Kendi adıyla anılan verimli bir ovanın güneydoğu kenarında ve Egerli dağı (2974 metre) eteğine kurulmuş olan Erzurum, deniz seviyesinden 1830 – 1980 metre yükseklikte meyilli bir satıh üzerinde kurulmuştur. Fırat’ın başlangıcı olan Karasu kaynaklarının ve kollarının çıktığı Dumlu (kuzeyde), Kargapazarı (doğuda) Palandöken (güneyde) Kop (batıda) sıra dağların arasındadır. 39-55 kuzey enlem 41-46 doğu boylam üzerinde bulunan Erzurum’un alanı 25.066 km², 2012 nüfus sayımına göre vilayet nüfusu 778,198 merkez 395.572’dir. Kilometrekareye 32 kişi düşmektedir (Sezen, 2013).

Erzurum Halk Oyunu ve Bar Kavramı

Erzurum’da halk oyunu geleneği asırlar öncesine dayanan ve bugüne kadar oldukça büyük bir bölümü korunarak günümüze ulaşmış oyunlardır. Türk Halk Oyunları türleri arasında “Bar” olarak tasnif edilmiş olan oyunlar, kadın ve erkek barları diye ikiye ayrılmıştır. Erkek barlarında erkeğin yiğitliğini ve mertliğini ifade eden vakar ve onuru temsil edercesine sert; aynı zamanda da estetik, çevik figürlerin hâkimiyetinin yanında, kadın barlarında da kadının zarafetini, ağır başlılığını ve estetiğini ifade eden figürler barınmaktadır. Yörede delikanlılara erkeklik ve mertlik anlamına gelen Dadaş denilmektedir (Doğan, 2011).

Bar; Gazimihal’ a göre; “Bar” ismini köken olarak Orta Asya’ya dayandığını belirterek şu açıklamayı yapmaktadır: “Şaman Moğollarda davul vardır ve buna “Bar” diyorlar. “Boret, Halhal “ Moğollarında ve “Tannu- Oranha” Türklerinde de (davul) a “Par” diyorlar; Altay Türkçesinde, “par” pars derisi demektir. Altay Şaman “Tüngür” yani davullarındaki bir surete de (Bar) diyorlar.” (Gazimihal, 1930).

Şaman davulunun sapına hatta kendisine Altayların kimi kabilelerinde “ BAR “ denildiği de vurgulayan Gazimihal, BAR oyunlarında” tutmak yardımcı fiili ile “ bar tutmak” denilmesini de “el ele bağlanmak” ifadesiyle anlamdaş düştüğünün tespit etmektedir.” (Gazimihal, 1960).

Göktan Ay’a göre “bar” birliktelik, beraberlik, el ele tutuşarak oynanan oyun, bir çeşit şaman davulu, birlikte oynanan sıra raksı. Eski sözlük ve diyaleklerde “bar”, “barça”, “baru” topluluk anlamına gelir (Ay, 1990).

Gazimihal’e göre Bar sözcüğü “r” ve “ğ” ses değişimine uğramış Türkçeliği kesin bir sözcüktür. Bağ sap, küme, horum gibi anlamlara gelir. Bağ tutmak el ele bağlanarak sıra tutmak demektir. Çağatay Türkçesi’nde “barlamak” düzeltmek, tertip tanzim etmek, zapt-ü rabt altına almak demektir. Fiilin “bar” kökü tertip, nizam, dizi ve sıra demek olur. Bu tanımlamaya göre bar tutmak, sıra kurmak, sıralanmak demektir (Gazimihal, 1991).

Atılcan’ a göre Erzurum barları Bar Oyunu ve Bar Ayini olmak üzere iki guruba ayırmıştır. İlkinde içgüdünün etkisiyle eğlenmek, birtakım anlamsız hareketlerle ruhu doyuruncaya kadar zıplayıp dönmek, ikincisinde ise bilerek ve inanarak her hangi bir inancı anlatmak amacıyla yapılan anlamlı hareketler olarak nitelemiştir. Atılcan’a göre Bar Oyunları: İçgüdü ile sadece eğlenmek için oynanan oyunlardır (Atılcan, 1997).

3. Yöntem

Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırma, tür olarak betimsel türde, model olarak genel tarama modelindedir. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargı ya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2002, s.79).

Araştırmanın Evreni

Araştırmada T.R.T nota arşivine kayıtlı Erzurum yöresi halk oyunlarının incelenmesi ile sınırlandırılmıştır.

4. Bulgular

Erzurum Barları

a. Erkek Barları

Başbar (Birinci bar, Sarhoş barı), Dikine (İkinci bar, Birinci aşırma), Hoşbilezik, Sekme, Koçeri, Dello, Temirağa, Tamzara, Aşırma, Yayvan, Köroğlu, Uzundere, Nare, Tavuk barı (Felek), Daldalan, Çingenler, Hançer barı (Atılcan, 1991: 44).

b. Kadın Barları

Çift beyaz güvercin, Tersine (Döne), Kavak, Sallama (Bayburt Sallaması), Aşşahdan gelirem, Ağca ferikler, Habudiyar, Atın üstünde eğer, Loy- loy (Kavak uzanır gider), Çarşıda üzüm kara (Bulut, 1984).

Makam: “Kendine özel aralıklarıyla belirli seslerin, karakteristik bir akış (Seyir) içinde kullanılmaları, makamı meydana getirir. Makamların en önemli özellikleri, kullandıkları sesler, yani dizi’leri (gam’ları); bu seslerin ardı ardına gelişiyile oluşturdukları melodinin genel alışkanlıkları (inici veya çıkıcı oluşları, bazı seslere önem verip etrafında dolaşmaları) yani seyir’leridir” (Torun, 1996: 96).

Usûl: “Vuruşlardan meydana gelen birer kalıptır. “Veya muayyen düzümlerden yapılarak kalıp halinde tespit edilmiş ölçülerdir.” (Akbulut, 1990: 15).

Tablo 1. Erzurum Barlarının Müzikal Yapısı

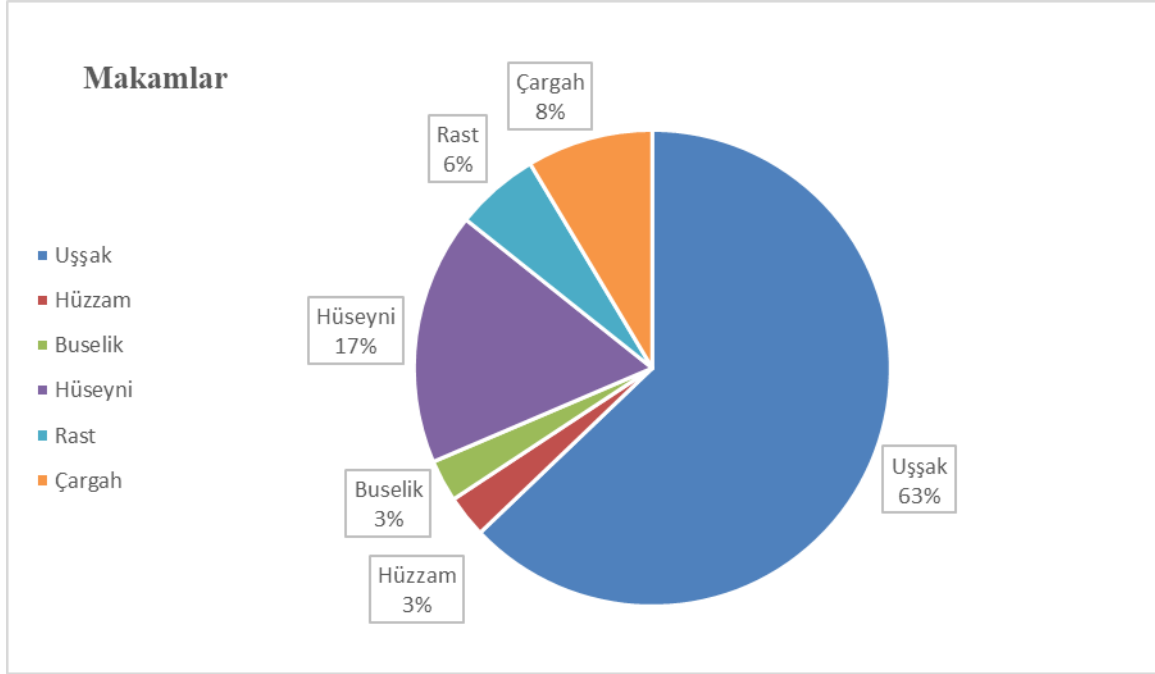
No	Eser Adı	Makamı	Usul
1	Ağırlama	Uşşak	4/4
2	Atın Üstü Eğer	Hüzzâm	4/4
3	Aşşahdan Gelirem	Buselik	12/8
4	Ankara Postası (Sallama)	HUSEYNI	9/8
5	Aşırma	Uşşak	12/8
6	Akça Ferikler	Rast	10/8
7	Baş Bar	Uşşak	9/8
8	Berde	Uşşak	2/4
9	Bayburt Sallaması	Uşşak	9/8
10	Çayır İnce Biçemedim	Hüseyni	9/8
11	Çarşıda üzüm kara	Çargâh	12/8

12	Çingeneler	Uşşak	9/8
13	Çift Beyaz Güvercin	Çargâh	4/4
14	Dahlenk	Uşşak	4/4
15	Delloy	Uşşak	4/4
16	Daldalan	Uşşak	5/8
17	Gelin Çıkarma Havası	Uşşak	10/8
18	Hekkari	Uşşak	10/8
19	Ha Bu Diyar	Çargâh	12/8
20	Hançer Barı	Hüseyni	6/8
21	Hoş Bilezik	Uşşak	12/8
22	İkinci Bar (Dikine)	Uşşak	12/8
23	Koçeri	Uşşak	4/4
24	Kavak Uzanır Gider	Rast	12/8
25	Koroğlu	Hüseyni	6/8
26	Nare	Uşşak	6/8
27	Paşa Köşkü	Uşşak	5/8
28	Sallama	Uşşak	9/8
29	Sekme	Hüseyni	9/8
30	Tamzara	Uşşak	9/8
31	Tavuk Barı	Uşşak	5/8
32	Temir Ağa	Uşşak	4/4
33	Tersine	Uşşak	18/8
34	Uzun Dere	Uşşak	6/8
35	Yayvan Barı	Hüseyni	16/8

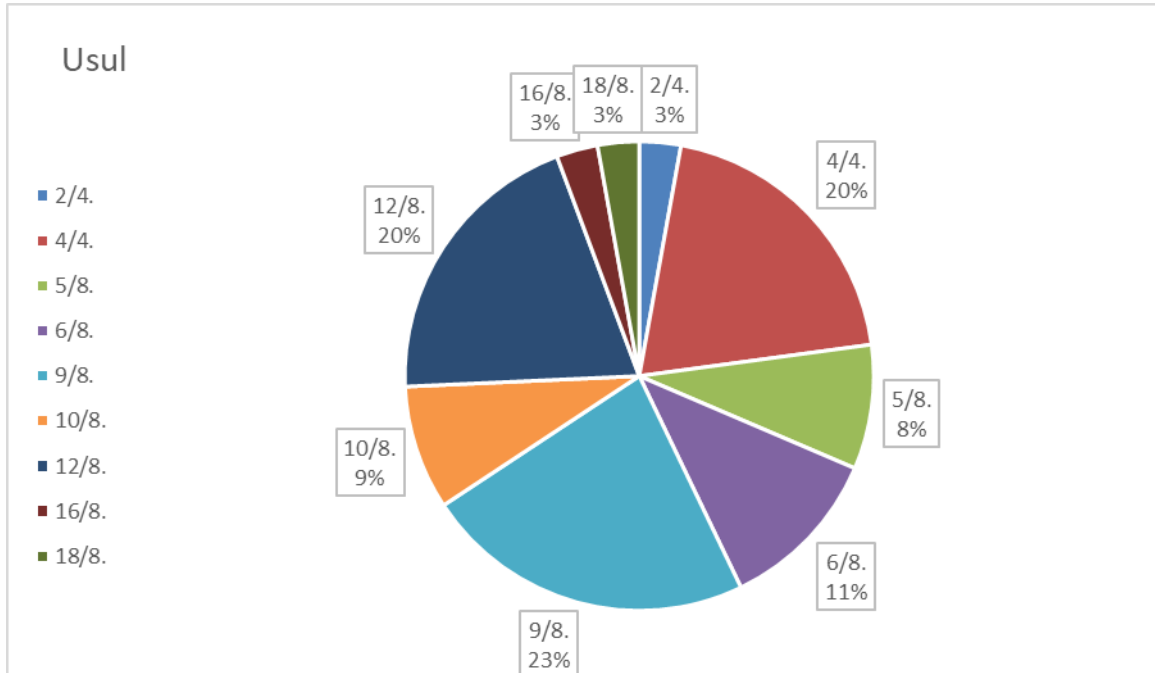

Tablo 1'e bakıldığında türkülerden 22 sinin Uşşak, 1 Hüzam, 1 Buselik, 6 Hüseyini, 2 Rast, 3 Çargâh makamları olmak üzere toplam 35 Erzurum yöresi halk oyunları müziği bulunmaktadır.

Grafik 1. Erzurum Barlarının Makamsal Yüzdeliği

Grafik 1'e bakıldığında makamların yüzde 63'ü Uşşak, yüzde 17 sinin Hüseyini, yüzde 8'i nin Çargâh, yüzde 6 sini Rast, yüzde 3'ü Buselik, yüzde 3'ü Hüzam olduğu saptanmıştır.

Grafik 2. Erzurum Barlarının Usul Yüzdeliği

Grafik 2'ye bakıldığında usullerin yüzde 20 si 4/4, yüzde 8'i 5/8, yüzde 11'i 6/8, yüzde 23'ü 9/8, yüzde 9'u 10/8, yüzde 20'si 12/8, yüzde 3'ü 16/8, yüzde 3'ü 18/8, yüzde 3'ü 2/4 olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç

Oyun insan hayatının her safhasında vardır ve hayatın geneli de bir oyuna benzetilebilir. İnsanların toplum içinde üstlendikleri statüler onları branşlarında birer oyuncu konumuna sokmaktadır.

Türk Halk Oyunları Geleneksel kültürümüzün vazgeçilmez unsurlarından ve Türk insanının nesilden nesile aktararak devam eden kültürel özelliklerinden biridir. Buldukları coğrafi özellikleri yansıtır. Ülkemizde ise coğrafi farklılıklar nedeni ile farklı müzikler, ritmik yapı, giyiniş, inanış halk oyunlarımızda da farklılıklar göstermektedir.

Yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktarılan dini törenler, doğum, ölüm, evlilik, askere gitmek gibi törenlerde halk oyunlarının çıkış noktalarına vesile olmuştur.

Türk Halk Oyunları türleri arasında "Bar" olarak tasnif edilmiş olan oyunlar, kadın ve erkek barları diye ikiye ayrılmıştır.

Erzurum barları, sinin Uşşak, Hüzzam, Buselik, Hüseyini, Rast, Çargâh makamlarından oluşmaktadır ve 4/4, yüzde 5/8, yüzde 6/8, yüzde 9/8, 10/8, 12/8, 16/8, 18/8, 2/4 usullerdedir.

KAYNAKÇA

Akbulut, Y. (1990). Klasik Türk Müziği Şarkı Formunda Usûl-Aruz Vezni İlişkisi. Konya: Sanatta Yeterlilik Tezi.

And, M. (1974). Oyun ve Bügü , İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Atılcan, İ.C. (1991). Erzurum Barları ve Yöresel Giysileri. İstanbul: Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Vakfı Yayınları-1, Dinç Matbaası.

Atılcan, İ.C. (1997). Erzurum Yakutiye Dergisi, "Bar Oyunu Bar Ayini".

Ay, G. (1990). Folklor Giriş, İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Mezunları Yayınları 1, Kasım.

Boratav, P.N. (1973). 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Ankara: Fono Matbaacılık.

Bulut, S. (1984). Kuşaktan Kuşağa Erzurum Folkloru. Ankara: Erzurum Halk Oyunları Türküleri Derneği Yayınları.

Doğan, A.S. (2011). Erzurum'un İlçelerinde Oynanan Halay Oyunlarında Bilinmeyen Garabet (Garampet) Ekev Akademi Dergisi.

Eroğlu, T. (1995). Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Halk Oyunları ve Halaylar'ın İncelenmesi, Ankara, 12.

Ekici, S. (2002). "Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında Nasıl Bir Yapılanma Olmalıdır", 21.yy başında Türkiye'de Müzik Sempozyumu, s.217, Sevda Cenap And Müzik Vakfı, Ankara.

- Ekmekcioğlu, İ. (2001). Türk Halk Oyunları, İstanbul.
- Eroğlu, T. (1988). Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Sahne Düzeni Uygulamasının Gerekliliği ve Ortaya Çıkan Problemler, Sempozyum Bildirileri, Ankara.
- Gazimihal, M.R. (1930). Şarki Anadolu Türkü ve Oyunları, İstanbul, s. 5.
- Gazimihal, M.R. (1960). Erzurum Yakutiye Dergisi, Yıl 2, Sayı 2, s. 31.
- Gazimihal, M. R. (1991). Türk Halk Oyunları Kataloğu, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları:161, Ankara.
- Hamza, G., Bayhan, A.A., Aslan, M. (2010). Sanat Tarihi Açısından Erzurum, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınları, Erzurum.
- Karasar, N. (2010). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Örnek, S.V. (1971).100 Soruda İlkelerle Din, Büyü, Sanat, Efsane, İstanbul, Gerçek Yayınevi.
- Torun, M. (1996). Gelenekle Geleceğe Ud Metodu, İstanbul: Çağlar Yayınları.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Oyun Maddesi, s.345.

Field : Fine Arts & Education

Type : Review Article

Received:17.10.2017 - *Corrected*:29.10.2017 - *Accepted*:26.11.2017

Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Alan Dışı Ders Başarılarının İncelenmesi (Nevit Kodallı Güzel Sanatlar Lisesi Örneği)

Derya YAZICI

Öğretmen, Nevit Kodallı Güzel Sanatlar Lisesi, Mersin, TÜRKİYE

E-Posta: viyolist46@hotmail.com

Öz

Araştırma güzel sanatlar lisesinde eğitim gören resim ve müzik bölümü öğrencilerinin alan dışı derslerindeki başarı durumlarını incelemek ve aynı zamanda iki bölüm öğrencilerinin başarılarını karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında, resim ve müzik bölümü öğrencilerinin yılsonu notları alınmış, bu notlar SPSS 21.0 paket programı ile dersler, ders türleri göre ayrı ayrı analiz edilmiş ve başarı karşılaştırmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda, ders başarılarının bölümlere göre farklılık gösterebildiği gibi, sözel ve sayısal ders türlerine göre ve sınıf düzeylerine göre de değişiklik gösterdiği görülmüştür. Sonuçta elde edilen veriler, tablolar halinde ortaya konularak yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar Lisesi, Alan Dışı Ders Başarısı, Müzik

Analysis of the Non-Academic Field Course Success of Fine Arts School Students (The Sample of Nevit Kodallı Fine Arts High School)

Abstract

This research was conducted to examine the achievement of the students in art and music department of fine arts education in the field lessons and to compare the achievements of the two department students at the same time.

Research quantitative and qualitative research methods were used. In the quantitative part of the study, the yearly grades of the students of the drawing and music departments were taken and these notes were analyzed separately according to the courses and the course types with the SPSS 21.0 package program and the successes were compared. As a result of research. It can be seen that the course achievements vary according to the departments, as well as according to verbal and numerical course types and class levels. The resulting data are presented in the form of tables and interpreted and suggested.

Keywords: Fine Arts High School, Non-Academic Field Course Accomplishment, Music

1. Giriş

“Türkiye’de Cumhuriyet döneminde mesleki müzik eğitiminin hazırlama yönlendirme aşaması ilk kez Cumhuriyet’ in ilanından hemen sonra Ulu Önder Atatürk’ ün direktifleriyle 1 Eylül 1924’te Ankara’da kurulan Musiki Muallim Mektebi’ nin “İzhari Sınıfı’yla (hazırlık sınıfıyla) belirli kurallara bağlanarak somut bir biçimde sistemleştirilmiş ve böylece köklü bir atılım niteliği kazanmıştır. Zamanla 1920’ lerin Musiki Muallim Mektebi İzhari sınıfından 1930’ların Musiki Muallim Mektebi “müzik ağırlıklı ortaokul” kısmına, oradan 1936-37 ve sonrasında Ankara Devlet Konservatuarı “müzik ağırlıklı ilkököl kısım ikinci devreli ortaokul ve lise kısımlarına, oradan 1950-1975’ ler döneminin “ilk öğretmen okulları müzik seminerlerine, oradan 1985’ in “ öğretmen liseleri müzik kollarına ve nihayet oradan da 1989 ve sonrasında Anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerine gelinmiştir” (Uçan, 1997: 15).

Sanat eğitim kurumları, Cumhuriyetin ilanı ile beraber ülkemizde çeşitli isimler adı altında, farklı yıllarda ve farklı amaçlar altında kurulmuşlardır.

Türkiye’de ortaöğretim seviyesinde, sanat eğitimi veren okullardan biri olan Anadolu güzel sanatlar liselerinin kuruluş hazırlıkları 1986’ ya kadar uzanmaktadır. İlk 16 Ekim 1989 tarihinde İstanbul’da açılmıştır (Milli Eğitim Temel Kanunu İle İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1987: 16).

20 Eylül 2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmi Gazete ’de yer alan yönetmeliğin ikinci kısmının 6. ve 7. maddelerinde Anadolu güzel sanatlar liselerinin kuruluş, amaç ve görevleri şu şekilde belirtilmiştir (T.C. Resmi Gazete, 2013).

MADDE 7- (1) Ortaöğretim kurumları;

Öğrencileri bedenî, zihnî, ahlâkî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı olmayı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamayı, öğrencileri ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamayı, öğrencilere çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazandırmayı, öğrencilere yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi kazandırmayı, hayat boyu öğrenmenin bireylere benimsetilmesini ve öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve güzel sanatlar alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi, amaçlar.

“Anadolu güzel sanatlar liseleri, ülkemiz insanlarının çağdaş yüzünün ortaya çıkarılmasında, yeteneklerinin eğitilmesinde, ülke kültürünün ve sanat eğitiminin zenginleştirilmesinde görev alan önemli sanat kurumlarımızdır. AGSL’ de öğrenciler, sanat eğitimiyle yeni bir kimlik kazanmakta, sanat adına, ülkemizde ve dünyada yepyeni soluklar olma yolunda eğitilmektedir” (Öztürk, 2003; 2).

Güzel sanatlar liseleri, ilköğretim sonrasında öğrenci alan ve 4 yıllık bir eğitim süresi olan, orta öğretim düzeyindeki mesleki sanat eğitimi kurumudur. Müzik ve resim bölümü olmak üzere iki sanat dalında eğitim verilmektedir. Bu okullara özel yetenek sınavı ile öğrenci alınmaktadır. Geçmişte öğretim süresi 1 yılı hazırlık olmak üzere, toplam 4 yıl iken, “orta öğretimin yeniden yapılandırılması” kapsamında; Talim ve Terbiye Kurulunun 07 Haziran 2005 tarih ve 184 sayılı kararıyla, 2005- 2006 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıfı kaldırılarak, öğrenim süresi 4 yıla göre yeniden düzenlenmiştir (Resmi Gazete, 16.12.2006: 26378).

Güzel sanatlar liseleri, genel güzel sanatlar liseleri ve özel güzel sanatlar liseleri olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Türkiye’ de bulunan güzel sanatlar lisesi sayısı toplamda 91’ dir. Bu okullara öğrenciler girişte, öğrencilere özel yetenek sınavı uygulanmakta, öğrenciler yetenek sınavından aldıkları puanla, belirlenen kontenjana göre başarı sırasına göre okumaya hak kazanmaktadırlar. Güzel sanatlar liselerinde okula giriş şartları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiştir. Buna göre; Güzel sanatlar liselerinde diploma notu en az 3.00 olan, 7. ve 8. sınıflara ait yılsonu aritmetik ortalaması en az 4.00 olan öğrenciler giriş sınavlarına girebilirler (Tebliğler dergisi, 1999). Bu madde 2009 tarihli 27260 sayılı tebliğler dergisinde değiştirilmiş, 8. sınıftan mezun olan öğrencilerin diploma notu zorunlu olmaktan çıkartılmış, bakanlığın belirlediği tarihlerde ve yönergeler esas alınarak, ülke genelinde aynı anda ve aynı tarihlerde öğrencilerin yetenek sınavına girmesi sağlanmıştır. Yetenek sınavında başarı gösteren öğrenciler bu okullarda okuma hakkına sahip olmaktadır. Bu okullardan mezun olan öğrenciler, Eğitim Fakültelerinin Müzik ve Resim Eğitimi Bölümlerine, Güzel Sanatlar Fakültelerinin Resim ve Müzik Bölümlerine, Konservatuarların farklı bölümlerine yerleşebildikleri gibi eğitim aldıkları resim ve müzik eğitimlerine devam etmek istemeyen öğrenciler lisans yerleştirme sınavı puanlarıyla müzik ve resim alanlarının dışında farklı bölümleri tercih ederek de eğitimlerini sürdürmektedirler.

Bu okullara öğrenci alımı yukarıda ifade edildiği gibi yapılırken, öğretmenlerin bu okullara alımı ise şöyle yapılmaktadır:

Bakanlık kadrolarında en az 2 yıl çalışmış olan ve Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği tarihlerde yapılan yazılı seçme sınavından 60 ve daha yüksek alan öğretmenlerin, İl Millî Eğitim Müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısı/şube müdürünün başkanlığında; o ilde atama yapılacak eğitim kurumu müdürü veya müdürlerinden biri ile uygulama sınavı yapılacak alanda yetkinliği bulunan üniversitelerden görevlendirilecek iki öğretim elemanı; bakanlık personeli yönünden o ilde en fazla üyeye sahip sendikadan bir temsilci olmak üzere toplam 5 kişiden komisyonun oluşturularak gerçekleştirdiği uygulama sınavında başarı gösterenler arasından tercih ettikleri okullara atanması şeklinde gerçekleştirilmektedir (Resmi Gazete, 2010).

Güzel sanatlar liselerinde müzik ve resim bölümü öğrencileri kendi alanlarında çeşitli dersler almaktadırlar.

Güzel sanatlar lisesi müzik bölümünde kültür dersleri (Türk edebiyatı, dil anlatım, coğrafya, tarih, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, İngilizce, matematik, fizik, kimya, biyoloji, din kültürü ve ahlak bilgisi, sağlık bilgisi, felsefe, beden eğitimi, görsel sanatlar, drama, trafik ve ilk yardım)’ nın yanı sıra; Türk ve batı müziği çalgıları, (keman, viyola, viyolonsel, kontrbas, bağlama, flüt vb.), piyano, batı müziği koro eğitimi, Türk müziği koro eğitimi, Türk ve batı müziği çalgıları, batı müziği tarihi, geleneksel Türk müziği tarihi, müzik biçimleri, batı müziği tarihi, müziğe giriş dersleri, bireysel ses eğitimi, bilişim destekli müzik çalgı bakım onarım ve temel ders niteliği taşıyan müziksel işitme okuma ve yazma (MİOY) derslerinde ayrıca bakanlığın belirlediği seçmeli dersler içerisinde öğrencilerin seçtikleri seçmeli derslerde eğitim verilmektedir. Resim eğitimi bölümünde ise kültür dersleri (Türk edebiyatı, dil anlatım, coğrafya, tarih, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, İngilizce, matematik, fizik, kimya, biyoloji, din kültürü ve ahlak bilgisi, sağlık bilgisi, felsefe, beden eğitimi, müzik, trafik ve ilk yardım, drama)’ nın yanı sıra in yanı sıra, “iki boyutlu sanat atölyesi, üç boyutlu sanat atölyesi, desen çalışmaları, müze eğitimi, estetik, grafik tasarım, sanat tarihi, Türk resim heykel sanatı, çağdaş dünya sanatı, sanat eserleri inceleme” derslerinde ayrıca bakanlığın belirlediği seçmeli dersler içerisinde öğrencilerin seçtikleri seçmeli derslerde eğitim

verilmektedir eğitim verilmektedir. Resim ve müzik bölümü 9.10.11. ve 12. sınıflarda haftada toplam 40 saat ders görmektedirler. Yukarıda derslerden örnekleri verilen müzik ve resim bölümünde her 4 yıllık sınıfta söz konusu dersler farklı ders saatleri ile farklı sınıflarda verilmektedir. Güzel sanatlar liselerinde, resim ve müzik bölümü öğrencilerinin alan derslerindeki haftalık ders saati eşit olacak şekilde düzenlenmektedir. Öğrenciler, alan dışı derslere (kültür derslerine), kendi sınıflarındaki öğrenciler ile birlikte girmektedirler. Yukarıda, güzel sanatlar liselerinin kuruluş amaçları, öğrenci alımları, öğrenci mezuniyetleri, öğretmen alımları ve bu okullarda okutulan derslere ait bilgiler verilmiştir. Bunlardan bir kısmına örnek vermek gerekirse sayıları günümüzde gittikçe artan bu okullarda, araştırmacılar son 10 yıl içerisinde güzel sanatlar liselerindeki çeşitli sorunları da ortaya koydukları çeşitli araştırmalar yapmışlar ve yapmaya devam etmektedirler. Anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümleri öğrenci özel yetenek sınavları ile ilgili (Yağcıbunlardan, 2009; Özyoğurtçu, 2007; Mumcu, 2006; Yağcı, 2009; Aksu, 2014; Sazak, Ece, 2004), işitme dersi ile ilgili (Sezerel, 2006; Tütüncü, 2015; Deniz, 2009; Apaydın, 2006), enstrüman eğitimi ile ilgili (Öbek, 2014; Bayazıt Karademir, 2014; Yıkılmazoğlu, 2006; Erman Tezer, 2010; Kılınçer, 2009; Hakan Baş, 2007; Akın, 2007; Özer, 2006; Altınel, 2006; Uluç, 2006; Günaydın, 2009; Okan, 2014; Özder, 2010; Yıldırım Orhan, 2006; Tarım, 2008; Uzunoglu, 2008; Özdemir, 2007; Soğukcam, 2007; Özgün, 2006; Dağdeviren, 2015), ses eğitimi ile ilgili (Bahar Yiğit, 2014; Sezgin, 2009; Özcan Coşkunsoy, 2008; Toptaş, Sönmez, 2015), öğrencilerin algıları ile ilgili (Babacan, 2014), bilgisayar destekli müzik eğitimi ile ilgili (Sevinç, Koldemir, 2009; Koldemir, 2008), bu okulların müzik bölümü mezunlarının akademik başarıları ile ilgili (Aksu, Çelenk, 2014; Sülün, 2007; Güleç, 2007; Buyurgan, 2000), öğrenci beklentileriyle ilgili (Özal, 2009), çalgı bakımı ile ilgili (Pakel, 2014), kuramsal derslerle ilgili (Erkan, 2009), bu okullarda karşılaşılan sorunlarla ilgili (Ayaydın, 2011) çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Resim bölümü için sanat dersleri ile ilgili (Poyraz Tunç, 2014; Şahin, 2009; Kurtuluş Çevik, 2009; Yerlikaya, 2006; Mercin, Alakuş, 2005), desen çalışmaları dersi öğretim programlarının değerlendirilmesi ile ilgili (Yıldız, 2007), çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde güzel sanatlar liseleri ile ilgili araştırmaların tamamının alan dersi öğretim programları, güzel sanatlar lisesi sorunları, öğretim programları, öğrencilerin kendi alan dersleriyle ilgili başarıları ve öğretim teknikleri üzerine yapılması devam ederken gözden kaçan bir başka durum ise şudur: Yukarıdan hareketle güzel sanatlar liselerinde alan dışı dersler diye tabir edilen Türk dili, Türk edebiyatı, coğrafya, tarih, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, matematik, fizik, kimya ve biyoloji derslerine öğrenciler o derslere ait dersliklerde, o dersin öğretmeni tarafından görmelerine rağmen güzel sanatlar lisesinde öğrenim gören müzik ve resim bölümü öğrencilerinin alan dışı derslerine ait başarı durumlarının karşılaştırılmasına yönelik bir çalışma yapılmamış olmasıdır. Oysa ki bu öğrenciler yoğun bir şekilde kendi alanlarında sanat eğitimi alırken, alan dışı derslerini 4 yıl boyunca aynı öğretmenden, aynı ders saatleriyle, aynı dersliklerde almakta ve aynı sınav sorularıyla değerlendirilmelerine rağmen, farklı başarı oranları söz konusu olabilmektedir. Bu öğrencilerin alan dışı ders başarılarının karşılaştırılması ile ilgili daha önce bir çalışmaya rastlanılmamış olması, öğrencilerin alan dışı ders başarı durumlarının saptanması açısından önemli bir eksiklik olarak görülebilir. Bu tespit, çalışmanın hareket noktasını oluşturmuştur. Bunlardan hareketle, bu araştırmanın odak noktasını, alan ve alan dışı ders saatleri eşit olan, aynı alan dışı ders öğretmenlerinden ders alan ve aynı sınav sorularıyla değerlendirilen müzik ve resim bölümü öğrencilerinin alan dışı ders başarıları oluşturmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, ders saati eşit olarak düzenlenen, aynı öğretmenlerden ders alan ve ortak sınav sorularıyla değerlendirilen resim ve müzik bölümü öğrencilerinin alan dışı ders

başarılarının sözel ve sayısal dersler arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını öğrenci yılsonu notlarının istatistiksel verilerle karşılaştırılarak ortaya çıkarılmasıdır.

2. Genel Bilgiler

Eğitim

Tezcan' a (1997) göre; eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır. “İnsan, doğumundan ölümüne kadar, fiziksel ve toplumsal çevresi ile etkileşim halindedir ve bu etkileşim süreci boyunca her an çevrenin istek ve beklentilerine göre uygun davranışlar geliştirir. Bireyde meydana gelen davranış değişikliklerinin bir kısmı rastlantılarla ve kendiliğinden gerçekleşir. Bir kısmı ise yetişkinler tarafından planlı ve kasıtlı olarak gerçekleştirilir. Bireyde toplumca istenen davranışları gerçekleştirme sürecine “eğitim” adı verilir” (Kuzgun, 1999:1).

Ergün'e (2014) göre; eğitim, insanın içinde var olan yatkınlıkları büyüme ve olgunlaşma sırasında uyarmak ve olumlu yönde desteklemektir.

Eğitimi mesleki eğitim ve sanat eğitimi şeklinde incelemek mümkündür.

Mesleki Eğitim

Tufan, Mızrak, Çelik'e (2009) göre, mesleki eğitim bir toplumda yaşayan birey yaşantılarının sağlanmasında zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak suretiyle birey kabiliyetlerini zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönlerden geliştirme sürecidir.

Yazçayır'a (1999) göre, mesleki ve teknik eğitim, bireye, belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri yanında tutum ve tavırları da kazandırarak, işle uyumunu sağlamayı amaçlamaktadır. Mesleki eğitim günümüzde mesleki ve teknik liselerde verilmektedir. Mesleki eğitim sisteminde çok önemli yere sahip olan mesleki ve teknik liseler, hem iş ve meslek alanlarına eleman yetiştiren, hem de öğrencileri yükseköğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır.

Sanat Eğitimi

Uçan'a (1999) göre, sanat eğitimi, insanların kendi yaşantılarını amaçlı ve yöntemli olarak olumlu yönde değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir. Sanat insanın kendi içinde var ettiği, zamanla gelişip büyüdüğü, toplum ve kültürel çevrenin bir olgusudur. İnsanın ilk doğumuyla gelişmeye başlamış, insanın kültürel çevreye uyum sağlamasında ve toplumsallaşmasında önemli bir araç olmuştur. “Yalın ve özlü anlatımıyla sanat eğitimi, bireye kendi yaşantısı yoluyla, amaçlı olarak, belirli sanatsal davranışlar kazandırma ya da bireyin sanatsal davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir” (Uçan, 1997: 30). Ergenekon ve Say'a (2000,1997) göre, sanatsal eğitim, güzel sanatlar alanında gerçekleştirilen eğitim süreci; Karayağmurlar'a (1991) göre, sanat eğitimi insanı özgürleştiren, kişinin kendisini ve dış dünyayı tanıyarak yaratıcılığını geliştiren bir eğitim biçimidir. Alt yapısı hazırlanarak verilecek sanat eğitimi diğer derslerdeki başarıyı da arttırabilir.

“Sanat eğitimi her birey için gerekli olan bir eğitimidir. Çünkü sanat eğitimiyle duyularını kullanmayı geliştiren birey algılamayı da öğrenir, bu da çevresi ile iletişimini sağlar.

Çevresiyle iletişime geçen birey algıladıkları üzerinde düşünür, eleştirir, yorum yapar, kendi öznellik süzgecinden geçirerek ürününü ortaya koyar” (Özcan, 2002: 72–73).

Sanat eğitimi ülkemizde insanların başarısı, mutluluğu, refahı açısından önemsenmelidir. Okul programlarının içerisinde yararları göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitimin her kademesinde zaman ayrılmalı ve önemsenmeli, böylelikle de topluma ayak uydurabilen, düşünebilen, görebilen, yorumlayabilen, çözümlenebilen, yapıcı, kültürel değerlerine sahip çıkabilen bireyler yetiştirileceği de unutulmamalıdır.

Sanat eğitiminin başlıca 2 önemli ögesi vardır. Bunlar müzik eğitimi ve resim eğitimidir.

Müzik Eğitimi

“Müzik eğitimi, insanlara müziksel davranış kazandırma ve insanların müziksel davranışlarını geliştirme sürecidir. Bu süreç her insanın kendi yaşantısı üzerine kurulur, kendi yaşantısı üzerinde odaklanır. Bunun yanı sıra belirli ilkelere dayalı olarak bilinçli, amaçlı, düzenli ve yöntemli işler. Bu bakımdan müzik eğitimi bilinçli, amaçlı ve düzenli bir müziksel etkinliktir. Müzik eğitimi süreci (önceden) düşünülerek tasarlanır, planlanarak uygulanır, uygulanarak gerçekleşir. Bunlara göre müzik eğitimi, insanlara kendi yaşantıları yoluyla bilinçli, amaçlı ve olarak değiştirme -dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir” (Uçan, 1997: 3).

Say’a (1996) göre, müzik öğretimi daha çok “bireysel öğretim” ağırlıklıdır. Hangi boyutta, hangi biçimde gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin müzik öğretimi, temelde; ilkeli, düzenli, planlı ve yöntemli olmayı gerektirir. Bu gereklilikle müzik öğretimi genellikle okullarda, okul niteliği taşıyan yerlerde veya onlara benzeyen çevrelerde veya ortamlarda bu isin ehli, bu is için yetiştirilmiş kimselerce, yani müzik öğretmenlerince yapılır ya da yapılmayı gerektirir.

Uçan’a (1997) göre, özengen müzik eğitimi, müziğe ya da müziğin belli bir dalında özengence (amatörce) ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar. Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, isin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar.

Resim Eğitimi

Ayan’a (2014) göre, resim; gözlem, duygu ve düşüncelerimizi çizgi, açkoyu ve renk gibi elemanlarla belli estetik kurallar çerçevesinde iki boyutlu bir yüzeyde biçimlendirme sanatıdır.

Resim; kalemle, boyayla vb. malzemelerle kâğıt veya bez yüzeyler üzerindeki renk ve biçim düzeni olup duyguları anlatma aracıdır. Resim kültür tarihinde anlatım aracı olarak da kullanılmıştır. Eski mağara devirlerinde bile insanlar, duygularını ve yaşam tarzlarını yaşadıkları mağaraların duvarlarına yaptıkları resimlerle ortaya koymuşlardır.

Yalçınkaya Tuna’ ya (2010) göre, XX. yüzyıla gelinceye kadar resim hep ressamların uğraşı alanı olup usta çırak ilişkisiyle gelecek kuşaklara aktarılmıştır. Ülkemizde ise sanat eğitimi; 1926 ilköğretim programında resim ve elişleri derslerine yer verilmesiyle birlikte başlamış ve “Doğadan resim ve gözleme dayalı resim” anlayışı önem kazanmıştır.

Güzel Sanatlar Liseleri

Güzel sanatlar liseleri, ilköğretim sonrasında öğrenci alan ve 4 yıllık bir eğitim süresi olan, orta öğretim düzeyindeki mesleki sanat eğitimi kurumudur. Müzik ve resim bölümü olmak üzere iki sanat dalında eğitim verilmektedir. Bu okullara özel yetenek sınavı ile öğrenci alınmaktadır. Geçmişte öğretim süresi 1 yılı hazırlık olmak üzere, toplam 4 yıl iken, “Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim ve Terbiye Kurulunun 07 Haziran 2005 tarih ve 184 sayılı kararıyla, 2005-2006 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıfı kaldırılarak, öğrenim süresi 4 yıla göre yeniden düzenlenmiştir (Resmi Gazete, 16/12/2006: 26378). 1989- 1990 eğitim öğretim yılında açılan ilk güzel sanatlar lisesi İstanbul’ da açılmıştır. MEB verilerine göre bugünkü güzel sanatlar lisesi sayısı 91’tür. MEB (2008)’e göre, Anadolu güzel sanatlar liselerinin amaçları:

Öğrencilerin;

A: Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim- öğretim görmelerini, Özel yetenek gerektiren yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,

B: Alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini,

C: Yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapmalarını ve bu doğrultuda yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,

D: Milli ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır.

Öğrenciler gördükleri alan dışı derslerin dışında, seçmeli dersler de seçmektedirler. Tüm öğrenciler, sınıflarına göre belirlenen seçtikleri zorunlu derslerle birlikte haftada toplam 40 saat ders görmektedirler. Buna göre zorunlu ders saatlerine ek olarak, 9. sınıflar 5 saat, 10. sınıflar 1 saat, 11. sınıflar 7 saat, 12. sınıflar ise 8 saat seçmeli ders görmektedirler.

Tablo 1’de güzel sanatlar lisesi müzik bölümünde okutulan zorunlu ve seçmeli derslere ait haftalık ders çizelgesi, Tablo 2’de ise güzel sanatlar lisesi resim bölümüne ait haftalık ders çizelgesi verilmiştir.

Tablo 1. Güzel sanatlar lisesi haftalık ders çizelgesi (Müzik)

DERSLER		9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF	
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM	2	2	2	2	
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1	
	TARİH	2	2	-	-	
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-	
	COĞRAFYA	2	2	-	-	
	MATEMATİK	6	4	-	-	
	FİZİK	2	2	-	-	
	KİMYA	2	2	-	-	
	BİYOLOJİ	3	3	-	-	
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	-	-	-	
	FELSEFE	-	-	2	-	
	YABANCI DİL	3	2	2	2	
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2	
	GÖRSEL SANATLAR	1	1	1	1	
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1	
	MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA VE YAZMA	2	4	4	4	
	PİYANO	1	2	2	2	
	TÜRK VE BATI MÜZİĞİ ÇALGILARI	1	2	2	2	
	TÜRK MÜZİĞİ KORO EĞİTİMİ	-	2	2	2	
	BATI MÜZİĞİ KORO EĞİTİMİ	-	2	2	2	
	DRAMA	-	1	-	-	
	MÜZİĞE GİRİŞ	1	-	-	-	
	MÜZİK BİCİMLERİ	-	-	-	1	
	TÜRK MÜZİĞİ ÇALGI TOPLULUKLARI	-	-	2	2	
	BATI MÜZİĞİ ÇALGI TOPLULUKLARI	-	-	2	2	
	BATI MÜZİĞİ TARİHİ	-	-	1	-	
	GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ TARİHİ	-	-	-	1	
	BİLİŞİM DESTEKLİ MÜZİK	-	-	1	-	
	BİREYSEL SES EĞİTİMİ	-	-	-	1	
	ÇALGI BAKIMI VE ONARIMI	-	-	-	1	
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI		35	39	33	32
SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (2)	-	-	3	3
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (2)	-	-	2	2
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	(1)	-	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	(2)	-	(2)	(2)
		TEMEL MATEMATİK (2)	-	-	2	2

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	İLERİ MATEMATİK (2)	-	-	6	6
	İLERİ FİZİK (2)	-	-	4	4
	İLERİ KİMYA (2)	-	-	4	4
	İLERİ BİYOLOJİ (2)	-	-	3	3
	ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	-	4	-
	ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	-	-	4
	SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	4	4
	PSİKOLOJİ (1)	-	-	2	2
	SOSYOLOJİ (1)	-	-	2	2
	MANTIK (1)	-	-	2	2
	BİLGİ KURAMI (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	-	(1)(2)
	DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	-	(1)	(1)
	İŞLETME (1)	(2)	-	(2)	(2)
	EKONOMİ (1)	(2)	-	(2)	(2)
	GİRİŞİMCİLİK (1)	(1)	-	(1)	(1)
	YÖNETİM BİLİMİ (1)	(2)	-	(2)	(2)
ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	(2)	-	(2)	(2)	
DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (3)	(2)	-	(2)	(2)
	HZ. MUHAMMED'İN HAYATI (3)	(2)	-	(2)	(2)
	TEMEL DİNİ BİLGİLER (2)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
	SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
	ALMAN EDEBİYATI (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	İNGİLİZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	FRANSIZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	SOSYAL ETKİNLİK (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (3)	(2)	-	(2)	(2)
BİLİŞİM	SANAT TARİHİ (1)	(2)	-	(2)	(2)

	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	PROJE HAZIRLAMA (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI		4	-	6	7
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ		40	40	40	40

Tablo 2. Güzel sanatlar lisesi haftalık ders çizelgesi (Görsel sanatlar)

GÜZEL SANATLAR LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ (GÖRSEL SANATLAR)						
DERSLER		9.SINIF	10.SI NIF	11. SINIF	12.SINF	
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM	2	2	2	2	
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1	
	TARİH	2	2	-	-	
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-	
	COĞRAFYA	2	2	-	-	
	MATEMATİK	6	4	-	-	
	FİZİK	2	2	-	-	
	KİMYA	2	2	-	-	
	BİYOLOJİ	3	3	-	-	
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	-	-	-	
	FELSEFE	-	-	2	-	
	YABANCI DİL	3	2	2	2	
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2	
	MÜZİK	1	1	1	1	
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1	
	DESEN ÇALIŞMALARI	2	4	4	4	
	İKİ BOYUTLU SANAT ATÖLYE	2	4	4	4	
	ÜÇ BOYUTLU SANAT ATÖLYE	1	4	4	-	
	MÜZE EĞİTİMİ	-	-	1	-	
	SANAT TARİHİ	-	-	-	2	
	GRAFİK TASARIM	-	-	3	4	
	DRAMA	-	1	-	-	
	TÜRK RESİM HEYKEL SANATI	-	-	-	2	
	ÇAĞDAS DÜNYA SANATI	-	-	-	2	
	ESTETİK	-	-	2	-	
	SANAT ESERLERİNİ İNCELEME	-	-	-	2	
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI		35	39	33	32

SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (2)	-	-	3	3
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (2)	-	-	2	2
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	(1)	-	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	(2)	-	(2)	(2)
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	TEMEL MATEMATİK (2)	-	-	(2)	(2)
		İLERİ MATEMATİK (2)	-	-	(6)	(6)
		İLERİ FİZİK (2)	-	-	4	4
		İLERİ KİMYA (2)	-	-	4	4
		İLERİ BİYOLOJİ (2)	-	-	3	3
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	-	4	-
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	-	-	4
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	4	4
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	2	2
		SOSYOLOJİ(1)	-	-	2	2
		MANTIK (1)	-	-	2	2
		BİLGİ KURAMI (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	-	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	-	(1)	(1)
		İŞLETME (1)	(2)	-	(2)	(2)
		EKONOMİ (1)	(2)	-	(2)	(2)
		GİRİŞİMCİLİK (1)	(1)	-	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	(2)	-	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	(2)	-	(2)	(2)
	DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (3)	(2)	-	(2)	(2)
		HZ. MUHAMMED'İN HAYATI	(2)	-	(2)	(2)
		TEMEL DİNİ BİLGİLER (2)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	YABANCI DİLLER VE	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(4)	(2)(4)

EDEBİYATI	SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
	ALMAN EDEBİYATI (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	İNGİLİZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
	FRANSIZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ (3)	(2)	-	(2)	(2)
	SOSYAL ETKİNLİK (1)	(1)(2)	-	(1)(2)	(1)(2)
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATI SAYISI		4	-	6	7
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATI		40	40	40	40

Tablo 1 ve Tablo 2’de görüldüğü gibi resim ve müzik bölümü öğrencileri, 9. sınıfta 35 saat ortak ders, 4 saat seçmeli ders ve 1 saat rehberlik ve yönlendirme, 10. sınıfta 39 saat ortak ders ve 1 saat rehberlik ve yönlendirme, 11. sınıfta 33 saat ortak ders, 6 saat seçmeli ders ve 1 saat rehberlik ve yönlendirme, 12. sınıfta ise 32 saat ortak ders, 7 saat seçmeli ders ve 1 saat rehberlik ve yönlendirme olmak üzere haftada toplam 40 saat ders görmektedirler.

3. Bulgular

“Resim ve müzik bölümü öğrencilerinin alan dışı derslerindeki başarıları, sayısal (matematik, fizik, kimya, biyoloji) ve sözel (dil ve anlatım, Türk edebiyatı, tarih, inkılâp tarihi, coğrafya, yabancı dil) olmak üzere ders türlerine göre farklılık göstermekte midir?” Sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırma sorusuna yanıt aramak amacıyla, öncelikle öğrencilerin sözel ve sayısal puanları hesaplanmıştır. Sözel alan puanı, her öğrencinin sözel derslerden aldığı puanların ortalamasının alınması yoluyla; sayısal alan puanı da her öğrencinin sayısal derslerden aldığı puanların ortalamasının alınması yoluyla elde edilmiştir.

9-12. sınıflardaki öğrencilerin sözel derslerdeki başarılarının resim ve müzik bölümlerine göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Bu amaçla, ilişkisiz örneklem için t testi yapılması kararlaştırılmış ve öncelikle normallik sayıltısının sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiştir.

Yapılan incelemede, 9-12. sınıf resim ve müzik bölümü öğrencilerinin verilerinde herhangi bir uçdeğere rastlanmamıştır. İlgili öğrencilerin sözel alan puanlarının dağılımına ilişkin normallik testi sonuçları;

Tablo 3. 9-12. sınıf müzik ve resim bölümü öğrencilerinin sözel derslerdeki puan dağılımına ilişkin normallik testi sonuçları

Sınıf	Bölüm	İstatistik	sd	p
9. sınıf	Resim	0,131	30	0,200
	Müzik	0,118	20	0,200
10. sınıf	Resim	0,907	25	0,026*
	Müzik	0,912	20	0,069
11. sınıf	Resim	0,934	23	0,135
	Müzik	0,935	25	0,097
12. sınıf	Resim	0,934	20	0,183
	Müzik	0,942	19	0,282

* $p < 0,05$

Tablo 3'e göre, 10. sınıf resim bölümünde okuyan öğrencilerin sözel derslerdeki puanlarının normal dağılmadığı ($S-W10r = 0,907$; $p < 0,05$) ancak diğer tüm gruplarda öğrencilerin sözel derslerdeki puanlarının normal olduğu görülmektedir ($S-W9r = 0,131$; $SW9m = 0,118$; $S-W10m = 0,912$; $S-W11r = 0,934$; $S-W11m = 0,935$; $S-W12r = 0,934$; $S-W12m = 0,942$; $p > 0,05$). Bu bulguya göre, 10. sınıf öğrencilerinin sözel ders başarılarının bölüme göre farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U testi ile; diğer tüm gruplarda ise ilişkisiz örneklem için t testi ile test edilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 58 de; t testi sonuçları ise Tablo 3' da verilmiştir.

Tablo 4. 10. sınıf öğrencilerinin sözel ders başarılarının bölümlere göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları

Sınıf	Bölüm	n	Ortanca	Sıra ort.	Sıra top.	U	z	p
10. Sınıf	Resim	25	62,00	18,46	461,50	136,50	-2,594	0,009*
	Müzik	20	70,00	28,68	573,50			

* $p < 0,05$

Tablo 4'e göre, 10. sınıfta okuyan öğrencilerin sözel ders puan dağılımları arasında bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($U = 136,50$; $z = -2,594$; $p < 0,05$). Bu bulguya göre, 10. sınıfta okuyan müzik bölümü öğrencilerinin sözel ders puan ortancaları

resim bölümü öğrencilerinden daha yüksektir. Diğer ifadeyle, 10. sınıf müzik bölümü öğrencileri sözel derslerde resim bölümü öğrencilerine göre daha başarılıdır.

Tablo 5. 9., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin sözel ders başarılarının bölümlere göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçları

Sınıf	Bölüm	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
9. sınıf	Resim	30	70,41	9,00	1,487	58	0,142
	Müzik	30	66,67	10,43			
11. sınıf	Resim	23	68,51	6,65	-4,868	46	0,000*
	Müzik	25	76,75	5,02			
12. sınıf	Resim	20	82,97	7,21	-2,908	37	0,006*
	Müzik	19	88,86	5,23			

* $p < 0,05$

Tablo 5’de de görülebileceği gibi, 9. sınıfta okuyan öğrencilerin sözel ders başarıları arasında bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1,487$; $p>0,05$). Bu bulguya göre 9. sınıfta okuyan resim ve müzik bölümü öğrencilerinin sözel derslerde benzer başarıyı sergiledikleri söylenebilir. 10. sınıfta okuyan öğrencilerin sözel ders başarıları arasında bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ($t=-4,868$; $p<0,05$) ve müzik bölümü öğrencilerinin resim bölümü öğrencilerine göre sözel derslerde daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, 12. sınıfta okuyan müzik bölümü öğrencilerinin sözel derslerde resim bölümü öğrencilerine göre daha başarılı olduğu bulunmuştur ($t=-2,908$; $p<0,05$).

Son aşamada, 9. ve 10. sınıflardaki öğrencilerin sayısal derslerdeki başarılarının resim ve müzik bölümlerine göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Bu amaçla, ilişkisiz örneklem için t testi yapılması kararlaştırılmış ve öncelikle normallik sayılsının sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiştir.

Yapılan incelemede, 9. sınıf resim ve müzik bölümünden birer öğrencinin sayısal puanlarının uç değer verdiği belirlenmiştir. İlgili öğrencilerin verileri analiz dışı bırakılmıştır. 9-10. sınıfta okuyan öğrencilerin sayısal alan puanlarının dağılımına ilişkin normallik testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. 9. ve 10. sınıf müzik ve resim bölümü öğrencilerinin sayısal derslerdeki puan dağılımına ilişkin normallik testi sonuçları

Sınıf	Bölüm	İstatistik	sd	p
9. sınıf	Resim	0,954	29	0,229
	Müzik	0,949	29	0,173
10. sınıf	Resim	0,911	25	0,033*
	Müzik	0,957	20	0,485

* $p < 0,05$

Tablo 6'ya göre, 10. sınıf resim bölümünde okuyan öğrencilerin sayısal derslerdeki puanlarının normal dağılmadığı (S-W10r= 0,911; $p < 0,05$) ancak diğer tüm gruplarda öğrencilerin sayısal derslerdeki puanlarının normal olduğu görülmektedir (S-W9r= 0,954; SW9m= 0,949; S-W10m= 0,957; $p > 0,05$). Bu bulguya göre, 9. sınıf öğrencilerinin sayısal ders başarılarının bölüme göre farklılık gösterip göstermediği ilişkisiz örneklem için t testi ile, 10. sınıf öğrencilerinin sayısal ders başarılarının bölüme göre farklılık gösterip göstermediği ise Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 7'de; t testi sonuçları ise Tablo 8' de verilmiştir.

Tablo 7. 10. sınıf öğrencilerinin sayısal ders başarılarının bölümlere göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları

Sınıf	Bölüm	n	Ortanca	Sıra ort.	Sıra top.	U	z	p
10. Sınıf	Resim	25	46,00	18,70	467,50	142,50	-2,456	0,014*
	Müzik	20	59,12	28,38	567,50			

* $p < 0,05$

Tablo 7'ye göre, 10. sınıfta okuyan öğrencilerin sayısal ders puan dağılımları arasında bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır (U=142,50; $z = -2,456$; $p < 0,05$). Bu bulguya göre, 10. sınıfta okuyan müzik bölümü öğrencilerinin sayısal ders puan ortancaları resim bölümü öğrencilerinden daha yüksektir. Diğer ifadeyle, 10. sınıf müzik bölümü öğrencileri sayısal derslerde resim bölümü öğrencilerine göre daha başarılıdır.

Tablo 8. 9. sınıf öğrencilerinin sözel ders başarılarının bölümlere göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçları

Sınıf	Bölüm	n	\bar{X}	SS	t	sd	p
9. sınıf	Resim	29	55,43	11,99	2,120	56	0,038*
	Müzik	29	48,90	11,48			

* $p < 0,05$

Tablo 8’de de görülebileceği gibi, 9. sınıfta okuyan öğrencilerin sözel ders başarıları arasında bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ($t=2,120$; $p < 0,05$) ve resim bölümü öğrencilerinin müzik bölümü öğrencilerine göre sayısal derslerde daha başarılı olduğu belirlenmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

9. sınıflarda:

Müzik ve resim bölümü öğrencilerin sözel ders başarıları arasında bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı, başarının eşdeğer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

10. sınıflarda:

Müzik bölümü öğrencilerinin, sözel ve sayısal derslerde resim bölümü öğrencilerine göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

11. sınıflarda:

Müzik ve resim bölümü öğrencilerin sözel ders başarıları arasında bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı, başarının eşdeğer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

12. sınıflarda:

Müzik bölümü öğrencilerinin, sözel derslerde resim bölümü öğrencilerine göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle geliştirilen öneriler şunlardır:

Öğrencilerin sözel ve sayısal derslerdeki başarılarının artması için, özelliklerine göre öğrenme stillerinin belirlenmesi, belirlenen öğrenme stillerinin sözel ve sayısal derslerde uygulanması, ders öğretim yöntemlerinin ve öğretmen eğitimlerinin bu yönde düzenlenmesi önerilmektedir.

Sadece sözel derslerde başarı gösteren sınıflar için, sayısal derslerin daha ilgi çekici hale getirilmesi önerilmektedir.

Başarısız olan sınıflarda veli toplantısı yapılarak, öğrencilerin başarısızlık sebeplerinin araştırılması önerilmektedir.

Alan dışı derslerde kullanılan materyaller ders kitaplarıyla sınırlı kalmamalı, çoğaltılarak çeşitlilik sağlanmalıdır.

Öğrencilere ve velilere kültür derslerinin, en az müzik ve resim bölümü dersleri kadar önemli olduğu, YGS sınavındaki başarının ne kadar önemli olduğu ve yetenek sınavındaki başarıyı ne şekilde etkileyebileceği anlatılmalıdır.

Bu makalenin merkezi sadece Mersin Nevit Kodallı Güzel Sanatlar Lisesidir. Bu tür çalışmalar diğer güzel sanatlar liselerinde de yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Aysan, F., Tanrıöğen, G., Tanrıöğen, A. (1996). Perceived Causes of Academic Failure Among The Students At The Faculty Of Education At Buca. Yayımladığı Kitap G. Karagözoğlu (Editör), Teacher Training For The Twenty First Century. İzmir: Buca Eğitim Fakültesi Yayınları.

Ergün, M. (2014). Eğitim Felsefesi. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Ergenekon, E. (2000). Viyolonsel Eğitiminde Yay Problemleri Olan Lise Öğrencilerine Önerilecek Çalışmalar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karayağmurlar, B. (1991). Yaratıcı Bireylerin Yetiştirilmesi Açısından Genel Eğitim İçerisinde Sanat Eğitiminin Yeri. İzmir: D.E.Ü. I. Eğitim Kongresi Bildiriler Kitabı.

Kuzgun, Y. (1997). Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Ankara:ÖSYM Yayınları.

Milli Eğitim Temel Kanunu İle İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1987: 16.

Özcan, H. (2002). Çocuk Resimlerinde Yaratıcılık, Resim- iş Eğitimi ile Geliştirilmesi Yöntemleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öztürk, A. (2003). Anadolu Güzel Sanatlar Lisesindeki Öğrencilerin Eğitim Programlarını Değerlendirmeleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Say, A. (1996). Genel Müzik Öğretimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

T.C. Resmi Gazete, 16/12/2006: 26378.

Tezcan, M.(1997). Eğitim Sosyolojisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Tufan, M., Mızrak, Ş., Çelik, D.(2009).Mesleki Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi ve Model Önerisi. Journal Of Azerbaijani Studies.

Uçan, A. (1997). İnsan ve Müzik. İnsan ve Sanat Eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Yalçınkaya Tuna, A.Y. (2010). Ortaöğretim Kurumlarında Resim Dersinin Öğrencinin Yaratıcı Düşüncesine Katkısı. Yüksek Lisans Tezi. Marmara üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yazçayır, N. (1999). Kız Meslek Lisesi Eğitim Programlarının İstihdam Açısından Değerlendirilmesi(Ankara İli Örneği). Yüksek lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Field : Sports Sciences

Type : Research Article

Received:19.10.2017 - *Corrected*:09.11.2017 - *Accepted*:29.11.2017

Effects of Aerobic Training on Biomechanical and Lactate Responses in Sprint Swimming Performance in Adolescent Swimmers¹

Erkan GÜNAY¹, Bekir ÇOKSEVİM², Cem Şeref BEDİZ³

¹Dokuz Eylül University, School of Sports Science and Technology, Izmir, TURKEY

²Erciyes University, School of Medicine, Sports Physiology Department, Kayseri, TURKEY

³Dokuz Eylül University, School of Medicine, Sports Physiology Department, Izmir, TURKEY

E-Posta: erkanswim@gmail.com

Abstract

The aim of this study was to determine the effects of aerobic training on biomechanical parameters and lactate response (La) during sprint swimming test (SST) and evaluate their relations with the progress of swimming time in adolescent swimmers.

Twenty-eight swimmers (15 males and 13 females aged 13-16 years) performed an all-out 100-m sprint swimming test twice pre and post 12 weeks of aerobic training. Basic anthropometrical measurements including body height, body weight, body fat percentage and physiological and biomechanical parameters in SST were obtained and such measurements repeated after 12-week training period. Video analysis determined the stroke count, stroke rate, stroke length, split time, swimming speed during 100m-sprint swimming test. Heart rates and blood samples for La were taken from the fingertip pre exercise and at the fifth minute of recovery. Results were processed with SPSS 20.0.

The results showed that the swimming time and stroke count decreased and stroke length, stroke rate and La levels increased significantly ($P < .05$ for all). No significant changes was seen in antropometry. Swimming time was correlated with both biomechanical parameters and La response. La was also correlated with stroke rate and swimming speed.

In conclusion instead of excessive training loads, just aerobic training may remarkably contributes to sprint swimming performance in adolescent swimmers.

Keywords: adolescent swimmers, aerobic training, biomechanical parameters, peak lactate

¹ This study was presented in 12th International Scientific Conference on Transformation Processes in Sport Performance-2015, Montenegro.

1. Introduction

Swimming is an individual and cyclic sport influenced by several determinant factors (Barbosa et al., 2010). Also there are a lot of factors that affect age group swimming performance such as Growth and development, Physical and Antropometrical parameters (esp. Body Height, arm span, feet) and Swimming techniques (Amaro, Marinho, Batalha, Marques, & Morouço, 2014). especially in physical differences due to growth and development are distinctive age group swimmers. The results of some studies from this field indicate the fact that Growth and development to a significant effect influence swimming velocity (Toskić, Lilić, & Toskić, 2016; Zampagni et al., 2008).

Main training goal of this session maximize their swimming / athletic performances (physically and mentally) and swimming techniques during this period. The endurance training is an important indicator of swimming performance. the most focused parameter in the training content of adolescent swimmers. Especially Aerobic Endurance and Aerobic Capacity are key factor for maximize the performance in age group adolescent swimmers (Pelarigo, Machado, Fernandes, Greco, & Vilas-Boas, 2017).

The biomechanical characteristics of the stroke, such as frequency or the number of strokes and stroke length, are parameters which give us insight into the technique, effectiveness of the stroke and swimming velocity of adolescent swimmers. In this period physical development may also lead to changes in the stroke mechanics and metabolic demands (Grimston & Hay, 1986; Komar et al., 2012). The other critical role of biomechanical stroke parameters is an important variable underpinning the energetics of swimming and swimming velocity. The change or improvement in these parameters can be considered as an improvement in swimming performance. The aim of this study was to determine the effects of aerobic training on lactate response (La) and biomechanical parameters during sprint swimming test (SST) and evaluate their relations with the progress of swimming time.

2. Materials and Methods

Twenty-eight swimmers who gained 450-500 FINA points from 100m Freestyle performance (15 males and 13 females aged 13-16 years; height 1.76 ± 0.09 m; body mass 63.3 ± 10.9 kg) performed an all-out 100-m sprint swimming test twice in a 25-m short course indoor pool (27° C of water temperature, 26° C of air temperature and 60% of air humidity): in trial 1, after summer break, and trial 2, after 12 weeks of aerobic training. Swimmers performed aerobic and technical training for 120min/3,5 km 6 days per week. In addition, they applied dryland training consisting of strength, coordination and flexibility work outs of 60 minutes 3 times per week. Basic anthropometrical measurements included body height, body mass and body fat percentage (Tanita MC780/USA) and physiological and biomechanical parameters in SST repeated after 12-week training period. Video analysis determined the stroke count, stroke rate, stroke length, split time, swimming velocity during 100m-sprint swimming test. To exclude the influence of turning, the effective velocity of each swimmer was measured over 10 m within two points at 7.5 m distance from each end of the pool. Stroke rate (SR) was computed from the time taken to complete three consecutive stroke cycles and Stroke Length (SL) was calculated from the ratio of the velocity and the corresponding SR. ^[1]Heart rates and blood samples for La were taken from the fingertip pre SST and at the fifth minute of recovery (Lactate Scout/USA). In addition, swimmers parents provided written consent for their participation in the current study, which was approved by the ethics board of the Erciyes University.

Statistical Analysis

In evaluating the data, intra group evaluations were carried out with Wilcoxon matched two sample test. The Correlations between each parameters of biomechanic was used Spearman's rho test. The difference was considered statistically significant whenever $P \leq 0,05$

3. Results

Table 1. Pre- test and post-test Physical Characteristics and Body Fat Percentage values of the swimmers

	Height(cm)		Body Weight(kg)		Body fat percentage(%)	
	<i>pre</i>	<i>post</i>	<i>pre</i>	<i>post</i>	<i>pre</i>	<i>post</i>
<i>Males (n=15)</i>	173± 0,9	174±1,1	63,3±10,9	64± 9,5	17,5± 4,2	17,5± 4,1
<i>Females (n=13)</i>	163±1,6	164±2,2	53,3±2,9	53,7±3,3	26,1± 1,5	26,7±1,9

Table 2. Correlations among delta values of ST, SL, SR, Peak Lactate

	ST	SL	SR
SL	,26		
SR	-.65**	-.33	
PeakLa	,14	,39*	-.26

*. Correlation is significant at the 0.05 level

** . Correlation is significant at the 0.01 level

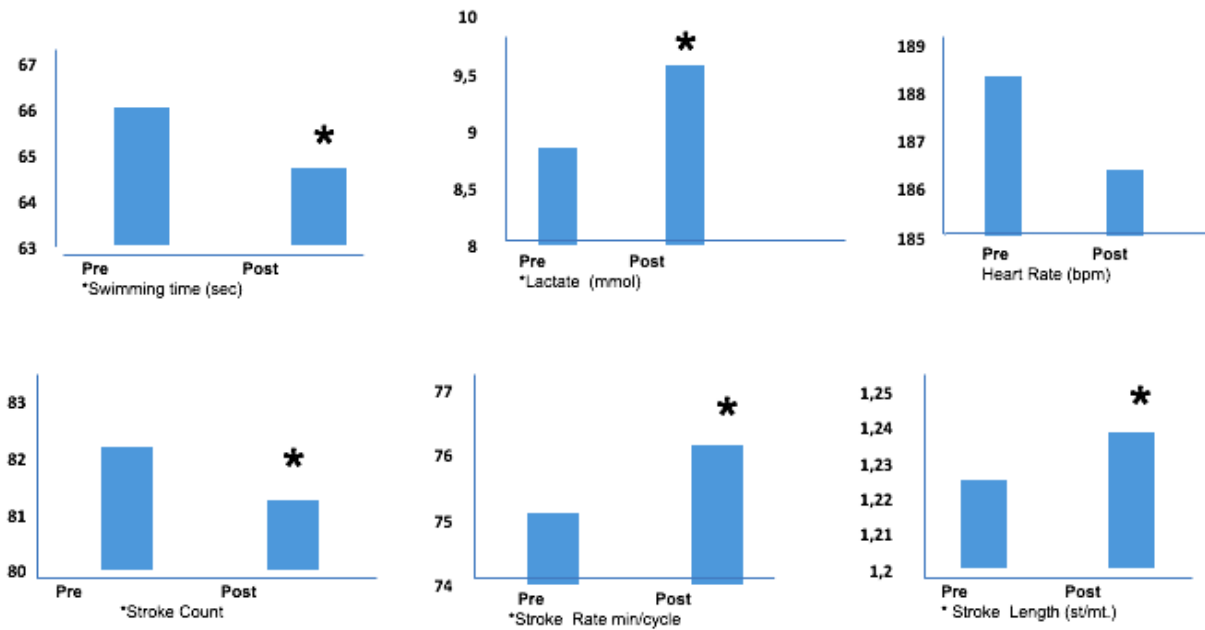

Figure 1. The biomechanical, heart rate and peak lactate values of swimmers at the pre and post training. (* $P < 0,05$)

It was presented physical parameters and Body Fat Percentage values of swimmers in Table 1. No differences between pre and post training session in Physical parameters. Swimming time and stroke count decreased and stroke length, stroke rate and La levels increased significantly ($P < .05$ for all). No significant changes was seen in antropometry. Swimming time was correlated with both biomechanical parameters and La response. La was also correlated with stroke rate and swimming velocity.(Table 2)

In response to the 12-wk training period, swimming time and stroke count decreased and stroke length, stroke rate and La levels increased significantly ($P < .05$ for all). No significant changes was seen in antropometry. Swimming time was correlated with both biomechanical parameters and La response. La was also correlated with stroke rate and swimming velocity (Figure1).

4. Discussions and Conclusions

There were no significant differences between pre and post training session in physical parameters and Body fat percentage. In the Literature were shown similar findings these parameters (Lätt et al., 2009; Siervogel et al., 2003). The body fat percentage parameter was considered to be related to the growth period.

Our key findings indicate that aerobic training improves swimming time and biomechanical parameters. Due to aerobic improvements, swimmers performed better performance with same heart rates in SST. Similar studies revealed that aerobic training improves swimming kinematics and enhances metabolic responses (Schnitzler, Seifert, Chollet, & Toussaint, 2014; Wakayoshi, Yoshida, Ikuta, Mutoh, & Miyashita, 1993). In this sport needs the ability to high levels of oxygen consumption. Aerobic training increases oxygen consumption capacity (Craig, Skehan, Pawelczyk, & Boomer, 1985)and use of aerobic energy in high intensity exercise (Sousa, Vilas-Boas, Fernandes, & Figueiredo, 2017). Study results demonstrated the

development of biomechanical parameters with aerobic training in adolescents.

Also increase in peak La may be attributed to the development of metabolic processes, decrease in stroke count and increase in stroke length and stroke rate may be based on to progress in biomechanical abilities. In the evaluation of sprint performance, all related metabolic and biomechanical parameters should be considered.

In conclusion, instead of excessive training loads, just aerobic training may remarkably contributes to sprint swimming performance in adolescent swimmers.

REFERENCES

- Amaro, N., Marinho, D. A., Batalha, N., Marques, M. C., & Morouço, P. (2014). Reliability of tethered swimming evaluation in age group swimmers. *Journal of Human Kinetics*, 41:155–162.
- Barbosa, T. M., Bragada, J. A., Reis, V. M., Marinho, D. A., Carvalho, C., & Silva, A. J. (2010). Energetics and biomechanics as determining factors of swimming performance: updating the state of the art. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 13(2):262–269.
- Craig, A. B., Skehan, P. L., Pawelczyk, J. A., & Boomer, W. L. (1985). Velocity, stroke rate, and distance per stroke during elite swimming competition. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 17(6):625–634.
- Grimston, S. K., & Hay, J. G. (1986). Relationships among anthropometric and stroking characteristics of college swimmers. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 18(1):60–68.
- Komar, J., Leprêtre, P. M., Alberty, M., Vantorre, J., Fernandes, R. J., Hellard, P., Chollet, D., Seifert, L. (2012). Effect of increasing energy cost on arm coordination in elite sprint swimmers. *Human Movement Science*, 31(3):620–629.
- Lätt, E., Jürimäe, J., Haljaste, K., Cicchella, A., Purge, P., & Jürimäe, T. (2009). Longitudinal development of physical and performance parameters during biological maturation of young male swimmers. *Perceptual and Motor Skills*, 108(1):297–307.
- Pelarigo, J. G., Machado, L., Fernandes, R. J., Greco, C. C., & Vilas-Boas, J. P. (2017). Oxygen uptake kinetics and energy system's contribution around maximal lactate steady state swimming intensity. *PloS One*, 12(2):e0167263.
- Schnitzler, C., Seifert, L., Chollet, D., & Toussaint, H. (2014). Effect of aerobic training on inter-arm coordination in highly trained swimmers. *Human Movement Science*, 33:43–53.
- Siervogel, R. M., Demerath, E. W., Schubert, C., Remsberg, K. E., Chumlea, W. C., Sun, S., Czerwinski S.A., Towne, B. (2003). Puberty and body composition. *Hormone Research*, 60(Suppl 1):36–45.
- Sousa, A., Vilas-Boas, J. P., Fernandes, R. J., & Figueiredo, P. (2017). VO_2 at Maximal and Supramaximal Intensities: Lessons to High-Intensity Interval Training in Swimming. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 12(7):872–877.
- Toskić, D., Lilić, L., & Toskić, L. (2016). Correlation between morphological characteristics, bio-mechanic characteristics of the stroke and swimming velocity among pubescent swimmers. *Research in Kinesiology*, 44(1):49-53.

Wakayoshi, K., Yoshida, T., Ikuta, Y., Mutoh, Y., & Miyashita, M. (1993). Adaptations to six months of aerobic swim training. Changes in velocity, stroke rate, stroke length and blood lactate. *International Journal of Sports Medicine*, 14(7):368–372.

Zampagni, M. L., Casino, D., Benelli, P., Visani, A., Marcacci, M., & De Vito, G. (2008). Anthropometric and strength variables to predict freestyle performance times in elite master swimmers. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 22(4):1298–1307.

Field : Sports Sciences

Type : Research Article

Received:10.11.2017 - *Corrected*:29.11.2017 - *Accepted*:29.11.2017

Amatör Spor Kulübü Yöneticilerinin Finansal Profilleri

Gülşah SEKBAN¹, Levent ATALI²

¹Dr., Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kocaeli, TÜRKİYE

²Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kocaeli, TÜRKİYE

E-Posta: gsekban@yahoo.com, leventatali@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, Kocaeli ilinde amatör spor kulüplerinde yöneticilik (yönetim kurulu üyeliği) görevinde bulunanların finansal profillerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli ilinde amatör spor kulüplerinde görev yapan 160 yönetici oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Kişisel Bilgi Formu ve Finansal Yönetim Profillerini ortaya koyabilecek anket soruları kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemi kullanılmıştır. Analizler sonucunda yöneticilerin ağırlıklı olarak 38-51 yaş aralığında olduğu, çoğunluğunun ortaöğretim düzeyinde, kredi kartına sahip ve yıl olarak yeterli deneyime sahip olduğu belirlenmiştir. Bunların yanında nakit yönetimi, kredi yönetimi, tasarruflar- yatırımlar ve sigorta başlıkları gibi alt başlıklarda finansal yönetim profilleri ortaya koymuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Spor kulübü, spor yöneticisi, finansal profil

Financial Profiles of Amateur Sport Club Managers

Abstract

The aim of the study is to examine financial profile of the people who are responsible for the administration of the amateur sport clubs in Kocaeli. Study group of the research consist of 160 managers who are currently working in the amateur sport clubs in Kocaeli. In the study, personel information form and financial administration behavior scale were used. Descriptive statistics method was used for data analysis as a result of the analysis the fact that age, range of the managers are between 38 and 51, that most of them are graduated from secondary school, have credit card and possess at time have been identified besides, sub-tittles like cash management, credit management, savings-investment and insurance have also revealed the financial administration profiles.

Keywords: Sport club, sport manager, financial profile

1.Giriş

İnsan davranışlarının ve süreçlerin yönetimi olarak algılanabilen yönetim, insanların ve kurumların sonuçlar elde ettikleri esnek ve değişebilir özelliklere sahiptir. Sporu yönetenlerin yönettikleri spor işletmelerinin yapısı ve büyüklüğüne bakılmaksızın her türlü spor kuruluşunun devamlılığını sürdürebilmesi için ekonomi, teknoloji, politika, rekabet, katılımcılar, sosyal ve kültürel etkinlikler, beceri ve rolleri kapsayan etkenlerin bilincinde olup, karşılık verebilmesi beklenmektedir (Özen ve ark., 2012).

Sportif faaliyetlerinin türü ve sayılarının oldukça artması, stadyum ve televizyonlardan spor organizasyonlarının seyredilme oranı, gazete ve dergilerde spor haberlerinin okunma sayısı ve başka ürünlerin tanıtımı için de spor alanlarının sıkça kullanılmasından, spor endüstrisinin günümüzde çok ciddi boyutlara ulaştığı görülmektedir (Ekmekçi vd., 2013).

Spor kulüplerinin yönetiminin de, herhangi bir ticari işletmeyi yürütmekten çok daha zor, özel bilgi, tecrübe gerektiren bir iş haline geldiği göz önüne alındığında pazarlama, sponsorluk, medya ve finans gibi çeşitli alanlarla faaliyetlerde bulunan ve önemli işlemlere sahip olan spor kulüplerinin yönetilmesi, yönetim yapıları ve çalışanların özelliği, rekabetin yoğun olduğu spor sektöründe önemli bir özelliği oluşturmaktadır. (Sönmezoğlu ve Çoknaz, 2014)

Çok fazla üzerinde durulmayan bütçeleme, finansal yönetim, profesyonel gözlemcilik, hukuksal danışmanlık gibi kavramlar günümüzde daha çok önem kazanmaya başlamıştır. (Uluyol, 2014) Günümüzde finansal yönetim bütün işletmeler açısından önemli bir yönetim alanı olarak yer almakta ve sporu yöneten spor işletmeleri yöneticileri açısından da önemli kavram olarak değerlendirilmektedir.

Hiçbir organizasyonun, işletmenin “para” olmadan yaşayamayacağı düşünülürse, paranın nereden sağlanıp nereye harcanacağına ve paranın işletmelerin gelecekteki potansiyel büyümeleri için nasıl daha etkin kullanılacağına karar verme aşaması önemlidir. Dolayısıyla spor işletmelerinin karar verme sürecinde spor finansı anahtar bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. (Yalama vd., 2012)

Bu araştırmanın amacı amatör spor kulüplerinde yönetim kurulu üyesi olarak yöneticilik yapan kişilerin finansal yönetim profillerini inceleyerek alan ile ilgili literatüre katkı sağlamaktır.

2. Yöntem

Bu çalışmada veriler nicel araştırma yöntemine yönelik veri toplama aracı anket yolu ile elde edilmiştir. Kocaeli İlinde faaliyetlerini sürdüren amatör spor kulüplerinin yöneticileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma evrenini oluşturan spor kulüplerine Kocaeli Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu vasıtasıyla ulaşılmaya çalışılmış ve toplam 160 amatör spor kulübü yöneticisi anketleri eksiksiz doldurmuştur. Araştırmanın verilerinin elde edildiği yönetici grubunun cinsiyete, yaşa ve eğitim düzeyine göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Spor Kulübü Yöneticilerinin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	f	%
Erkek	150	93,75
Kadın	10	6,25
TOPLAM	160	100

Yaş	f	%
24-30 Yaş aralığı	8	5,00
31-37 Yaş aralığı	26	16,25
38-44 Yaş aralığı	45	28,12
45-51 Yaş aralığı	39	24,37
52-58 Yaş aralığı	27	16,87
59-75 Yaş aralığı	15	9,37
TOPLAM	160	100

Eğitim	f	%
Ortaöğretim	81	50,62
Önlisans	26	16,25
Lisans	33	20,62
Yüksek lisans	19	11,87
Doktora	1	0,62
TOPLAM	160	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere spor kulübü yöneticilerinin %93,75 oranında (150) kişi erkek olduğu, genci diyebileceğimiz 24-30 yaş aralığında %5 oranında (8) kişi olduğu, diğer yaş aralıklarında belirli oranlarda dağılım gösterdiği görülmüştür. Eğitim boyutunda en az oranda %0,62 oranında (1) kişi doktora düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Diğer eğitim düzeyleri belirli oranlarda dağılım göstermiştir.

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı daha önce farklı örneklem grubunda geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Çalışmada, orijinali olan Dew ve Xiae (2011) tarafından geliştirilen Finansal Yönetim Davranış ölçeğinin soruları profil ortaya koymak için kullanılmıştır. Orijinal ölçek ileri İngilizce bilgisine sahip beş kişi tarafından İngilizce-Türkçe, Türkçe-İngilizce çapraz çeviri tekniği uygulanarak çeviri yapılmıştır. Orijinal ölçekte yer alan boyutlar aynen korunmuş ve ölçek nakit yönetimi, kredi yönetimi, tasarruflar – yatırımlar ve sigorta başlıkları altında yer alan 15 sorudan oluşmuştur. Ayrıca bu çalışmada spor kulübü yöneticilerinin çok yönlü profillerini belirlemek üzere anketin ilk kısmında ayrıca

farklı sorulara yer verilmiştir. Uygulanan veri toplama aracı ile profil belirleme ve boyutlar altında yer alan sorulara göre veriler elde edilmiştir. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonundan spor kulübü bilgileri alındıktan sonra Kocaeli genelinde faaliyet gösteren spor kulüplerinin yöneticilerine ulaşılmıştır. Anketin giriş kısmında yer alan ilk yedi soruya verilen cevaplar frekans dağılımları ve yüzde olarak tablo halinde sunulmuştur. Anketin ikinci kısmında yer alan dört boyut altında yer alan 15 soruya spor yöneticileri katılma derecelerine göre 5'li likert ölçeğine (Hiç, Ara Sıra, Bazen, Sık Sık, Daima) göre işaretlemeleri istenmiştir. Verilen cevaplar tablo halinde frekans ve yüzdeler şeklinde sunulmaktadır.

3. Bulgular

Bu kısımda araştırma kapsamında elde tüm bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Spor Kulübü Yöneticilerinin Yöneticilik Deneyimi ve Gelir Durumu

Deneyim	f	%
1-3 Yıl	37	23,12
4-6 Yıl	40	25,00
7-9 Yıl	14	8,75
10-12 Yıl	19	11,87
13-15 Yıl	17	10,62
16 yıl ve yukarısı	33	20,62
TOPLAM	160	100

Gelir	f	%
1-1500 TL	31	19,37
1501-2000 TL	44	27,50
2001-2500 TL	35	21,87
2501-3000TL	26	16,25
3001-3500 TL	10	6,25
3501-4000 TL	9	5,62
4001 TL ve yukarısı	5	3,12
TOPLAM	160	100

Tablo 2 incelendiğinde; spor kulübü yöneticilerinin deneyim boyutunda en çok oranın %25 (40 kişi) düzeyinde 4-6 yıl arasında olduğu, en az ise %8,75 (14 kişi) düzeyinde 7-9 yıl

arasında olduğu görülmüştür. Gelir boyutunda bakıldığında ise en çok oranın %27,50 (44 kişi) ile 1505-2000 TL aralığında olduğu, en az oranın ise %3,12 (5 kişi) ile 4001 TL ve yukarısı aralığında olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Spor Kulübü Yöneticilerinin Kredi Kartı Sahiplik Durumu

Kredi Kartı olan -olmayan	f	%
Kredi Kartı olan	129	80,62
Kredi Kartı olmayan	31	19,37
TOPLAM	160	100

Kredi Kart Adet	f	%
1 Adet	47	29,37
2 Adet	41	25,62
3 Adet	24	15,00
4 Adet	8	5,00
5 Adet	5	3,12
6Adet	3	1,87
8 Adet	1	0,62
TOPLAM	160	100

Tablo 3 incelendiğinde; spor kulübü yöneticilerinin kredi kartı sahipliği oranında %80,62 (129 kişi) kredi kartı sahibi olduğu, %19,37 (31 kişi) oranında ise kredi kartı sahibi olmadığı görülmüştür. Kredi kartı kişi başı sahiplik oranına bakıldığında bir spor yöneticisinin sahip olduğu kredi kartı en çok bir adet kredi kartına sahip olan %29,37 (47 kişi) oranında, en az kişi olarak ise 8 kredi kartına sahip %0,62 (1 kişi) oranında olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Spor Kulübü Yöneticilerinin Finansal Yönetim Davranış İfadeleri

	Hiç		Ara Sıra		Bazen		Sık Sık		Daima	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Nakit Yönetimi										
Ürün/ hizmet satın alırken mağazalarda karşılaştırma yaparım	12	7,5	14	8,8	43	26,9	29	18,1	62	38,8
Faturalarımı zamanında öderim	45	28,1	20	12,5	25	15,6	18	11,3	52	32,5
Aylık giderlerimi yazılı/elektronik ortamda kayıt altında tutarım	39	24,4	25	15,6	26	16,3	30	51,8	40	25,0
Yaptığım bütçe veya harcama planına bağlı kalırım	96	60,0	22	13,8	22	13,8	4	2,5	16	10
Kredi Yönetimi										
Her ay kredi kartı ekstre borcunun tamamını öderim.	24	15,0	10	6,3	45	28,1	24	15,0	57	35,6
Bir veya birden çok kredi kartını son limitine kadar kullanırım	25	15,6	7	4,4	20	12,5	20	12,5	88	55,0
Borçlarımın asgarisini öderim	51	31,9	24	15,0	30	18,8	21	13,1	34	21,3
Tasarruflar ve Yatırımlar										
Acil ihtiyaçlar için birikim yaparım	6	3,8	8	5,0	41	25,6	30	18,8	75	46,9
Tarafıma ödenen her ödemedenden tasarruf yaparım	55	34,4	14	8,8	36	22,5	13	8,1	42	26,3
Araba, eğitim, ev gibi uzun dönemli hedefler için tasarruf yaparım	20	12,5	19	11,9	28	17,5	27	16,9	66	41,3
Emeklilik hesabım için yatırım yaparım	12	7,5	9	5,6	21	13,1	25	15,6	93	58,1
Tahvil, hisse senedi veya yatırım fonları satın alırım	6	3,8	13	8,1	26	16,3	36	22,5	79	49,4
Sigorta										
Sağlık sigortası yaptırırım	3	1,9	6	3,8	20	12,5	23	14,4	108	67,5
Ev veya araba için sigorta yaptırırım	56	35,0	24	15,0	36	22,5	28	17,5	16	10,0
Hayat sigortası yaptırırım	11	6,9	22	13,8	47	29,4	26	16,3	54	33,8

Tablo 4 incelendiğinde; nakit yönetimi başlığı altında spor kulübü yöneticilerinin ürün ve hizmet alırken %38,8 (62 kişi) oranında karşılaştırma yaptıkları, %32,5 (52 kişi) oranında faturalarını zamanında ödediklerini ve aylık giderlerini %25 (40 kişi) oranında yazılı ortamda kayıt altına aldıklarını görmekteyiz. Bunlara karşın spor yöneticilerinin %60 (96 kişi) oranında yaptıkları bütçe planlarına bağlı kalmadıkları görülmüştür.

Kredi yönetimi başlığı altında %35,6 (57 kişi) oranında spor yöneticisinin her ay kredi kartının ekstre borcunun tamamını ödemeye çalıştığını, %55 (88 kişi) oranında spor yöneticisinin bir veya birden çok kredi kartının limitini sonuna kadar kullandığını görmekteyiz. Ayrıca %31,9 (51 kişi) oranında spor yöneticisi borçlarının asgarisini ödediğini belirtmiştir.

Tasarruflar ve yatırımlar başlığı altında acil ihtiyaçlar için birikim yaparım cevabı verenlerin oranı %46,9 (75 kişi), araba, eğitim ev gibi uzun dönemli hedefler için tasarruf yaparım diyenlerin oranı %41,3 (66 kişi), emeklilik hesabım için yatırım yaparım diyenlerin oranı %58,1 (93 kişi), tahvil, hisse senedi veya yatırım fonları alırım diyenlerin oranı %49,4 (79 kişi) ve bunlara karşın tarafıma yapılan her ödemedemden tasarruf yaparım “hiç” diyenlerin oranı %34,4 (55 kişi)’dir.

Sigorta başlığı altında spor kulübü yöneticilerinin %67,5 (108 kişi) oranında sağlık sigortası yaptıracığını, %33,8 (54 kişi) oranında hayat sigortası yaptıracığını ve %35 (56 kişi) oranında ise ev veya araba için sigorta yaptırmam seçeneğine “hiç” diye cevap verdiği görülmüştür.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada spor kulübü yöneticilerinin farklı birkaç başlık altında bireysel finans yönetim profillerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda spor kulübü yöneticilerine yöneltilen sorularla elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Spor kulübü yöneticilerinin ağırlıklı olarak erkek yöneticilerden oluştuğu görülmüştür. Spor kulübü yöneticilerinin orta yaş kesiminde yer aldıkları ve eğitim düzeylerinin ağırlıklı olarak ortaöğretim düzeyinde olduğu görülmüştür. Bayram (2015) toplumda finansal bilgi düzeyinin finansal eğitim programları ile yükseltilmesi gerektiğinin bir zorunluluk olarak belirtmiştir. Ayrıca temel finansal bilginin temel eğitim düzeyinde sağlanmasının bir zorunlu durum olarak ortaya çıktığı görülmektedir diye dile getirmiştir. Devecioğlu ve ark. (2011) spor kulübü yöneticilerinin spor yönetimi ile ilgili eğitimlere alınması gerektiğini araştırmaları sonucunda ortaya koymuşlardır.

Spor kulübü yöneticilerinin çoğunluğunun spor kulübü ile ilgili yeterli yöneticilik deneyimine yıl olarak sahip olduğu görülmektedir. Yıl olarak deneyim belirli düzeyde olmasının yanında bu deneyimin finansal konularla ilgisini ortaya koyan bir veri elde edilememiştir. İmamoğlu vd. (2007) spor kulüplerinin çoğunluğunun profesyonel bir yönetim anlayışına sahip olmadığını belirtmişlerdir. Karataş ve ark. (2017)’da günümüzde yaşanan değişimlere uyum sağlamada kulüplerin zorlandığını, finansal risklerin yaşandığını ve yönetim krizleri oluştuğuna dikkat çekmişlerdir. Bunların yanında Ekmekçi ve İrmış (2015) sportif başarı için finansal güç, karlılık ve uzmanlık sahibi yöneticilerin olması gerektiğini söylemişlerdir.

Spor kulübü yöneticilerinin gelir düzeyleri bakımından çok iyi düzeyde olmadığı ve orta ve altı düzeyde olduğu söylenebilir. Spor kulübü yöneticilerinin büyük çoğunluğunun kredi kartı sahip olduğu ve hatta birçoğunun birden çok kredi kartına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Spor kulübü yöneticileri yaptıkları bütçe veya harcama planına bağlı kalamadıklarını beyan etmişlerdir. Ayrıca spor kulübü yöneticileri kredi kartlarının asgarilerini ödeyebildiklerini ve her ödemededen tasarruf yapamadıklarını dile getirmişlerdir. Spor kulübü yöneticileri sigorta yaptırmak konusunda ve özellikle sağlık sigortası yaptırmakta büyük oranda istekli oldukları görülmüştür. Alkaya ve Yağlı (2015) finansal tutum ve davranışların geleceğe yönelik harcama, birikim yapma gibi konuları etkilediğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca bireylerin bütçe, sigorta, tasarruf, kredi gibi konularda bilgi sahibi olmaları onların finansal konularda doğru davranışlar göstermelerini sağlayacaklarını belirtmişlerdir. Barış (2016) doğru ve yerinde finansal kararların mikro düzeyde bireyin, makro düzeyde de toplumun refahını arttıracaklarını vurgulamıştır.

Sonuç olarak Orçun ve Demirtaş'ın (2015) belirttiği üzere günümüzde spor endüstrisi içerisinde rekabet avantajı ile sportif başarı elde etmek isteyen ve bu başarıyı kalıcı hale getirmek isteyen spor kulüplerinin finansal yapılarında önemli problemlerin ortaya çıktığı ve gelir gider dengesinin kurulamadığı görülmüştür. Bu çalışmada tespit edilen amatör spor kulübü yöneticilerinin finansal profillerinin bu olumsuz durumu giderecek durumda olmadıkları yönündedir. Çalışma sonuçlarına göre yöneticilerin temel finans eğitimi almalarının sağlanması ve kurumsallaşma yönünde spor kulüplerin bir plan yapması önerilmektedir. Ayrıca spor kulüplerinin imkânlar ölçüsünde özellikle finans konusunda profesyonel destek alması sağlanabilir. Spor kulüplerinin ve özellikle amatör spor kulüplerinin finansal sorunlarına yönelik farklı araştırmaların yapılması araştırmacılara önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Alkaya, A., Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık- Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt: 8, sayı:40, s:585-599.

Barış, S. (2016). Finansal Okuryazarlık ve Bütçeleme Davranışı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *TESAM Akademi Dergisi*, 3(2), s:13-38.

Bayram, S.S. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama. *Business Management Studies: An International Journal*. Vol:2, issue:2, p:105-135.

Çoknaz, S., (2014). Yönetici Bakış Açısıyla Spor Kulüplerinde Kurumsallaşma (Spor Toto Süper Lig Örneği) *E-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Sports Sciences Status*: vol:9 (1), s:1-21.

Dağlı, A.,Y. Ekmekçi, Y., İrmiş, A., (2015). Türk Spor Sektöründe Kurumsallaşma: Futbol Kulüpleri Örneği. *International Conference on Eurasian Economies*.s: 749.

Dağlı, A.,Y., Ekmekçi, R., Ekmekçi, Y., İrmiş, A., (2013). Küreselleşme ve Spor Endüstrisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*. Vol.4, No.1, Pg:91-117

Dew, J., Xiao, Jian, J. (2011). The Financial Management Behavior Scale: Development and Validation. *Journal of Financial Counseling and Planning*. Vol:22, Issue: 1, p:43-59.

Devecioğlu, S., Çoban, B., Karakaya, E. Y. (2011). Spor Kulüplerinin Yönetim Modellerinin Değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt:31, sayı:11, s:51-67.

İmamoğlu, F., Karaoğlu, E., Erturan, Esra, E. (2007). Türkiye’de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri ve Temel Problemleri, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, XII, 3, s:35-61.

Karataş, Ö. ve ark. (2017). Financial Risk Management in Football Clubs. *International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish of Turkic*. Vol:12/12, p:163-174.

Orçun, Ç., Demirtaş, C. (2015). Gelişen Futbol Ekonomisinde Taraftarların Kulüp Değerlerine Olan Bakış Açıları: Bucaspor Örneği. *Optimum ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), s: 113-126.

Özen, G., Koçak, F., Boran, F., Sunay, H., Gedikli, N. (2012). “Türk Spor Yönetimindeki Mevcut Sorunlara İlişkin Akademisyenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, X (4) 107-116

Uluyol, O. (2014). Süper Lig Futbol Kulüplerinin Finansal Performans Analizi. *Journal of Yasar University* 9(34) 5716-5731

Yalama, A, Şen, M., Temizel, F. (2012). *Spor Finansmanı*. Anadolu Üniversitesi Yayınları. ISBN 978-975-06-1137-7

Field : Sports Sciences

Type : Research Article

Received:09.09.2017 - *Corrected*:21.10.2017 - *Accepted*:29.11.2017

Bartın Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi¹

Rukiye VAROL¹, Serkan VAROL², Mutlu TÜRKMEN³

¹ Bingöl İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Beden Eğitimi Öğretmeni, Bingöl, TÜRKİYE

² Bingöl Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, Bingöl, TÜRKİYE

³ Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bartın, TÜRKİYE

E-Posta: serkanvarol@hotmail.com

Öz

Bartın üniversitesi fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin spor yönelik tutumlarının belirlemede, spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeylerinin ne olduğunu amaçlayan bu çalışmanın evrenini, 2015-2016 eğitim sezonunda Bartın üniversitesi fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise 7 fakülteden 573 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarını belirlemek için 25 maddeden oluşan 5'li likert tipli ve 3 alt boyutlu SYT Ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesinde, verdikleri yanıtların ölçek alt boyutlarına göre puan ortalamaları ile demografik değişkenler analiz edilmiştir. Araştırma sunucunda öğrencilerin “Yaş”, “Fakülte” ve “Sınıf” değişkenlerinin ölçek alt boyut puan ortalamaları ile anlamlı bir farklılığa rastlanılmadığı, “Cinsiyet” değişkeni ile ölçek alt boyut puanları arasında ise anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Öğrencilerin spora ilgi duyma düzeyleri iyi seviyedeysen, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyleri ise orta seviyede olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin genel anlamda spora olana tutumları olumlu olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor, tutum, üniversite öğrencisi

¹ Bu çalışma Rukiye VAROL'un “Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin İncelenmesi: Bartın Üniversitesi Örneği” başlıklı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

Examination of the Attitudes of University Students in Bartın University towards Sports

Abstract

The aim of this study was to examine the attitudes of university students attending to different faculties in Bartın University towards sports, sports activities, and their levels of activities in sports. The sample of the study was composed of 573 students attending to 7 faculties during 2015-2016 education year. In order to find out their attitudes towards sports, a likert-type and 3 sub-scaled questionnaire, Attitude Scale towards Sports, which was composed of 25 items, was adapted to the sample. While analyzing the answers of the students, their score averages of each sub-scale was calculated and compared through various demographic variables. According to the results of the study, there is no meaningful difference between the participants according to “Age”, “Faculty”, and “Grade” variables, but meaningful difference was found according to the “Gender” variable. Besides, the students’ interest in sports was found to be high, and their interest in active sports participation was found to be average level. In general, it can be stated that the students have a positive attitude towards sports.

Keywords: Sports, attitude, university student

1. Giriş

Günümüz dünyasında spor; “bireyin toplumsal uyumu, ruh ve beden sağlığı, yarışma kazanma öğelerini içermekte, kişiliğin oluşumu ve gelişimi yönünden eğitimcilerin önerdikleri bir disiplin, kitlelerin çok beğendiği bir seyir, enerjiyi biçimlendirmek ve dengeli, mücadeleci bir anlayış uyandırmak için yöneticilerin kullandıkları bir yöntem, insana haz ve doyum veren bir oyun güdüsünün gelişkin kurallara bağlanmış anlatım seklidir” (Kat, 2009: 36-37).

Kolektif bir uğraşı olması nedeniyle insanlar arası toplumsal ilişkilerin gelişmesine ve toplumsal katılımın artmasına hizmet eden spor, aynı zamanda bireylerin bir araya gelmesini sağladığından ötürü özgürlük bilincinin yerleşmesine de katkıda bulunur bununla birlikte spor, kişiler arasında işbirliğini ve dayanışmayı da artırır (Kat, 2009: 35).

Genel kültürde spor, sağlıklı yaşam, eğlenerek öğrenme ve boş zamanı değerlendirme aktiviteleri şeklinde değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Sadece sporcu olarak sportif etkinliği yerine getiren kişi değil, etkinliği takip eden seyirci için yapılan organizasyon sosyal, siyasi ve ekonomik bir alanı temsil etmektedir (Solmaz ve Aydın, 2012).

Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası dayanışma, kaynaşma, barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerinden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir (Türkel, 2010: 42).

Yukarıdaki açıklamalardan sonra sporun geniş kapsamlı bir tanımı yapmak istenirse; Spor, bireyin hem bedensel hem de zihinsel yönden sağlığını geliştiren, toplumsal davranışlarını düzenleyen, mental ve motorik özelliklerini belirli seviyeye yükselten biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur. Farklı bir ifadeyle spor, bireyin fikir, ruh ve bedenen gelişmesini ve bu öğeler arasında koordinasyonu ve sosyalleşmeyi sağlayan önemli sosyal etkenlerden biridir. Spor, her şeyden önce insan unsuruna hitap ettiği için, sporda amaç ister sağlıklı ve iş verimi yüksek bir toplum oluşturmak olsun, ister geleceğe güvenle bakabilecek yapıcı, yenilikçi ve sağlıklı bir gençlik yetiştirmek olsun, ister sosyal çözülmeye ve yabancılaşmaya karşı kullanılacak bir araç olması özelliğiyle, sporun günümüzde çok etkin ve vazgeçilmez bir sosyal olgu durumuna geldiği açık bir gerçektir (Yetim, 2014, 165)

İnsanların düşüncelerine anlam yüklenebilmesi ve derecelendirilmesi adına tutum kavramı sosyal bilim alanında önemli bir yer teşkil etmektedir. Genel ve basit tanımıyla tutum, belli objelere, olaylara, kişilere karşı belli biçimde davranma yolunda toplumsal olarak kazanılmış yatkınlık ya da yönelimdir (Akt: Bayhan, 2009, 28).

Yukarıdaki yalın tanımı dışında tutum kavramı ile alakalı birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Gable’de tutumu “sosyal kurumların belli bir türüne, davranışın bir çeşidini önceden hazırlayan duygu yüklü bir fikirdir” şeklinde tanımlayarak tutumun, bilgi, duygu ve davranış öğelerinin bir kompozisyonundan oluştuğunu belirtmektedir. Sherif ise tutumu, “Psikolojik bir sürecin herhangi bir değer yargısıyla damgalanmış bir nesne veya duruma ilişkin olarak bireyin olumlu mu yoksa olumsuz mu duygusal tepki göstereceğini belirleyen oldukça sürekliliği olan bir hazır olma durumu” şeklinde tanımlamaktadırlar. Bir tutum bir kez bireyde yerleştikten sonra bunun durgun duygusal bir özelliği vardır. Sherif tutum kavramına güdü kavramını da eklemiştir. Sherif’e göre bilişsel, güdül ve davranışsal bir

yapısı olan tutum, bireyin dış dünyaya ilişkin her türlü duygusunu içerir (Tavşancıl, 2005). Smith, tutumu “bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik nesne ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir yatkınlık” olarak tanımlamıştır (Kağıtçıbaşı, 1999).

İnceoğlu (2004)’na göre tutum, kişinin kendine ya da etrafındaki herhangi bir sosyal konu, nesne ya da olaya karşı tecrübe, isteklendirme ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir ön yatkınlıktır. Tutumlarla alakalı yapılan tüm tanımların ortak noktası, tutumlar kişilerin çevrelerindeki toplumsal konulara vermiş oldukları tepkilerle anlaşılabilir bir ön yatkınlık olduğu doğrultusundadır. Tutum kavramı öncelikle toplumsal tutumları ifade etmektedir. Burada dikkati çeken ikinci nokta ise tutumların bir tepki davranışına hazır olma durumu olarak gösterilmesidir. Üçüncü nokta ise tutumların duygusal, bilişsel ve davranışsal öğelerden oluştuğudur. Dördüncü nokta ise tutumların gerçekleşmesi bilgi, inanç ve duyguların sistemli ve sürekli bir şekilde örgütlenmesidir.

Araştırmanın temel kavramlarının açıklanması ile birlikte araştırmada hedef kitle olarak seçilen ve toplumun çeşitli kesimlerinden üniversiteye gelen gençlerin, çalışmamızda spora yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesi, sporun bireyler üzerinde etkisi ile toplumu oluşturan değişik statüye sahip grupların spora bakış açılarının ne düzeyde olduğu araştırılmak istenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Bartın üniversitesi fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutum düzeylerini spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma şeklinde gruplayarak spora yönelik tutumlarını belirlemeye çalışmaktır. Ayrıca, öğrencilerin spora yönelik tutum düzeylerinde etkili olabilecek bazı demografik değişkenlere bağlı olarak, spora yönelik tutum alt boyutlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi de amaçlanmıştır.

1. Cinsiyet değişkenine göre Bartın üniversitesi öğrencilerinin spora yönelik tutum alt boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?
2. Yaş değişkenine göre Bartın üniversitesi öğrencilerinin spora yönelik tutum alt boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrenim görülen fakülteye göre Bartın üniversitesi öğrencilerinin spora yönelik tutum alt boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Sınıf değişkenine göre Bartın üniversitesi öğrencilerinin spora yönelik tutum alt boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bartın Üniversitesi Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmanın modeli “betimleyici, ilişkisel tarama (survey)” modelidir. “Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemleri tanımlar. Betimsel istatistik, bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından gözlem

yaparak elde edilen verileri kullanarak, araştırmaya katılan bireylerin ya da objelerin özelliklerini betimlemeyi amaçlayan süreçtir” (Büyüköztürk, 2010). Bu araştırma bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu sebeple araştırmada ilişkisel tarama (survey) modeli kullanılmıştır.

Ayrıca, bu araştırma nitelik olarak alan araştırmasıdır. “Alan araştırması, pek çok insanın tutumunu, duygu ve düşünceleri ile çeşitli demografik özelliklerini belirlemeyi amaçlar” (Balcı, 2009). Bu çalışma aynı zamanda verilerin değerlendirilmesi bakımından nicel bir araştırmadır. Nicel araştırmalarda ölçme, veri işleme ve istatistikî yöntemlerle betimleme vardır (Geray, 2004).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2015-2016 akademik yılında Bartın Üniversitesi’nde aktif olarak öğrenimlerini sürdüren Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Orman Fakültesi (7411) öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem sayısı için önce fakülte öğrencilerinin evren sayısı içinde yüzdelik temsilleri belirlenmiştir. Bu şekilde örneklem sayısı için fakültelerdeki öğrenci oranına göre tabakalandırma yoluyla örneklem seçimi yapılacaktır. Tabakalandırma yoluyla örneklem seçimi tekniğinde temsil edilmek istenen popülasyonun sahip olduğu özellik ve niteliklerin tanımlanmış, oranlar bozulmadan örnek grupta temsil edilmesi amaçlanmaktadır. Yani popülasyon araştırmacı tarafından alt gruplara ayrılmakta ve her bir alt gruptan bunların popülasyon içindeki miktarlarına göre, belli oranda denek seçilerek gruba dahil edilmektedir (Çepni, 2012). Bartın Üniversitesi Fakültelerindeki öğrencilerin evreni temsil yüzdeleri Tablo 3’de verilmiştir. Örneklem sayısı için 800 öğrenci ön görülmüştür. Sekaran’ın (1992) evren ve örneklem arasındaki ilişki cetvelinden $N=8000$ için $S=367$ yeterli olacağı görülmektedir (Çepni, 2012). Dağıtılacak olan anketlerin eksik veya yarım kalma olasılığı göz önüne alınarak örneklem grubu net olarak 800 kişiden oluşacaktır. Bu durumda fakültelerden örneklem grubuna alınacak öğrenci sayısı $(800/100 \times \%)$ formülü ile belirlenecektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin evren ve örneklem sayıları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Ancak Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin araştırmaya katılımı istenen örneklem sayısından çok düşük (38 kişi) ve anketler eksik doldurulduğu için araştırmadan Mühendislik Fakültesi çıkarılmıştır. Mühendislik Fakültesi için örnekleme alınacak öğrenci sayısı 200 olarak belirlenmiştir. Buna rağmen diğer fakültelerden gerekli katılım sağlanarak araştırmaya 573 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenci sayısı evren ve örneklem ilişki cetveline göre yeterli örneklem sayısını ifade etmektedir.

Veri Toplama Aracı

Spora yönelik tutum ölçeği Halil Evren Şentürk (2012) tarafından oluşturulan öğrencilerin spora yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik 25 maddeden oluşmaktadır. Maddeler içerik bakımından incelendiğinde ise birinci faktörün “spora ilgi duyma”, ikinci faktörün “sporla yaşama” ve üçüncü faktörün ise “aktif spor yapma” şeklinde gruplandırılabilirliği belirlenmiştir. KMO değeri 0.958 olarak bulunmuştur. Analiz sonucunda Barlett testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=8712.629$; $p<.001$). Madde toplam korelasyonuna yönelik sonuçların 0.50 ile 0.74 arasında değiştiği görülmektedir. SYTÖ’nin zamana göre puan değişmezliğine ilişkin olarak güvenilirliği test-tekrar test yöntemiyle ölçülmüş, iki uygulama puanlarının karşılaştırılması sonucunda elde edilen korelasyon katsayısı ($r=.89$) aynı zamanda testin güvenilirliğini de vermektedir. Ayrıca bu iki uygulama için ayrı ayrı hesaplanan Cronbach Alfa

değerleri sırasıyla, .83 ve .87 olarak bulunmuştur. Yanıtlayıcının kendisine uygun olan beş kutucuktan birini işaretlediği Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 25 ve maksimum puan 125'tir. Puanın yüksekliği, spora yönelik tutumun yüksekliğine işaret eder. Ölçekteki tüm maddeler olumlu puanlanırken, hiçbir maddenin puanlanmasında tersine çevirme uygulaması yapılmamıştır. Öğrencilerin spor alışkanlıklarına ilişkin olarak spora yönelik tutumlarını ölçecek 5 seçenekli bir Likert ölçeği "1-Asla katılmıyorum", "2-Katılmıyorum", "3-Kararsızım", "4-Katılıyorum" ve "5-Tamamen Katılıyorum" şeklinde derecelendirilmiş bir ölçektir.

Verilerin Analizi ve Çözümlemesi

Uygulamadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra SPSS 22 istatistik programına girilerek, analiz yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların sosyo-demografik özellikleri bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi için, $p < 0,05$ değeri kabul edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekten olan spora yönelik tutum ölçeği (SYTÖ) 25 maddeden oluşturulmuş, yanıtlayıcının kendisine uygun olan beş kutucuktan birini işaretlediği Likert tipi Ölçekten alınabilecek minimum puan 25 ve maksimum puan 125'tir. Puanın yüksekliği, spora yönelik tutumun yüksekliğine işaret eder. Ölçekteki tüm maddeler olumlu puanlanırken, hiçbir maddenin puanlanmasında tersine çevirme uygulaması yapılmamıştır. Turgut ve Erden, 2013'te yaptıkları çalışmalarında ölçeklerde olumsuz ifade kullanmanın sonuçlarını incelemişler, ilgili alanda yapılan çalışmalar ile genel bir kanıya varmışlardır. Buna göre olumsuz ifadelerin, muhtemelen zihinsel işlemlere yük bindirip müdahale ettiği için ölçeğin güvenilirliğini düşürdüklerini ve kavramın yapısını bozduklarını açıklamışlardır. Dolayısıyla olumsuz ifadelerin kullanılmamaları önerilmektedir.

SYTÖ

1. Çok Kötü Düzey	1.00 - 1.79
2. Kötü Düzey	1.80 - 2.59
3. Orta Düzey	2.60 - 3.39
4. İyi Düzey	3.40 - 4.19
5. Çok İyi Düzey	4.20 - 5.00

Ölçekteki seçeneklerin yorumlanmasında kullanılacak derecelendirme cetveli.

Katılımcıların doldurdukları bütün ölçme araçları değerlendirmeye alınmıştır. Önce verilerin frekans ve yüzde dağılımları bulunmuştur. Gruplar arası farklılıkları saptamak amacıyla parametrik veya non-parametrik testlerden hangilerinin kullanılacağına karar vermek için, verilerin homojen dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Verilerin normallik testi sonrası normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeni için t Testi, homojen dağılım gösteren ikiden fazla gruplar için tek yönlü varyans analizi, varyans analizi testi sonucunda farklılık gösterdiği bulunan gruplar arasında, farklılığı yaratan grubu bulmak için Post-Hoc

testlerinden Turkey HDL testi ile varyansın homojen olmadığı durumda Dunnett C testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır

3. Bulgular

Bu bölümde Bartın Üniversitesi Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin anket formuna vermiş oldukları cevaplar sonucunda elde edilen kişisel bilgiler yüzde ve frekans şeklinde betimlenmiştir. Ayrıca araştırmanın bağımsız değişkenlerine göre elde edilen ölçek puanları SPSS’te analiz edildikten sonra, elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik özelliklerin dağılım tablosu

		f	%
Cinsiyet	Erkek	212	37,0
	Kız	361	63,0
	Toplam	573	100,0
Sınıf	1.Sınıf	100	17,5
	2.Sınıf	173	30,2
	3.Sınıf	222	38,7
	4.Sınıf	78	13,6
	Toplam	573	100,0
Yaş Aralığınız	18-22	455	79,4
	23-27	103	18,0
	28-32	11	1,9
	33-37	4	0,7
	Toplam	573	100,0
		f	%
Fakülteler	Eğitim Fakültesi	113	19,7
	Edebiyat Fakültesi	101	17,6
	Fen Fakültesi	48	8,4
	Orman Fakültesi	40	7,0
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	196	34,2
	İslami İlimler Fakültesi	75	13,1
	Toplam	573	100,0

Araştırmaya katılan Bartın üniversitesi Fakülte öğrencilerinin %67,0’si kız, %33,0’ı erkektir. %17,5’i 1.Sınıf, %30,0’u 2.Sınıf, % 38,7’si 3.Sınıf ve %13,6’sı 4.Sınıftandır. %79,4’ü 18-22 yaş aralığında, %18,0’i 23-27 yaş aralığında, %1,9’u 28-32 yaş aralığında ve %0,7’si 33-37 yaş aralığındadır. %19,7’sinin Eğitim Fakültesi, %17,6’sı Edebiyat Fakültesi, %8,4’ü Fen

Fakültesi, %6,0'ı Orman Fakültesi, %34,2'si İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve %13,1'i İslami İlimler Fakültesinde öğrenim görmektedir.

Tablo 2. Spora yönelik tutum ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Spora Duyma	İlgi	n	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
	Kadın	361	3,32	0,678			
	Erkek	212	3,66	0,766	5,455	571	0,000
	Toplam	573					

Sporla Yaşama		n	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
	Kadın	361	3,26	0,686			
	Erkek	212	3,45	0,761	3,053	571	0,002
	Toplam	573					

Aktif Yapma	Spor	n	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
	Kadın	361	3,02	0,719			
	Erkek	212	3,27	0,835	3,807	571	0,000
	Toplam	573					

P<0,05

Tablo 2’de bağımsız grup t testi sonuçlarına göre Bartın Üniversitesi Fakülte öğrencilerinin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar ile cinsiyet değişkeni arasında istatistikî olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Spora İlgi Duyma, [t(571)=5.455, p<0.000]. Erkek öğrencilerin spora ilgi duyma düzeyleri (\bar{x} = 3,66), kız öğrencilere (\bar{x} =3,32) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Sporla yaşama, [t(571)=3.053, p<0.002]. Erkek öğrencilerin sporla yaşama düzeyleri (\bar{x} = 3,45), kız öğrencilere (\bar{x} =3,26) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. [t(571)=3.807, p<0.000]. Erkek öğrencilerin spora ilgi duyma düzeyleri (\bar{x} = 3,27), kız öğrencilere (\bar{x} =3,02) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Spora yönelik tutum ölçeği alt boyut puanlarının yaş değişkenine göre yapılan Anova testi sonuçları

Spora İlgi Duyma				Anova Sonuçları									
Yaş Aralığı	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P				
18-22	455	3.43	0.721	Gruplar arası	0.579	3	0,193	0,361	0,781				
23-27	103	3.51	0.766										
28-32	11	3.40	0.879							Gruplar içi	304.308	569	0,565
33-37	4	3.60	0.381							Toplam	304.887	572	
Toplam	573	3.45	0.730										
Sporla Yaşama				Anova Sonuçları									
Yaş Aralığı	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P				
18-22	455	3.32	0.720	Gruplar arası	0.337	3	0,102	0,197	0,899				
23-27	103	3.37	0.720										
28-32	11	3.27	0.786							Gruplar içi	296.290	569	0,521
33-37	4	3.46	0.768							Toplam	296.597	572	
Toplam	573	3.33	0.720										
Aktif Spor Yapma				Anova Sonuçları									
Yaş Aralığı	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P				
18-22	455	3.11	0.767	Gruplar arası	1.330	3	0,443	0,740	0,529				
23-27	103	3.14	0.800										
28-32	11	2.80	0.822							Gruplar içi	341.023	569	0,599
33-37	4	3.33	0.593							Toplam	342.353	572	
Toplam	573	3.11	0.773										

P<0,05

Tablo 3’de anova sonuçlarına göre Bartın Üniversitesi Fakülte öğrencilerinin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında istatistikî olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin yaş gruplarına göre spora ilgi duyma, [F=0.361, p>0.781] toplam puan ortalamalarına bakıldığında spora ilgi duyma (X=3.45) iyi düzeyde iken, sporla yaşama, [F=0.197, p>0.899], (X=3.33) ve aktif spor yapma, [F=0.740, p>0.529], (X=3.11) alt boyutları için orta düzeyde şeklinde ifade edilebilir.

Tablo 4. Spora yönelik tutum ölçeği alt boyut puanlarının öğrenim görünen fakülte değişkenine göre yapılan Anova testi sonuçları

Spora İlgili Duyma				Anova Sonuçları					
Fakülte	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Eğitim Fakültesi	113	3.48	0.757	Gruplar arası	2.994	5	0,599	1,125	0,346
Edebiyat Fakültesi	101	3.47	0.754						
Fen Fakültesi	48	3.59	0.669	Gruplar içi	301.893	567	0,532		
Orman Fakültesi	40	3.32	0.884						
İktisadi ve İdari	196	3.45	0.655	Toplam	304.887	572			
İslami İlimler Fak.	75	3.32	0.804						
Toplam	573	3.45	0.730						
Sporla Yaşama									
Fakülte	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Eğitim Fakültesi	113	3.31	0.730	Gruplar arası	3.738	5	0,775	1,501	0,187
Edebiyat Fakültesi	101	3.38	0.741						
Fen Fakültesi	48	3.50	0.803	Gruplar içi	292.722	567	0,516		
Orman Fakültesi	40	3.28	0.780						
İktisadi ve İdari	196	3.34	0.651	Toplam	296.567	572			
İslami İlimler Fak.	75	3.17	0.746						
Toplam	573	3.33	0.720						
Aktif Spor Yapma									
Fakülte	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Eğitim Fakültesi	113	3.14	0.799	Gruplar arası	6.211	5	1,242	2,095	0,064
Edebiyat Fakültesi	101	3.18	0.834						
Fen Fakültesi	48	3.32	0.704	Gruplar içi	336.142	567	0,593		
Orman Fakültesi	40	3.00	0.806						
İktisadi ve İdari	196	3.11	0.711	Toplam	342.353	572			
İslami İlimler Fak.	75	2.91	0.801						
Toplam	573	3.11	0.773						

p<0,05

Tablo 4’de anova testi sonuçlarına göre Bartın Üniversitesi Fakülte öğrencilerinin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar ile fakülte değişkeni arasında istatistikî olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakültele göre spora ilgi duyma, [F=1.125, p>0.346] toplam puan ortalamalarına bakıldığında (X=3.45) iyi düzeyde iken, öğrencilerin sporla yaşama, [F=1.501, p>0.187] ve aktif spor yapma,

[F=2.095, p>0.064] toplam puan ortalamalarına bakıldığında ise (X=3.33), (X=3.11) orta düzeyde oldukları söylenebilir.

Tablo 5. Spora yönelik tutum ölçeği alt boyut puanlarının öğrenim görünen sınıf değişkenine göre yapılan Anova testi sonuçları

Spora İlgili Duyma				Anova Sonuçları					
Sınıf Değişkeni	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
1. Sınıf	100	3.44	0.863	Gruplar arası	0.029	3	0,010	0,018	0,997
2. Sınıf	173	3.45	0.672						
3. Sınıf	222	3.44	0.714	Gruplar içi	304.857	569	0,536		
4. Sınıf	78	3.46	0.724	Toplam	304.887	572			
Toplam	573	3.45	0.730						
Sporla Yaşama				Anova Sonuçları					
Sınıf Değişkeni	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
1. Sınıf	100	3.37	0.801	Gruplar arası	0.594	3	0,198	0,380	0,767
2. Sınıf	173	3.36	0.666						
3. Sınıf	222	3.29	0.726	Gruplar içi	296.004	569	0,520		
4. Sınıf	78	3.32	0.712	Toplam	296.597	572			
Toplam	573	3.33	0.720						
Aktif Spor Yapma				Anova Sonuçları					
Sınıf Değişkeni	n	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
1. Sınıf	100	3.17	0.894	Gruplar arası	1.074	3	0,358	0,597	0,617
2. Sınıf	173	3.14	0.714						
3. Sınıf	222	3.06	0.784	Gruplar içi	341.279	569	0,600		
4. Sınıf	78	3.13	0.705	Toplam	342.353	572			
Toplam	573	3.11	0.773						

p<0,05

Tablo 5’de anova testi sonuçlarına göre Bartın Üniversitesi Fakülte öğrencilerinin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar ile sınıf değişkeni arasında istatistikî olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre spora ilgi duyma, [F=0.018, p>0.997] toplam puan ortalamalarına bakıldığında (X=3.45) iyi düzeyde. Yine öğrencilerin sporla yaşama, [F=0.380, p>0.767] ve aktif spor yapma, [F=0.597, p>0.617]

toplam puan ortalamalarına bakıldığında ise ($X=3.33$), ($X=3.11$) orta düzeyde oldukları söylenebilir.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan Bartın Üniversitesi Fakülte öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre spor yönelik tutum alt boyut puanlarına bakıldığında (Tablo 2). Erkek öğrencilerin Spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyleri, kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Alan yazıda yapılan bazı çalışmalar bu analiz sonucunu destekler şekildedir.

Singh ve Devi (2013) tarafından Hindistan'da Manipur'da 180 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada, araştırmaya katılanların spor branşlarına ve oyunsal aktivitelere karşı olumlu tutum gösterdikleri bununla birlikte erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla oyunsal aktivitelere ve spor branşlarına karşı daha olumlu bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Türkmen vd., (2016) tarafından Bartın üniversitesi İslami İlimler Fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan spor tutumu çalışmasında öğrencilerin cinsiyet ve spora yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılık erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha yüksek tutum göstermektedir. Tomik vd., (2012) tarafından Polonya'da 2704 öğrenci üzerinde yapmış oldukları çalışmada erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla beden eğitimi ve spora karşı daha yüksek tutum gösterdikleri fark edilmiştir. Kangalgil vd., (2006) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin, beden eğitimi ve spora yönelik tutum puanları ortalamaları yüksek olmakla beraber erkek öğrencilerin tutum puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak yapılan bazı çalışmalarda ise performans amacı gütmeyen fiziksel etkinliklere karşı kızların daha olumlu tutum gösterdiği ortaya konulmuştur.

Fakülte öğrencilerinin yaş değişkenine göre spora yönelik tutum alt boyut puanlarına bakıldığında (Tablo 3) öğrencilerin yaş grupları ile spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sonucu destekler nitelikte Kangalgil vd., (2006) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin yaşları büyüdükçe beden eğitimi ve spora karşı tutum puanlarının arttığı gözlenmiştir. Ancak bu çalışmada örneklem kapsamında yer alan öğrencilerin hazırlık sınıfına devam etmeleri nedeniyle yaş aralığı 18-22 yaş arasındadır. Öğrencilerinin yaşlarının birbirine çok yakın olması nedeniyle herhangi bir farklılık gözlenmemiş olabileceği düşünülmektedir. Türkmen vd., (2016) tarafından Bartın üniversitesi İslami İlimler Fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan spor tutumu çalışmasında öğrencilerin yaş ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir. Tatar ve Kuru'nun (2009) 20-40 yaş arası çalışan ve çalışmayan kadınların spor yapmalarını etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi (Sivas il merkezi örneği) çalışmasında Araştırmaya katılan kadınların spor yapmalarında yaş önemli bir faktör değildir ($p>0.05$) şeklindedir.

Fakülte öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakülte değişkenine göre spora yönelik tutum alt boyut puanlarına bakıldığında (Tablo 4) öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte ile spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır.

Fakülte öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkenine göre spora yönelik tutum alt boyut puanlarına bakıldığında (Tablo 5) öğrencilerin sınıf düzeyi ile spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır. Hergüner ve Yaman (1997), "Sporun Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi" adlı yayımlanmış oldukları makalede, sporun üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerine etkisinin olmadığını belirlemiştir. Araştırmada bölümler arası, *sınıflar arası*, medeni durum, anne babanın öğrenim durumu, sosyal etkinlikleri, ailedeki kişi sayısı ve gelir durumu bakımından karşılaştırmalar yapılmış olup, anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kızılyallı (2014) tarafından Ankara Üniversitesi öğrencilerinin kadınların spor etkinliklerine katılımlarına ilişkin görüşlerin belirlenmesi çalışması bu durumu destekler niteliktedir. Kızılyallı'nın çalışmasında Sınıf değişkenine göre ölçeğin genelinden alınan toplam puanların ortalamalarına bakıldığında Hazırlık Sınıflarında ve

4. Sınıfta okuyan öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Katılımcıların sınıf değişkenine göre ölçekte verilen ifadelere yönelik genel tutumları ise olumludur.

Sonuç olarak Bartın Üniversitesi Fakülte öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeylerine bakılarak tutumları hakkında sonuca varılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri ile ölçeklerden aldıkları puanlara göre farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik testlerde öğrencilerin “yaş”, “Fakülte ve “Sınıf” değişkenleri ile spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyleri arasında istatistikî olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Buna karşın öğrencilerin “cinsiyet” değişkeni ile spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyi arasında istatistikî olarak anlamlı farklılıklara rastlanılmıştır. Bu sonuçlarla birlikte öğrencilerin spor yönelik tutumlarını şöyle ifade edebiliriz; spora ilgi duyma tutumları iyi düzeydeyken, sporla yaşama ve aktif spor yapma tutumları orta düzeyde olduğu, genel anlamda ise öğrencilerin spora yönelik tutumlarının yüksek seviyede olduğu söylenebilir. Başka üniversitelerde benzer çalışmalar yaparak, ülke için önemli potansiyele sahip gençlerin spora olan tutumlarının ne düzeyde olduğu belirlenmelidir. Böylelikle gelecekte ülke sporunun inşasında ve hedeflenen seviyelere taşınmasında söz sahibi olacak gençlere yönelik projeler hazırlanması için gerekli verilerin derlenmesi açısından bu tür çalışmaların çeşitliliğine önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Bayhan, P. (2009). *İlköğretim Okulları Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğine Yönelik Tutumları ile İş Doyumları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Geray, H. (2004). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Hergüner, G., Yaman, Ö. G. M. (1997). Sporun üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerine etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 95-1001.

İnceoğlu, M. (1993). *Tutum algı iletişim*, I. Baskı, Ankara: Verso Yayıncılık,

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*, 10. Baskı, İstanbul: Evrim Basım Yayım ve Dağıtım Yayıncılık.

Kangalgil, M., Hünük D., Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.

Kat, H. (2009). Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Kızılyallı, M. (2012) . *Ankara Üniversitesi Öğrencilerinin Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına İlişkin Görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

- Singh, R.K.C., Devi, K.S. (2013). Attitude of higher secondary level student towards games and sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 2(4), 80-85.
- Solmaz, B., Aydın, B. O. (2012). Popüler kültür ve spor merkezlerine yönelik bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(4), 67-82.
- Şentürk, H. E. (2012). Spora yönelik tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8-18.
- Tatar, N., Kuru, M. (2009). Açıklamalı yöntemlere karşı araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımı: ilköğretim öğrencilerinin Fen Bilgisi dersine yönelik tutumlarına etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 153-165.
- Tavşancıl, E. (2005). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi, 2.Baskı, Ankara: Nobel Yayınları.
- Tomik, R., Olex-Zarychta, D., Mynarski, W. (2012). Social values of sport participation and their significance for youth attitudes towards physical education and sport, *Studies in Physical Culture and Tourism*, 19(2), 99-104.
- Turgut, T., Erden, N. S. (2013). Olumsuz test ifadelerinin iç tutarlılığa ve faktör yapısına etkileri/Effects of negatively phrased test items on internal consistency and factor structure. *Istanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 42(2), 319.
- Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S., Gökdağ, M. (2016). İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi örneği). *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 2(1), 48-59.
- Türkel, Ç. (2010). İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyete katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yetim, A. (2014). Sosyoloji ve Spor, Berikan Yayınevi, 6. Baskı, Ankara.

Field : Sports Sciences

Type : Research Article

Received:16.10.2017 - *Corrected*:28.11.2017 - *Accepted*:01.12.2017

Beden Eğitimi Öğretmeni Adayı Son Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretim Yeterlilik Algı Düzeylerinin Belirlenmesi¹

Serkan VAROL¹, Mutlu TÜRKMEN²

¹ Bingöl Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, Bingöl, TÜRKİYE

² Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bartın, TÜRKİYE

E-Posta: serkanvarol@hotmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmeni adaylarının beden eğitimi öğretim yeterlilik algılarının ne düzeyde olduğunu belirlemesidir. Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim sezonunda öğrenim gören üniversitelerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu ise evreni temsil edecek şekilde 13 üniversitenin 477 beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların beden eğitimi öğretim yeterlilik algılarını belirlemek için BEÖYÖ ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların beden eğitimi yeterlilik algı düzeylerini belirlenmesinde, verdikleri yanıtların ölçek alt boyutlarına göre puan ortalaması ve ağırlıklı puan ortalaması alınarak analiz edilmiştir. Araştırma sunucunda, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının genel anlamda kendilerini beden eğitimi öğretimi konusunda yüksek düzeyde yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, öğretmen adayı, öğretim, yeterlilik

¹ Bu çalışma, Serkan VAROL'un "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Beden Eğitimi Öğretim Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

Analysis of the Teaching Competence Perception Levels of Physical Education Teacher Candidate University Students

Abstract

The purpose of this study was to define the level of teaching competence perceptions of the physical education teacher candidate university students. The sample group was composed of 477 fourth grade students from 13 different universities attending to physical education and sports teaching departments during 2015-2016 education year. In order to find out the physical education teaching competence levels of the participants, BEÖYÖ scale was adapted to the sample. The findings were calculated for each sub-scale separately and for the scale in total. As a result of the study it was found out that the physical education teacher candidate students thought that they had high level of teaching competence.

Keywords: Physical education, teacher candidate, teaching, competence

1. Giriş

Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen, bireylerin gizli güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek çağdaş eğitimin temel ilkelerindedir. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesini bireyin, zihinsel eğitimin yanında fiziksel eğitimle mümkündür. Buda beden eğitimini genel eğitimin vazgeçilmez bir parçası yapmaktadır. (Aracı, 2001).

Beden Eğitimi

Bireyin fiziksel, toplumsal, ruhsal bütünlüğünü zedelemeyen, toplumsal olarak yararlı gelişimini sağlamakla birlikte, mutlu ve güçlü olma, karakter, kişilik ve kültürlenme eğitimi demektir (Kale ve Ersen, 2003). Beden eğitimi, oyun, cimnastik ve spor gibi eğitici bütün fiziksel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup, insanları hem psikolojik olarak, hem zihinsel olarak ve hem de fiziksel olarak geliştiren bir bilim dalıdır (Acak, 2005). Beden eğitimi, etkinlik demektir. Beden bir araç olup, amaç tüm kişiliğin eğitimidir. Genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, bireyin fiziksel, zihinsel, psiko-motor ve heyecansal gelişimini temel olarak almıştır (Bilgin, 1996). Beden eğitimi etkinlikleriyle, insan bütünü oluşturarak fiziksel, ruhsal ve zihinsel özelliklerin bulunduğu yaşın ve genetik potansiyelin gerektirdiği verim gücüne ulaştırılması için fiziksel aktiviteler ve eğitsel oyun yoluyla yapılan etkinliklerin tümüdür (Sahin, 2002).

Beden Eğitimi Öğretmeni

Beden eğitimi öğretmenleri öğrencinin toplum içinde kendisini göstermesine, yeteneğini ve becerisini sergilemesine yardımcı olurlar. Aldıkları eğitimden ve dersin yapısından dolayı öğrencilerle iyi bir iletişim kuran, onlara sorun çözümünde yardımcı olan, arkadaş gibi davranan, ilgi çekici ve neşeli ders anlatan, hoş görülmesi, anlayışlı ve güven verici öğretmenlerdir (Gülay, 2006).

Beden eğitimi öğretmeni, anatomi, fizyoloji, kinesiyojoloji, biomekanik, sosyoloji, psikoloji ve araştırma gibi temel bilimlere dayandığı için beden eğitimi bu konularda bilgi sahibi olmalıdır. İletişim konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Görevlerinin gereği olarak fiziksel durum bakımından sağlıklı olmaları şarttır. Beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılımla, birçok ahlaki ve ruhi değerlerin gelişeceği dikkate alınarak beden eğitimi öğretmenlerinin centilmenlik, iyi sportmenlik ve güzel değerler gibi konular üzerinde durmaları gerekir. Şüphesiz öğretmenlik genel nitelikleri arasında en çok aranan yetenek, öğretme konusudur. Öğretmenlerin öğrencilerle ruhi beraberlik sağlaması ve bu zemin üzerindeki eğitimin gayesi olan gelişme ve değişimleri öğrencide meydana getirmesi gerekir. Yukarıda verilen bilgilere göre insan hayatında bu kadar önemli görülen beden eğitimi ve spor eğitimini gerçekleştirmek ve bu eğitimi gerçekleştirecek eğitimcileri yetiştirmekte elbette önemlidir. Beden eğitimi öğretmeni; mesleğinin gerektirdiği düzeyden pedagojik eğitim almış, genel öğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor derslerini yaptırarak meslek sahibi kişidir (Bilgiç, 2005).

Öğretim

Davranış değiştirmenin ne şekilde, hangi etkinliklerle ve nasıl yapılacağı konusu doğrudan doğruya öğrenme işi ve onu sağlamak için düzenlenen öğretim süreci ile alakalıdır (Aydoğdu, 2003).

Bir sistem olarak öğretimde girdi, süreç ve çıktı öğeleri bulunmaktadır. Açıköz'e (2005) göre girdi olarak öğrenci, öğretmen, program, malzeme, içerik vb. öğeler ele alınırken, süreç boyutunda bu öğelerin birbiriyle etkileşimi ve çıktı boyutunda ise girdilerde, özellikle öğrencilerde meydana gelen değişimler söz konusudur. Ona göre buradaki her öğrencinin kendine özgü bir yapıya sahip olduğu düşünüldüğünde öğretimin ne kadar karmaşık bir sistem olduğu daha açık görülmektedir. Örneğin; öğrenciyle ilgili olarak benlik saygısı, denetim odağı, ilgi, yetenek, ön öğrenmeler, güdü, öğrenme stilleri, süreçle ilgili olarak dönüt, düzeltme, bekleme süresi, katılım, öğretmenin sözel ve sözel olmayan davranışları, sınıf yönetimi vb. birçok değişken öğretim sistemini ve bu sistemin ürünlerini etkilemektedir.

Yeterlilik

Alkan ve Hacıoğlu'na göre (2003) yeterlik, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi beceri ve ehliyet anlamında bir kavramdır.

Yeterlik, insanın bir davranışı yapmak için gereken bilgi ve beceriyi kazanmasıdır. Öğretmenlik mesleğinin yeterlik alanı ise öğretmenin mesleğini yerine getireceği hizmet alanı ile ilgili gereken bilgi ve beceriyi kazanmasıdır; şeklinde tanımlanabilir. Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği, tutum, davranış, bilgi ve becerinin kazanılması, öğretmen yetiştirme programlarının, şu üç boyuta sahip olacak şekilde yetiştirilmesini zorunlu hale getirmiştir: genel kültür, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisidir. Bu yeterliklerin öğretim kademelerine göre ele alındığında, alan bilgisi aynı oranda ağırlığının korurken, üst kademelere doğru genel kültür bilgisinin oranı azalmakta, öğretmenlik meslek bilgisinin oranı artmaktadır (Celep vd., 20)

İlk ve ortaöğretim okullarının eğitim programında yaralan beden eğitimi ve spor dersinin amacı olan kazanımların gerçekleştirilebilmesi için beden eğitimi öğretmeni adaylarının eğitimleri sürecinde, öğretmenlik eğitiminin üç boyutunu oluşturan genel kültür bilgisi, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi alanlarındaki amaçların göstergeleri olan bilgi, beceri, tutum ve değerleri yeterli düzeyde kazanmış olmaları gereklidir. Bu açıdan, beden eğitimi öğretmeni olacak öğretmen adaylarında öğretmenlik eğitiminin sonunda eğitim programının amaçlarının gerçekleşme düzeyinin bilinmesi, gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi için önemli bir gerekliliktir. Bu gereklilikten yola çıkılarak girilen bu araştırmada, öğretmen adaylarının görüşlerine göre, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programı derslerinde amaçlarının gerçekleşme düzeyinin yeterlilik oranın belirlenmesi amaçlanmıştır.

Buraya kadar yapılan temel tartışmalar dikkate alındığında araştırmanın problemi olarak beden eğitimi öğretmen adaylarının kendilerini nasıl algıladıklarının, yeterlik algılarının ve kendilerini yetersiz gördükleri noktaların belirlenmesi bir zorunluluk göstermektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretmenliği son sınıf öğretmen adayı öğrencilerinin beden eğitimi öğretim yeterlilik algılarının ne düzeyde olduğunu ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Beden Eğitimi Öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin beden eğitimi alan bilgisi hakkında öğretim yeterlilikleri ne düzeydedir?
2. Beden Eğitimi Öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin beden eğitimi öğretiminde bilimsel bilgilere başvurmadaki öğretim yeterlilikleri ne düzeydedir?
3. Beden Eğitimi Öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin beceri düzeyi farklılıkları hakkındaki öğretim yeterlilikleri ne düzeydedir?
4. Beden Eğitimi Öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin özel ihtiyaca sahip öğrenciler için öğretim yeterlilikleri ne düzeydedir?
5. Beden Eğitimi Öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin açıklamalarla ilgili öğretim yeterlilikleri ne düzeydedir?
6. Beden Eğitimi Öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin değerlendirmedeki öğretim yeterlilikleri ne düzeydedir?
7. Beden Eğitimi Öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin teknoloji kullanmada öğretim yeterlilikleri ne düzeydedir?

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin beden eğitimi öğretim yeterliliğini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın modeli “betimleyici, ilişkisel tarama (survey)” modelidir. “Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemleri tanımlar. Betimsel istatistik, bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından gözlem yaparak elde edilen verileri kullanarak, araştırmaya katılan bireylerin ya da objelerin özelliklerini betimlemeyi amaçlayan süreçtir” (Büyüköztürk, 2010). Bu araştırma da beden eğitimi ve spor öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin beden eğitimi öğretim yeterliklerini ortaya çıkararak durum tespiti yapmayı amaçlamaktadır. Bu sebeple araştırmada ilişkisel tarama (survey) modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini 2015–2016 eğitim-öğretim yılındaki 58 üniversitenin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (BESYO) bölümünde öğrenim gören 2933 4. sınıf öğretmen adayı oluşturmaktadır (Üniversitelerin Resmi İnternet Siteleri). Örneklem grubunu ise tesadüfi yöntemle belirlenmiş Ardahan, İnönü, Fırat, Harran, Dicle, Mersin, Marmara, Muğla, Manisa, Çanakkale Onsekiz Mart, Kırıkkale, Bartın ve 19 Mayıs Üniversitelerinden 196 kız, 281 erkek olmak üzere toplam 477 beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan 4.sınıf öğretmen adayı alınmıştır. Örneklem grubunun evreni temsil oranı %22.4’ tür.

Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Analizi

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı olarak üniversitelerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören son sınıf öğrencilerin beden eğitimi öğretim yeterliliğini ölçmeye yönelik ifadelerin yer aldığı “Beden Eğitimi Öğretim Yeterliği Ölçeği uygulanacaktır” (BEÖYÖ). Özgün formu “The Physical Education Teaching Efficacy Scale” olan ölçek 2012 yılında Humpries ve ark. tarafından geliştirilmiştir. Türkçe uyarlaması ise Erbaş, Varol ve Ünlü (2014) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach

Alfa) .94 ve test-tekrar test güvenilirliği ise .86 bulunmuştur. Alt boyutların iç tutarlık katsayıları, .70 - .84 arasında değişmektedir. BEÖYÖ'nün faktör yapısını ortaya koymak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Türkçe olarak ölçeğin özgün formunda olduğu gibi yedi boyutlu bir yapıda olduğunu ortaya koymuştur (Erbaş, Varol ve Ünlü, 2014). Beden Eğitimi Öğretim Yeterliği Ölçeği, Beden Eğitimi Alan Bilgisi Hakkında, Beden Eğitimi Öğretiminde Bilimsel Bilgilere Başvurma, Beceri Düzeyi Farklılıkları Hakkında, Özel İhtiyaca Sahip Öğrenciler İçin Öğretim, Açıklamalarla İlgili, Değerlendirmedeki ve Teknoloji Kullanmada yeterlilik olmak üzere 7 alt boyuttan ve toplam 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan her ifade 1 “Yapamam”, 2 “Orta Düzeyde Yaparım” ve 3 “Yüksek Düzeyde Yaparım” biçiminde 3'lü Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçeğin tüm maddeleri olumlu ifadelerden oluşmaktadır.

İstatistiksel değerlendirmeler yapılmadan önce ölçeklerin doğru ve geçerli doldurulup doldurulmadığı kontrol edilmiştir. Araştırmanın alt problemlerine uygun olarak toplanan veriler elektronik ortamda kayıt altına alınmıştır. Veriler IBM SPSS 22 (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) istatistik Paket programı ile analiz edilerek, katılımcıların puanladıkları ölçek alt boyutlarının normal dağılım gösterip göstermedikleri Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılarak karar verilmiştir. Tabachnick and Fidell (2013) göre Skewness ve Kurtosis (Çarpıklık ve Basıklık) değerleri +1,5 ile -1,5 arasında ise veriler normal dağılım göstermektedir. Katılımcıların ölçek alt boyutları ve alt boyuttaki maddelerine vermiş oldukları yanıtların ortalamaları alınarak, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinin öğretim yeterliliklerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Beden eğitimi öğretmeni adaylarının, beden eğitimi öğretim yeterlilikleri konusunda kendilerini ne düzeyde algıladıklarını belirlemek üzere uygulanan ölçme aracı sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiştir. Her bir alt boyut (Beden eğitimi alan bilgisi, Beden Eğitimi Öğretiminde Bilimsel Bilgilere Başvurma, Beceri Düzeyi Farklılıkları Hakkında, Özel ihtiyaca sahip öğrenciler için öğretim, Açıklamalarla ilgili, Değerlendirme ve Teknoloji kullanımı) ile ilgili yeterlilikler ayrı ayrı incelenmiştir.

Tablo 1. Beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin, “beden eğitimi alan bilgisi hakkında” yeterliliklerine ilişkin görüşleri

1- Beden Eğitimi Alan Bilgisi Hakkında Yeterlik	n	\bar{x}	ss
1. Badminton, tenis gibi raketli sporları çok iyi bilir, çok etkin şekilde öğretebilirim.	477	2,05*	0,631
2. Rekreatif faaliyetlerle ilgili oyunları çok iyi bilir, çok etkili şekilde öğretirim.	477	2,10*	0,633
3. Yüzme ve su güvenliği konusunda bilgim yeterlidir ve etkili şekilde öğretirim.	477	2,12*	0,726
4. Kamp, kano, bisiklet, oryantiring gibi açık hava rekreasyon faaliyetlerini iyi bilir, etkili şekilde öğretirim.	477	2,03*	0,677
5. Fitness hakkında çok şey bilir, etkili şekilde öğretirim	477	2,06*	0,689
Beden Eğitimi Alan Bilgisi Hakkında Yeterlik Puan Ortalaması		10,36	3.356
Beden Eğitimi Alan Bilgisi Hakkında Yeterlik Ağırlıklı Puan Ortalaması		2,07*	

1 - 1.66 Yapamam 1.67 – 2.33 Orta Düzeyde Yaparım* 2.34 – 3.00 İyi Düzeyde Yaparım **

Tablo 1’de görüldüğü üzere beden eğitimi öğretmeni adayı öğrencilerinin “Beden Eğitimi Alan Bilgisi Hakkında Yeterlik” alt boyutundaki maddeleri yapabilme algıları ortalama düzeyde bir dağılım göstermektedir. Bu boyut için ağırlıklı ortalama puanı $AP=2,07$ olarak bulunmuştur. Bu ortalama değerine bakılarak beden eğitimi öğretmen adayı son sınıf öğrencileri kendilerini beden eğitimi alan bilgisi yeterlilikleri hakkında *Orta Düzeyde Yaparım* şeklinde algıladıkları söylenebilir.

Tablo 2. Beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin, “beden eğitimi öğretiminde bilimsel bilgilere başvurmadaki” yeterliklerine ilişkin görüşleri

2-Beden Eğitimi Öğretiminde Bilimsel Bilgilere Başvurmadaki Yeterlik	n	\bar{x}	ss
6. Temel motor beceriler hakkında çok şey bilir, etkili bir şekilde öğretebilirim.	477	2,31*	0,649
7. Egzersiz bilimleri (egzersiz fizyolojisi, biyomekanik, motor öğrenme, spor psikolojisi) hakkında yeterli bilgiye sahibim ve bu bilgileri beden eğitimi	477	2,16*	0,636
8. Beden eğitimi müfredatı hakkında bilgim var, bu doğrultuda planlama ve öğretim yapabilirim.	477	2,35*	0,624
9. Sınıflar ve yaş gruplarının fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal yönden farklılıkları hakkında bilgi sahibiyim.	477	2,38*	0,623
Beden Eğitimi Öğretiminde Bilimsel Bilgilere Başvurmadaki Yeterlik Puan Ortalaması		9,20	2,532
Beden Eğitimi Öğretiminde Bilimsel Bilgilere Başvurmadaki Yeterlik Ağırlıklı Puan Ortalaması		2,30*	

1 - 1.66 Yapamam 1.67 – 2.33 Orta Düzeyde Yaparım* 2.34 – 3.00 İyi Düzeyde Yaparım **

Tablo 2’de görüldüğü üzere beden eğitimi öğretmeni adayı öğrencilerin “Beden Eğitimi Öğretiminde Bilimsel Bilgilere Başvurmadaki Yeterlik” alt boyutundaki maddeleri yapabilme algılarına bakıldığında “8. Madde; Beden eğitimi müfredatı hakkında bilgim var, bu doğrultuda planlama ve öğretim yapabilirim ($\bar{x}=2,35$)” ve “9. Madde; Sınıflar ve yaş gruplarının fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal yönden farklılıkları hakkında bilgi sahibiyim ($\bar{x}=2,38$)” maddelerini iyi düzeyde algıladıkları görülmemektedir. Ancak beden eğitimi öğretmen adayı son sınıf öğrencileri “ 6.Temel motor beceriler hakkında çok şey bilir, etkili bir şekilde öğretebilirim.” ve “ 7. Egzersiz bilimleri (egzersiz fizyolojisi, biyomekanik, motor öğrenme, spor psikolojisi) hakkında yeterli bilgiye sahibim ve bu bilgileri beden eğitimi öğretim alanına aktarabilirim” maddelerinde ise kendilerini orta düzeyde algıladıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Bu boyut için ağırlıklı ortalama puanı $AP=2,30$ olarak bulunmuştur. Bu ortalama değerine bakılarak beden eğitimi ve öğretmen adayı son sınıf öğrencileri kendilerini beden eğitimi öğretiminde bilimsel bilgilere başvurmadaki yeterlilikleri hakkında *Orta Düzeyde Yaparım* şeklinde algıladıkları söylenebilir.

Tablo 3. Beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin, “beceri düzeyi farklılıkları hakkındaki” yeterliklerine ilişkin görüşleri

3- Beceri Düzeyi Farklılıkları Hakkında Yeterlik	n	\bar{x}	ss
10. Beceri dizilerinin öğretim planlamasını, kolaydan zora doğru küçük adımlarla öğretecek şekilde yapabilirim.	477	2,43**	0,636
11. Birisini bir beceriyi ortaya koyarken izlediğimde, doğru mu yaptığını ya da nerede düzeltme gerektiğini anlayabilirim.	477	2,49**	0,613
12. Eğer birisi bir beceriyi kötü şekilde uyguladıysa, daha iyisini yapması için ona anlatabilir ve gösterebilirim.	477	2,49**	0,646
13. Eğer bir öğrencim şekilleri veya çizimleri anlamakta problem yaşıyorsa, onun anlayacağı biçimde daha basitleştirebilirim.	477	2,74**	0,613
14. Eğer bir çizim öğrencinin beceri düzeyinin altında kalıyorsa, onun seviyesine göre düzenleyebilirim.	477	2,46**	0,629
Beceri Düzeyi Farklılıkları Hakkında Yeterlik Puan Ortalaması		12,34	3,137
Beceri Düzeyi Farklılıkları Hakkında Yeterlik Ağırlıklı Puan Ortalaması		2,46**	

1 - 1.66 Yapamam 1.67 – 2.33 Orta Düzeyde Yaparım* 2.34 – 3.00 İyi Düzeyde Yaparım **

Tablo 3’de görüldüğü üzere beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin “Beceri Düzeyi Farklılıkları Hakkında Yeterlik” alt boyutundaki maddeleri yapabilme algıları iyi düzeyde bir dağılım göstermektedir. Bu boyut için ağırlıklı ortalama puanı AP=2,46 olarak bulunmuştur. Bu ortalama değerine bakılarak beden eğitimi öğretmen adayı son sınıf öğrencileri kendilerini beden eğitimi öğretiminde beceri düzeyi farklılıkları yeterliliği hakkında *İyi Düzeyde Yaparım* şeklinde algıladıkları söylenebilir.

Tablo 4. Beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin, “özel ihtiyaca sahip öğrenciler için öğretim yeterliğine” ilişkin görüşleri

4- Özel İhtiyaca Sahip Öğrenciler İçin Öğretim Yeterliği	n	\bar{x}	ss
15. Eğer sınıfımda görme problemi olan bir öğrencim olursa, sınıf ile uyum sağlayacağı şekilde çözümler bulurum.	477	2,37**	0,651
16. Serebral palsi (beyin felci) hastalığı nedeniyle kas-sinir bozukluğu olan bir öğrenciyi sınıfla kaynaştırabilirim.	477	2,18*	0,681
17. Zihinsel özürlü bir öğrenciyi sınıfla kaynaştırabilirim.	477	2,19*	0,658
18. Duygusal ya da davranış problem olan çocuklara etkili öğretim yapabilirim.	477	2,27*	0,617
19. Dikkat eksikliği olan hiperaktif çocuklara nasıl etkili öğretim yapacağımı biliyorum.	477	2,32*	0,641
Özel İhtiyaca Sahip Öğrenciler İçin Öğretim Yeterlik Puan Ortalaması		11,33	3,248
Özel İhtiyaca Sahip Öğrenciler İçin Öğretim Yeterlik Ağırlıklı Puan Ortalaması		2,26*	

1 - 1.66 Yapamam 1.67 – 2.33 Orta Düzeyde Yaparım* 2.34 – 3.00 İyi Düzeyde Yaparım **

Tablo 4’de görüldüğü üzere beden eğitimi öğretmen adayı öğrencilerin “Özel İhtiyaca Sahip Öğrenciler İçin Öğretim” alt boyutundaki maddeleri yapabilme algılarına bakıldığında “15. Madde; Eğer sınıfımda görme problemi olan bir öğrencim olursa, sınıf ile uyum sağlayacağı şekilde çözümler bulurum.” maddesini ($\bar{x}=2.37$) iyi düzeyde algılarken 16. 17. 18. ve 19.

Maddelerini ise orta düzeyde algıladıkları görülmektedir. Bu boyut için ağırlıklı ortalama puanı AP=2,26 olarak bulunmuştur. Bu ortalama değerine bakılarak beden eğitimi öğretmen adayı son sınıf öğrencileri kendilerini özel ihtiyaca sahip öğrenciler için öğretim yeterliliği hakkında *Orta Düzeyde Yaparım* şeklinde algıladıkları söylenebilir.

Tablo 5. Beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin, “açıklamalarla ilgili” yeterliklerine ilişkin görüşleri

5- Açıklamalarla İlgili Yeterlik	n	\bar{x}	ss
20. Yoksul kesimden gelen çocuklara başarılı bir beden eğitimi ders deneyimi yaşatabilirim.	477	2,50**	0,637
21. Öğrencilerimi birbirlerine karşı saygılı ve yardımlaşabilen şekilde yetiştiririm.	477	2,53**	0,632
22. Öğrencilerin zarar görmemesi için, dersimde her türlü tedbiri alabilirim.	477	2,53**	0,616
23. Bir beceri ya da bir çizim/şekli, öğrencilerin ne yapmaları gerektiğini anlayacakları şekilde açıklayabilirim ya da gösterebilirim	477	2,47**	0,599
24. Çocuklara düşünmeye ve problem çözmeye yöneltecek aktiviteler yapabilir, sorular sorabilirim.	477	2,48**	0,620
25. Öğrencilerin bir beceriyi doğru anlamaları ya da hatırlamalarına yardımcı olmak için öğretim ipuçları kullanabilirim.	477	2,47**	0,623
Açıklamalarla İlgili Yeterlik Puan Ortalaması		14,98	3,727
Açıklamalarla İlgili Yeterlik Ağırlıklı Puan Ortalaması		2,49**	

1 - 1.66 Yapamam 1.67 – 2.33 Orta Düzeyde Yaparım* 2.34 – 3.00 İyi Düzeyde Yaparım **

Tablo 5’de görüldüğü üzere beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin “Açıklamalarla İlgili Yeterlik” alt boyutundaki maddeleri yapabilme algıları iyi düzeyde bir dağılım göstermektedir. Bu boyut için ağırlıklı ortalama puanı AP=2,49 olarak bulunmuştur. Bu ortalama değerine bakılarak beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencileri kendilerini beden eğitimi öğretiminde açıklamalarla ilgili yeterlilikler hakkında *İyi Düzeyde Yaparım* şeklinde algıladıkları söylenebilir.

Tablo 6. Beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin, “değerlendirmedeki” yeterliklerine ilişkin görüşleri

6- Değerlendirmedeki Yeterlik	n	\bar{x}	ss
26. Ölçme ve değerlendirme ilgili kavramları bilir, beden eğitimi dersine bunu aktarabilirim.	477	2,37**	0,608
27. Sınıf düzeylerinin tespitini yapabilir, bu doğrultuda plan hazırlayabilirim.	477	2,40**	0,620
28. Ders içi öğrenme performansını değerlendirmek amacı ile rubrikler hazırlayabilirim.	477	2,32*	0,650
29. Ben ne öğrenmelerini istediysem, öğrencilerim öğrendiklerini bu doğrultuda geri yansıtır.	477	2,42**	0,598
30. Dersin ya da günün gidişatına göre bir dersi değiştirebilirim.	477	2,49**	0,603
Değerlendirmedeki Yeterlik Puan Ortalaması		12,0	3,079
Değerlendirmedeki Yeterlik Ağırlıklı Puan Ortalaması		2,40**	

1 - 1.66 Yapamam 1.67 – 2.33 Orta Düzeyde Yaparım* 2.34 – 3.00 İyi Düzeyde Yaparım **

Tablo 6’da görüldüğü üzere beden eğitimi öğretmen adayı öğrencilerin “Değerlendirme Yeterliliği” alt boyutundaki maddeleri yapabilme algılarına bakıldığında, “28. Madde; Ders içi öğrenme performansını değerlendirmek amacı ile rubrikler (puanlama rehberi) hazırlayabilirim” maddesini ($\bar{x}=2.37$) orta düzeyde algılamakta 26. 27. 29. ve 30. Maddelerini ise iyi düzeyde algıladıkları görülmektedir. Bu boyut için ağırlıklı ortalama puanı AP=2,40 olarak bulunmuştur. Bu ortalama değerine bakılarak beden eğitimi öğretmen adayı son sınıf öğrencileri kendilerini beden eğitimi öğretiminde değerlendirme yeterliliği hakkında *İyi Düzeyde Yaparım* şeklinde algıladıkları söylenebilir.

Tablo 7. Beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin, “teknoloji kullanmada” yeterliklerine ilişkin görüşleri

7- Teknoloji Kullanmada Yeterlik	n	\bar{x}	ss
31. Ders planlamasında internet kullanabilirim.	477	2,44**	0,654
32. Teknolojik imkânlarla sahipsem, bunları dersimde kullanabilirim. (Video, projeksiyon makinesi vb).	477	2,54**	0,605
33. Eğer idarecim, görsel işitsel ekipman, bilgisayar programı gibi teknolojik araçlardan faydalandığımı görmek istiyorsa, bunu yapabilirim.	477	2,49**	0,617
34. Genellikle beden eğitimi hakkında farklı fikirler bulmak ya da paylaşmak için internet ve elektronik posta kullanırım.	477	2,44**	0,624
35. Beden eğitimi ile ilgili teknolojik ekipmanlara sahip olmasam bile, hepsinin farkındayım.	477	2,49**	0,640
Teknoloji Kullanmada Yeterlik Puan Ortalaması		12,40	3,14
Teknoloji Kullanmada Yeterlik Ağırlıklı Puan Ortalaması		2,48**	

1 - 1.66 Yapamam 1.67 – 2.33 Orta Düzeyde Yaparım* 2.34 – 3.00 İyi Düzeyde Yaparım **

Tablo 7’de görüldüğü üzere beden eğitimi öğretmeni adayı son sınıf öğrencilerinin “Teknoloji Kullanmada Yeterlik” alt boyutundaki maddeleri yapabilme algıları iyi düzeyde bir dağılım göstermektedir. Bu boyut için ağırlıklı ortalama puanı AP=2,48 olarak bulunmuştur. Bu ortalama değerine bakılarak beden eğitimi öğretmen adayı son sınıf öğrencileri kendilerini beden eğitimi öğretiminde açıklamalarla ilgili yeterlilikler hakkında *İyi Düzeyde Yaparım* şeklinde algıladıkları söylenebilir.

Beden Eğitimi Öğretim Yeterliği Ölçeğinden (BEÖYÖ) alınabilecek en yüksek puanın 105 olduğu dikkate alındığında araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmen adayı son sınıf öğrencilerinin BEÖY ölçeğinden Ort = 82.61 %79 (AP=2,35) puan almış olmaları kendilerine göre beden eğitimi öğretimini iyi düzeyde yaparım şeklinde yeterlilik algılarının olduğu sonucuna ulaşılabilir.

4. Tartışma ve Sonuç

Beden eğitimi öğretmen adayı son sınıf öğrencilerinde olması gereken beden eğitimi öğretim yeterlilik algılarına bakıldığında, *Beden Eğitimi Alan Bilgisi Hakkında öğretim ve Beden Eğitimi Öğretiminde Bilimsel Bilgilere Başvurma ve Özel İhtiyaca Sahip Öğrenciler İçin Öğretim* yeterlilik algılarının orta düzeyde olduğu yani orta düzeyde yapar ve öğretebilirim şeklinde ifade edilebilir. Diğer taraftan *Beceri Düzeyi Farklılıkları Hakkında Öğretim, Açıklamalarla İlgili Öğretim, Değerlendirmedeki Öğretim ve Teknoloji Kullanmada Öğretim* yeterlilik algıları ise iyi düzeyde olduğu, buradan da iyi düzeyde yapar ve öğretim şeklinde çıkarımda bulunulabilir. Tüm alt boyutlar ve maddeleri birlikte ele alındığında beden eğitimi

öğretmeni adayları son sınıf öğrencileri kendilerini kabul edilebilir bir düzeyde beden eğitimi öğretimi anlamında yeterli olarak algılamaktadırlar. Literatürdeki benzer çalışmalarda “Mesleki Yeterlik” ve “Öz Yeterlik” gibi çalışmalar, bizim çalışmamızla örtüşen sonuçlarda olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların bazıları şöyledir;

Çakır vd., (2004), tarafından eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmada elde edilen sonuçlarla (ort=94.28, %79) benzerlik göstermektedir.

Yine Güven (2007) tarafından 318 tezsiz yüksek lisans programına başlayan öğretmen adayları öğrenci üzerinde yapılan başka bir araştırmada da öğretmen adaylarının; öğretimi planlama, öğrenme-öğretme yeterliği sürecini belirleme, gelişim ve rehberlik alanlarında kendilerini yeterli algıladıkları bulunmuştur. “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Algılarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yeterlikleri” başlıklı başka bir çalışmanın bulgularına göre; okul müdürleri, sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenleri “alan bilgisi” boyutunda yani; dersin hedeflerini açıklayabilme, konu alanına hâkim olabilme, kendi alanının ilgili gördüğü diğer alanlardan farklı ve benzer olan yanlarına-inceliklerine açıklık getirebilme, dersle ilgilin konuları farklı yaklaşımların ışığında inceleyebilme; “öğretim yöntemleri” boyutunda diğer bir ifade ile derslerle ilgili konuları açık ve anlaşılır biçimde sunabilme, dersleri planlı olarak isleyebilme, ders isleme biçiminin planlanmasında öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alabilme, değişik öğretim yöntem ve teknikleri kullanabilme ve “ölçme değerlendirme” boyutunda da; öğrenci başarısını değerlendirmede uygun ölçütler kullanabilme, sınav sonuçlarını objektif olarak değerlendirebilme, ölçme ve değerlendirme öğretimi geliştirici araç olarak kullanabilme gibi konularda “oldukça yeterli” bulunmuştur.

Karacaoğlu, (2008), tarafından Öğretmenlerin yeterlilik algısı isimli çalışmada öğretmende olması gereken yeterliliklerin bütününde yeterlilik algılarının yüksek olduğu ve kendilerini “çok yeterli” gördükleri belirlenmiştir.

Öksüzöğlü, (2009), tarafından beden eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları konulu yüksek lisans çalışmada araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmen adaylarının Mesleğe ilişkin Yeterlik Algısı ölçeğinden Ort= 95.09±15.0 puan almış olmaları meslekte kendilerini yeterli algılıyorlar şeklinde yorumlanabilir.

Seçkin (2011), tarafından beden eğitimi öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlik inançlarının incelenmesi konulu yüksek lisans çalışmada öğretmen adaylarının ölçeğin tamamında 166.76 puan alması ölçeğin tüm alt boyutlarında ve ölçeğin tümünde ortalamanın üzerinde olduğu söylenebilir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 216 “çok yeterli” göz önünde bulundurulduğunda alınan puanların düzeyinin ölçekte belirtildiği gibi “oldukça yeterli” seviyesinde olduğu görülmektedir.

Saracaloğlu (2012) tarafından beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ve denetim odaklarının incelenmesi isimli çalışmada araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ölçeğinden almış oldukları puanlar genel olarak değerlendirildiğinde; Kayseri’de görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir (=178.17±21.47). Bu sonuca göre beden eğitimi öğretmenleri aldıkları eğitim, deneyim ve uzmanlık sonucu kendilerini oldukça yeterli görmektedirler. Demir (2013) tarafından ortaokullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki kişilik yeterliklerinin algılanışının değerlendirilmesi konulu doktora çalışmada beden eğitimi öğretmenleri, kendi mesleki kişilik yeterlikleri alt boyutlarını “tamamen yeterli” olduğu düşüncesine sahip oldukları görülmektedir.

Ancak; Milli Eğitim Bakanlığı'nın "Öğretmen Profili" araştırması başlıklı çalışmasında Türk öğretmenin birçok yönden yetersiz ve standartların altında olduğu ortaya konulmuştur (YÖK, 2008). Yapılan benzer araştırma sonuçları incelendiğinde; bizim araştırma sonuçlarımızla genelde benzerlik gösterdiği yani, öğretmen adaylarının mesleki yeterlik algılarının ölçekten alınabilecek en yüksek puan dikkate alındığında yüksek olduğu biçiminde yorumlanabilir. Ancak, öğretmenliğe yeni başlayacak olan adayların bilgi ve becerilerinin taze olması, mesleğe karşı istekli davrandıkları gibi durumlar, beden eğitimi öğretim yeterlik algılarının yüksek çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, MEB'in "Öğretmen Profili" başlıklı çalışmasında elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında; öğretmen adaylarının araştırmamızda veya benzer araştırmalarda objektif yanıtlar vermedikleri veya yeterlik söz konusu olduğunda kişinin kendinden yana cevaplar verebileceği de dikkate alınmalıdır.

Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğretim programlarının amacı programlar sonrasında öğretmen adaylarında istenilen düzeyde beden eğitimi öğretim seviyesine ulaşılmasıdır. Yaptığımız çalışma sonrası beden eğitimi öğretmeni adayları son sınıf öğrencilerin kendilerini iyi düzeyde yeterli olarak algıladıklarını ifade etmeleri istenilen düzeyde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın devamı olarak araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, göreve başladıktan sonraki öğretim yeterliliklerinin atanma zamanlarına göre tekrardan ölçülerek beden eğitimi öğretim düzeyinin hangi aşamada olduğunu görmek hem öğretmen adayları hem de öğretmen olarak göreve başlayan beden eğitimi ve spor öğretmenleri için beden eğitimi öğretim düzeyi anlamında zayıf ve güçlü yönlerinin tespitinde önemli bir veri olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Ü.K. (2005). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. 6.Baskı, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Alkan, C., Hacıoğlu, F. (2003). *Öğretmenlik Uygulamaları* İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Aracı, H., (2001). Öğretmenler ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Aydoğdu, C. (2003). Kimya Eğitiminde Yapılandırmacı Metoduna Dayalı Laboratuvar İle Doğrulama Metoduna Bağlı Laboratuvar Eğitiminin Öğrenci Başarısı Bakımından Karşılaştırılması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25: 14, 18.
- Bilge, N. (1988). Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi. Ankara: Kültür Bakanlığı, s.14-38, 58.
- Bilgiç, H, M. (2005). *Beden Eğitimi Öğretmenleri'nin Tükenmişlik Düzeyleri* (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Uygulaması). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Bilici, M. (2005). Okul Yöneticilerinin İdeal Beden Eğitimi Öğretmenlerinden Beklenti ve Değerlendirilmelerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Büyüköztürk Ş (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Celep vd. (2004). *Meslek Olarak Öğretmenlik* Ankara: Anı Yayıncılık 2. Baskı

Çakır Ö, Erkuş A, Kılıç F. (2004), Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1999-2000 Yılı Öğretmenlik Meslek Bilgisi Programının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Dağlı, A. (1999), İlköğretim Okulu Müdürlerinin Algılarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23 (113):38-41.

Demir, E. (2013), Ortaokullarda Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Kişilik Yeterliklerinin Algılanışının Değerlendirilmesi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi.

Erbaş, M. K., Kalemoglu V. Y., Ünlü, H. (2014). Beden Eğitimi öğretim Yeterliliği Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 16-27. (Kontrol No: 1108282).

Gülay, H, E. (2006). *Beden Eğitimi Öğretmenleri'nin İş Doyum Düzeylerinin Araştırılması* (Kocaeli İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Güven, Ö. (1996), Türkiye' De Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimini Hazırlayıcı Çalışmalar, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Sayı :1 , s.70-82.

Humphries, C.A., Hebert, E., Daigle. ve K., Martin, J. (2012). Development of a physical education teaching efficacy scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 16(4), 284–299.

Kale, R., Ersen, E. (2003). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1).

Öksüzoglu, P., (2009). Beden eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Mersin: Mersin Üniversitesi.

Şahin, H. M. (2002). *Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar Sözlüğü*. Gaziantep Spor Kulubu, Spor Eğitim Yayınları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Saracaloğlu, A. S., Certel, Z., Varol, S. R., Bahadır, Z. (2012). Beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ve denetim odaklarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Haziran 2012, 3 (2), 54-65

Seçkin, A. (2011), *Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İzmir yüksek lisans tezi.

Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2013), *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.

Field : Sports Sciences

Type : Research Article

Received:18.10.2017 - *Corrected*:28.11.2017 - *Accepted*:08.12.2017

Farklı Yaş Gruplarındaki Lisanslı Tenisçilerin Görsel ve İşitsel Reaksiyon Zamanlarının İncelenmesi

Ender EREN¹, Recep Sürhat MÜNİROĞLU², Uğur ÖZER³

¹ Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bartın, TÜRKİYE

² Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, TÜRKİYE

³ Cumhuriyet Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Sivas, TÜRKİYE

E-Posta: endereren@hotmail.com

Öz

Farklı yaş gruplarındaki lisanslı tenisçilerin görsel ve işitsel reaksiyon zamanlarının incelenmesi amacı ile yapılan bu çalışmaya 11–17 yaş gruplarındaki tenisçiler dâhil edilmiştir. 11–14 yaş grubuyla 15–17 yaş grubu arasındaki farklar incelenmiştir.

Sessiz ve ışısız olan bir ortamda yapılan görsel ve işitsel reaksiyon zaman ölçümleri New Test 1000 gereci ile yapılmıştır. Tüm ölçümler 14:00–16:00 saatleri arasında uygulanmıştır. Ölçümlerden önce her sporcuya test anlatılmış, 5'er deneme hakkı verilmiştir. Sonrasında yapılan 5 deneme forma kaydedilmiştir. Ölçüm sonuçlarına göre; 11–14 yaş grubu tenisçilerin görsel reaksiyon ortalama değeri $0,367\pm 0,047$ msn, 15–17 yaş grubu tenisçilerin görsel reaksiyon ortalama değeri ise $0,315\pm 0,034$ msn bulunmuştur. 11–14 yaş grubu tenisçilerin işitsel reaksiyon ortalama değeri $0,364\pm 0,066$ msn, 15–17 yaş grubu tenisçilerin işitsel reaksiyon ortalama değeri ise $0,363\pm 0,055$ msn bulunmuştur. Araştırmada elde edilen veriler, Shapiro-Wilks testine göre normal dağılım göstermesi nedeniyle “Mann Whitney-U Testi” ile analiz edilmiştir. İstatistiksel analiz sonucunda tenisçilerin; 11–14 yaş grubu ile 15–17 yaş grubu arasında görsel reaksiyon zaman ölçümleri arasında fark vardır ($p>0,05$). 11–14 yaş grubu ile 15–17 yaş grubu arasında işitsel reaksiyon zaman ölçümleri arasında fark vardır ($p>0,05$). Sonuç olarak yapılan görsel ve işitsel reaksiyon zaman ölçümlerinde 15–17 yaş grubunun değerleri 11–14 yaş grubu değerlerine göre istatistiksel olarak daha iyi çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: tenis, görsel reaksiyon, işitsel reaksiyon, reaksiyon zamanı

Examination of Visual and Auditory Reaction Times of Licensed Tennis Players in Different Age Groups

Abstract

The aim of this study was to detect the audio-visual reaction periods of different age groups and 11-17 aged tennis players were included to this study. The differences between 11-14 aged and 15-17 aged tennis players have consisted the scope of this study. Audio-visual reaction period measurement, which have been conducted in a sound free, and properly lighted environment have been made with help of a device called Newtest 1000. All the measurements have been conducted between the hours 14:00 and 16:00. Every athlete has been informed about the test prior to the acquisition process and each player has been given 5 trial modes before the actual recording. The second of 5 trial and their results have been recorded in the form. According to measurement results; The mean visual reaction value of tennis players in the 11-14 age group was $0,367 \pm 0,047$ msc and the mean visual reaction value of tennis players in the 15-17 age group was found to be $0,315 \pm 0,034$ msc. The mean auditory reaction value of tennis players in the 11-14 age group was $0,364 \pm 0,066$ msc and the mean visual reaction value of tennis players in the 15-17 age group was found to be $0,363 \pm 0,055$ msc. The data acquired in there search have been analyzed with the test method "Mann Whitney-U" due to Shapiro-Wilks Normality Test result. After the statistical analyze;

11-14 age group and 15-17 age group have been different time periods in respect of visual reaction ($p > 0,05$). 11-14 age group and 15-17 age group has different time periods in respect of audio reaction ($p > 0,05$). As a conclusion in respect of audio-visual reaction periods, 15-17 age group has recorded higher sizes in comparison with the 11 - 14 age group.

Keywords: tennis, visual reaction, auditory reaction, reaction time

1. Giriş

Günümüzde tenis sporu çağdaş dünyanın benimsemiş olduğu, uygulaması heyecan veren, seyretmesi ise heyecanla birlikte hayranlık uyandıran olimpik bir spor dalıdır. Bu spor dalı, aerobik ve anaerobik yüklenmelerin birlikte olduğu ve aynı zamanda kuvvet, sürat, dayanıklılık, esneklik ve koordinasyon gibi biyomotor yetilerin de iyi seviyede olmasını gerektiren bir performans sporudur (Ferrauti 2002, Gelen 2008, Kermen 1997).

Tenis karakteristik olarak hızlı başlangıçlar ve duruşlar, tekrarlanan genel hareketler ve değişik kas gruplarını çalıştıran farklı vuruşlarla nitelenir; bu davranışların tamamı maksimal ya da maksimale yakın güç harcanan kısa süreli zaman dilimleriyle düşük ve orta yoğunluktaki fiziksel aktiviteleri içeren daha uzun zaman dilimlerinde farklı ritimlerde ortaya çıkar (Perry 2004).

Tenis müsabaka boyunca yüksek düzeyde koşu egzersizleri içeren belli aralıklarla yapılan hareketleri içeren bir spordur. Kol ve bacak gibi vücuda eklemle bağlı uzuvların kaslarının çalışmaları genelde tek yanlıdır (çift el backhand hariç). Tenis, hızlı reaksiyon, çabuk ivme kazanma ve tüm vücut hareketleriyle hızlı yön değiştirme yeteneği gerektirir (Akşit 2002, Akşit 2004, Gullikson 2003).

Tenis oyuncusunun farklı yönlere sürekli yer değiştirmesi ve sürekli hızlanıp yavaşlaması gerekmektedir. Kortta doğru pozisyonda doğru zamanda doğru yerde olmaması topa iyi vuruş yapamamasına neden olur. Bu durumda topa ulaşabilmek için sürat çok önemlidir (Bompa 1998, Chu 1995, Ferrauti 2002, Weber 1982). Tenis sporunda oyun süresi göz önüne alındığında; kuvvet, dayanıklılık, hız-sürat, hareketlilik, beceri ve koordinasyon gibi özelliklerin tümünün olması gerekliliği tartışılmazdır (Chu 1995, Kermen 1997).

Sportif performansta reaksiyon ve hareket zamanları, motorik özelliklerden biri olan süratin önemli parametrelerinden olduğu bilinmektedir (Karakuş 1996). Zaman faktörü, sportif performans da çok önemli bir faktördür. Bir sprinterin yada yüzücünün tabanca sesi ile en kısa zamanda harekete başlayabilmesi, yada futbolcunun ve tenisçinin gelen topa vurması, boksörün rakibine göre daha hızlı konum değiştirebilmesi, performansın değerlendirmesinde reaksiyon zamanının ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir (Catelli 1990). Reaksiyon zamanı, aniden ortaya çıkan ve öncelenmiş bir uyarının vücuda ulaşmasından sonra bu uyarıya gelen ilk cevaba kadar geçen süredir. Tanımından da anlaşılacağı gibi reaksiyon zamanı temel motorik özellik olan süratin belirleyici bir kriteridir ve sürat biyomotorik bir özelliktir (Akgün 1994).

Sporda reaksiyon zamanının rolü gittikçe önem kazanmaktadır. Kondisyonel özellikleri ve teknik kapasiteleri aynı olan sporculardan reaksiyon zamanı kısa olan sporcu daha başarılıdır (Açıkada 1990). Reaksiyon zamanı birçok spor branşında belirleyici bir kriterdir ve uzun yıllar yapılan çalışmalar ile reaksiyon zamanının kısaltılması yoluna gidilmiş ve gidilmeyi zorunlu hale getirmiştir (Catelli 1990).

Algılarımız yönünden, özellikle uyarılar açısından, sporda rakiplerimizden biraz daha önce harekete geçebilmemizi sağlamada reaksiyon zamanının kısalığı ayrıca önem taşımaktadır. Branştan branşagöre reaksiyon zamanının önemi değişebilmektedir (Karakuş 1996).

Bu bilgiler ışığında tenis branşında ivmelenme, sürat, vuruş zamanı, vuruş hızı, yer tutma, denge, toparlanma gibi etmenlerin temelinde reaksiyon zamanının ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Özellikle reaksiyon zamanının erken yaşlarda geliştirilebilir olması bu önemi daha da arttırmaktadır. Araştırmalar göstermiştir ki;erken yaşlarda yapılan çalışmalarla basit

reaksiyon zamanı % 10 – 15, karmaşık reaksiyon zamanı ise % 30 – 40 oranında kısaltılabilmektedir. (Karagöz 2008, Özer 2007).

Bu araştırmada; reaksiyon süratinin yüksek artış gösterdiği yaşlar olan 11–14 yaş ve yetişkin seviyelere erişildiği düşünülen 15–17 yaş gruplarında (Muratlı 1997) görsel ve işitsel reaksiyon zamanları ölçülüp, iki yaş grubu arasındaki farklılıklar incelenmiştir.

2. Materyal ve Metod

Bu çalışmaya Ankara Tenis Kulübü bünyesindeki 11–14 ve 15–17 yaş grubundan 16 kadın ve 16 erkek toplam 32 sporcu katılmıştır. 11-14 yaş grubunun yaş ortalaması 12,5 yıl ($\pm 1,032$), vücut ağırlığı ortalaması 47,75 kg ($\pm 7,33$), boy ortalaması 157,81 cm ($\pm 9,96$), tenis yaşı ortalaması ise 5,18 yıl ($\pm 1,37$) dir. 15-17 yaş grubunun yaş ortalaması 15,75 yıl ($\pm 0,68$), vücut ağırlığı ortalaması 59,18 kg ($\pm 10,81$), boy uzunluğu ortalaması 165,12 ($\pm 9,03$), tenis yaşı ortalaması ise 6,93 yıl ($\pm 1,18$) dir. Gruplar fizyolojik farklılığın belirginleştiği 14-15 yaş aralığı ölçü alınarak oluşturulmuştur. ITF, müsabaka organizasyonlarında da bu grupta farklılığını şart koşmaktadır (Schönbörn 1995, TFF 1997).

Verilerin Toplanması

Boy ve Ağırlık Ölçümü: Sporcuların vücut ağırlıkları 20 grama kadar hassas Angel marka bir kantar ile, boyları ise ayakkabısız bir şekilde Holtain marka kayan kaliper ile 1 mm hassasiyetle ölçülüp okunmuştur.

Reaksiyon Zamanı Ölçümü: Görsel ve işitsel uyarana cevap (ses–ışık) reaksiyon testi için 0,01 sn hassasiyette Newtest 1000 gereci kullanılmış ve testlerin uygulanmasından önce gerekli kalibrasyon yapılmıştır.

Newtest 1000 gereci Finlandiya yapımıdır ve üç uyarana verebilmektedir. Araç iki ayrı parçadan oluşmaktadır. İlkinde seçili zaman ve uyarıcı verici araç, ikincisinde masa üstüne konarak deneğin uyarımı almasına yarayan uyarı levhası bulunmaktadır. Bu uyarılardan 1 ve 3 no'lu uyarılar görsel (ışık), 2 no'lu uyarı ise işitsel (ses) uyarı vermektedir. Işıklı uyarılar kırmızı renkli 0,04 watt'lık enerji harcayan lambalardan oluşmaktadır. Uyarılar, uygulayıcı tarafından deneğin göremeyeceği bir yerden manuel olarak verilmektedir. Uyarılar eşit aralıklarla verilmektedir. 1/1000 sn üzerinde değerler vermektedir.

Araştırmaya katılan tüm sporcular saat 09:00 ile 10:00 saatleri arasında olağan antrenman gün ve saatinde, antrenmanlarının başlamasından 15 ila 30 dakika öncesinde dinlenik durumda iken teste tabi olmuşlardır. Ölçümler sessiz ve $23^{\circ}\pm 1$ sıcaklıktaki bir odada yapılmıştır.

Araştırmanın uygulanış kısmında sporcular masa üzerine ellerini, avuç içleri yere bakacak ve parmak araları kapalı olacak şekilde yan yana koymuşlardır. Masa ile sporcu arasında 30 cm mesafe olması istenmiştir. Eller Newtest 1000 gerecinin reaksiyon göstergelerinin bulunduğu cihaza 10 cm önde olacak şekilde yerleştirilmiştir. Araştırmaya katılan sporculara test öncesi dominant elleri sorulmuş ve bu elleri ile reaksiyon gösterge butonlarından 1 ve 3 no'lu ışık veren butondan ya da ses veren 2 no'lu butondan hangisinden ışık ya da ses geldi ise hızla kapatıp tekrar yerine koyması istenmiştir. Diğer elin hareketsiz olarak yerde durması gerektiği belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan her sporcuya sırasıyla 5 ışık, 5 ses uyarısı verilmiş ve reaksiyon zaman değerleri milisaniye cinsinden araştırmacı tarafından geliştirilen forma kayıt edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan sporcuların işitsel ve görsel reaksiyon zamanlarının son 5 denemesinin aritmetik ortalaması alınarak tablolar haline getirilmiştir. Reaksiyon zamanları arasındaki farklılığın incelenmesi için ise Shapiro-Wilks testi sonuçlarına göre non-parametrik bir yöntem olan Mann Whitney-U testi yapılmıştır.

3. Bulgular

Elde edilen verilerin analizi ile; 11-14 yaş grubunun ortalama yaş değeri 12,5±1,03 yıl, vücut ağırlığı 47,75±7,33 kg, boy uzunluğu 157,81±9,96 cm ve antrenman yaş ortalaması 5,18±1,37 yıl olarak belirlenirken, 15-17 yaş grubu için sırası ile 15,75±0,68 yıl, 59,18±10,81 kg, 165,12±9,03 cm ve 6,93±1,18 yıl olarak belirlenmiştir. Elde edilen diğer verilerin tanımlayıcı değerleri ve karşılaştırma sonuçları tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Sporcuların yaş gruplarına göre vücut parametreleri ve antrenman yaşları

Parametreler	11-14 YAŞ GRUBU			15-17 YAŞ GRUBU		
	KIZ (n=8)	ERKEK (n=8)	\bar{x}	KIZ (n=8)	ERKEK (n=8)	\bar{x}
Yaş (yıl)	12,25 (±1,035)	12,75 (±1,035)	12,5 (±1,032)	15,75 (±0,77)	15,75 (±0,88)	15,75 (±0,68)
Boy (cm)	46,75 (±9,17)	48,75 (±5,36)	157,81 (±9,96)	54,78 (±6,22)	63,5 (±13,01)	165,12 (±9,03)
Vücut Ağırlığı (kg)	154,25 (±10,8)	161,37 (±8,19)	47,75 (±7,33)	159 (±6,43)	171,25 (±6,9)	59,18 (±10,81)
Tenis Yaşı (yıl)	5,12 (±1,35)	5,25 (±1,48)	5,18 (±1,37)	7,25 (±1,28)	6,62 (±1,06)	6,93 (±1,18)

Tablo 2. Sporcuların yaş gruplarına göre reaksiyon zamanlarının karşılaştırılması

Yaş Grupları	Reaksiyon Testi	\bar{x}	S.S.	Mann Whitney-U	n
11 – 14	Ses	0,364	0,06685	174,5	16
	Işık	0,367	0,04773	165,5	16
15 – 17	Ses	0,363	0,05583	174,5	16
	Işık	0,315	0,03475	165,5	16

Gruplar arasında ışığa ve sese reaksiyon değerleri bakımından fark bulunmuştur. 15-17 yaş grubunun ışığa ve sese reaksiyon zamanı değerleri 11-14 yaş grubu değerlerine göre daha iyidir. ($p>0,05$) (Mann Whitney-U testi $U_{\text{Tablo}}=163$).

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Ankara Tenis Kulübü'ndeki 11-14 ve 15-17 yaş gruplarındaki sporcuların görsel ve işitsel reaksiyon zamanları ölçülmüştür ve birbirleriyle karşılaştırılarak aradaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlılığı incelenmiştir.

Katılımcılardan elde edilen yaş, boy uzunluğu, vücut ağırlığı ve antrenman yaşı ortalamaları literatürdeki diğer çalışmalarda elde edilen sonuçların birçoğu ile benzerlik taşımaktadır

(Aslan 2013, Aslan 2016, Diker 2017, Eyuboğlu 2017, Eyuboğlu 2016, Karakulak 2016, Keskin 2016, Koç 2010, Özkan 2010, Söğüt 2004). Bu durumda; bu çalışmanın katılımcıları evrendeki diğer örneklemeler ile benzer özelliklere sahiptir denilebilir.

Uluslararası Tenis Federasyonu'nun turnuva organizasyon talimatnamesinde de aynı yaş gruplaması vardır. Uluslararası tenis turnuvalarının resmi kaynaklarca çağrısı ve duyurusu "14 yaş altı bay ve bayan tenisçiler" olarak geçmektedir. İleriki yaş gruplamaları ise "15-16/ 17-18/ Büyükler" kategorileri olarak şekillendirilmişlerdir (Tuncel 2001). Bu çalışmada, "tenis temel tekniğinin ve taktiğinin belirginleştiği ≤ 14 yaş grubu" (Sevim 1997) ile bir sonraki grup aralığı olan 15-17 yaş grubu karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; 15-17 yaş grubunun görsel ve işitsel reaksiyon süreleri 11-14 yaş grubuna oranla anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Literatür incelendiğinde aynı branşa ait farklı yaş gruplarında yapılan bir reaksiyon ölçümüne rastlamak mümkün değilken Karagöz (2008)'ün 8-10 yaş kız ve erkek tenisçilerle yaptığı çalışmada, görsel reaksiyon ortalaması erkeklerde 349,0 ile 405,9 msn arasında, kızlarda ise 312,4 ile 430,2 msn arasında bulunmuştur. Yine Aslan ve arkadaşları (7), iki farklı grupta 0,383 ve 0,277 msn'lik sonuçlar bulmuşlardır. Bu değerler, bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre genelde daha iyi değerlerdir.

Özer (2007)'in 2007 yılında Çocuk Esirgeme Kurumu'nda kalan 7-12 yaş grubunda 24 kız öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada ise görsel reaksiyon ön test ortalama sonuçları 0,320 msn çıkmıştır. Yaş grubu baz alındığında, bu değerler çalışmada yer alan 11-14 yaş grubuna oranla daha iyi çıkmıştır.

Tenis sporunda reaksiyon zamanı çok önemlidir. Oyunun yapısı gereği anlık değişikler ve beklenmedik anlarda tenisçilerin ardı ardına farklı hareketlere hızlı bir geçiş yapmaları beklenmektedir. Bu geçiş esnasında bazen tenis topunun sesi bazen de topu gören tenisçinin topun gittiği alana doğru çabuk bir tepkide bulunması tenisçinin başarısıyla bire bir ilişkilendirilebilir. Unierzyski (2002)'ye göre bir tenisçinin saniyenin altında bir zamanda çabuk bir hareketi gerçekleştirmesi gerekir. Rakibi doğru yer tutmadığı anda doğru vuruş karakterini çabuk seçmede bu tip özellikler çok önemlidir. Tenisçilerin teknik antrenmanlar dışında mutlaka reaksiyon zamanlarını geliştirici hareket ve antrenman türlerine yer vermeleri bu tür hareketleri gerçekleştirmede büyük kolaylık sağlar (Urartu 1992).

Yaşla beraber reaksiyon zamanının geliştiği bilinmekle beraber (Akgün 1988, Aslan 2016, Çolakoğlu 1986) düzenli antrenmanlarla da geliştirilebilmektedir (Bompa 1998, Özer 2007). Dündar (1996), reaksiyon zamanının antrenmanlarla 0.12 msn kadar geliştirilebileceğini, Çolakoğlu ve arkadaşları (1993) uzun süre yapılan fiziksel antrenmanlarla reaksiyon zamanının kısaltılabileceğini belirtmişlerdir. Çimen ve arkadaşları (1996), masa tenisi sporcuları üzerinde yaptıkları sekiz haftalık çabuk kuvvet antrenmanlarından sonra reaksiyon zamanlarında %12 oranında bir iyileşme gözlemlemişlerdir. Kotharis ve Wylie (1996) ise egzersiz sonrası erkek deney grubu ile kontrol grubu arasında reaksiyon zamanı açısından anlamlı fark bulmuşlar ve egzersiz grubunun reaksiyon zamanının daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Bayar ve Kuruç (1992), masa tenisçiler ve spor yapmayanları karşılaştırmışlar ve masa tenisçilerin görsel reaksiyon zamanlarının daha kısa olduğunu bulmuşlardır. Fox ve arkadaşları (1999) da fiziksel performansı yüksek olan sporcuların reaksiyon zamanının daha iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Karagöz (2008)'ün yaptığı çalışmada 8, 9 ve 10 yaş grubu kız ve erkek çocuklarda 12 haftalık tenis antrenmanının görsel ve işitsel reaksiyon zamanını geliştirdiği belirtilirken,

Günata ve İnce (2011)'nin 9-12 yaş grubu çocuklar üzerinde yaptığı bir çalışmada sonucunda 12 haftalık badminton temel eğitim antrenmanlarının da reaksiyon zamanını geliştirdiği belirtilmiştir.

Can (2007)'in 10-12 yaş grubundaki erkek tenisçiler, masa tenisçiler ve sedanterlerin reaksiyon zamanlarının karşılaştırılması ile ilgili tez çalışmasında, masa tenisi sporcularının reaksiyon zaman ölçümleri tenisçi olan sporcular ve sedanter olan çocuklara göre daha iyi çıkmıştır. Yine, Küçükyetkin ve Çelik (2006)'in yaptıkları çalışmada, 12 haftalık halk oyunları eğitiminin ilköğretim 1. sınıflarının (7-8 yaş) reaksiyon sürelerine etkisini değerlendirilmiş ve işitsel reaksiyonda anlamlı bir iyileşme gözlemlenmiştir. Nakamoto ve Mori (2008)'nin lise öğrencileri üzerinde yaptığı bir başka çalışmada; basketbol ve beyzbol oynayan lise öğrencilerinin sedanter öğrencilere göre daha hızlı reaksiyon zamanına sahip oldukları belirlenmiştir.

Teniste, ileriye dönük büyük sporcuların erken yaşlarda keşfedilerek tenis sporunun gerektirdiği fiziksel alt yapının oluşturulması süresince reaksiyon zaman çalışmaları da sporunun başarısını ileriye taşımada önemlidir. Antrenörler sadece tenisin gerektirdiği teknik antrenmanları tercih etmemeli, teniste başarıya hazırlayan diğer elementlere de antrenman programları da yer verilmelidir. Ayrıca çabuk, süratli, reaksiyon zamanı iyi olan sporcular tespit edilerek üzerlerine teknik taktik yatırımlar yapma düşüncesi iyi bir tenis oyuncusunun ortaya çıkmasında en doğru yapılanma şeklidir.

Sonuç olarak; yaş grubu büyüdükçe işitsel ve görsel reaksiyon zamanında bir iyileşme gözlenmektedir. İşitsel reaksiyon hızlarına bakıldığında gruplar arasındaki farkın daha az olduğu görülmüştür. Diğer taraftan görsel reaksiyon hızında ise bu iki grup arasındaki farklılıklar daha da belirgindir. Literatürde yer alan benzer çalışma sonuçları da bu çalışmada elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre; reaksiyon testleri, tenis sporcularına periyodik olarak uygulanarak gelişimleri takip edilebilir. Tenis sporu için yapılacak yetenek seçimlerinde reaksiyon testleri uygulanabilir. Tenis antrenörlük kurslarında ve seminerlerinde teniste reaksiyon zamanının önemi ve bu özelliği geliştirici antrenmanlar üzerine bilgilendirme yapılabilir.

KAYNAKÇA

Açıkada, C., Ergen, E. (1990). Bilim ve Spor. 11-128, Ankara.

Akgün, N. (1994). Egzersiz Fizyolojisi. Cilt:2 Ege Üniversitesi Basımevi, 74-80, İzmir.

Akgün, N., Ergen, E., Ertat, A. (1988). 11-17 Yaşları Arasındaki Çocuklarda Kardiyorespituar ve Motoscel Fiziksel Uyum Değerleri ve Çeşitli Vücut Ölçümleri ile İlgili Preliminer Sonuçlar. Sporda Yetenek Seçimi Sempozyumu.

Akşit, T. (2002). Elit Tenisçilerde Temel Teknik Hareketlere Yönelik İzokinetik Kuvvetin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Akşit, T., Özkol, M. Z. (2004). Elit Tenisçilerde Anaerobik Güç Ve Kapasite Performansının Saha Ve Laboratuar Koşullarında İncelenmesi. 10. ICHPER-SD Avrupa Kongresi ve Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. İzmir.

- Aslan, C. S., Karakollukçu, M., Gül, M., Fişne, M. (2013).13-15 yaş güreşçilerin fiziksel ve motorik özelliklerinin bir yıllık değişimlerinin karşılaştırılması. Spor Hekimliği Dergisi. 48: 1-7.
- Aslan, C. S., Özer, U., Dalkıran, O. (2016) Kız Çocuklarında Koordinasyon ve Reaksiyon Özelliklerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi. MAKÜ Sağ. Bil. Enst. Derg. 4(1): 27-33.
- Bayar, P., Koruç, Z. (1992). Reaksiyon Zamanı El ve Göz Koordinasyonu Ölçer İki Aracın Türkiye Normlarının Saptanmasına Ön Çalışma Sonuçları. H.Ü. Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okulu Yayını Spor Bilimleri II. Ulusal Kongre Bildirileri, 130-135, Ankara.
- Bompa, T. O. (1998). Antrenman Kuramı ve Yöntemi. Çeviri: İlknur Keskin, A. Burcu Tuner. Kültür Ofset. Ankara.
- Can, S. (2007) 10–12 Yaş Grubundaki Erkek Tenisçiler, Masa Tenisçiler ve Aynı Yaş Grubundaki Sedanterlerin Reaksiyon Zamanlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Catelli, R. (1990). Reaction Time and Movement Time. Medicine and Science in Sport and Exercise. vol.22, no.1, 75-77.
- Chu, D. A. (1995). Power Tennis Training. Human Kinetics Champaign. 7-15, 3345.
- Çimen, O., Günay, M. (1996). Dairesel Çabuk Kuvvet Antrenmanlarının 16-18 Yaş Grubu Erkek Masa Tenisçilerin Bazı Motorik Özelliklerine Etkisi. HÜSBD. 7(3), 3-11, Ankara.
- Çolakoğlu, M., Selamoğlu, S., Gündüz, N., Acarbay, Ş., Çolakoğlu, S. (1993). Sprint ve Atlayıcıların Hamstring Quadriceps Kuvvet Oranlarının Düzeltmesinde İzometrik Egzersizlerin Etkileri. Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 4,Sayfa 24-31.
- Çolakoğlu, H. (1986). Çocuk ve Spor. Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Diker, G., Zileli, R., Özkamçı, H., Ön, S. (2017) GençTenisOyuncularının Bazı Fizyolojik ve Biyomotor Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Uls Spor Egz& Ant Bil Derg. 3(1): 25–32.
- Dündar, U. (1996). Antrenman Teorisi. Bağırğan Yayımevi, Sporsal Kuram Dizisi, 3.Baskı, S 133-135, Ankara.
- Eyuboğlu, E., Aslan, C. S. (2016). U-15 Futbol Takımı Oyuncularının Motorik Özelliklerinin Belirlenmesi. International Journal of Science Culture and Sport. 4:(SI 3): 864-869.
- Eyuboğlu, E., Özkan, A. (2016).Relationships between Special Judo Fitness Test (SJFT), Flexibility and Some Variables of Lower-Upper Body on Young Judokas. 3rd European Science of Judo Research Symposium.
- Ferrauti, A., Maier, P., Weber, K. (2002). Tennis Training. MeyerandMeyerVerlag.
- Fox, E. L., Bowers, R. W., Foss, L. M. (1999). Beden Eğitimi ve Sporun Fizyolojik Temelleri. (Çev. Cerit,M.) Bağırğan Yayınevi, S 15, Ankara.
- Gelen, E., Mengütay, S., Karahan, M., Kaldırımcı, M. (2008). Elit erkek tenis oyuncularının fiziksel uygunluk özelliklerinin incelenmesi. A. Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 10(2): 56.
- Gullikson, T. (2003). Teniste Fiziksel Uygunluk Testleri. (Çev. Yavuz Yarsuvat B.) Spor Araştırmaları Dergisi. Cilt 7, Sayı 1, 135-156.

- Günata, G. P., İnce, G. (2011). 9-12 Yaş Grubu Çocukların Motorik Fonksiyonları ve Reaksiyon Zamanları Üzerine 12 Haftalık Temel Badminton Eğitimi Antrenmanlarının Etkileri. *Uluslararası Spor Araştırmaları Dergisi*.
- Karagöz, Ş. (2008). 8-10 Yaş Arası Çocuklarda 12 Haftalık Tenis Antrenmanlarının Görsel ve İşitsel Reaksiyon Zamanına Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, A.Karahisar.
- Karakulak, İ., Avcı, S., Aslan, C. S., Eyuboğlu, E. (2016). Genç Futbol ve Tenis Oyuncularının El-Pençe ve Bacak Kuvvetlerinin Karşılaştırılması. 14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 2016.
- Karakuş, S., Küçük, V., Koç, H. (1996). 1995 Balkan Şampiyonasına Katılan Badminton Sporcularının Reaksiyon Zamanları. Gazi Üniversitesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, 36-38, Ankara.
- Kermen, O. (1997). *Tenis Teknik ve Taktikleri*. Ed: B. Yavuz, Aşama Matbaacılık.
- Keskin, B., Ateş, O., Kiper, K. (2016). Tenis Performans Sporcularına Uygulanan Özel Antrenman Programının ITN Derecelerine Etkisi. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*. 6(3): 79-93.
- Koç, H., Aslan, C. S. (2010). Erkek Hentbol ve Voleybol Sporcularının Seçilmiş Fiziksel ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*. 12(3): 227-231.
- Kotharis, S., Wylie, B. (1996). Neuromuskular Performance Characteristics In Elite Female Athlets. *Journal Of Sports Medicine*, July 01, USA.
- Küçükyetkin, M., Çelik Kayapınar, F. (2006). 12 Haftalık Halk Oyunları Eğitiminin İlköğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin El-Göz Koordinasyonları ve Reaksiyon Sürelerine Etkisinin Değerlendirilmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.
- Muratlı, S. (1997). *Çocuk ve Spor*. Bağırhan yayınevi, 2.baskı, S 174-175, Ankara.
- Nakamoto, H., Mori, S. (2008). Sport-specific decision-making in a go/no go reaction task: Difference among non-athletes and baseball and basketball players. *Perceptual and Motor Skills*. 106(1): 163-171.
- Özer, U. (2007). 8-11 Yaş Kız Çocuklarında Mini Tenis Eğitiminin Koordinasyon ve Reaksiyon Zamanı Gelişimi Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Özkan, A., Köklü, Y., Eyuboğlu, E., Akça, F., Koz, M., Ersöz, G. (2010). Kadın voleybolcularda vücut kompozisyonu, somatotip özellikler, anaerobic performans, bacak ve sırt kuvveti arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 15(4): 23-34.
- Perry, A. C., Wang, X., Feldman, B. B. (2004). Can Laboratory-based Tennis Profiles Predict Field Tests of Tennis Performance? *J Strength Cond Res*. 18: 13.
- Schönbörn, R. (1995). *Antrenör Gelişim Kursu*, Nisan, Ankara.
- Sevim, Y. (1997). *Antrenman Bilgisi*, TutibayLtd. Şti., Geliştirilmiş Baskı, Ankara.
- Söğüt, M., Müniroğlu, R. S., Deliceoğlu, G. (2004). Farklı kategorilerdeki genç erkek tenis oyuncularının antropometrik ve somatotip özelliklerinin incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2(4): 155-162.

TFF (1997). *Tenis Kuralları*. Tenis Federasyonu Yay., Ankara.

Tuncel, F. (2001). *Antrenör Adayları ve Antrenörlere Yönelik Genel Antrenman Bilgisi*. A.Ü. Basımevi, Ankara.

Unierzyski, P. (2002). *Tenis Gelişim Semineri*, Ankara.

Urartu, Ü. (1992). *Tenis-Teknik, Taktik, Kondisyon*. İstanbul.

Weber, K. (1982). *Tennis-Fitness. Gesundheit, Training und Sportmedizin*. BLV Verlagsgesellschaft. Deutschland.

Field : History

Type : Review Article

Received:08.10.2017 - *Corrected*:20.11.2017 - *Accepted*:08.12.2017

Moğol İstilası Karşısında Abbasi Halifelerinin İslam Birliği Siyaseti

Mustafa HİZMETLİ

Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bartın, TÜRKİYE

E-Posta: mhizmetli@bartin.edu.tr

Öz

Harizmşahlar devletine son verdikten sonra Maverünnehir ve Horasan şehirlerini yakıp yıkarak halkını katleden Moğol ordularının Irak civarına gelip Erbil ve çevresine saldırıp yağma ve talanda bulunması üzerine Abbasi Halifesi Nasır-Lidinillah Hilafet merkezi olan Bağdat'ın güvenliğinden endişe etmiş ve bunun için tedbir alma arayışına girmiştir. Bu çerçevede birbiriyle kavgalı Müslüman emir ve hükümdarların birleşip dayanışma içine girmesiyle Moğol istilasını durdurmak gerektiği kanısına varmış ve bu amaçla mektuplar yazmıştır. Halife'nin mektup yazıp birlik çağrısı yaparak destek talebinde bulunduğu şahsiyetler arasında Musul ve Erbil hâkimi Muzafferiddin Kökböri, Suriye Hükümdarı Melikü'l-Eşref Musa, Anadolu Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubad bulunmaktadır. Moğolların, Celaleddin Harizmşah'ı yenip Azerbaycan'ı ele geçirmeleri üzerine Harizmşahlar devleti ortadan kalkmış oldu. Böylece Irak ve İran'ın tamamını ele geçirip Anadolu'ya ve Abbasi hilafetine ait topraklara saldırılar düzenleyip yağma ve katliamlara giriştiler. Dönemin Abbasi halifesi Müstansır-Billah, Erbil hükümdarı Muzafferiddin Kökböri'yi Moğollarla savaşmak üzere görevlendirmiş ve kendisine yardımcı birlikler vermişti. Halife ayrıca bu dönemde birbiriyle çekişme ve savaş halindeki Müslüman hükümdarlarla iyi ilişkiler kurmuştur.

Anahtar Kelimeler: Moğol istilas, Abbasiler, İslam Birliği

Islamic Union Politics of Abbasids Caliphs against Mongolian Invasion

Abstract

After the end of the state of Khorezmshahs, the Mongol armies burning down the Maveräünnehr and the Khorasan cities and killed the people, came to the vicinity of Iraq and attacked Arbil and its surroundings and plundered. Because of this reason the Abbasid Caliphate of Nasır-Lidinillah worried about the safety of Baghdad and had taken measures. In the frame of this situation writing letters for this purpose it was necessary to stop the Mongol invasion by entering into a solidarity between Muslim orders and rulers. Among the personalities that the Caliph wrote the letters and called for support were Muzafferiddin Kökböri, the Syrians rulers Melikü'l-Eşref Musa and the Sultans of the Anatolian Seljuks Alaeddin Keykubad. When the Mongols defeated Celaledin Khorezmshahs and seized Azerbaijan, the state of Khorezmshah had disappeared. Thus, they captured all of Iraq and Iran and organized attacks on Anatolia to plunder and massacre the territories belonging to the Abbasi Caliphate. The Caliph of Abbasid Müstansır-Billah, assigned to fight the Mongols and gave the helmets to Kökböri. The caliph also established good relations with in the war and conflict for Muslim rulers in this period

Keywords: Mongolian invasion, Abbasids, Islamic Union

1. Giriş

Tarihçi İbnü'l-Esir'in Babil kralının Kudüs'e saldırdığında Yahudilere yaptığından daha ağır bir saldırı ve büyük bir felaket olarak nitelediği Moğol istilası İslam dünyasının siyasi haritasını baştanbaşa değiştirmiş, birçok mamur ülke ve şehri harabeye döndürmüş, talan ve yağmaya maruz kalan masumların feryatları vicdanları sızlatmıştır. Harizmşahlar devletine son verdikten sonra Maverünnehir ve Horasan şehirlerini yakıp yıkarak halkını katleden Moğol ordularının Irak civarına gelip Erbil ve çevresine saldırıp yağma ve talanda bulunması üzerine Abbasi halifeleri Hilafet merkezi olan Bağdat'ın güvenliğinden endişe etmiş ve bunun için tedbir alma arayışına girmiştir. Bu saldırı karşısında bir yandan şehirlerin savunma tedbirleri artırılıp tahkimat yapılmış, öte yandan da birbiriyle çekişme halindeki Müslüman emir ve hükümdarların aralarını bulmak amacıyla diplomasi yöntemlerine başvurulmuştur. Köseadağ Savaşına giden süreçte bu çerçevede iki Halife Nasır-Lidinillah ve Müstansır-Billah'ın faaliyetleri ayrı bir öneme sahiptir. Konuyu çalışırken başvurulan kaynaklarda bu çabalarla ilgili bilginin çok dağınık ve doyurucu olmaktan uzak bir şekilde verildiği gözlenmiştir. Yine de eldeki bilgiler ışığında söz konusu çaba ve faaliyetlerin kimler eliyle nasıl yürütüldüğü ve ne derece başarıya ulaştığı soruları cevaplanmaya çalışılmıştır.

2.Nasır-Lidinillah'ın faaliyetleri:

Halife Nasır-Lidinillah Moğolların Bağdat'a saldırabileceğinden kaygılanmaya başladı. Erbil ve Musul'daki ordular eski düşmanlıkları bir kenara bırakarak halifeyle birleştiler. Bu sırada Cengiz Han doğuya çekildiğinden herhangi bir çarpışma yaşanmadı. Böylece Moğol tehdidinin ilk aşaması atlatılmış oldu.

Selahaddin'in vefatının ardından Abbasiler'le Eyyubiler'in haçlılara karşı birlikte hareket etmeleri fikri gittikçe zayıfladı. 615/1218'te Haçlıların Dimyat'a saldırımları üzerine Eyyubilerin yardım talebini Halife Nasır reddetti. Ertesi yıl Halifenin emirleri el-Melikü'l-Kamil'den yardım istemek zorunda kaldılar.

618/1221 yılında halife, Horasan üzerinden Irak'a doğru yürüyen Moğollara karşı Eyyubilerden el-Melikü'l-Adil'in oğlu el-Melikü'l-Eşref'i yardıma çağırdı. Ancak Eyyubiler sessiz kalmayı seçtiler. Halife Irak'ı tehdit eden Celaledin Harizmşah'a karşı ittifak oluşturmak amacıyla danışmanı Şehabeddin es-Sühreverdî'yi Eyyubî hükümdarı el-Melikü'l-Eşref'e gönderdi, ancak bu girişimden de bir sonuç çıkmadı (Hartmann (2006) :400).

Halife Nasır 1221 yılında Musul ve Erbil hâkimi Muzafferüddin Kökböri'ye¹ gönderdiği mektupta bir araya gelerek Dakuka şehrinde ordularını toplamalarını ve Moğolları durdurmalarını istemişti (İbnü'l-Esir 1987, X: 230.).

Aynı yıl Halife, el-Melikü'l-Eşref'e mektup yazmış ve bizzat ordularının başına geçerek hep birlikte diğer emir ve atabeglerle bir araya gelip Moğollara karşı koymak üzere harekete geçmesini istemişti. Bu arada el-Melikü'l-Muazzam b. El-Melikü'l-Âdil, Dımaşk'tan o sıralar Harran'da bulunan kardeşi el-Melikü'l-Eşref'in yanına gelerek Mısır'a girmiş bulunan Frankları bölgeden çıkarmak için yardım ve bizzat askerlerinin başında Mısır'a hareket etmesini istemişti. Hepsisi birlikte gittikleri takdirde Frankları Dimyat'tan çıkarabilirlerdi. Bunun için el-Melikü'l-Eşref, kardeşine yardım etmesi gerektiğinden ve şayet Franklar

¹ Begteginlilerin son hükümdarı (1190-1233) olan bu emir hakkında geniş bilgi için bkz. Gülay Ögün Bezer (2002), "Kökböri", *DİA*, XXVI, 234-235.

buradan çıkarılmayacak olursa benzeri orduların bölgeye gireceğini söyleyerek onun yardımına gitmek için hazırlık yaptığını söyleyerek Halife'den özür diledi (İbnü'l-Esir 1987, X: 230-231; Kaya (2004), XXIX: 65.).

Emrindeki askerlerle Dakuka'da toplanan Kökböri'nin yanına halifeden destek kuvveti olarak Taştemir komutasında 800 kişilik bir süvari birliği gelmişti. Ayrıca başka destek kuvvetleri geleceğini de söylemişti. Ancak sayının düşüdüğünden az olduğunu gören Kökböri, Moğollar üzerine yürümeye cesaret edememiştir. Moğollar Müslümanların kendilerine karşı harekete geçmek üzere toplandığını haber alınca kovalanacaklarını zannedip geri dönmüşlerdi. Fakat takip eden olmadığını görünce yerlerinde kalmış, Müslüman askerler de Dakuka'da beklemişti. Bu asker de düşmanın gelmediğini, üstelik destek kuvvetlerinin de ulaşmadığını görünce dağılıp evlerine dönmüşlerdi (İbnü'l-Esir, el-Kamil :231).

Halife 1223 yılında Muhyiddin İbnü'l-Cevzî'yi (ö. 656/1258)² elçi olarak Anadolu Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubad'a göndermişti. Emirler tarafından karşılanıp Konya'ya getirilen elçi halifenin isteklerini sultana şu sözlerle iletti:

“Moğol ordusu Muhammed Harizmşah'la vuruşup çarpışmaktan kurtuldu. Gücü ve kuvveti arttı. Mal, elbise, hazine, silah ve atla donandı. Casusların getirdikleri haberlere göre, şimdi bu bölgeye saldırı hazırlığı içindeler. Eğer aramızdaki mesafenin uzaklığından dolayı Rum ülkesinden fazla değil iki bin süvari ihtiyat ve imdat birliği olarak ülkemize gönderilirse, bu ülkemizin, milletimizin ve devletimizin selametine olur. Diğer İslâm meliklerine de bu konuda haber gitti. Onlar da bu işin telafisi için haberdar oldular.”

Halife muhtemel bir Moğol saldırısına karşı Bağdat'ı korumak için sultandan iki bin süvari istiyordu. Diğer hükümdarlardan da yardım istemişti. Sultan elçinin isteğini kabul ettiğini bildirdi ve en kısa zamanda asker toplanmasını buyurdu. Elçi istirahatgâhına çekildikten sonra Sultan halvet odasına geçip büyük emirlerini toplantıya çağırdı. Toplantıda Sultan emirlere kararını şöyle açıklar: *“O bizden iki bin süvari istemiş. Biz ona Rum yiğitlerinden her biri on askere bedel olan muvazzaf ordunun askerlerinden beş binini gönderelim. Onları teçhizatla donattıktan sonra yanlarına da bir yıllık erzak verelim.”* Sultan orduya katılanlara normal yol harcırahları dışında on bin akçeyi de nafaka olarak verdi. Böylece Sultan, her türlü levazımı ile birlikte beş bin savaşçı hazırlayarak Malatya subaşı melikü'l-Ümera Bahaeddin Kutluğca komutasında halifeye gönderdi. Malatya'dan hareketle Harput, Amid, Mardin ve Musul güzergâhında ilerleyen orduya geçtiği yerlerde gereken saygı, ikram ve ilgi gösterilmiş, hediyeler verilip ziyafetler tertiplenmiştir. Musul'da Bedreddin Lü'lü' tarafından üç gün misafir edilen Emir Bahaeddin onuruna ziyafetler verildi. Ayrıca durum bir mektupla Melik Muzafferüddin'e haber verildi. O da hilafet merkezini durumdan haberdar etti. Halife tarafından gönderilen karşılama heyeti gelerek Halifenin selamıyla birlikte mektubunu Emir Bahaeddin'e tebliğ etti. Emir'in öpüp başına koyduğu mektupta şunlar yazılıydı:

“Bundan önce aldığımız habere göre Moğol ordusu Sultan Muhammed Harizmşah'ın işini bitirdikten sonra bu tarafa yürüyecekti. Onun için biz de Sultan'dan yardım talebinde bulunmuştuk. Şimdi aldığımız habere göre onlar o düşüncelerinden ve niyetlerinden vazgeçmişlerdir. Bu iş için uzak yerlerden buraya gelmiş olan meliklerin yurtlarına dönmelerine izin verdik. Emir Kutluğca da ordusuyla birlikte selamete vatanına dönsün”.

² Tam künyesi Ebu Muhammed (Ebu'l-Mehasin), Muhyiddin Yusuf b. Abdurrahman b. Ali et-Teymî el-Bekrî olan Abbasi devlet adamı ve Hanbeli fakihî olan bu zat hakkında geniş bilgi için bkz. Cengiz Kallek (1999), “İbnü'l-Cevzî, Ebu Muhammed”, *DİA*, XX, 542-543.

Bunun üzerine karşılıklı hediyeler takdiminden sonra Emir Kutluğca kumandasındaki kuvvetler Malatya'ya geri döndüler. Çünkü Moğollar ülkelerine geri dönmüşlerdi. Kendilerine ihtiyaç kalmayan bu kuvvetler sultanın yanına Anadolu'ya geri döndüler (İbn Bibi 2014: 281-286; Münecimbaşı Ahmed b. Lütfullah 2017: 60; Özbek 1999: 427-448). Halife Nasır 622/1225'te vefat etti.

3. Halife Müstansır-Billah'ın faaliyetleri:

Moğolların, kendileriyle savaşı göze alabilen tek hükümdar Celaleddin Harizmşah'ı yeni Azerbaycan'ı ele geçirmeleri üzerine Harizmşahlar devleti ortadan kalkmış oldu. Böylece Irak ve İran'ın tamamını ele geçirip Anadolu'ya ve Abbasi hilafetine ait topraklara saldırılar düzenleyip yağma ve katliamlara giriştiler. 628/1231 yılında Moğollar Erbil, Amid, Mardin ve Nusaybin gibi şehirlerde büyük yağma ve katliam yaptı (Makrizî 1997, I :363). İlerlemeyi sürdüren Moğollar Şehrezor'a kadar ilerledi. Halife Erbil valisi Muzafferüddin Kökböri'yi Moğollarla savaşa gönderdi. Destek için de Bağdat'tan bir miktar asker gönderdi. İki ordu birlikte harekete geçince Moğollar geri çekildi. Müslüman askerler burada bir ay bekleyip memleketlerine döndüler (İbn Kesir 1995: 264; İsmail Yiğit (2006) :118.).

629/1232 yılında Moğolların Ermeniyeye ve Ahlat'ı istilaları üzerine Bağdat'ın tehdit altında olduğunu düşünen Abbasi Halifesi Müstansır billah, yardım istemek üzere Mısır'a elçiler yolladı. Melikü'l-Kamil ordusuyla Mısır'dan yola çıktı. Yolda Eşref de ordusuyla kendisine katıldığı gibi Kerek hakimi Nasır Davud da orduya iştirak etti (Makrizî, Süluk :365).

633/1236'da Moğollar Musul yönünde ilerlediler. İyice yaklaşan tehlike karşısında Halife seferberlik ilan ederek halktan asker toplamaya çalıştı. Toplanan gönüllülere silah ve para dağıttı, hazırladığı orduyu Moğollar üzerine gönderdi. Ancak yolda Moğol ordusunun bölgeyi terk edip Azerbaycan'daki karargâhlarına çekildikleri öğrenilince ordu Bağdat'a döndü. Müstansır nizami asker sayısını yüz bine kadar çıkardı. 634/1237'de tekrar saldırıya geçen Moğollar aldıkları Erbil'de büyük katliam yaptılar. Halife Müstansır'ın gönderdiği ordunun yaklaştığını duyunca tekrar geri çekildiler. Bu arada Bağdat surlarını tahkim ettirip savunma tertibatı alan halife Müstansır tabi Müslüman hükümdarlardan askeri yardım istedi.

635/1238 yılında Halifenin elçileri bir miktar para ile Melikü'l-Kamil'e geldiler. Halifenin mektubunu hürmetle öpüp başına koyan melik derhal hazırlıklara başlanması emrini verdi. Halifenin gönderdiğine ilave olarak hazineden para tahsis ederek bir birlik donattı. Teçhiz ettiği üç bin kişilik süvari birliğinin komutanlığını Kerek hakimi Nasır Davud yapacaktı (Makrizî 2012: 127).

Suriye Eyyubi hükümdarı ve Şehrizor hakiminin gönderdiği birliklerin de katıldığı Abbasi ordusu Bağdat'a yaklaşık kırk km. uzaklıktaki Hanikin'de Moğollar karşısında ağır bir yenilgiye uğradı. (636/1238-39) Yenilgiye uğrayan ordudaki askerlerin çoğu öldürüldü, geri kalanlar da firar etti. Halife Müstansır doğrudan başkentini tehdit eden Moğol tehdidinden büyük ihtimalle bölgeden sorumlu Moğol kumandanıyla yapmayı başardığı ateşkes anlaşmasıyla kurtulabildi (Makrizî 2012, I: 386; Yiğit (2006) XXXII: 118).

Moğollara karşı savunma tedbirleri alınırken bir yandan da Müslüman hükümdar ve emirler arasında birliğin sağlanması önem kazanmıştı. Böylesine güçlü bir düşman saldırısına ancak bütün İslam dünyası birlik olduğu takdirde karşı konulabilirdi. Bu bağlamda Halife Müstansır-Billah'ın başarılı bir şekilde yürüttüğü diplomasi faaliyetleri önemlidir.

Doğu İslam dünyasının Moğol tehdidine maruz kaldığı bir dönemde halifelik makamında bulunan Müstansır kendisine tabi müslüman hükümdarlarla iyi ilişkiler kurdu. Birbirine düşen Mısır ve Suriye Eyyubî memluklerini barıştırmaya çalıştı. 628/1231'de Mısır Eyyubî Sultanı el-Melikü'l-Kamil Muhammed'in elçisini ve Erbil hükümdarı Kökböri'yi ağırladı. 629/1232'de Mısır hükümdarı el-melikü'l-Kamil'den korkup Bağdat'a sığınan yeğeni Kerek Eyyubî emiri el-Melikü'n-Nasır Davud'a da ilgi gösterdi. Muhyiddin İbnü'l-Cevzî'yi onların arasını bulmakla görevlendirdi. Yürütülen diplomasi başarılı oldu ve el-Melikü'n-Nasır Davud Kerek'e döndü. Onun bu elçisi diğer Müslüman hükümdarları da ziyaret ederek aradaki ihtilafları kaldırmaya çalıştı (Makrizî I: 373; Yiğit (2006) XXXII: 118).

633/1236 yılında Kerek emiri amcası el-Melikü'l-Kamil'in Kerek'i elinden almasından korkarak Bağdat'a geldi. Halifeden destek istedi. Kendisine ağırlayan Halife Mustansır gizlice Melikü'l-Kamil ile görüşerek aralarındaki soğukluğu giderdi. Böylece rahatlayan Kerek emiri ülkesine geri döndü (Makrizî I: 373).

Makrizî, 635/1238 yılı hadiseleri arasında Halifenin elçisi Muhyiddin İbnü'l-Cevzî'nin Eyyubi melikleri arasında barışı sağlamak için çaba sarfettiğini kaydetmektedir (Makrizî I: 379). 636/1238'de Halifenin elçisi Nablus'ta bulunan Melikü's-Salih ile kardeşi el-Melikü'l-Adil arasında arabuluculuk yapıyordu (Şeşen (2012):136; Kallek (1999) XX: 542).

4. Sonuç

Abbasi halifelerinin Moğol saldırılarını durdurma faaliyetlerinin odak noktasını İslam dünyasının kalbi niteliğindeki hilafet merkezini korumak amacıyla bir birlik meydana getirme çabası oluşturmaktadır. Başta Anadolu Selçuklu sultanı Alaeddin Keykubad olmak üzere hükümdar ve emirlerin halifenin çağrısına müspet cevap verdikleri görülmektedir. Bunun sebeplerinin başında Bağdat'taki Hilafet merkezinin bütün Müslümanları temsil ettiği inancıdır. Orası kaybedilirse bütün emir ve hükümdarlar da iktidarlarının meşruiyet temelini yitirmek durumunda kalacaklardı. Bunun en çarpıcı örneğini Moğol saldırısı öncesi iktidar hırsıyla Bağdat'ı tehdit eder hale gelen Kudretli Harizmşahlar devletinin yerle bir olması oluşturmaktadır. Diğer bir sebep ise Moğol ordularını kendi topraklarının dışında karşılamak suretiyle cepheyi uzak bölgelerde açmak suretiyle kendi ülkelerindeki baskıyı kaldırmaktır. Bağdat'ın düşmesi durumunda sıra kendilerine geleceği için halifelik topraklarını savunmak kendi topraklarını savunmak anlamını taşımaktadır.

Değinilmesi gereken diğer daha önemli nokta ise Moğol istilası başladığı sırada İslam dünyasının içinde bulunduğu bölünmüşlük halidir. Aynı durum yüzünden haçlılara karşı koymakta zorlanan Müslüman hükümdar ve emirler bir de Moğol istilası gelince ne yapacaklarını şaşırılmışlardır. Moğolların saldırılarını bozkır kavimlerine mahsus vur kaç taktiğiyle yürütmeleri, zayıf buldukları bölgelerde yağma ve katliam yapıp üzerlerine ordu sevk edilince de süratle geri çekilmeleri başarılarını artırdığı gibi, Müslüman halkın da şaşkınlık ve çaresizliğini derinleştirmiştir. Bu bakımdan Müslüman hükümdar ve emirler arasındaki kopukluğun giderilerek birliğin sağlanması ve saldırgan Moğollar karşısına tek güç olarak çıkılması gerekiyordu. Abbasi Halifesi Müstansır-Billah'ın Müslüman hükümdar ve emirlerin arasını bulma çabaları işte bunu gerçekleştirmeyi amaçlamıştı. Bu iki halifenin bu husustaki faaliyetlerinin hilafet ve onun merkezi Bağdat'ın korunmasını sağlayamasa bile Müslüman hükümdar ve emirler arasında Moğollara karşı konulabileceği bilincinin

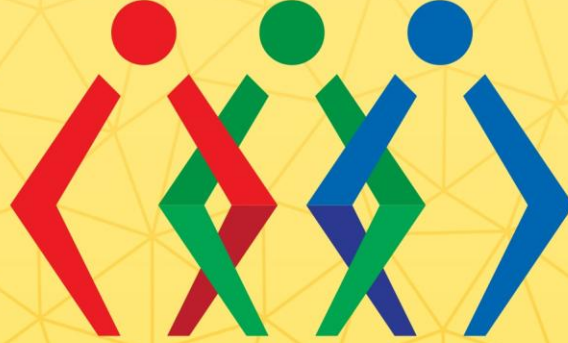

oluşmasında ve onların Aynicâlût savaşında³ durdurulmasına giden sürecin hazırlanmasında önemli rol oynadığı açıktır.

KAYNAKÇA

- Hartmann, A. (2006). “Nasır-Lidinillah”, *DİA*, XXXII, 400.
- Bezer, G.Ö. (2002). “Kökböri”, *DİA*, XXVI, 234-235.
- İbnü'l-Esir, İzzeddin(1987), *İslam tarihi: el-kamil fi't-tarih tercümesi*, (trc. Abdülkerim Özeydin), İstanbul.
- Kaya, Önder (2004), “Melikü'l-eşref, Musa”, *DİA*, XXIX, 65.
- Kallek, Cengiz (1999), “İbnü'l-Cevzî, Ebu Muhammed”, *DİA*, XX, 542-543.
- İbn Bibi, el-Hüseyn b. Muhammed b. Ali el-Caferî er-Rugadi(2014), *el-Evâmirü'l-Alâiyye fi'l-Umûri'l-Alâiyye Selçukname* (çev. Mürsel Öztürk), TTK, Ankara.
- Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah (2017), *Camîu'd-Düvel: Selçuklular tarihi*, II, (haz. Ali Öngül), İstanbul
- Özbek, Süleyman (1999), “Türkiye Selçukluları-Eyyubiler Arası Siyasi Münasebetler Üzerine (1175-1250)”, *Prof. Dr. İsmail Aka Armağanı*, İzmir, s. 427-448.
- Makrizî, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Ali b. Abdülkadir (1997), *Kitâbü's-süluk li-ma'rifeti düveli'l-müluk*, (nşr. M. Abdülkadir Ata), Beyrut, I.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fida İmadüddin İsmail b. Ömer (1995), *el-Bidaye ve'n-Nihaye: Büyük İslam tarihi*, (trc. Mehmet Keskin), İstanbul, XIII, 264.
- Yiğit, İsmail (2006), “Müstansır-Billah”, *DİA*, XXXII, 118.
- Şeşen, Ramazan (2012), *Eyyûbiler (1169-1260)*, İstanbul.

³ Aynicâlût savaşı hakkında geniş bilgi için bkz. Süleyman Özbek, “Yakın Doğu Türk-İslam Tarihinin Akışını Değiştiren Bir Meydan Muharebesi: Ayn Calud”, *Türkler*, V, Ankara 2002, 127-133.

ULUSLARARASI BİLİM KÜLTÜR VE SPOR DERNEĞİ | **INTERNATIONAL SCIENCE CULTURE AND SPORT ASSOCIATION**

ISCSSA_UBİKS

www.iscs-a.org

www.intjcss.com